НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМ. В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері

Інформаційно-аналітичний дайджест

№ 9 (вересень)

Київ 2026

Заснований Відділом з охорони інтелектуальної власності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2016 р. Видається щомісяця. Відповідальний редактор Л. Литвинова. Упорядник: Л. Литвинова. Дизайн обкладинки О. Саприкін. Адреса редакції: НБУВ, просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-19-92. E-mail: nbuvdpip@ukr.net.

Аналітичний дайджест є спеціалізованим інформаційним ресурсом, який покликаний надати актуальну та систематизовану інформацію про ключові проблеми інтелектуальної власності, особливо в контексті інтеграції України до Європейського Союзу. У зв'язку з глобалізацією економічних та правових процесів, а також зростанням значення інновацій та креативних індустрій, питання захисту інтелектуальної власності набувають особливої ваги. Основне призначення дайджесту полягає в ознайомленні широкого кола фахівців – юристів, патентних повірених, науковців, викладачів, студентів, а також усіх зацікавлених користувачів – з найновішими інформаційними джерелами, що висвітлюють сучасні тенденції та виклики у сфері інтелектуальної власності.

Публікується на умовах ліцензії Creative Commons «Attribution» («Атрибуція – Із Зазначенням Авторства») 4.0.

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2026

ЗМІСТ

Інтелектуальна власність за кордоном 2

Всесвітня організація інтелектуальної власності.....114

Інтелектуальна власність в Україні 117

Інтелектуальна власність в цифровому середовищі.....125

Інтелектуальна власність в епоху штучного інтелекту.....142

Наука у сфері інтелектуальної власності.....173

Законодавство з інтелектуальної власності.....198

Спори та судові розгляди щодо порушення прав інтелектуальної власності.....229

Сучасний стан авторського права в Україні та світі.....278

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2026

Інтелектуальна власність за кордоном

Оцінка інтелектуальної власності є центральною складовою ефективного управління активами інтелектуальної власності, оскільки компаніям рано чи пізно доводиться визначати вартість своїх патентів, торговельних марок, авторських прав та інших нематеріальних активів для таких цілей, як інвестиції, ліцензування, фінансування, придбання, продаж, захист прав та управління портфелем. Однак, на відміну від багатьох традиційних активів, інтелектуальна власність рідко має єдину об'єктивну вартість. Її вартість залежить від того, хто є її власником або кому вона потрібна, як її можна використовувати або захищати, від конкурентного середовища та конкретної угоди чи стратегічної мети. Тому більш корисним питанням, ніж «Скільки коштує ця інтелектуальна власність?», є «Скільки вона коштує для кого, з якою метою та за яких обставин?».

Цей принцип ілюструє досвід компаній «Procter & Gamble» та «Kimberly-Clark» під час конкурентної боротьби на ринку одноразових підгузків у 1980-х роках. Компанія P&G виявила, що Raychem володіла патентом, пов'язаним із технологією еластичного пояса, але не використовувала його в комерційних цілях. Як повідомляється, P&G придбала цей патент за невелику суму, а згодом використала його проти Kimberly-Clark у судовому спорі, сума якого могла сягнути колосальних розмірів. Цей патент мав незначну очевидну цінність для Raychem, але значну стратегічну цінність для компаній, що конкурували на ринку підгузків. Це демонструє, що цінність інтелектуальної власності визначається не лише витратами на її розробку, а й її комерційною та конкурентною корисністю.

Три традиційні підходи до оцінки слугують важливими відправними точками. За витратним підходом оцінюються витрати на відтворення або заміну об'єкта інтелектуальної власності з використанням історичних витрат, витрат на заміну або витрат на відтворення. Цей підхід може вказати на ресурси та час, які знадобляться конкуренту для розробки альтернативи, однак витрати на розробку не обов'язково корелюють із комерційною вартістю. Дорогі дослідження можуть привести до створення технології, що не має цінності, тоді як недорогий винахід може стати надзвичайно цінним.

Ринковий підхід використовує порівнянні угоди з продажу об'єктів інтелектуальної власності, ліцензій та ставок роялті для оцінки вартості. Його корисність є обмеженою, оскільки патенти та інші об'єкти інтелектуальної власності за своєю суттю є унікальними і відрізняються за сферою застосування, терміном дії, залишковим терміном дії, географічним охопленням, технологічним значенням та комерційним застосуванням. Ліцензійні угоди також суттєво різняться за рівнем ексклюзивності, структурою роялті та іншими умовами, а дані про угоди часто є конфіденційними. Тому порівнянні угоди можуть слугувати корисними орієнтирами, але рідко дозволяють встановити остаточну вартість.

Дохідний підхід передбачає оцінку майбутніх економічних вигод, пов'язаних з об'єктом інтелектуальної власності, та їх дисконтування до теперішньої вартості. Вигоди можуть включати додаткові доходи, вищі норми прибутку, скорочення витрат, збільшення частки ринку або уникнення ліцензійних платежів. До поширених методів належать дисконтований грошовий потік, порівняння «з урахуванням та без урахування» та аналіз звільнення від роялті, який оцінює суму, яку власник мав би сплатити за ліцензування активу в іншому випадку. Складність полягає в тому, що ці методи значною мірою залежать від припущень щодо майбутніх ринків, конкуренції, ціноутворення, технологічних розробок, комерційної реалізації та ризиків, а це означає, що відносно невеликі зміни в припущеннях можуть суттєво вплинути на результат.

Важливе значення мають також сила та практична корисність відповідної інтелектуальної власності. Вартість патенту може залежати від обсягу формули винаходу, рівня техніки, дійсності, можливості забезпечення дотримання прав, можливості виявлення порушень, історії судових спорів, а також від готовності та здатності власника захищати свої права. Інтелектуальна власність також може мати значну стратегічну цінність, не приносячи безпосередньо доходу від ліцензування. Патент може забезпечити свободу дій, перешкодити конкурентам вийти на важливий ринок, уможливити укладення угоди про взаємне ліцензування, зменшити ризик судових спорів, полегшити участь у патентному пулі або зробити компанію привабливішою для поглинання. У деяких випадках уникнення необхідності перепроектування, затримки виходу на ринок або спорів щодо порушення прав може бути настільки ж цінним, як і отримання ексклюзивних прав.

У випадках, коли майбутні результати є вкрай невизначеними, можна застосовувати більш складні методи оцінки. Методи «реальних опціонів» дозволяють врахувати можливість продовження, відтермінування або припинення інвестицій у міру надходження нової інформації, що робить їх корисними для таких галузей, як біотехнології та фармацевтика. Дерева рішень присвоюють значення та ймовірності альтернативним майбутнім сценаріям, тоді як моделювання методом Монте-Карло моделює численні комбінації невизначених змінних для отримання діапазонів можливих результатів. За необхідності також можна застосовувати інші методи, запозичені з корпоративної фінансів.

Зрештою, оцінка інтелектуальної власності є одночасно аналітичним процесом і процесом, що ґрунтується на суб'єктивній оцінці. Різні кваліфіковані експерти можуть аналізувати ті самі докази й обґрунтовано дійти різних висновків, тому підприємствам слід уникати прагнення до штучної математичної точності. Натомість надійна оцінка має бути прозорою, обґрунтованою, підкріпленою аргументами та відповідною до її призначення. Отже, ефективне управління інтелектуальною власністю вимагає від підприємств не лише виявлення, захисту та збереження інтелектуальної

власності, а й розуміння того, як ці активи сприяють реалізації комерційної стратегії, забезпеченню конкурентної переваги та підвищенню вартості підприємства. ***(David Aylen. The Business of Innovation - Final Part: Valuing Your IP: What Is It Actually Worth? // United Trademark & Patent Services (https://utmps.com/the-business-of-innovation-final-part-valuing-your-ip-what-is-it-actually-worth/). 03.09.2026).***

***

У корпоративному управлінні інтелектуальною власністю плутанина між поняттями «збір винаходів» та «розкриття винаходів» створює системні вразливості, які непомітно підривають патентні програми: або перевантажуючи юридичні підрозділи адміністративним навантаженням, або дозволяючи цінним технічним проривам залишатися непоміченими. Хоча в розмовній мові ці терміни часто розглядаються як взаємозамінні, вони представляють принципово різні робочі процеси, що відбуваються за різними графіками, залучають різних зацікавлених осіб та відповідають на окремі стратегічні питання. Збір винаходів — це безперервний, дослідницький процес, спрямований на виявлення прихованих, незареєстрованих технічних інновацій, вбудованих у повсякденну інженерну діяльність, — таких як коміти коду, технічна документація, квитки відстеження проблем та неформальні обговорення в команді. Оскільки інженери зазвичай розглядають свою роботу як практичне вирішення проблем, а не як інтелектуальну власність, що підлягає захисту, збір винаходів вимагає широкої інституційної відповідальності з боку керівників відділів досліджень і розробок, менеджерів з інновацій та автоматизованих інструментів моніторингу для виявлення, вилучення та збагачення ранніх технічних сигналів, перш ніж вони будуть забуті або публічно розкриті під час випуску продуктів.

Навпаки, розкриття винаходу — це офіційний, структурований документ, який зазвичай оформлюється у формі «Форми розкриття винаходу» (IDF) і призначений для узагальнення контексту допрацьованої концепції, щоб винахідники, внутрішні патентні юристи та комітети з розгляду могли приймати практичні юридичні та комерційні рішення. Замість того, щоб фіксувати необроблені ідеї, обґрунтований опис чітко формулює основну технічну проблему, конкретний механізм, що відрізняє дане рішення, підтверджене авторство винаходу, відомий рівень техніки, відповідність бізнес-пріоритетам та критичні законодавчо встановлені терміни. Перехід між цими етапами відбувається за продуманим життєвим циклом: повсякденна технічна діяльність дає сигнал про винахід; збір та збагачення інформації забезпечують технічний контекст; попередній відбір визначає, чи заслуговує концепція на офіційну розробку; і лише найперспективніші кандидати висуваються на розгляд у вигляді розкриття винаходу для остаточної експертизи інтелектуальної власності — що призводить до рішень щодо подання патентних

заявок, захисту інновацій як комерційних таємниць, публікації з метою захисту або закриття справи.

Злиття цих двох різних рівнів призводить до серйозних операційних збоїв. Якщо кожен попередній технічний сигнал розглядати як офіційне розкриття інформації, це завалює команди з інтелектуальної власності неповними матеріалами, знижуючи співвідношення «сигнал/шум» та обтяжуючи експертів оцінкою малоцінних матеріалів. І навпаки, вимога повної вичерпності на рівні офіційного розкриття ще до оприлюднення ідеї створює надмірні адміністративні перешкоди, що відбиває у інженерів бажання документувати цінну роботу та призводить до того, що перспективні винаходи залишаються непоміченими. Щоб запобігти цим помилкам, організації повинні керувати та оцінювати кожен етап відповідно до його конкретної функції: збір ідей слід оцінювати за показниками видимості та охоплення — такими як показники виявлення потенційних ідей, залученість команди та ефективність збагачення — тоді як розкриття інформації має регулюватися якістю рішень, швидкістю оцінки та коефіцієнтами перетворення на заявки або комерційні таємниці. Зрештою, підтримання спеціального буфера для збору ідей між поточним технічним виконанням та офіційною патентною оцінкою гарантує, що високоцінні інновації будуть виявлені на ранній стадії, уточнені з урахуванням контексту та систематично узгоджені з комерційною стратегією. ***(Zack Loughlin. Invention harvesting vs. invention disclosure: What IP teams get wrong // IP Copilot (https://ipcopilot.ai/blog/invention-harvesting-vs-invention-disclosure). 04.09.2026).***

***

Звук стає дедалі важливішим інструментом брендингу: звукові логотипи, джингли, звукові ефекти запуску та сповіщення в додатках допомагають компаніям підвищити впізнаваність та зміцнити зв'язки з клієнтами. Однак зареєструвати, захистити та контролювати звукові торговельні марки залишається складно, оскільки не існує всеосяжної глобальної бази даних із можливістю пошуку, а багато записів про торговельні марки містять лише текстові описи або ноти, а не аудіофайли, які можна відтворити. Щоб вирішити ці проблеми, компанія Clarivate уклала партнерську угоду зі спеціалістом у галузі звукових торговельних марок — компанією Audity, об'єднавши глобальний досвід та дані Clarivate у сфері інтелектуальної власності з технологією аналізу аудіофайлів від Audity. Audity перетворює зареєстровані звукові знаки на цифровий аудіофайл і використовує власні алгоритми та експертний аналіз для виявлення схожості та потенційних конфліктів. У рамках цієї співпраці фахівці у сфері торговельних марок отримують доступ до пошуку схожості звукових знаків, аналітики, постійного моніторингу зареєстрованих та відповідних незареєстрованих звуків, а також охоплення основних юрисдикцій у Європі, Америці, Африці, Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та міжнародних реєстрацій BOIB. Інтегруючи ці

можливості з існуючими послугами Clarivate з пошуку та моніторингу торговельних марок, партнерство має на меті допомогти компаніям та юридичним фірмам управляти аудіоресурсами так само систематично, як і традиційними словесними та логотипними торговельними марками, а також посилити захист бренду на ринку, що стає дедалі більш мультисенсорним. ***(Clarivate and Audity partner to advance global sound mark protection // Clarivate (https://clarivate.com/intellectual-property/blog/clarivate-audity-sound-mark-protection/). 07.09.2026).***

***

Люк Мінфорд, генеральний директор глобальної фірми з інтелектуальної власності Rouse, попереджає, що фірми з інтелектуальної власності, які працюють за традиційною партнерською моделлю, матимуть труднощі із забезпеченням свого довгострокового майбутнього, оскільки їхня структура стимулює отримання миттєвого прибутку замість важливих інвестицій у технології та дані, тим самим збільшуючи зростаючий «технологічний борг». Натомість перехід «Rouse» до корпоративної структури, підкріпленої приватним капіталом, дозволив значно збільшити інвестиції в технології, що сприяло суттєвому зростанню як доходів, так і чисельності персоналу. Мінфорд стверджує, що така технологічна інтеграція вимагає фундаментального переосмислення юридичної пропозиції цінності, закликаючи юристів перестати розглядати штучний інтелект лише як інструмент підвищення ефективності для скорочення витрат. Ця зміна є необхідною для задоволення мінливих потреб клієнтів у зниженні витрат, більшій впевненості та орієнтуванні у дедалі складнішому правовому середовищі. Наразі клієнти змушені орієнтуватися у «двох світах»: з одного боку, вони покладаються на технологічних провайдерів для отримання оперативних рішень, а з іншого — на юридичні фірми для отримання високоякісних консультацій та налагодження надійних, довгострокових ділових відносин. Зрештою, Мінфорд прогнозує, що на ринку домінуватимуть ті фірми, які успішно поєднають ці елементи, об’єднавши глибокі консультаційні послуги, орієнтовані на клієнта, з технологічними інноваціями, щоб запропонувати комплексне рішення, яке суто технологічні провайдери навряд чи зможуть повторити. ***(Nick Hilborne. Partnership-based IP firms “will struggle to invest” // Legal Futures (https://www.legalfutures.co.uk/latest-news/partnership-based-ip-firms-will-struggle-to-invest). 08.09.2026).***

***

Бренді дедалі частіше виходять за межі традиційної реклами за участю інфлюенсерів, надаючи креаторам керівні або консультативні посади, такі як головний креативний директор, креативний директор або стратегічний радник. Такі домовленості можуть поєднувати елементи реклами, консалтингу, трудових відносин, ліцензування інтелектуальної

власності та довгострокової винагороди, через що стандартні контракти з інфлюенсерами або керівниками виявляються недостатніми… Угода повинна чітко визначати обов'язки креатора, часові зобов'язання, повноваження щодо прийняття рішень та право укладати юридично зобов'язуючі угоди, а також, за можливості, регулювати питання статусу зайнятості, фідуціарних обов'язків, відшкодування збитків та страхування. Винагорода може включати гонорари, акції, роялті, участь у прибутку або премії за результати діяльності, з чіткими правилами щодо набуття прав на акції, розмивання акцій, звітності, аудиту та прав після припинення дії договору. Питання ексклюзивності також вимагає ретельних переговорів, оскільки бренди прагнуть захиститися від конкурентних відносин, тоді як творці часто залежать від існуючих спонсорських угод, інвестицій та інших видів діяльності. Положення щодо інтелектуальної власності повинні розмежовувати активи, створені для компанії, від існуючої інтелектуальної власності творця, його методів, стилю та ноу-хау, а також окремо визначати права на використання імені, зображення, подоби та голосу творця. Штучний інтелект породжує додаткові занепокоєння, зокрема щодо того, чи можна використовувати контент, ідентичність або творчий стиль творця для навчання систем, здатних їх відтворювати. Посадові звання також можуть збільшити ризики для репутації та відповідальності обох сторін, що робить особливо важливими моральні застереження, захист у разі зміни контролю, рекламні зобов'язання та обмеження відповідальності. Нарешті, у договорах мають бути передбачені детальні положення про припинення співпраці, що охоплюють поточні роялті, продукцію під спільним брендом, існуючу рекламу та компенсацію, пов'язану з продуктами, які продовжують приносити дохід після припинення співпраці. Загалом, успішні угоди між креативниками та керівництвом вимагають ретельного узгодження прагнення бренду до глибшої інтеграції з потребою креативника зберегти свою незалежність, ідентичність та частку в довгостроковій вартості, яку він допомагає створювати. ***(Brian L. Heidelberger, Ryan Raccuia. Creator C-Suite Deals: How Brands and Creators Can Protect Their Interests // Loeb & Loeb LLP (https://www.loeb.com/en/insights/passle/2026/09/creator-csuite-deals-how-brands-and-creators-can-protect-their-interests). 08.09.2026).***

***

Компанії часто вкладають мільйони в судові процеси та підтримку патентних портфелів, сформованих на основі продуктів, ринків та конкурентних загроз, визначених п'ять чи десять років тому. Однак бізнес розвивається набагато швидше, ніж патенти, які можуть залишатися чинними протягом десятиліть, тому навіть технічно досконалі активи можуть вже не захищати підприємство, яке будується сьогодні. Тому стратегічний аналіз починається не з переліку патентів, а з поточних реалій бізнесу: які продукти генерують найбільшу цінність, які технології їх вирізняють, де очікується зростання, які можливості завдали б найбільшої шкоди в разі їх копіювання, хто

є основними конкурентами та куди насправді спрямовуються кошти на дослідження та розробки. Ця система дозволяє визначити, чи продовжує портфель забезпечувати конкурентну перевагу; наприклад, компанія з виробництва медичного обладнання, старі патенти якої охоплюють датчики та механічні елементи, може опинитися в уразливому становищі, якщо нові продукти досягнуть успіху завдяки бездротовому зв'язку та аналітиці даних, а охоплення її власних продуктів виявиться недостатнім, якщо конкуренти вирішать ту саму комерційну проблему за допомогою альтернативних рішень. Заявки, що знаходяться на розгляді, надають гнучкість, якої не можуть забезпечити вже видані патенти, що дозволяє переглядати стратегію формулювання формули винаходу у міру змін у дорожній карті, конкурентному середовищі або інтеграції після поглинання, тоді як географічний розподіл заявок також має бути переглянутий з урахуванням сучасних реалій виробництва, ланцюгів постачання та забезпечення дотримання прав, а не вчорашньої карти доходів. У кінцевому рахунку це завдання полягає у розподілі капіталу: визначення груп патентів, які все ще заслуговують на подальше відстоювання або розширення, тих, що виправдовують лише звичайне підтримання, та тих, подальші витрати на які не можна виправдати, не ототожнюючи при цьому «непрофільні» з «безцінними», оскільки старі патенти все ще можуть поширюватися на конкурентів, зберігати цінність для взаємного ліцензування або сприяти ліцензуванню та угодам. Уявлення про те, що компанія починає з нуля, маючи сучасні знання про продукти, загрози та бюджет, швидко виявляє будь-який розрив між портфелем, яким вона володіє, та тим, який вона б обрала; усунення цього розриву гарантує, що витрати на патенти відображатимуть обдумані рішення щодо ексклюзивності, важелів впливу та опціональності, а не інерцію. ***(Alok A. Parikh. Aligning IP Strategy with Business Reality: A Guide to Patent Portfolio Reviews // Volpe and Koenig (https://www.vklaw.com/ImagineThatIPLawBlog/aligning-ip-strategy-with-business-reality-a-guide-to-patent-portfolio-reviews). 08.09.2026).***

***

На тлі історичного зростання кількості заявок на патенти у світі, яка перевищує 3,7 мільйона на рік, юридичні фірми дедалі частіше використовують програмне забезпечення для аналізу патентної інформації, щоб оптимізувати пошук відомого рівня техніки, аналізувати обсяг формули винаходу, оцінювати дійсність патентів та випадки порушення прав, а також управляти складними транскордонними портфелями патентів. Ці платформи зазвичай поділяються на три функціональні категорії: традиційні платформи для пошуку патентів та роботи з базами даних, що забезпечують булевий, класифікаційний та цитатний пошук документів у глобальних патентних сімействах; системи управління портфелем інтелектуальної власності та ведення документації, які автоматизують відстеження термінів подання заявок, хід розгляду та адміністративні робочі

процеси; а також інструменти аналізу та судового супроводу на базі штучного інтелекту, що використовують обробку природної мови та семантичний пошук для аналізу обмежень формули винаходу, відстеження доказів до конкретних уривків джерел та складання попередніх схем порушень або недійсності. Оцінюючи ці платформи, компанії повинні враховувати ключові технічні та операційні критерії, зокрема глибину охоплення міжнародних баз даних та непатентної літератури, точність семантичних засобів пошуку порівняно з булевими, можливість відстеження отриманих результатів, надійні заходи безпеки корпоративного рівня та захисту конфіденційності даних, що забороняють навчання загальнодоступних моделей штучного інтелекту на власних даних клієнтів, а також безперебійну інтеграцію з існуючою інфраструктурою управління документами та веденням справ.

Програмне середовище відображає чітку спеціалізацію робочих процесів серед провідних постачальників: такі платформи, як Patlytics, інтегрують комплексні робочі процеси з супроводу патентних заявок та вирішення спорів, об'єднуючи складання документів, відповіді на офіційні повідомлення та складання діаграм формул винаходу на основі цитат у єдиному захищеному середовищі; IPRally використовує графічний штучний інтелект (Graph AI) для відображення технічних взаємозв'язків на основі моделей цитування патентних експертів; Derwent Innovation від Clarivate надає ретельно підібрані, підготовлені експертами резюме патентів через свій Derwent World Patents Index; а AQX від Anaqua зосереджується на управлінні портфелем на рівні підприємства та автоматизованому веденні реєстру патентних справ. До допоміжних рішень належать PatSeer та Octimine, які поєднують точність булевих запитів із спільними робочими просторами та семантичним ранжуванням за релевантністю; Amplified AI, що полегшує командне анотування відомого рівня техніки; PatSnap та Questel Orbit Intelligence, які пов'язують аналіз патентного ландшафту та порівняльний аналіз конкурентів із прийняттям рішень у сфері досліджень і розробок та оптимізацією портфеля; а також Relecura, що спеціалізується на формуванні таксономії та аналізі ланцюжків передачі прав власності. Зрештою, хоча програмне забезпечення для аналізу патентної інформації на основі штучного інтелекту значно прискорює обробку документів, пошук інформації в різних юрисдикціях та попередню систематизацію доказів, воно виконує виключно роль інструменту, що підвищує ефективність розслідувань, а не замінює юристів-практиків, залишаючи такі важливі обов'язки, як тлумачення формули винаходу, перевірка доказів та надання клієнтам стратегічних юридичних порад, на розсуд професійного судження патентних повірених. ***(10 Best Patent Intelligence Software for Law Firms in 2026 // Patlytics Inc (https://www.patlytics.ai/blog/best-patent-intelligence-software-for-law-firms). 10.092026).***

***

У міру розширення бізнесу його інтелектуальна власність (ІВ) — зокрема, назви брендів, творчий контент, комерційні таємниці та власні робочі процеси — стає дедалі ціннішою, тоді як усунення невирішених вразливостей у сфері ІВ обходиться дедалі дорожче. Щоб захистити ці активи, компанії, що розвиваються, повинні враховувати кілька ключових аспектів щодо ІВ. По-перше, власники бізнесу повинні усвідомлювати, що сама лише реєстрація назви компанії чи підприємства не надає виключних прав на бренд. Отримання офіційної реєстрації торговельних марок для назв компаній та логотипів забезпечує більш надійний правовий захист, запобігає використанню конкурентами брендингу, що може ввести в оману через схожість, та зменшує ризики порушення прав. По-друге, компанії не повинні вважати, що оплата послуг фрілансерів або підрядників за творчі матеріали, такі як тексти для веб-сайтів, графічні елементи чи код, автоматично надає повне право власності на ІВ; для уникнення майбутніх суперечок щодо права власності необхідні чіткі письмові угоди, в яких детально прописано передачу прав на ІВ.

Управління внутрішніми операціями та міжнародною експансією вимагає не меншої ретельності щодо захисту інтелектуальної власності. У разі звільнення ключових співробітників організації повинні дотримуватися чітких політик щодо звільнення, угод про нерозголошення та суворого контролю доступу до цифрових ресурсів, щоб захистити комерційні таємниці, бази даних клієнтів та конфіденційні бізнес-плани від розголошення або зловживання. Крім того, підприємства повинні проактивно виявляти комерційно чутливу інформацію — таку як моделі ціноутворення, архітектура програмного забезпечення та дорожні карти розвитку продуктів — і захищати її за допомогою надійних внутрішніх заходів безпеки та угод про нерозголошення. Нарешті, оскільки права інтелектуальної власності мають суто територіальний характер, реєстрація на національному рівні, наприклад, торговельних марок у Великій Британії, не поширює захист автоматично на міжнародні юрисдикції. Компанії, які планують виробляти, ліцензувати або продавати продукцію на глобальному рівні, повинні оцінити та забезпечити регіональний захист інтелектуальної власності до виходу на закордонні ринки, щоб запобігти конфлікту прав та зберегти конкурентні переваги. ***(5 Intellectual Property Risks Growing Businesses Should Address // LawNews (https://www.lawnews.co.uk/featured-2/5-intellectual-property-risks-growing-businesses-should-address/). 12.09.2026).***

***

Системи класифікації патентів — насамперед Міжнародна патентна класифікація (IPC), яку з 1971 року адмініструє Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO), та Спільна патентна класифікація (CPC), спільно створена Європейським патентним відомством (EPO) та Відомством з патентів і торговельних марок США (USPTO) у 2013 році, —

постійно зазнають структурних змін, щоб відображати нові технології та оптимізувати пошук відомого рівня техніки. У той час як IPC класифікує технічні об'єкти за приблизно 80 000 груп із щорічним оновленням 1 січня, CPC уточнює цю структуру, забезпечуючи більшу деталізацію за приблизно 250 000 груп, які оновлюються поетапно протягом року… Відстеження створення, зміни, видалення та перенесення цих класифікаційних кодів має важливе значення для фахівців з патентної інформації та дослідників, оскільки пошук за класифікаційними символами дозволяє подолати мовні бар'єри, уникнути недоліків загальних багатомовних ключових слів та забезпечити всебічний пошук у глобальних базах даних. У разі перенесення класифікації патентні відомства систематично перекласифікують як нещодавно опубліковані, так і історичні патентні документи, хоча оновлення баз даних архівних матеріалів може супроводжуватися певними затримками. Протягом останніх років технічні галузі, що швидко розвиваються, стали каталізаторами значних структурних змін, зокрема появи спеціальних схем для адитивного виробництва (B33Y), спеціалізованих інформаційно-комунікаційних технологій, таких як біоінформатика та Інтернет речей (G16), безпілотних літальних апаратів та дронів (B64U), а також напівпровідникових пристроїв (H10), у яких після впровадження спостерігалося різке зростання кількості зареєстрованих патентних сімейств. Ця архітектурна еволюція продовжується із запланованим на 1 січня 2027 року введенням нового класу IPC, присвяченого маніпуляторам, екзоскелетам та робототехніці (B70), а також активними проектами з перекласифікації, що стосуються водневих технологій, електричних літаків, генеративного штучного інтелекту, акумуляторних батарей, клітинної імунотерапії та рушійної системи з всмоктуванням прикордонного шару. Зрештою, регулярне узгодження пошукових запитів із цими класифікаційними системами, що постійно розвиваються, має вирішальне значення для забезпечення точності пошуку, виявлення найкращих зразків рівня техніки та відстеження конкурентної технічної розвідки у технологічних секторах, що стрімко розширюються. ***(Guillaume Schwab. Beware when entering classes! // Regimbeau (https://regimbeau.eu/en/insight/beware-when-entering-classes/). 18.09.2026).***

***

Оскільки патентні системи за своєю суттю є територіальними, тоді як космічний простір регулюється Договором про космічний простір 1967 року — який відповідно до статей I та II визначає небесні простори як сферу, що не підлягає привласненню і належить усьому людству, — забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності за межами Землі пов'язане зі значними юридичними складнощами. Щоб подолати цей розрив у юрисдикції, правові рамки дедалі частіше спираються на статтю VIII Договору про космічний простір, яка надає юрисдикцію та контроль над космічним об'єктом державі реєстрації. Цей принцип був офіційно закріплений

у законодавстві Сполучених Штатів у розділі 35 Кодексу законів США, § 105 (Закон про патенти в космосі 1990 року), який вважає, що будь-який винахід, створений, використаний або проданий на зареєстрованому в США космічному об'єкті, відбувся на території країни, хоча такі режими, засновані на приналежності до певної держави, залишаються вразливими до ухильних практик використання «прапорів зручності», коли оператори реєструють об'єкти в юрисдикціях, де не діє патентне право. Аналогічно, Міжурядова угода щодо Міжнародної космічної станції (IGA) врегулювала питання транскордонного управління модулями шляхом прямого застосування національного законодавства кожної держави-партнера у сфері інтелектуальної власності до її відповідного модуля… У юрисдикціях, де відсутні чіткі законодавчі акти щодо космічних патентів, таких як Велика Британія, суди продемонстрували готовність застосовувати практичні екстериторіальні підходи — як це було продемонстровано у справі «Illumina проти Premaitha» — для встановлення факту порушення, коли екстериторіальна діяльність призводить до фактичного використання на території країни, наприклад, комерційне використання потоків супутникових даних на Землі. Відповідно, сучасні прагматичні патентні стратегії в космічному секторі зосереджуються на наземних контрольних точках, що дозволяє інноваторам захищати свої права щодо виробництва на Землі до запуску, використання даних наземними станціями та імпорту на Землю товарів, виготовлених у космосі. Зрештою, забезпечення всебічного патентного захисту сьогодні дає можливість отримати негайну ексклюзивність на Землі, а також створює для розробників технологій сприятливі умови для отримання вигоди в міру подальшого розвитку міжнародного космічного права та механізмів забезпечення дотримання прав на орбіті. ***(Jess Davis and Joe Baumber. Patents Beyond Earth: Is Space a No Man's Land? // HGF Ltd (https://www.hgf.com/knowledge-hub/patents-beyond-earth-is-space-a-no-mans-land/). 09.2026).***

***

Австралійський Союз

Хоча інтелектуальна власність є надзвичайно важливим активом у справах про банкрутство, під час зовнішнього управління її часто недостатньо ретельно аналізують через її складність та необхідність дотримання термінів, і цей ризик посилюється в транскордонних ситуаціях, де діють специфічні для кожної юрисдикції правила. Фахівці повинні негайно вжити заходів для виявлення та інвентаризації об'єктів інтелектуальної власності — шляхом пошуку у відповідних реєстрах, зіставлення з внутрішніми записами та вирішення питань щодо прострочених поновлень — перед тим, як забезпечити збереження як зареєстрованих прав шляхом сплати зборів, так і незареєстрованих прав, таких як комерційні таємниці, за допомогою протоколів конфіденційності та заходів щодо

збереження даних. Одночасно з цим контролери повинні розуміти наявність будь-яких обтяжень, таких як заставні права відповідно до Закону про забезпечення рухомого майна, та на ранньому етапі залучати забезпечених кредиторів, щоб гарантувати передачу покупцеві права власності без обтяжень. Не менш ретельного аналізу потребує договірна база, оскільки ліцензійні угоди, положення про зміну контролю та ексклюзивні ліцензії можуть суттєво обмежити комерційну користь для покупця та знизити вартість продажу, якщо їх не розкрити та не врегулювати на ранньому етапі. Щоб максимізувати прибуток для кредиторів, процеси продажу мають бути адаптовані до ринку спеціалізованих покупців інтелектуальної власності, а не спиратися на загальні методи продажу бізнесу чи некомерційні попередні вимоги; для цього слід залучати спеціалізованих брокерів та використовувати інформаційні меморандуми, що стосуються саме інтелектуальної власності та прозоро висвітлюють питання права власності, обтяжень та ліцензування. Крім того, утримання ключового персоналу має вирішальне значення, оскільки відхід співробітників, які володіють важливими ноу-хау, може безповоротно знизити вартість активу ще до того, як буде знайдено покупця. Зрештою, хоча в адміністративних процедурах необхідна швидкість, фахівці повинні дотримуватися дисципліни; продаж інтелектуальної власності без ґрунтовного розуміння її права власності, обтяжень та договірних обмежень несе ризик встановлення невигідної ціни, виникнення суперечок після завершення угоди та особистої відповідальності за передачу права власності з обтяженнями. ***(Masi Zaki and Kate Spratt. Selling IP in Distress: How IPs Should Realise Value // Bird & Bird (https://www.twobirds.com/en/insights/2026/australia/selling-ip-in-distress-how-ips-should-realise-value). 04.09.2026).***

***

Відповідно до Закону Австралії про патенти 1990 року (Cth) новизна є фундаментальною, специфічною для кожного пункту формули винаходу передумовою дійсності патенту згідно зі статтею 18(1)(b)(i) і розглядається як аналітично відокремлене питання, відмінне від вимоги щодо винахідницького рівня. Відповідно до розділу 7(1), винахід не має новизни лише в тому випадку, якщо він повністю передбачений одним-єдиним джерелом рівня техніки, розглянутим ізольовано — що виключає об'єднання окремих оприлюднень, якщо тільки кваліфікований фахівець не розглядатиме їх як єдине джерело — похідне від встановленої законом «бази рівня техніки». Ця основа складається з двох окремих складових: інформації, яка була оприлюднена в будь-якій точці світу до дати пріоритету шляхом письмової публікації або публічних дій, та підстави «всього змісту», яка охоплює раніше подані описи австралійських патентів, що були опубліковані після дати пріоритету, але містили розкриття, що випереджає заявку, як на момент подання, так і на момент публікації (цей стандарт замінив більш вузький історичний критерій «попереднього заявлення»).

У судовій практиці австралійські суди оцінюють питання попереднього розкриття, використовуючи критерій «тесту на зворотне порушення», встановлений у справі «Meyers Taylor проти Vicarr Industries», задаючи питання, чи порушило б попереднє розкриття, якби воно відбулося пізніше, заявлений пункт формули винаходу. Для задоволення цього доказового критерію попередній рівень техніки повинен розкривати кожну суттєву ознаку або складову заявленого винаходу в чітких, однозначних і недвозначних термінах із достатнім рівнем розкриття, щоб фахівець у цій галузі міг зрозуміти та реалізувати його без надмірних експериментів; хоча загальні знання можуть допомогти в тлумаченні джерела, їх не можна використовувати для заповнення відсутніх складових. Проте, згідно з прецедентом у справі «Bristol-Myers Squibb проти FH Faulding», може мати місце неявне передбачення, коли виконання інструкцій, наведених у рівні техніці, неминуче призводить до отримання заявленого винаходу як фактичного результату. Окрім документальних публікацій, публічна доступність може виникнути внаслідок використання до встановлення пріоритету, якщо винахід розкрито принаймні одній особі, яка за законом та за принципом справедливості має право вільно використовувати цю інформацію; навпаки, як продемонстровано у справі «Coretell проти Australian Mud Company», польові випробування та комерційні переговори, що регулюються явними або неявними зобов’язаннями щодо збереження конфіденційності, не позбавляють винахід новизни. Крім того, стаття 18(1)(d) забороняє визнання недійсним таємного використання — що, згідно зі справою «Azuko проти Old Digger», оцінюється за тим, чи надавала діяльність, що передувала поданню заявки, комерційну вигоду, яка фактично дорівнювала продовженню терміну дії патенту, — за винятком вузьких законодавчих винятків щодо обґрунтованих випробувань, конфіденційного розкриття інформації та некомерційної діяльності відповідно до статті 9.

Хоча стаття 24 передбачає 12-місячний загальний пільговий період, протягом якого не враховуються певні публічні розкриття інформації, здійснені патентовласником або отримані від нього, за умови подання повної заявки протягом року, посилання на це положення пов’язане із серйозними ризиками: дати та джерела розкриття інформації залишаються предметом фактичних суперечок, а це положення не забезпечує збереження прав у зарубіжних юрисдикціях, де застосовується принцип абсолютної новизни. Отже, ефективне управління патентним портфелем вимагає проактивного контролю ризиків, зокрема укладення юридично обов’язкових угод про нерозголошення, подання повних заявок або заявок на пріоритет до будь-якої комерційної презентації, виставки чи випробувального розкриття інформації, ведення ретельної внутрішньої документації щодо досліджень і розробок, а також проведення постійних пошуків для виявлення прихованих описів «усього змісту», опублікованих конкурентами після подання заявки. ***(Tim O’Callaghan, Travis Shueard and Zara Cox. Patents in Australia: Novelty // Piper Alderman (https://piperalderman.com.au/insight/patents-in-australia-novelty/). 11.09.2026).***

В Австралії та Новій Зеландії для отримання патентного захисту винахід повинен відповідати мінімальній вимозі щодо «способу виготовлення» — поняття, яке в широкому сенсі аналогічне промисловій застосовності — та водночас демонструвати конкретну, переконливу корисність, абсолютну світову новизну та неочевидний винахідницький рівень, не підпадаючи при цьому під передбачені законодавством виключення щодо об'єктів патентування. Хоча обидві юрисдикції виключають абстрактні математичні формули, прості відкриття, бізнес-методи, що не містять технічного рішення або переваги, та несинергетичні комбінації відомих елементів, існують помітні регіональні розбіжності: Нова Зеландія конкретно виключає комп'ютерні програми «як такі», методи діагностики та терапевтичного лікування людини, а також сорти рослин (які регулюються окремим законодавством про сорти рослин), тоді як Австралія законодавчо виключає людей та біологічні процеси їхнього походження, а також прості суміші відомих харчових продуктів або ліків… Хоча вимоги щодо корисності легко виконати, а глобальна новизна оцінюється суворо з урахуванням публічних розкриттів, що передують даті пріоритету, випадків використання та раніше поданих, але опублікованих пізніше описів (при цьому публічних розкриттів до подання заявки слід уникати або суворо контролювати в рамках обмежених пільгових періодів та угод про конфіденційність), виконання вимоги щодо винахідницького рівня залишається найскладнішою перешкодою в обох країнах. Проте встановлення ранньої дати пріоритету в Австралазії надає заявникам 12-місячне стратегічне вікно для прийняття рішення щодо пошуку альтернативних, короткострокових засобів захисту — таких як корисні моделі або патенти на дрібні винаходи з нижчими пороговими вимогами до винахідницького рівня — у зарубіжних юрисдикціях. Хоча проведення пошуків за рівнем техніки до подання заявки допомагає оцінити патентоспроможність, уточнити обсяг формули винаходу та спрямувати інвестиції в НДР, заявники повинні збалансувати витрати на пошук та терміни з комерційною необхідністю встановлення якомога більш ранньої дати подання заявки в рамках режиму «перший, хто подав заявку».

З процедурної точки зору цикл патентування зазвичай розпочинається з подання попередньої заявки, до якої додаються неофіційний опис та ескізи; це встановлює офіційну дату пріоритету та надає 12-місячний термін для доопрацювання технології, подання додаткових попередніх заявок щодо вдосконалень та об'єднання їх у повний опис за умови наявності єдності винаходу. На відміну від попередніх заявок, повна специфікація вимагає наявності офіційних креслень, точного визначення обсягу формули винаходу та достатнього розкриття найкращого способу реалізації винаходу для задоволення вимог щодо можливості реалізації; зокрема, хоча в обох юрисдикціях застосовуються збори за надлишкові пункти формули винаходу, вони не стягуються під час первинної подачі заявки і можуть бути врегульовані до початку експертизи по суті. Для поширення захисту на міжнародному рівні

заявники можуть подати повні заявки безпосередньо в іноземні відомства протягом 12 місяців відповідно до Паризької конвенції або подати заявку на міжнародну фазу за Договором про патентну співпрацю (PCT). Процедура PCT передбачає отримання необов'язкових міжнародних висновків щодо пошуку та патентоспроможності, відкладаючи при цьому рішення про вступ у національну фазу — разом із пов'язаними з цим витратами на переклад та подання — до 30 або 31 місяця від найранішої дати пріоритету. Зрештою, хоча окремі попередні заявки залишаються конфіденційними у разі відмови від них, усі повні описи патентів, подані за внутрішніми процедурами, у рамках Конвенції та на національній фазі PCT, публікуються через 18 місяців від найранішої дати пріоритету, що підкреслює необхідність ретельного узгодження технічних розробок, заходів щодо забезпечення конфіденційності та процедурних етапів з самого початку. ***(Quinn Miller and Tom Robertson. Overview of Patent Eligibility, Procedure and Options in New Zealand and Australia // PIPERS (https://www.piperpat.com/news/article/overview-of-patent-eligibility-procedure-and-options-in-new-zealand-and-aus). 17.09.2026).***

***

Вірусна комерціалізація австралійської брейкдансерки Рейчел Ганн («Рейган») після Олімпійських ігор 2024 року в Парижі підкреслює, як особиста ідентичність стала ключовим комерційним активом, що вимагає активної захисту інтелектуальної власності. Після того як коміки та комерційні організації спробували монетизувати її вірусний виступ — зокрема, шляхом постановки театральних вистав — Ганн зареєструвала торговельні марки на своє сценічне ім'я та графічний силует свого фірмового танцювального руху «кенгуру», успішно обмеживши комерційне використання третіми особами та продемонструвавши, що сатира чи пародія не надають абсолютного імунітету від порушення прав інтелектуальної власності. Цей сценарій ілюструє більш широкі структурні зміни, детально описані в «Австралійському звіті про інтелектуальну власність 2026», де зафіксовано рекордну кількість заявок на реєстрацію торговельних марок у 2025 році — 97 345. Це зумовлено 15-відсотковим зростанням кількості заявок від резидентів Австралії, оскільки творці та підприємства дедалі частіше використовують передбачені законом права інтелектуальної власності для стратегічного зміцнення своїх ринкових позицій. Згідно з австралійським законодавством, зареєстровані торговельні марки виступають важливими ознаками комерційного походження, надаючи виключні права на відмітні назви, логотипи, рухи, форми або звуки; хоча автоматичне авторське право захищає оригінальні художні твори, воно не може замінити чітку, загальнонаціональну законодавчо закріплену ексклюзивність, яку забезпечує реєстрація торговельної марки… Забезпечення офіційного захисту інтелектуальної власності на ранньому етапі стало особливо важливим, оскільки стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту, клонування голосу та технологій «діпфейк»

знижує бар’єри для недобросовісних суб’єктів, які прагнуть незаконно привласнити голоси, зображення та образи публічних осіб. Зрештою, якщо з самого початку ставитися до особистої ідентичності як до бренду, що потребує захисту, це дає змогу творцям та підприємцям зберегти юридичний контроль над своєю комерційною репутацією, замість того щоб вдаватися до реактивних і дорогих заходів з відновлення бренду після того, як сторонні особи вже скористалися їхньою впізнаваністю на ринку. ***(Florence Lundon-Moore. From Raygun to Taylor Swift - How IP laws protect the person and the brand // Griffith Hack (https://www.griffithhack.com/insights/publications/from-raygun-to-taylor-swift-how-ip-laws-protect-the-person-and-the-brand/). 22.09.2026).***

***

Для австралійських стартапів, які проходять шлях від технічної концепції до комерціалізації, розробка своєчасної стратегії щодо інтелектуальної власності має вирішальне значення для захисту основних інновацій без шкоди для гнучкості продукту. Залучення дипломованих патентних повірених на ранніх етапах дозволяє поєднати технічну розробку з юридичними вимогами, що дає засновникам можливість оцінити патентоспроможність, провести пошук за рівнем техніки та пошук щодо свободи дій, скласти надійні описи винаходів, а також координувати додаткові заходи захисту, що охоплюють зареєстровані промислові зразки та торговельні марки. Ключовим у цьому процесі є пошук балансу між ризиками, пов’язаними з термінами подання заявки: передчасне подання заявки несе ризик виключення подальших технічних вдосконалень із дати пріоритету, тоді як затримка після публічних демонстрацій, презентацій для інвесторів або виставок може призвести до втрати абсолютної новизни на глобальному рівні, оскільки іноземні юрисдикції, як правило, не визнають встановлений в Австралії 12-місячний законодавчий пільговий період. Щоб ефективно керувати цим процесом, стартапи повинні дотримуватися структурованого графіку дій щодо інтелектуальної власності, починаючи з етапу розробки концепції шляхом отримання обов’язкових письмових угод від засновників, співробітників та сторонніх підрядників для забезпечення чіткого ланцюга прав власності, дотримуючись при цьому суворих протоколів конфіденційності протягом усього процесу розробки. Як тільки технічна проблема, винахідницьке рішення та основні характеристики будуть достатньо з’ясовані — навіть до завершення створення остаточного прототипу — компанія повинна подати попередню заявку на патент до будь-якого комерційного розкриття інформації або виведення продукту на ринок. Така попередня подача встановлює ранню дату пріоритету та відкриває 12-місячний період, протягом якого компанія може вдосконалити продукт, залучити капітал, оцінити комерційну доцільність та врахувати подальші технічні вдосконалення перед подачею міжнародних патентних заявок через конвенційні заявки або в рамках Договору про патентну співпрацю (PCT). ***(Otto Saha. When to Engage a Patent Attorney: A Timeline for***

Australian Startups // MBIP (https://www.mbip.com.au/blog/when-to-engage-a-patent-attorney-a-timeline-for-australian-startups/). 23.09.2026).

***

Коли підприємства подають заявки на реєстрацію торговельних марок безпосередньо до IP Australia з метою зменшення початкових витрат, вони часто стикаються з «негативним висновком за результатами експертизи», в якому детально викладено заперечення, передбачені Законом про торговельні марки 1995 року (Cth), що унеможливлюють реєстрацію знака в його поточній формі. Замість того, щоб вимагати лише стандартної адміністративної відповіді, ця процедура встановлює суворий 15-місячний термін для прийняття заявки, що відраховується від дати першого звіту, протягом якого всі невирішені заперечення мають бути повністю усунені, а знак — прийнятий; в іншому разі заявка втрачає чинність, що призводить до втрати офіційних зборів та критичної втрати первісної дати пріоритету подання заявки. Негативні висновки, як правило, виникають через недосконалі специфікації товарів та послуг, які є надто розпливчастими, надмірно широкими або неправильно класифікованими (і не можуть бути розширені після подання заявки); відсутність властивої знаку розпізнавальної здатності, коли знак лише описує товар або його географічне походження; або конфлікти з попередніми ідентичними чи оманливо схожими реєстраціями в Реєстрі — проблема, яка не лише перешкоджає реєстрації, а й свідчить про серйозну відповідальність за порушення прав відповідно до широких законодавчих норм та прецедентного права. Ці проблеми часто виникають через те, що заявники, які не мають юридичного представника, не проводять професійних пошуків на предмет відсутності колізій перед подачею заявки, не оцінюють юридичну розпізнаваність або вказують неправильні юридичні особи. Щоб подолати заперечення експерта, необхідні технічні юридичні заходи, починаючи від подання юридичних аргументів, підкріплених прецедентним правом, та внесення точних поправок до опису, і закінчуючи поданням офіційних доказових заяв, що демонструють набуту розпізнаваність завдяки попередньому використанню, проведенням переговорів щодо укладення угод про згоду третіх осіб або ініціюванням процедур скасування через невикористання стосовно конфліктних посилань. Оскільки втрата чинності заявки змушує підприємство розпочинати процес експертизи з нуля, водночас наражаючи ідентичність його бренду на ризик подальших конкурентних заявок, залучення кваліфікованих фахівців у галузі торговельних марок є життєво важливим для ефективного орієнтування у практиці експертизи IP Australia, збереження прав власності, що підлягають примусовому виконанню, та захисту основної комерційної вартості бренду. ***(Mark Williams. Received a Trade Mark Objection from IP Australia? Here's What to Do Next // James & Wells (https://www.jamesandwells.com/nz/ip-australia-trade-mark-objection/). 24.09.2026).***

Барбадос

Уряд Барбадосу активно працює над отриманням міжнародних патентів на групу мікроорганізмів, відкритих науковцем Університету Вест-Індії (UWI) у Кейв-Хіллі, доктором Бідютом Мохапатрою. Цей стратегічний крок, як очікується, відкриє для острова економічні можливості на суму в кілька мільярдів доларів. Відхиливши вигідні пропозиції про викуп від трьох провідних світових фармацевтичних компаній, доктор Мохапатра вирішив залишити інтелектуальну власність на Барбадосі, що спонукало уряд до швидких дій під керівництвом Міністерства промисловості, інновацій, науки та технологій. Організація «Export Barbados» підтримує ці зусилля в рамках своєї програми «ID to IP», спрямованої на отримання патентів до укладення ліцензійних угод, що дозволяє країні зберегти частку власності та міцні переговорні позиції, а не просто передавати активи іноземним підприємствам. Відкриті мікроорганізми мають значний потенціал для вирішення критичних глобальних проблем, зокрема антимікробної резистентності, забруднення мікропластиком та деградації океанів. Цей крок відповідає загальній меті організації «Export Barbados» щодо реіндустріалізації країни на основі «3М» — молекул, мікроорганізмів та матеріалів — та водночас відродження багатої історичної спадщини острова в галузі наук про життя та сільськогосподарських інновацій, яка бере свій початок від піонерських досліджень агронома Джона Редмана Бовелла у сфері селекції цукрової тростини та бавовни у 1880-х роках. ***(Ricardo Roberts. Microbe patents 'could unlock billions' – Export Barbados // Barbados Today Inc. (https://barbadostoday.bb/2026/09/11/microbe-patents-could-unlock-billions-export-barbados/). 11.09.2026).***

***

Держава Ізраїль

В Ізраїлі патентний захист регулюється Законом про патенти 5727-1967, який надає патенти на корисну модель для винаходів у всіх галузях техніки, що мають новизну, винахідницький рівень та промислову застосовність. Хоча закон виключає методи терапевтичного лікування, нові сорти рослин або породи тварин (за винятком мікробіологічних організмів, що не походять з природи), а також абстрактні ідеї, такі як математичні формули чи правила ігор, ці абстрактні поняття можуть бути запатентовані, якщо поєднуються з технологічними засобами. Варто зазначити, що в Ізраїлі не передбачено захисту корисних моделей чи патентів на дрібні винаходи. Щоб орієнтуватися в процесі розгляду заявки, який наразі триває в середньому близько 44 місяців (причому найдовше триває розгляд у сфері біотехнологій), заявники можуть скористатися кількома механізмами прискореної експертизи. Патентне відомство Ізраїлю (ILPO) приділяє значну увагу результатам розгляду заявок за кордоном, що дозволяє прискорити розгляд за допомогою

модифікованої процедури на основі виданих патентів у певних юрисдикціях, програми «Patent Prosecution Highway» (PPH), а також спеціальних програм для зелених технологій, інновацій у сфері біоконвергенції або у разі нагальних суспільних та медичних потреб.

Під час розгляду заявки заявники несуть суворий і безперервний обов'язок щодо розкриття інформації відповідно до статті 18, що вимагає від них подання відповідного рівня техніки аж до опублікування повідомлення про видачу патенту. Стандарти експертизи є особливо суворими у сфері наук про життя. Наприклад, формули винаходу, спрямовані на конкретні підгрупи пацієнтів у персоналізованій медицині, повинні демонструвати несподівані технічні переваги або пропонувати підхід, відмінний від рівня техніки, щоб подолати заперечення щодо винахідницького рівня, тоді як формули винаходу щодо поліморфів, як правило, вимагають доказів несподіваних технічних властивостей або особливої складності, що виходить за межі рутинного скринінгу. Крім того, хоча штучний інтелект (ШІ) може використовуватися як інструмент у процесі винахідницької діяльності, ізраїльські суди та ILPO дотримуються позиції, що винахідником, зазначеним у патенті, має бути людина, що відповідає практиці США та Великої Британії, хоча ILPO внутрішньо використовує інструменти ШІ під суворим контролем для пошуку відомого рівня техніки.

Щодо патентів на фармацевтичні препарати та медичні вироби Ізраїль пропонує продовження терміну дії патенту (PTE) на строк до п'яти років, хоча цей термін суворо обмежується найкоротшим відповідним продовженням, наданим у США або п'яти визнаних європейських країнах, і не може перевищувати 14 років з моменту отримання першого дозволу на продаж. Цей режим не поширюється на певні комбінації активних фармацевтичних інгредієнтів (API) та біологічні препарати. З метою сприяння виходу на ринок генериків стаття 54A передбачає виняток типу «Bolar», що дозволяє здійснювати експериментальні дії, спрямовані на отримання регуляторного схвалення після закінчення терміну дії патенту, за умови, що отримані в результаті продукти не використовуються в комерційних цілях протягом терміну дії патенту. Крім того, уряд зберігає за собою право адміністративно забезпечувати дотримання та використовувати патенти в інтересах національної безпеки або для надання життєво важливих суспільних послуг — цей механізм, зокрема, було застосовано для імпорту життєво важливих лікарських засобів під час пандемії COVID-19.

З процедурної точки зору в Ізраїлі діє унікальна система оскарження до видачі патенту, за якою будь-яка сторона може оскаржити заявку протягом трьох місяців з моменту опублікування повідомлення про її прийняття. Після видачі патенту його можна скасувати або анулювати в рамках міжстороннього провадження. Система допускає подання подільних заявок та отримання додаткових патентів, які захищають вдосконалення існуючого запатентованого винаходу без необхідності окремого винахідницького рівня та не передбачають

додаткових зборів за продовження терміну дії. Заявники також повинні враховувати суворі правила щодо дублювання, додаткові збори за перевищення 50 пунктів формули винаходу або 100 сторінок опису, а також необхідність надати відповідь на офіційні повідомлення протягом чотирьох місяців, хоча для усунення недоліків можна подати запит на проведення співбесіди з експертом.

Якщо говорити про майбутнє, то найважливішою очікуваною законодавчою зміною є Поправка № 15 до Закону про патенти, яка наразі розглядається в Кнесеті. У разі прийняття цього закону ця комплексна реформа модернізує патентну систему Ізраїлю шляхом запровадження попередніх заявок, офіційної системи запитів на експертизу, встановленого законом 12-місячного пільгового періоду для розкриття інформації винахідниками та розширених положень щодо зауважень третіх осіб. До остаточного ухвалення цих поправок заявники повинні покладатися на чинні обмежені положення щодо пільгового періоду та існуючу систему заперечень до видачі патенту й обов'язків щодо постійного розкриття інформації, щоб забезпечити та зберегти свої права інтелектуальної власності в Ізраїлі. ***(Tamar Morag Sela and Dalia Rivenzon Segal. Israel: essential updates on national prosecution processes // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-prosecution-review/2027/article/israel-essential-updates-national-prosecution-processes). 17.09.2026).***

***

Європейський Союз

Хоча мініатюризація є визначальною тенденцією в сучасній інженерії, спрямованою на зменшення розмірів виробів та підвищення їх портативності, просте зменшення розмірів не вважається автоматично винаходом, що підлягає патентуванню, згідно з патентним законодавством. Згідно з прецедентною практикою Європейського патентного відомства, зміна такого параметра, як фізичний розмір, зазвичай вважається очевидною, якщо вона не призводить до несподіваного технічного ефекту. Отже, щоб мініатюризація підлягала патентуванню, зменшення розмірів має спричиняти конкретні технічні перешкоди — такі як накопичення тепла, посилення шуму сигналу, механічне навантаження або нестабільність калібрування — і винахідник повинен розробити неочевидне технічне рішення для їх подолання. Саме це конкретне інноваційне рішення, а не просто зменшення розмірів, може підлягати патентному захисту. Цей принцип наочно ілюструє розробка компактних пристроїв для моніторингу дихання; їхня патентоспроможність зумовлена не зменшеними розмірами, а винахідливими інженерними рішеннями, необхідними для збереження точності датчиків, контролю теплового шуму або розробки нових методів калібрування в обмеженому просторі. Зрештою, новатори, які прагнуть отримати патентний захист, повинні довести, що їхні зусилля з мініатюризації привели до несподіваних технічних

переваг або дозволили вирішити нові інженерні завдання, пов’язані зі зменшеними розмірами, а не просто представити меншу, передбачувано оптимізовану версію існуючого продукту. ***(Laurent Barbe. Miniaturisation and Patentability: Why Scaling Down a Product Is Not Enough to Qualify as a Patentable Invention // HGF Ltd (https://www.hgf.com/knowledge-hub/articles/miniaturisation-and-patentability-why-scaling-down-a-product-is-not-enough-to-qualify-as-a-patentable-invention/). 09.2026).***

***

Недавні геополітичні конфлікти, зокрема війна в Україні та військові дії за участю Ірану, призвели до різкого зростання цін на природний газ і викрили гостру вразливість Європи до імпорту синтетичних добрив та сировини на основі викопного палива, що ставить під загрозу продуктивність сільського господарства та глобальну продовольчу безпеку. У відповідь на це такі політичні ініціативи, як План дій щодо добрив Європейської комісії від травня 2026 року та спільні консультації у Великій Британії щодо модернізації законодавства про добрива, визначили пріоритетами внутрішню стійкість, декарбонізацію та перехід до циркулярних джерел поживних речовин на біологічній основі. Цей системний зсув став каталізатором стрімких інновацій у сільськогосподарському, хімічному та біологічному секторах, що призвело до значного зростання кількості європейських патентних заявок, які ілюструють технічні механізми та суворі вимоги щодо винахідницького рівня, що регулюють цей сталий перехід відповідно до Європейської патентної конвенції (EPC).

У сфері первинного виробництва азоту зусилля, спрямовані на заміну енергоємного процесу Габера-Боша на виробництво «зеленого» аміаку та фіксацію азоту за умов навколишнього середовища, стали поштовхом до створення нових інженерних та каталітичних рішень. Щоб подолати перебої у постачанні відновлюваної енергії на заводах з виробництва «зеленого» аміаку, компанія Stamicarbon отримала патент EP4448453B1 на інноваційну дворежимну систему виробництва, що використовує накопичення енергії у рідкому повітрі, що забезпечує безперервну роботу завдяки перемиканню між режимами заряджання з високою ємністю та розряджання з низькою ємністю. Прагнучи повністю обійти процес Габера-Боша, Ісландський університет та його спін-оф компанія Atmonia отримали патент EP3155144B1 на процес електролітичної фіксації азоту, що працює за температури та тиску навколишнього середовища за допомогою спеціалізованих катодних каталізаторів на основі нітридів перехідних металів.

Водночас технології циркулярної економіки дозволяють вилучати необхідні поживні речовини з потоків промислових, сільськогосподарських та комунальних відходів, щоб замінити ними первинні хімічні сировинні матеріали. У сфері переробки біомаси патент EP3880834B1 компанії Nature Energy захищає багатоступеневий процес розділення твердої та рідкої фаз і

промивання, що забезпечує високоефективне відновлення фосфору та водночас підвищує подальше виробництво біогазу з дигестату, тоді як патент EP3408247B1 компанії CCm Technologies використовує дигестат, нітрат кальцію та відпрацьований вуглекислий газ для створення транспортабельних гранульованих добрив. Для відновлення фосфору та азоту з комунальних стічних вод та золи осаду стічних вод без забруднення важкими металами шведська компанія з чистих технологій EasyMining отримала патентний захист на використання сірчаної кислоти для фракціонування струвіту на окремі поживні речовини (EP3976558B1) та застосування осадження гідроксидом заліза для селективного вилучення фосфатів високої чистоти з фільтрату спаленої золи (EP3623348B1). З метою вирішення проблеми викидів у польових умовах норвезька компанія N2 Applied запатентувала систему плазмової обробки (EP3870356B1), яка вводить оксид азоту в рідкий гній для зниження pH, пригнічення випаровування аміаку та збереження біодоступного азоту за допомогою інтегрованого багатоконтурного поглинання.

Технології підвищення ефективності добрив спрямовані на зменшення втрат поживних речовин на нижніх етапах ланцюга та забруднення навколишнього середовища, спричинених нітрифікацією та випаровуванням аміаку з поверхні ґрунту. Патент EP3826982B1 компанії BASF підтвердив патентоспроможність нових заміщених сполук тіазолідину, які хімічно інгібують нітрифікацію, тим самим зменшуючи вимивання нітратів та викиди парникових газів, тоді як компанія Fertiberia розробляла біологічну альтернативу (EP4377441B1), використовуючи аеробні ризосферні штами Bacillus для природного перетворення нітратів на амоній. У сфері інгібування уреази компанія Fertinagro Biotech отримала патент EP3130578B1, виявивши, що пульчерримін — відомий протигрибковий метаболіт з Metschnikowia pulcherrima — несподівано уповільнює розпад сечовини в ґрунті, що є винахідницьким кроком, заснованим на нещодавно відкритій вторинній властивості природної речовини. Завдяки підтримці таких програм фінансування, як Програма інновацій у сільському господарстві Defra, Британський агротехнологічний центр та багатомільярдна програма ЄС «Горизонт Європа», ці міждисциплінарні технології та супутні патентні стратегії разом визначають майбутнє сталого та самодостатнього європейського сільського господарства. ***(Harry Gregson. Sustainable Fertilisers: Innovations, Patentability, and Start-Up Support in Europe // HGF Ltd (https://www.hgf.com/centre-de-connaissances/sustainable-fertilisers-innovations-patentability-and-start-up-support-in-europe/). 09.2026).***

***

Інтелектуальна власність — це не просто сукупність зареєстрованих патентів чи статичний перелік вимог для корпоративних угод, а постійна операційна дисципліна, яка безпосередньо визначає успіх чи провал поглинання. За словами Фрітса Шута, досвідченого патентного повіреного

компанії V.O. Patents & Trademarks, «набір патентів не робить компанію сильною; інтелектуальна власність — це не те, що ви маєте, а те, що ви робите». Справжня комерційна цінність підприємства рідко залежить від окремого патенту. Натомість вона випливає з цілісного поєднання офіційних законодавчо закріплених прав — таких як патенти та права селекціонерів — та менш помітних власних активів, зокрема задокументованого ноу-хау, комерційних таємниць та спеціалізованих науково-дослідних об'єктів. Цей принцип проілюструвало придбання у 2008 році компанією «Monsanto» нідерландського селекціонера овочевого насіння «De Ruiter Seeds» за 546 млн євро, де оцінка вартості компанії базувалася на її інтегрованому поєднанні патентів, банків генетичного матеріалу насіння, офіційних прав селекціонерів та інституціоналізованого дослідницького досвіду, напрацьованого десятками провідних вчених.

Щоб максимізувати оцінку вартості та забезпечити вигідні умови угоди, компанії повинні проактивно розглядати свою діяльність з точки зору команди потенційного покупця, що проводить комплексну перевірку. Під час поглинання або злиття покупці ретельно аналізують не лише базову якість технології, а й те, чи є отримана конкурентна перевага юридично обґрунтованою та стійкою до плинності кадрів. Ретельна комплексна перевірка дозволяє оцінити, чи має цільова компанія беззаперечний ланцюжок правонаступництва, що гарантує належне зазначення імен усіх винахідників та офіційне передання прав. Покупці також оцінюють, чи зможуть основні патенти витримати оскарження їхньої дійсності з боку третіх осіб, спираючись на добре збережені експериментальні дані та лабораторні записи, а також перевіряють, чи комерційні таємниці активно ідентифікуються, контролюються та документуються, щоб важливі інституційні знання не втрачалися у разі відходу ключових співробітників з компанії.

Ці стратегічні міркування є настільки ж важливими для стартапів на ранніх етапах розвитку, як і для зрілих корпорацій. Серійний підприємець Йост де Бруйн, серед стартапів якого у сфері біоматеріалів — Progentix Orthobiology (придбана компанією NuVasive) та Xpand Biotechnology (яка об'єдналася з Kuros Biosciences, створивши компанію з ринковою капіталізацією 1 млрд євро), наголошує, що стартапи повинні сформувати стратегію щодо інтелектуальної власності та «свободи діяльності» (FTO) з самого першого дня. Розробка власної технології є недостатньою, якщо патенти третіх сторін перешкоджають її комерціалізації або впровадженню на ринку. Зрештою, раннє впровадження надійних практик управління інтелектуальною власністю, оцінок FTO та документування ноу-хау в повсякденну діяльність дає засновникам і керівникам можливість переконливо довести захищеність своїх технологій за столом переговорів, забезпечуючи вигідні угоди про продаж та гарантуючи стійке довгострокове комерційне зростання. ***(Elcke Vels. Intellectual property: the difference between an exit and failure // IO+***

(https://ioplus.nl/en/posts/intellectual-property-the-difference-between-an-exit-and-failure). 07.09.2026).

***

Європейське патентне відомство (EPO) досягло важливої віхи — у липні було зареєстровано понад 100 000 унітарних патентів (UP). Хоча конкретний патент, що став цим рубежем, не був окремо виділений, оскільки унітарні патенти зберігають стандартні номери публікацій EP, статистичні дані свідчать, що з великою ймовірністю він був складений англійською мовою (81 %), належав власнику з держави-члена EPO (61 %) та стосувався медичних технологій (12,5 %). Хоча ця віха підкреслює загальний успіх механізму, рівень його використання залишається відносно невисоким порівняно із загальною кількістю виданих європейських патентів, демонструючи стабільне, але поступове зростання: показник використання зріс з 25,6 % у 2024 році (перший повний рік функціонування) до 28,7 % у 2025 році та на сьогодні, у 2026 році, сягнув 30,8 %. Хоча для розуміння загальної ситуації з валідацією в Європі та причин, через які певні компанії продовжують уникати унітарного шляху, необхідний подальший аналіз, рейтинг 25 провідних користувачів свідчить про активну участь великих технологічних підприємств. Крім того, всупереч очікуванням, що існували до впровадження системи, згідно з якими галузь біологічних наук, ймовірно, вагатиметься щодо участі, провідні фармацевтичні корпорації — зокрема Johnson & Johnson та Hoffmann-La Roche — активно використовують цю систему, що підтверджує розширення міжгалузевої інтеграції єдиного патенту. ***(Paul Clarkson and Rolf Suurmond. Unitair octrooi doorbreekt grens van 100.000 // NLO (https://www.nlo.eu/nl/nieuws/unitair-octrooi-doorbreekt-grens-van-100000). 09.09.2026).***

***

За останнє десятиліття кількість патентних заявок на технології переробки та повторного використання акумуляторів зросла більш ніж у сім разів, що зумовлено зростанням світового попиту на літій-іонні акумулятори та необхідністю відновлення таких критично важливих матеріалів, як літій, нікель, кобальт і марганець. Однак забезпечення патентного захисту в цій галузі пов’язане з унікальною проблемою, відомою як «старий продукт — новий процес». На відміну від традиційних галузей хімії, де дослідники синтезують цілком нові сполуки, основною комерційною метою переробки акумуляторів є регенерація матеріалів — таких як оксид нікелю, марганцю та кобальту або графіт — які функціонують ідентично до існуючих високоякісних компонентів нових акумуляторів. Оскільки комерційні хімічні склади акумуляторів базуються на вузькій, усталеній групі перевірених систем матеріалів, отримати широкі формули винаходу для регенерованих матеріалів часто буває складно, коли кінцевий результат нагадує відомий рівень техніки.

Щоб подолати ці перешкоди в процесі патентування, заявники повинні знайти баланс між формулами винаходу, що стосуються продукту, та детальними формулами винаходу, що стосуються процесу. Хоча формули винаходу типу «продукт за технологічним процесом» та традиційні формули винаходу щодо складу вимагають визначення чітких структурних або композиційних відмінностей між перероблеными та первинними матеріалами, справжнє джерело інновацій часто полягає в етапах відновлення, очищення, повторного літіювання та регенерації. На конкурентному ринку, де численні суб'єкти використовують різні методи для виробництва однакових матеріалів комерційного класу, найсильнішими патентними портфелями є ті, що стратегічно захищають нові технології виробництва та переробки, необхідні для відновлення максимальної продуктивності матеріалів акумуляторів. ***(Maria V. Stout and Paul Spiel. Battery Recycling Patent Filings Are Surging. So Why Is Patenting the Recycled Material So Difficult? // Knobbe Martens (https://www.knobbe.com/blog/battery-recycling-patent-filings-are-surging-so-why-is-patenting-the-recycled-material-so-difficult/). 16.09.2026).***

***

Національна патентна система Нідерландів наразі функціонує за моделлю «виключно реєстрації», за якою заявки задовольняються без попередньої експертизи по суті. Хоча ця система забезпечує швидкий та недорогий спосіб подання заявки, що створює негайне формальне право, корисне для комерційного сигналізування, вона повністю перекладає тягар оцінки дійсності патенту на судові або патентні процедури, що відбуваються після видачі патенту. З метою усунення правової невизначеності, що з цього випливає, запропоновані реформи Закону Нідерландів про патенти передбачають поновлення експертизи по суті до видачі патенту. Одночасно з цим Єдиний патентний суд (UPC) розробляє власний незалежний корпус матеріального патентного права. Ця подвійна еволюція означає, що при поданні майбутніх патентних заявок у Нідерландах необхідно враховувати як стандарти експертизи Європейського патентного відомства (EPO), так і нові принципи судочинства, що формуються в рамках UPC.

Історично склалося так, що голландські фахівці та суди значною мірою спиралися на підхід EPO, що базується на принципі «проблема-рішення», для оцінки винахідницького рівня, зберігаючи при цьому гнучкий, цілісний підхід. Однак рішення Апеляційного суду Єдиного патентного суду (UPC) у справі «Meril проти Edwards» (UPC_CoA_464/2024) встановило структуровану методологію оцінки винахідницького рівня відповідно до статті 56 Європейської патентної конвенції (EPC), яка суттєво відрізняється від моделі Європейського патентного відомства. На відміну від процедури EPO — яка спочатку визначає найближчий рівень техніки, а вже потім встановлює об'єктивну технічну проблему на основі відмінних ознак — система UPC починається з визначення «об'єктивної проблеми» та лежачої в її основі

винахідницької концепції на основі загального розкриття інформації у заявці. Далі UPC оцінює, чи дійшов би фахівець у даній галузі до заявленого рішення, виходячи з однієї або кількох «реалістичних вихідних точок» у даній галузі техніки, які в широкому розумінні визначаються як будь-які попередні відомості, що «представляють інтерес» для особи, яка прагне вирішити об'єктивну задачу. Крім того, вимога UPC щодо наявності «вказівки», яка спрямовує фахівця у бік винаходу, є ширшою, ніж традиційний стандарт EPO, що створює ситуації, коли формула винаходу може бути визнана очевидною за логікою UPC, навіть якщо вона пройшла перевірку EPO.

Оскільки UPC має місцеве відділення в Гаазі та впливає на європейську патентну судову практику, очікується, що його аналітичні підходи матимуть вплив на національні патентні процедури в Нідерландах. Ця обставина зумовлює необхідність переходу до стратегій патентного супроводу, що враховують судові аспекти. Такі рішення, як у справі «Agathon проти Intercom / Knarr Vertriebs» у Міланському місцевому відділенні UPC, свідчать про те, що хоча принцип «wrapper estoppel» (заборона суперечити власним заявам у ході розгляду заявки) не застосовується так жорстко, як у законодавстві США, заяви заявників під час процедури видачі патенту можуть використовуватися судами для тлумачення формули винаходу та відображення розуміння фахівця на дату подання заявки. Отже, в рамках нідерландської системи, що базується на експертизі, заявники повинні виявляти більшу дисципліну під час надання відповідей на офіційні повідомлення. У поданих матеріалах та поправках слід уникати надмірно широких поступок або непотрібних тверджень щодо технічних відмінностей, забезпечуючи, щоб заяви, зроблені з метою отримання патенту, не обмежували ненавмисно обсяг формули винаходу або не створювали вразливостей щодо дійсності у подальших судових процесах в UPC або національних судах. ***(Frank van Bouwelen, Richard Smith. Netherlands: future considerations for prosecution in view of upcoming overhaul of Patent Act and evolving UPC approaches // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-prosecution-review/2027/article/netherlands-future-considerations-prosecution-in-view-of-upcoming-overhaul-of-patent-act-and-evolving-upc-approaches). 17.09.2026).***

***

Забезпечення дотримання патентних прав у Греції ґрунтується на поєднанні превентивних адміністративних заходів, попередніх судових заборон та основних судових проваджень. В рамках профілактичних заходів власники патентів можуть подавати заяви до місцевих митних органів з метою затримання на кордоні товарів, що, ймовірно, порушують патентні права. У разі порушення найшвидшим судовим засобом захисту є тимчасовий заборонний наказ, який видається після доведення наявності серйозного порушення на перший погляд у надзвичайно термінових випадках. Цей наказ заповнює прогалину до розгляду справи про попередній судовий заборонний наказ, під

час якого власники патентів можуть вимагати припинення дій, що порушують патентні права, вилучення продукції, збереження доказів та розкриття даних про дистрибуцію. Справи про застосування попередніх судових заборон розглядаються одноосібними цивільними судами першої інстанції, тоді як основні позови про порушення прав — у яких позивачі можуть вимагати грошової компенсації, відшкодування моральної шкоди та знищення продукції — розглядаються колегіальними цивільними судами першої інстанції. Відповідно до Закону № 4512/2018, для визнання прийнятності основних позовів обов'язковою є попередня сесія медіації, хоча медіація та арбітраж у грецькій практиці у сфері інтелектуальної власності залишаються недостатньо використовуваними.

У Греції діє дворівнева патентна система, яка відокремлює оскарження дійсності патентів від позовів про порушення прав. Хоча заперечення щодо недійсності часто висуваються в якості засобів захисту, юридичне представництво в цивільних судах суворо обмежене ліцензованими адвокатами, хоча сертифіковані патентні консультанти, які не є юристами, можуть представляти клієнтів у Грецькому патентному відомстві. Грецька судова система передбачає наявність спеціалізованих судів з питань інтелектуальної власності в Афінах та Салоніках, однак їхня юрисдикція законодавчо обмежується розглядом основних позовів, а не попередніх проваджень. Це створює практичну проблему, оскільки попередні провадження часто розглядаються місцевими судами, яким бракує спеціалізованих технічних знань. Оскільки грецькі судді мають юридичну освіту без технічної підготовки, показання експертів-свідків, надані у формі письмових показань або під час усних допитів, відіграють вирішальну роль у складних справах. Крім того, грецькі суди визнають доктрину еквівалентів, встановлюючи факт порушення, коли вторинні елементи патентного формули змінюються з метою досягнення істотно подібного технічного результату, який був би очевидним для середньокваліфікованого фахівця.

Процедури цивільного судочинства в Греції базуються переважно на письмових матеріалах, що подаються у суворі встановлені законом терміни. Після вручення позовної заяви сторони повинні подати письмові аргументи, докази та завірені під присягою письмові показання протягом 90 днів (або 120 днів для іноземних відповідачів), після чого настає 15-денний термін для подання заперечень, за закінченням якого справа закривається. Основні рішення щодо порушень зазвичай ухвалюються протягом шести–восьми місяців після судового засідання. Типові засоби правового захисту включають постійні судові заборони, знищення товарно-матеріальних запасів, що порушують права, грошові штрафи за майбутні порушення, а також компенсацію, розраховану на основі фактичних збитків, неправомірного прибутку або розумних ставок роялті. Після імплементації Директиви ЄС 48/2004/ЄС грецькі суди зобов'язані присуджувати фактичні судові витрати на користь сторони, що виграла справу, хоча судові збори можуть сягати 1,1 % від

заявленої суми грошової компенсації. Остаточні рішення судів першої інстанції можуть бути оскаржені в Апеляційному суді протягом 30–60 днів, з можливістю подальшого оскарження у Верховному суді; однак рішення про застосування попередніх забезпечувальних заходів оскарженню не підлягають. Варто зазначити, що Греція підписала, але ще не ратифікувала Угоду про Єдиний патентний суд (UPC), а це означає, що європейські патенти все ще підлягають національній реєстрації, а грецькі цивільні суди зберігають виключну юрисдикцію щодо патентних спорів на території країни. ***(Maria Athanassiadou. Greece: navigating patent enforcement // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-litigation-review/2027/article/greece-navigating-patent-enforcement). 17.09.2026).***

***

Хоча стандартний європейський патент надає 20-річний встановлений законом термін дії з дати подання заявки, капіталомісткі та суворо регульовані галузі, такі як термоядерний синтез, стикаються зі структурним дисбалансом, коли тривалі терміни, необхідні для проведення перевірок безпеки, отримання ліцензій та будівництва об'єктів — які часто тривають від 10 до 15 років — суттєво скорочують період реальної комерційної ексклюзивності. Як наслідок, основоположні патенти, що охоплюють критично важливі компоненти термоядерних установок, такі як спеціалізовані магніти, сучасні матеріали та системи управління, ризикують втратити чинність саме в той момент, коли розпочинається комерційна експлуатація, що підриває основну патентну угоду, яка полягає в обміні публічного розкриття інформації на ефективний захист на ринку.

Для вирішення цієї проблеми патентна політика могла б адаптувати механізм додаткових сертифікатів захисту (SPC) — які наразі компенсують розробникам фармацевтичних препаратів та засобів захисту рослин втрачений термін дії патенту внаслідок обов'язкових процедур ринкової авторизації — до відповідних технологій ядерної енергетики. Обґрунтована система продовження терміну дії патенту мала б суворо орієнтуватися на затримки, зумовлені державними регуляторними вимогами, а не на загальні перешкоди у розробці, вимагаючи від заявників довести, що запатентований винахід безпосередньо стосується відповідної системи термоядерного синтезу, яка підлягає визначеним регуляторним затвердженням. Прихильники стверджують, що запровадження цільового продовження терміну дії патентів стимулюватиме значні довгострокові інвестиції приватного капіталу та заохочуватиме своєчасну державну реєстрацію патентів замість збереження шкідливої комерційної таємниці. З іншого боку, оскільки термоядерний синтез є життєво важливим рішенням у сфері низьковуглецевої енергетики, продовження виключних прав може обмежити ринкову конкуренцію, підвищити витрати та затримати широке впровадження чистих джерел енергії. Щоб збалансувати інвестиційні стимули та своєчасний доступ громадськості до критично

важливої енергетичної інфраструктури, будь-яка майбутня реформа потребуватиме суворих обмежень, таких як передбачуваний п'ятирічний законодавчо встановлений термін, за зразком існуючого законодавства щодо до SPC, що забезпечить справедливе відновлення патентною системою часу, втраченого через обов'язковий регуляторний розгляд, без надання комерційних монополій на необмежений термін. ***(James Tagg. Fuelling IP: Nuclear Fusion Patents - Is 20 Years Enough? // HGF Ltd (https://www.hgf.com/knowledge-hub/blog-posts/fuelling-ip-nuclear-fusion-patents-is-20-years-enough/). 09.2026).***

***

Хоча «підробка» (dupes) не є визнаною юридичною категорією, поширення цих доступних за ціною альтернатив розкішним товарам у соціальних мережах становить складну проблему для власників брендів, одночасно надаючи ненавмисні маркетингові переваги — такі як підвищення впізнаваності та підкреслення ексклюзивності оригіналу як еталону галузі — і водночас створюючи значні ризики розмивання бренду та втрати його розпізнаваності. На відміну від підробок, які вводять споживачів в оману, використовуючи ідентичні знаки бренду, і безпосередньо шкодять функції походження торговельної марки, підробки зазвичай не викликають плутанини у споживачів, оскільки покупці свідомо обирають їх саме через нижчу ціну… Однак відсутність плутанини не робить підробки автоматично юридично допустимими; хоча традиційний захист торговельних марок зосереджений на запобіганні плутанині серед споживачів, відомі торговельні марки отримують ширший захист від третіх осіб, які недобросовісно користуються репутацією бренду або завдають шкоди його розпізнаваності, що зміщує юридичну дискусію з питання обману на захист цінності бренду та інвестицій. Крім того, якщо підробка копіює зовнішній вигляд товару, закони про дизайн та авторське право також можуть надавати правові засоби захисту. Щоб ефективно орієнтуватися в цій ситуації, власники брендів повинні реалізувати комплексну стратегію, яка поєднує надійну реєстрацію торговельних марок та промислових зразків з активним моніторингом онлайн-ринку, що дозволить їм приймати зважені рішення щодо захисту прав, які забезпечують баланс між юридичними заходами проти підробок та комерційним впливом на репутацію та цінність їхнього бренду. ***(Megan Creemers. Dupecultuur: een bedreiging voor luxemerken of hun beste reclame? // Novagraaf (https://www.novagraaf.com/nl/visie/dupecultuur-luxemerken-merkenrecht/). 23.09.2026).***

***

Мальтійська система «Patent Box» передбачає спеціальну податкову схему, покликану стимулювати комерційні інновації та науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи (НДР) шляхом надання значних податкових відрахувань з корпоративного податку на доходи, що

відповідають критеріям, та приріст капіталу, отримані від інтелектуальної власності (ІВ), яка відповідає вимогам. Згідно з цією системою, до активів, що відповідають критеріям, належать патенти, захищені законом, корисні моделі, права на ІВ, що регулюються міжнародними конвенціями, програмне забезпечення, захищене авторським правом, та певні активи, подібні до патентів, для малих підприємств, що відповідають критеріям, при цьому явно виключаються нематеріальні активи, пов'язані з маркетингом, такі як торговельні марки, торгові назви та комерційні бренди. Щоб скористатися цими пільгами, підприємство повинно володіти, бути співвласником або мати ексклюзивну ліцензію на ІВ, забезпечити юридичний захист активу принаймні в одній юрисдикції, підтримувати доказову операційну сутність, що відповідає його діяльності, та повністю або частково здійснити дослідження, експерименти, проектування, випробування або розробку, в результаті яких було створено цей актив.

Ця фінансова пільга діє таким чином, що дозволяє бенефіціарам претендувати на відрахування у розмірі до 95 % від доходу від інтелектуальної власності, що відповідає критеріям, який пропорційно коригується за допомогою «коефіцієнта зв'язку» для приведення податкової пільги у відповідність до фактичних інвестицій бенефіціара у НДР. Коли повне відрахування у розмірі 95 % застосовується до стандартної ставки корпоративного податку Мальти, що становить 35 %, це знижує ефективну ставку податку на дохід від інтелектуальної власності, що відповідає критеріям, до 1,75 % або, можливо, ще нижче, залежно від ставки до відрахування. З процедурної точки зору це відрахування заявляється через декларацію з корпоративного податку, але залишається залежним від отримання офіційного рішення про затвердження від Malta Enterprise після проходження офіційної процедури подання заявки. Визначальний коефіцієнт взаємозв'язку вимірює співвідношення кваліфікованих витрат на ІВ до загальних витрат на ІВ: кваліфіковані витрати охоплюють прямі внутрішні витрати — включаючи заробітну плату дослідників і технічних фахівців, витратні матеріали для проектів, пропорційно розподілені комунальні витрати, амортизацію основних засобів, витрати на випробування та захист ІВ, а також витрати на НДР, передані на аутсорсинг незалежним третім сторонам, — тоді як загальні витрати включають ці кваліфіковані видатки разом із витратами, понесеними на придбання ІВ третіх сторін або передачу НДР на субпідряд пов'язаним юридичним особам. Зрештою, ця система забезпечує узгоджений на міжнародному рівні механізм, орієнтований на сутність діяльності, який заохочує вітчизняні технічні інновації та дає змогу підприємствам максимізувати комерційну оцінку та прибуток після оподаткування від своїх власних технологій. ***(Steve Gingell and Maria Demanuele. Rewarding innovation Malta's Patent Box Regime // PwC Malta (https://www.pwc.com/mt/en/publications/tax-legal/maltas-patent-box-regime.html). 09.2026).***

Засноване на економічному скептицизмі австрійських мислителів, таких як Ф. А. Гаєк та Людвіг фон Мізес, законодавство про інтелектуальну власність (ІВ) нав'язує штучну дефіцитність ідеям, які за своєю природою не є конкурентними, пригнічуючи конкуренцію, спотворюючи ринкові стимули та обмежуючи законне використання приватної власності. У межах Європейського Союзу надмірно високі витрати на патентування (від 15 000 до 30 000 євро) створюють непереборні бар'єри для входу на ринок для малих підприємств, що призводить до значної концентрації влади, коли на великі корпорації припадає до 74 % заявок, поданих до Європейського патентного відомства. Ця надана державою монополія є особливо шкідливою у фармацевтичній галузі, де захист інтелектуальної власності штучно завищує ціни на ліки — які можуть знизитися аж на 95 % після закінчення терміну дії патенту, коли на ринок виходять генеричні препарати від різних виробників — та стимулює компанії до поверхневих молекулярних модифікацій з метою продовження монополії, а не досягнення справжніх терапевтичних проривів. Хоча нещодавні ініціативи ЄС, такі як «Фармацевтичний пакет», спрямовані на обмеження монопольної влади та відновлення ринкової рівноваги, суперечливі політичні заходи, що спрощують забезпечення дотримання патентних прав у масштабах всього блоку, продовжують закріплювати домінування корпорацій. Отже, у висновку стверджується, що замість спроб реформувати систему, яка за своєю суттю є недосконалою, шкодить споживачам і гальмує інновації, ЄС слід повністю скасувати закони про інтелектуальну власність, щоб забезпечити вільну ринкову конкуренцію та сприяти процвітанню «творчого руйнування». ***(Jacob D. Ott. The Austrian School Was Right Again: Abolish IP in the EU // Mises Institute (https://mises.org/power-market/austrian-school-was-right-again-abolish-ip-eu). 30.09.2026).***

***

Традиційні межі, що розділяють окремі режими інтелектуальної власності, дедалі більше стираються, і окремі активи бізнесу тепер часто користуються сукупним захистом у рамках кількох правових систем. У Португалії та ЄС ця конвергенція визнається на законодавчому та судовому рівнях, зокрема це дозволяє промисловим зразкам одночасно користуватися захистом авторського права, якщо вони відповідають критерію оригінальності, що відображає вільний і творчий вибір автора, про що свідчать суперечливі рішення португальських судів щодо дизайнерських світильників та утилітарних елементів міського обладнання. Окрім дизайну та авторського права, дані стали стратегічним активом, що ілюструє цю багатошаровість, коли один набір даних може одночасно підпадати під дію авторського права, прав sui generis на бази даних та захисту комерційної таємниці. Ця взаємодія набула особливої актуальності з розвитком штучного інтелекту, оскільки португальське законодавство, що транспонує Директиву ЄС про єдиний цифровий ринок,

дозволяє аналіз текстів та даних, якщо правовласники не відмовляться від цього заздалегідь за допомогою засобів, придатних для машинного зчитування, що робить управління цими застереженнями критично важливим практичним завданням для творців контенту з метою запобігання несанкціонованому навчанню штучного інтелекту. Отже, орієнтування в цьому конвергентному середовищі вимагає від підприємств відмовитися від ізольованих підходів до інтелектуальної власності на користь інтегрованих стратегій, що об'єднують договірні умови, комплексну перевірку та дотримання нормативних вимог у всіх відповідних правових системах, щоб максимізувати цінність своїх інновацій, контенту та даних у конкурентній економіці, що базується на даних. (***Ana Rita Paínho, Ana Filipa Tavares. The convergence of IP, data, and AI regulation: managing assets for advantage // Legal Benchmarking Limited (https://www.managingip.com/article/2gynwnxdxlhhip9swmneo/sponsored-content/the-convergence-of-ip-data-and-ai-regulation-managing-assets-for-advantage). 30.09.2026).***

***

Канада

Інтелектуальна власність у Канаді захищається відповідно до законодавства про торговельні марки, авторське право, патенти, промислові зразки, топографію інтегральних схем та комерційні таємниці. У сфері торговельних марок Канада приєдналася до Мадридського протоколу, Сінгапурського договору та Ніццького угоди з 17 червня 2019 року, що дозволило подавати міжнародні заявки на торговельні марки з зазначенням Канади, тоді як Канадське відомство інтелектуальної власності зафіксувало значне зростання випадків недобросовісного та пов'язаного з невикористанням захоплення торговельних марок, що спонукало до частішого застосування підстави для оскарження та визнання недійсними на підставі недобросовісності, доданої до Закону про торговельні марки, разом із добре усталеною на сьогодні вимогою щодо підтвердження використання перед тим, як можна буде захищати права проти певних третіх осіб протягом перших трьох років після реєстрації. Що стосується патентів, то законопроекти C-244 та C-294, які отримали королівське схвалення наприкінці 2024 року, внесли зміни до Закону про авторське право та пов'язаних з ним положень, щоб дозволити обхід технологічних засобів захисту з метою діагностики, технічного обслуговування та ремонту широкого спектру продукції, а також для забезпечення взаємодії, що стало значною зміною для виробників продуктів із вбудованим програмним забезпеченням, таких як транспортні засоби, побутова техніка, сільськогосподарського та медичного обладнання, які раніше покладалися на правила щодо заборони обходу для контролю ремонту, що здійснюється третіми сторонами; Окремо, 1 січня 2025 року набули чинності поправки, що реалізують зобов'язання Канади щодо коригування строку дії патентів у рамках

Угоди про вільну торгівлю між Канадою, США та Мексикою (CUSMA), які вимагають від Канадського відомства інтелектуальної власності компенсувати «необґрунтовані» затримки у розгляді патентних заявок — як правило, понад п’ять років з моменту подання заявки або три роки з моменту подання запиту на експертизу, залежно від того, яка з цих дат настає пізніше — шляхом надання додаткового строку дії патенту. Цей механізм власники патентів та заявники тепер повинні враховувати у своїх стратегіях управління портфелем. ***(Christopher Zelyas. Doing business in Canada: Protection of intellectual property // Dentons (https://www.dentons.com/en/insights/articles/2026/september/11/doing-business-in-canada-protection-of-intellectual-property). 11.09.2026).***

***

Стандартна процедура розгляду патентних заявок у Канадському відомстві інтелектуальної власності (CIPO) може тривати кілька років, але заявники, які стикаються з комерційною необхідністю, мають конкретні політичні цілі або отримали позитивні результати міжнародної експертизи, можуть скористатися чотирма окремими механізмами для прискорення експертизи. Хоча офіційний стандарт ефективності CIPO передбачає надсилання першого повідомлення від відомства протягом семи місяців у рамках прискорених процедур, на практиці перші повідомлення часто надсилаються приблизно через два місяці, а наступні — протягом трьох місяців… Спільним для всіх чотирьох шляхів є вимога щодо оприлюднення заявки для громадського огляду — причому дострокове оприлюднення доступне за запитом без додаткового збору CIPO — а також необхідність сплати стандартних зборів за експертизу та будь-яких відповідних зборів за надлишкові пункти формули винаходу. Крім того, збереження статусу прискореного розгляду в рамках цих програм вимагає суворого дотримання процедурних вимог, оскільки подання клопотання про продовження строку, відмова від заявки та її поновлення або подання клопотання про продовження експертизи, як правило, призводить до втрати права на прискорений розгляд.

Три з чотирьох варіантів не передбачають жодних додаткових зборів, окрім стандартних зборів за розгляд заявки. Першим і найпоширенішим варіантом є «Швидкий шлях розгляду патентів» (Patent Prosecution Highway, PPH), який використовує позитивні висновки щодо патентоспроможності, отримані від понад 30 партнерських відомств у рамках глобальної мережі PPH та двосторонніх угод (зокрема USPTO, EPO, JPO та CNIPA), за умови, що канадські формули винаходу за своїм обсягом відповідають дозволеним іноземним формулам винаходу, а також що канадська експертиза по суті ще не розпочалася. Другий безкоштовний шлях — програма «Прискорена експертиза для зелених технологій» — прискорює розгляд винаходів, що усувають або пом’якшують вплив на довкілля або сприяють збереженню природних ресурсів, після подання простої підтверджувальної декларації. Третім безкоштовним механізмом є Програма прискореного розгляду ключових технологій (KTEP) —

пілотна ініціатива, запущена у вересні 2026 року на заміну колишньої програми допомоги у зв'язку з COVID-19, яка прискорює розгляд заявок, що відповідають федеральним промисловим пріоритетам; Наразі KTEP передбачає активний напрям, присвячений технологіям, що підтримують ланцюг постачання критично важливих мінералів Канади — з суворим обмеженням у 50 заявок на календарний рік за принципом «хто перший прийшов, той і обслуговується» — а також неактивний резервний напрям, зарезервований для надзвичайних ситуацій у сфері громадського здоров'я. На відміну від цього, четвертий механізм — «Спеціальне розпорядження» згідно з пунктом 84(1)(a) Патентних правил — слугує технологічно нейтральним шляхом, яким можна скористатися на будь-якому етапі розгляду заявки, навіть після початку експертизи, за умови сплати державного збору в розмірі 744,10 канадських доларів та подання заяви, в якій зазначається, що дотримання звичайних строків розгляду може завдати шкоди комерційним або юридичним правам, причому офіційних документальних доказів для цього не вимагається.

Зрештою, ці чотири шляхи пропонують індивідуальні варіанти — від стимулювання розподілу праці за кордоном та впровадження чистих технологій до більш широких комерційних потреб та цілеспрямованої національної промислової політики. Інноватори можуть стратегічно інтегрувати ці програми прискорення з механізмом відстроченої експертизи CIPO — який дозволяє відкласти експертизу на строк до чотирьох років з моменту подання заявки — щоб контролювати терміни розгляду, керувати витратами на патентування та ініціювати прискорену експертизу саме тоді, коли комерційна готовність, визнання патентних вимог за кордоном або вимоги щодо капітальних інвестицій вимагають швидкої видачі патенту. ***(James E. Longwell. Accelerating patent examination at CIPO: Four options compared // Gowling WLG (https://gowlingwlg.com/fr/insights-resources/articles/2026/accelerating-patent-examination-at-cipo). 11.09.2026).***

***

Сучасні колаборації між брендами у сферах моди, спорту, роздрібної торгівлі продуктами харчування та цифрових ігор — прикладом чого є партнерства, такі як OVO з Major League Baseball, Shake Shack з регіональними традиційними брендами на кшталт Chudleigh's або інтеграція будинків розкішної моди з платформами відеоігор — відкривають потужні комерційні можливості для привернення уваги споживачів, виходу на нові ринки та підвищення цінності бренду. Однак такі креативні кросовери породжують складні проблеми у сфері інтелектуальної власності, що вимагають офіційного правового оформлення. Ключовим фактором для мінімізації цих ризиків є укладення всеосяжної письмової ліцензійної угоди, яка дозволяє тимчасове, чітко визначене використання торговельних марок та об'єктів авторського права без передачі відповідних прав власності. Згідно із законодавством про торговельні марки,

особливо в таких юрисдикціях, як Канада, збереження розпізнаваності бренду має першочергове значення: власник торговельної марки повинен встановити та активно здійснювати прямий або непрямий контроль над характером та якістю пов'язаних товарів і послуг, оскільки недотримання стандартів якості або допущення введення в оману через змішане представлення брендів може підірвати розпізнаваність та поставити під загрозу законну чинність торговельних марок.

Для збереження довгострокової цінності угоди про співпрацю повинні чітко визначати комерційні рамки партнерства, зазначаючи лінійки продукції, географічні території, дозволені канали дистрибуції та терміни проведення маркетингових кампаній. Ліцензійна база повинна чітко розмежовувати існуючу «фонову» інтелектуальну власність, яка залишається виключною власністю сторони, що її надає, та новостворену «передню» інтелектуальну власність, таку як гібридні логотипи, спільні художні роботи або нові дизайни продукції. З огляду на те, що сучасні кампанії часто охоплюють фізичну продукцію, віртуальні товари та постійні сліди в соціальних мережах, угоди повинні встановлювати суворі протоколи затвердження, механізми аудиту та чіткі стратегії виходу з проекту. Ці положення щодо припинення діяльності повинні регулювати порядок розпорядження залишками товарно-матеріальних запасів, статус архівного цифрового контенту, обов'язки щодо боротьби з підробками та розподіл ризиків через взаємні гарантії відшкодування збитків. Зрештою, встановлення суворих умов ліцензування до запуску кампанії гарантує, що підприємства зможуть отримати вигоду від творчої синергії та ринкової репутації, одночасно захищаючи юридичну цілісність, самобутність та комерційну справедливість своїх відповідних брендів. ***(Catherine Lovrics and Robert A. McNaughton. Protecting Intellectual Property in Co-Branded Products and Limited-Edition Brand Collaborations // Marks & Clerk (https://www.marks-clerk.com/insights/latest-insights/102o15k-protecting-intellectual-property-in-co-branded-products-and-limited-edition-brand-collaborations/). 15.09.2026).***

***

2 вересня 2026 року Канадське відомство з інтелектуальної власності (CIPO) запустило Програму прискореного розгляду ключових технологій (KTEP) — цільову пілотну ініціативу, що передбачає безкоштовну прискорену експертизу патентів на інновації, які підтримують ланцюг постачання критично важливих мінералів у Канаді. Програма, розроблена з метою надання першого суттєвого відгуку від відомства протягом семи місяців — що значно швидше, ніж стандартний 17-місячний термін — звільняє заявників від сплати звичайного авансового збору за прискорену експертизу в розмірі 744,10 канадських доларів, при цьому заявки підлягають стандартним законодавчим вимогам щодо експертизи відповідно до Закону про патенти та відповідних правил. Щоб відповідати вимогам програми, заявка має бути відкритою для громадського огляду (або поданою для дострокової публікації),

мати запит на експертизу, що перебуває на розгляді або поданий одночасно із заявкою, містити офіційну заяву, що пов'язує технологію з переробкою, видобутком або рафінуванням будь-якої речовини зі закритого переліку Канади, що складається з 34 критично важливих мінералів, а також забезпечити собі одне з суворо обмежених 50 щорічних місць, що розподіляються за принципом «хто перший прийшов, той і отримав».

Ця чітка, об'єктивна структура безпосередньо враховує відгуки представників галузі, зібрані під час публічних консультацій у середині 2026 року, під час яких зацікавлені сторони та Канадський інститут інтелектуальної власності (IPIC) застерігали від суб'єктивних неоднозначностей, що гальмували реалізацію попередньої Програми зелених технологій, та наголошували на тому, що прискорені робочі процеси не повинні порушувати стандартні терміни розгляду заяв після міграції IT-інфраструктури CIPO у 2024 році. З точки зору управління портфелем патентів програма KTEP дає заявникам можливість використовувати Канаду як ранню та економічну стартову платформу для експертизи: отримання раннього канадського дозволу без додаткової плати за прискорення забезпечує практичну оцінку патентоспроможності, яка згодом може стати основою для подачі запитів на прискорену процедуру «Patent Prosecution Highway» (PPH) у партнерських відомствах, пропонуючи привабливу та недорогу альтернативу дорогим іноземним прискореним процедурам, таким як «Track One» у США. Проте застосування цього прискореного підходу прискорює терміни внутрішньої експертизи та пов'язане з певними стратегічними компромісами, оскільки вимоги PPH щодо відповідності формули винаходу можуть обмежувати обсяг формули винаходу за кордоном, а жорсткі канадські правила щодо подвійного патентування обмежують гнучкість у створенні подільних патентів. Зрештою, KTEP свідчить про більш широку еволюцію політики, в рамках якої Канада використовує управління патентами як інструмент національної промислової політики, що безпосередньо доповнює федеральну Стратегію щодо критично важливих мінералів з метою прискорення комерціалізації, бізнес-планування та капітальних інвестицій у ланцюгах створення вартості стратегічних ресурсів. ***(Brian Chau. CIPO's new Key Technology Expedited Program: A free fast lane for critical minerals innovation // Norton Rose Fulbright Canada LLP (https://www.nortonrosefulbright.com/en-ca/knowledge/publications/ebde463c/cipos-new-key-technology-expedited-program-a-free-fast-lane-for-critical-minerals-innovation). 09.2026).***

***

Тиждень моди значно підвищує впізнаваність модних брендів, але в епоху соціальних мереж він також збільшує ризик копіювання, підробки та несанкціонованого використання, оскільки нові колекції можуть стати вірусними вже через кілька годин після показу на подіумі. Як наслідок, модні компанії повинні визначити, що саме в кожному творінні має цінність —

чи то технічна інновація, зовнішній вигляд одягу, відмітний знак чи оригінальний декоративний елемент — і обрати належний спосіб захисту інтелектуальної власності ще до випуску колекції. Патенти стосуються функціональних або технічних інновацій, таких як функціональні тканини, виробничі процеси, блискавки, липучки Velcro або водонепроникні матеріали, і можуть надавати 20 років виключних прав, але лише в тих країнах, де вони подані та видані. Промислові зразки захищають зовнішній вигляд виробу, включаючи його форму, конфігурацію, візерунок або декоративні елементи, і є особливо важливими в тих випадках, коли комерційна цінність виробу полягає саме в його зовнішньому вигляді; однак зразок повинен бути новим, а суто функціональні ознаки виключаються, оскільки вони, якщо взагалі підлягають захисту, належать до сфери патентного права. Торгові марки захищають ідентифікаційні ознаки бренду, що відрізняють один товар від іншого, такі як логотипи, слова, кольори або позиційні знаки, наприклад смужки Adidas, і часто є одними з найцінніших активів у сфері моди, оскільки вони зберігають імідж бренду, ділову репутацію та впізнаваність серед споживачів; хоча в Канаді певний захист може виникати лише завдяки використанню, реєстрація забезпечує набагато сильніші та ширші права на захист. Авторське право також може захищати оригінальні логотипи, візерунки, принти та декоративні елементи, причому цей захист виникає автоматично з моменту створення, але воно має обмеження щодо предметів утилітарного призначення, таких як одяг, де Закон про авторське право може не заважати іншим виготовляти такий самий светр або аксесуар після того, як він був відтворений у великій кількості; у таких випадках більш доречним є захист промислового зразка. Загалом креативність у моді має поєднуватися зі стратегічним плануванням у сфері інтелектуальної власності, щоб бренди могли запобігати підробкам, зберегти комерційну цінність та убезпечити споживачів від омани через товари, які неправдиво подаються як оригінали. ***(Arianne Leduc and Alain Y Dussault. Fashion Week and Intellectual Property: How to Protect a Fashion Collection in Canada // Lavery, de Billy, LLP. (https://www.lavery.ca/en/publications/our-publications/6473-fashion-week-and-intellectual-property-how-to-protect-a-fashion-collection-in-canada.html). 18.09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

Відповідно до 14-го п’ятирічного плану Китаю, Гонконгу було поставлено завдання стати регіональним центром торгівлі інтелектуальною власністю, що має сприяти його переходу від хабу фізичної торгівлі та фінансів до економіки, яка дедалі більше базується на нематеріальних активах та інноваціях. Напередодні реалізації 15-го п’ятирічного плану Гонконг посилює цю роль за допомогою податкових стимулів, фінансування інфраструктури та вдосконалення правової системи.

Його режим «патентного боксу» знижує податок на прибуток від відповідних патентів та доходів від інтелектуальної власності з 16,5% до 5%, заохочуючи компанії, науково-дослідні інститути та університетські стартапи розміщувати в місті діяльність з розробки, ліцензування та комерціалізації патентів. Система обміну комерційними даними Гонконгського валютного управління також сприяє розвитку фінансування, забезпеченого інтелектуальною власністю, надаючи фінансовим установам можливість оцінювати компанії на основі комерційних даних у режимі реального часу, що потенційно дозволяє використовувати патенти, програмне забезпечення та комерційні таємниці для отримання доступу до капіталу. У перспективі генеративний штучний інтелект відкриває нові можливості та ставить регуляторні виклики, пов'язані з навчанням моделей, авторським правом та правом власності на результати, створені ШІ, що дає Гонконгу можливість розробити правила, які забезпечують баланс між інноваціями та правами творців. Гонконг також прагне зміцнити свої позиції як міжнародного центру вирішення спорів щодо інтелектуальної власності, спираючись на свою систему загального права, незалежну судову владу, двомовну юридичну експертизу та арбітражну інфраструктуру. Угоди з материковим Китаєм, які дозволяють сторонам у арбітражних справах у Гонконзі звертатися до судів материкового Китаю за застосуванням тимчасових заходів, ще більше посилюють транскордонне забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності. У сукупності ці фіскальні, фінансові, регуляторні та правові ініціативи покликані утвердити Гонконг як провідний регіональний та глобальний центр створення, фінансування, комерціалізації та захисту інтелектуальної власності. ***(Safeguarding the intangible: Hong Kong's evolution as a global intellectual property hub // Sing Tao News Corporation Limited (https://www.thestandard.com.hk/editorial/article/342123/Safeguarding-the-intangible-Hong-Kongs-evolution-as-a-global-intellectual-property-hub). 08.09.2026).***

***

За даними Національного управління з інтелектуальної власності (CNIPA), на сьогодні в Китаї налічується 5,394 млн чинних патентів на винаходи, що свідчить про зростання потенціалу країни в галузі інтелектуальної власності та інновацій. Китай вже сім років поспіль лідирує у світі за кількістю заявок, поданих відповідно до Договору про патентну кооперацію, та входить до числа провідних країн за кількістю міжнародних заявок на промислові зразки через Гаазьку систему та заявок на торговельні марки через Мадридську систему. Галузі, що інтенсивно використовують патенти, генерують понад 18 трлн юанів (2,68 трлн доларів) доданої вартості, що становить 13,38 % ВВП Китаю, тоді як щорічний обсяг імпорту та експорту роялті за інтелектуальну власність перевищує 400 млрд юанів… Китай також розширив свою інфраструктуру щодо забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності, створивши 129 національних центрів захисту та

оперативного реагування, а також 116 платформ, що забезпечують підтримку у вирішенні міжнародних спорів щодо прав інтелектуальної власності. У Глобальному індексі інновацій ВОІВ за 2025 рік Китай вперше увійшов до світової десятки лідерів і третій рік поспіль утримує найбільшу кількість інноваційних кластерів у світі, що входять до топ-100. Ці досягнення були висвітлені на щорічній конференції з інтелектуальної власності в Пекіні, яка присвячена високоякісному розвитку інтелектуальної власності в рамках П'ятирічного плану на 2026–2030 роки та обговоренню таких питань, як штучний інтелект, патентні послуги та переглянутий Закон Китаю про торговельні марки. ***(****China tops 5.39m valid patents, enters global innovation top 10 // Bastillepost (https://www.bastillepost.com/global/article/6139681-china-tops-5-39m-valid-patents-enters-global-innovation-top-10). 08.09.2026).***

***

Патентна система Китаю переживає фундаментальні зміни: від моделі, орієнтованої на обсяги, до суворого акценту на якості патентів та суттєвих інноваціях. Цей перехід здійснюється під наглядом Національного управління інтелектуальної власності Китаю (CNIPA). Ця еволюція має значні наслідки для міжнародних компаній, оскільки простий переклад іноземних заявок з пріоритетом без їх адаптації до конкретних пріоритетів експертизи в Китаї часто призводить до отримання вразливих патентів. Прагнення до якості зумовлене жорсткими заходами CNIPA щодо «аномальних» заявок, поданих виключно з метою отримання субсидій або досягнення внутрішніх цілей, дедалі суворішими експертизами за змістом, а також ринковими реаліями, за яких якість патентів піддається ретельній перевірці під час судових спорів, ліцензування та проведення комплексної перевірки. Отже, високоцінний китайський патент повинен демонструвати чіткий технічний внесок, перевірені технічні ефекти, підкріплені даними, структуру формули винаходу, що підлягає примусовому виконанню та включає зовнішньо спостережувані ознаки, а також надійну стійкість до обхідних рішень. Крім того, проста передача відомого алгоритму в новий комерційний контекст без конкретних технічних адаптацій дедалі частіше призводить до відмови у видачі патенту через відсутність винахідницького рівня. Стратегії, орієнтовані на конкретні сектори, також мають вирішальне значення; наприклад, патенти в галузі штучного інтелекту повинні зосереджуватися на конкретних сценаріях застосування, а не на абстрактних моделях, тоді як патенти в галузі комунікацій, потокового передавання та кодеків повинні демонструвати вимірювані технічні вдосконалення в таких сферах, як затримка, пропускна здатність або ефективність стиснення. Щоб орієнтуватися в цьому мінливому середовищі, вище керівництво має переглянути показники подачі заявок, надаючи пріоритет якості та можливості захисту над суто кількісними показниками, ретельно перевіряти та адаптувати заявки перед їх подачею в Китаї, застосовувати вибіркові стратегії подачі заявок, що можуть включати

комерційні таємниці, регулярно вилучати з портфеля активи з низькою ефективністю, а також залучати команди з інтелектуальної власності на більш ранніх етапах процесу досліджень і розробок. Зрештою, пристосування до нової китайської парадигми, орієнтованої на якість, гарантує, що патентні портфелі слугуватимуть надійними комерційними активами, а не лише адміністративними документами. ***(Cuiping Zhao, Caihua pu, Chunguang hu. From volume to value: China's patent pivot rewards quality over filing volume // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/guide/china-managing-the-ip-lifecycle/2027/article/volume-value-chinas-patent-pivot-rewards-quality-over-filing-volume). 14.09.2026).***

***

Зростаючий ринок модифікованих, відремонтованих та відновлених товарів несе значні ризики порушення прав на торговельні марки, що вимагає ретельного балансу між сприянням розвитку циркулярної економіки та захистом ділової репутації бренду. Законність таких практик залежить від доктрини вичерпання прав на торговельну марку, яка дозволяє перепродаж товарів, що законно реалізувалися на ринку, за умови, що вони не зазнали істотних змін, а їхні основні функції щодо ідентифікації джерела походження та забезпечення якості залишаються незмінними. Щоб орієнтуватися в цих правових межах, дії з модифікації повинні бути чітко класифіковані залежно від їхнього масштабу та впливу на оригінальний продукт.

Незначні ремонти та відновлення з метою технічного обслуговування, які лише відновлюють функціональність без зміни основних конструкцій, як правило, підпадають під принцип вичерпання прав на торговельну марку і є законними. Однак, щоб уникнути плутанини серед споживачів, такі товари повинні бути помітно марковані як «вживані» або «відремонтовані». Навпаки, реконструктивні реставрації та комерційне відновлення — які передбачають повне розбирання та переробку товарів відповідно до оригінальних заводських специфікацій — кардинально змінюють товари. Оскільки ці процеси створюють те, що з юридичної точки зору вважається «новим товаром», доктрина вичерпання прав на торговельну марку більше не застосовується. Поширеною помилкою є думка, що відповідність оригінальним заводським стандартам якості дає право на збереження оригінального товарного знака; однак рівноцінність якості не означає дозволу на використання товарного знака. Виробники відновлених виробів не можуть зберігати оригінальне маркування без явного дозволу, оскільки це є порушенням прав на товарний знак і може навіть призвести до кримінальної відповідальності. Натомість оператори повинні видалити оригінальні маркування, чітко позначити вироби як «відновлені» або отримати офіційну ліцензію від власника товарного знака.

Інші поширені комерційні практики також мають чітко визначені правові межі. Перепакування товарів, що продаються на вагу, допускається лише за

умови, що це не погіршує якість продукції та чітко вказує особу, яка здійснює перепакування, тоді як імітація оригінального зовнішнього вигляду товару або приховування важливої інформації є порушенням. Комерційна заміна торговельних марок, або «зворотне видавання за інший товар», коли оригінальні знаки видаляються та замінюються новими або товар продається як безбрендовий під «білою етикеткою», прямо заборонена законом. Комплектування або об'єднання товарів у набори, як правило, захищається принципом «номінативного добросовісного використання», за умови що знаки третіх осіб використовуються виключно для опису вмісту без натяку на спонсорство бренду або спільне брендування. Нарешті, послуги з індивідуального модифікування несуть високий ризик порушення прав, якщо оригінальні логотипи зберігаються після зміни основних компонентів; вузька «безпечна зона» існує лише в тому випадку, якщо оригінальні брендовані матеріали використовуються виключно як сировина для створення цілком нових товарів, причому всі оригінальні знаки повністю видаляються або знищуються.

Зрештою, оператори ринку можуть законно брати участь у вторинному ринку товарів, дотримуючись суворих заходів щодо дотримання вимог. Це включає розробку внутрішніх інструкцій для розмежування незначного технічного обслуговування та істотної реконструкції, надання помітної та правдивої інформації в точках продажу щодо стану та модифікацій товарів, а також уникнення несанкціонованого використання логотипів третіх сторін у маркетингових матеріалах чи вивісках магазинів. Оператори також повинні вести ретельний облік закупівель, запчастин та якості, щоб у разі оскарження мати підстави для захисту на підставі вичерпання прав. У разі бізнес-моделей, що базуються на істотних модифікаціях, оператори повинні або отримати попередню письмову згоду від власників торговельних марок, або перепроектувати свої процеси з метою повного видалення захищених знаків, тим самим дотримуючись прав інтелектуальної власності та сприяючи розвитку стійкої циркулярної економіки. ***(Cindy Zhen. China draws the line between lawful product repair and trademark infringement // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/guide/china-managing-the-ip-lifecycle/2027/article/china-draws-the-line-between-lawful-product-repair-and-trademark-infringement). 14.09.2026).***

***

Географічні зазначення (GI) забезпечують захист товарів, якість та репутація яких значною мірою зумовлені їхнім географічним походженням; вони функціонують як спільні права, засновані на стандартах і пов'язані з певним регіоном, а не як виключна власність окремого підприємства. У Китаї іноземні правовласники забезпечують захист GI шляхом реєстрації зазначення як колективного або сертифікаційного знака у Національному управлінні інтелектуальної власності Китаю (CNIPA).

Колективний знак означає членство в асоціації, тоді як сертифікаційний знак контролюється наглядовою організацією, яка сама не займається торгівлею сертифікованими товарами; в обох випадках будь-який виробник, що відповідає стандартам GI, повинен мати дозвіл на використання цього знака. Для реєстрації необхідно довести зв'язок між якістю та походженням товару, а також подати сертифікат про захист у країні походження, докази здійснення нагляду та правила використання й управління. Хоча справжні географічні зазначення зазвичай мають описовий характер, згідно з китайським законодавством на них поширюється цілеспрямоване виключення з вимог щодо відмітності. Пряма подача заявки до CNIPA є значно кращим варіантом, ніж Мадридська система, яка не в змозі впоратися з великим обсягом супровідної документації, необхідної для торговельних марок з географічними зазначеннями. З стратегічної точки зору заявники повинні зареєструвати знак якомога раніше, щоб запобігти перетворенню його на загальний термін на китайському ринку, а також повинні завчасно забезпечити офіційну китайську транслітерацію, оскільки знаки, записані латиницею, не забезпечують автоматичного поширення захисту на китайські еквіваленти, що робить їх вразливими до зловмисників та прізвиськ, вигаданих споживачами, які можуть мати небажані конотації. Угода між ЄС та Китаєм про географічні зазначення, яка автоматично забезпечує захист понад 500 взаємних географічних зазначень та їхніх перекладів, є цінним договірним механізмом, але вона доповнює, а не замінює реєстрацію торговельних марок, тому проведення перевірок на наявність недобросовісних «загарбників» є вкрай важливим. Нещодавні рішення CNIPA, такі як успішне оскарження щодо «L'OIE DES LANDES» на підставі французького географічного зазначення для птиці з регіону Ланд, ілюструють ефективне адміністративне примусове виконання проти недобросовісного «безкоштовного використання» навіть за відсутності попередньої реєстрації торговельної марки в Китаї. Отже, міжнародні бренди повинні надавати пріоритет ранньому безпосередньому поданню заявок, забезпечувати реєстрацію назв як латиною, так і китайською мовою, додатково використовувати механізми, передбачені міжнародними договорами, а також активно відстежувати та захищати свої права з метою збереження своїх активів у сфері географічних зазначень у рамках дедалі більш досконалої системи Китаю. ***(Jane Chen. China's maturing GI regime raises the stakes for foreign brands // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/guide/china-managing-the-ip-lifecycle/2027/article/chinas-maturing-gi-regime-raises-the-stakes-foreign-brands). 14.09.2026).***

***

Протягом багатьох років стратегія щодо торговельних марок здебільшого зосереджувалася на забезпеченні реєстрації: якщо марка була вільною, мала розпізнавальний характер і не суперечила попереднім

правам, підприємства вважали, що найскладніше вже позаду, і переносили пріоритет на маркетинг та розвиток бізнесу. Це припущення дедалі більше втрачає актуальність у Китаї, де регуляторні органи приділяють все більшу увагу тому, чи можна безпечно використовувати торговельну марку в довгостроковій перспективі — через п'ять, десять чи навіть п'ятнадцять років — а не лише тому, чи підлягала вона реєстрації на початку. Ця зміна відображається у все більш активних дискусіях та заходах щодо боротьби з так званими «хитрими торговельними марками» (心机商标) — терміном, який не визначений у китайському Законі про торговельні марки, але за останній рік став важливим регуляторним поняттям. Основною проблемою є не сама творчість, а те, чи спонукає брендинг споживачів формувати очікування щодо якості продукції, наукового підтвердження, використання інгредієнтів преміум-класу, географічної спадщини, медичного схвалення або підвищеної ефективності, які відповідні товари не можуть обґрунтовано підтвердити. У цілому, нещодавні заходи з забезпечення дотримання законодавства свідчать про те, що китайські органи з питань торговельних марок переходять від моделі, орієнтованої на реєстрацію, до моделі, що базується на сприйнятті споживачів та чесній комунікації, зосереджуючись на загальному враженні, яке створює торговельна марка, та на тому, як це враження підкріплюється за допомогою реклами, упаковки, контенту в електронній комерції, промоції у прямих трансляціях та подібних каналів. Отже, дотримання вимог щодо торговельних марок не закінчується з отриманням свідоцтва про реєстрацію; для багатьох підприємств дотримання вимог починається саме після реєстрації, і торговельні марки можуть стикатися з проблемами на різних етапах свого життєвого циклу, зокрема під час експертизи, оскарження, визнання недійсними, адміністративного примусу та навіть у разі скарг споживачів. Власникам брендів також слід усвідомлювати, що ризик пов'язаний не лише з «креативними» торговельними марками, а з тими, що мають особливо високу ймовірність ввести споживачів в оману. Під посиленим контролем зазвичай перебувають такі категорії, як заяви про преміальну якість та традиційне виробництво, функціональні заяви, орієнтовані на ефективність, числові заяви, що вказують на точність або вищу продуктивність, заяви про походження та традиції, що спираються на автентичність, а також формулювання, що містять медичні чи наукові рекомендації, які можуть трактуватися як натяк на клінічне підтвердження, що виходить за межі того, що можуть обґрунтувати немедичні товари. Практичний висновок полягає в тому, що реєстрації вже недостатньо; підприємствам слід оцінювати ризики, пов'язані з торговельними марками, та управляти ними як постійним процесом протягом усього життєвого циклу бренду, аналізуючи не лише юридичні документи, а й комунікації бренду зі споживачами — на упаковці, у рекламі, цифровому контенті, діяльності інфлюенсерів та в інтернет-магазинах, — а також періодично переглядаючи існуючі портфелі у міру зміни регуляторних вимог. Зрештою, справжнє питання для власників брендів змінюється з «Чи можна зареєструвати цей

товарний знак?» на «Чи витримає цей товарний знак ретельну перевірку через кілька років?», що робить забезпечення довгострокової відповідності бренду нормам одним із визначальних викликів наступного десятиліття. ***(Nancy Zhao. Beyond Registration——What China's Scrutiny of "Scheming Trademarks" Reveals ?// Chang Tsi & Partners (https://www.changtsi.com/news/insight/17624.html). 09.2026).***

***

Передача прав на торговельну марку в Китаї передбачає передачу виключних прав на зареєстровану торговельну марку від власника реєстрації до правонаступника шляхом подання спільної заяви до Національного управління інтелектуальної власності Китаю (CNIPA), причому правонаступник офіційно набуває права після опублікування інформації про передачу. Процес реєстрації вимагає наявності певних документів, зокрема документів, що посвідчують особу, відповідно до юрисдикції правовідчужувача та правонабувача (материковий Китай, Гонконг/Макао/Тайвань або іноземна держава), довіреностей у разі залучення агента, а також взаємної заяви про згоду. Важливо, що китайське законодавство вимагає одночасного передання прав на ідентичні або схожі торговельні марки щодо пов'язаних товарів, щоб запобігти плутанині серед споживачів, а Відомство з торговельних марок відхилятиме угоди про передання прав, які можуть спричинити плутанину або негативні наслідки, наприклад, передачу географічних назв суб'єктам за межами визначеного регіону або знаків, що порушують громадський порядок. Правонаступники повинні провести ретельну перевірку (due diligence) з метою виявлення будь-яких недоліків у правах — таких як заявки на скасування через невикористання, що знаходяться на розгляді, ризики визнання недійсними, існуючі ліцензії або застави — і повинні усвідомлювати, що заявки на реєстрацію торговельних марок, які знаходяться на розгляді, несуть в собі ризики відмови у реєстрації або оскарження. Хоча Відомство з питань торговельних марок не вимагає укладення офіційного договору про передачу прав, настійно рекомендується укласти детальний письмовий договір для уточнення прав, розподілу ризиків та запобігання спорам, що зробить передачу прав на торговельну марку систематичним юридичним процесом, а не простою адміністративною процедурою. ***(Guide to Trademark Assignment Recordal: Required Documents and Precautions for Application // AFD China Intellectual Property Law Office (https://www.afdip.com/insights/Articles/TRADEMARK/2026/0916/2325.html). 15.09.2026).***

***

15-й п'ятирічний план Китаю щодо захисту та використання інтелектуальної власності (2026) окреслює амбітну стратегію, спрямовану на те, щоб до 2035 року перетворити країну на світову потугу в галузі

інтелектуальної власності (ІВ) завдяки посиленню внутрішнього законодавства, створенню спеціалізованих судів з питань ІВ та забезпеченню захисту в таких нових галузях, як штучний інтелект і біотехнології. Однак критики стверджують, що, розглядаючи ІВ як «стратегічний ресурс з китайською специфікою», Пекін ставить національне економічне та технологічне домінування вище за міжнародні правові рамки, такі як Угода ТРІПС СОТ та конвенції ВОІВ, створюючи паралельну екосистему ІВ, яка захищає вітчизняні компанії, водночас сприяючи ринковим викривленням та торговельним суперечкам із зарубіжними країнами. Цю розбіжність підкреслюють триваючі суперечки щодо транскордонних порушень — такі як масштабні митні вилучення китайських товарів на європейських торгових виставках — а також внутрішні суперечки щодо корпоративного управління та контролю якості у великих виробників, таких як BYD та Shing Yu. У відповідь на ці конфлікти щодо інтелектуальної власності, субсидії та проблеми управління Сполучені Штати та Європейський Союз встановлюють дедалі суворіші торговельні бар'єри, пов'язані з ESG та інтелектуальною власністю, що спонукає міжнародних покупців знижувати ризики та диверсифікувати ланцюги постачання в бік Південно-Східної Азії та Тайваню. Зрештою, хоча підхід Китаю, що ставить на перше місце внутрішній ринок, зміцнює внутрішній контроль та національні промислові цілі, ця стратегія ризикує прискорити глобальну недовіру та економічну ізоляцію, якщо Пекін не узгодить свій режим інтелектуальної власності та виробничі стандарти з міжнародним правом. ***(China's Intellectual Property Gamble: How the CCP Promotes Domestic Rights While Sidestepping International Law // Nile Post (https://nilepost.co.ug/china/373926/chinas-intellectual-property-gamble-how-the-ccp-promotes-domestic-rights-while-sidestepping-international-law). 27.09.2026).***

***

Китайська Республіка (Тайвань)

Тайвань застосовує систему реєстрації торговельних марок за принципом «перший заявник», і не є учасником Мадридської системи, що означає: заявники повинні подавати заявки безпосередньо до Управління інтелектуальної власності Тайваню (TIPO), щоб забезпечити захист та уникнути незаконного захоплення прав третіми особами. Кожна заявка має охоплювати лише одну торговельну марку, включаючи як традиційні, так і нетрадиційні знаки, такі як тривимірні форми, кольори, звуки, рухи, голограми та запахи. Хоча незареєстровані знаки не користуються виключним законодавчим захистом, якщо вони не набули статусу загальновідомих відповідно до Закону про чесну торгівлю, законодавство захищає попередніх добросовісних користувачів та забороняє недобросовісне копіювання знаків, що використовувалися раніше. Процедура подання заявки вимагає наявності довіреності, чіткого малюнка та опису відповідно до Ніццької класифікації; при

цьому TIPO пропонує прискорену процедуру розгляду електронних заявок та програму прискореної експертизи для знаків, які вже використовуються або мають нагальну комерційну необхідність. Під час змістовної експертизи TIPO оцінює абсолютні підстави для відмови, такі як описовий характер або відсутність розпізнавальної здатності — причому для слоганів важливе значення мають місцеві докази набутого вторинного значення — а також відносні підстави, пов'язані з конфліктами з раніше зареєстрованими, заявленими або загальновідомими знаками. Заявники можуть подолати відносні підстави для відмови шляхом подання аргументів, виключення товарів, що створюють конфлікт, надання листів-згод або ініціювання процедур оскарження щодо зазначених знаків.

Після затвердження та сплати реєстраційного збору знак публікується і підлягає суворому, непідлягаючому продовженню тримісячному терміну подання заперечень після реєстрації. До реєстрації треті особи можуть подавати зауваження з метою вплинути на експерта, однак це не спричиняє початку офіційної процедури оскарження. Після закінчення строку подання заперечень лише заінтересовані сторони можуть подати заяву про визнання торговельної марки недійсною, причому строк подання такої заяви, як правило, становить п'ять років у разі відносних підстав та описового характеру, за винятком випадків недобросовісності, пов'язаних із загальновідомими торговельними марками. Реєстрація торговельних марок діє протягом десяти років і може поновлюватися необмежену кількість разів без подання заяви про використання, хоча невикористання протягом трьох років поспіль може стати підставою для анулювання торговельної марки. Крім того, хоча угоди про передачу прав та ліцензійні угоди не потребують обов'язкової реєстрації для набуття чинності між сторонами угоди, вони повинні бути зареєстровані в TIPO, щоб мати юридичну силу щодо третіх осіб. У разі порушення прав власники торговельних марок можуть подавати як цивільні, так і кримінальні позови, причому розмір збитків розраховується на основі упущеної вигоди, прибутку порушника, встановлених законом коефіцієнтів, що можуть досягати 1 500-кратного розміру роздрібної ціни, або розумних роялті. Зрештою, ефективна стратегія подання заявок на Тайвані передбачає своєчасну реєстрацію у всіх відповідних класах Ніццької класифікації, а для міжнародних заявників — використання юрисдикції, що відповідає вимогам Мадридської угоди, як бази для заявлення пріоритету на Тайвані з одночасним забезпеченням ширшого міжнародного захисту. (***Winona Chen, Yi-Min Lu. Taiwan: first-to-file rules put early trademark protection in focus // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/review/the-trademark-prosecution-review/2027/article/taiwan-first-file-rules-put-early-trademark-protection-in-focus). 10.09.2026).***

***

Князівство Монако

Монако розглядає можливість проведення значних модернізацій своєї системи захисту інтелектуальної власності після обговорень на високому рівні між високопосадовцями уряду та президентом Європейського патентного відомства (ЕРО) Антоніо Кампіносом. Ключовим елементом потенційних реформ є впровадження цифрової платформи «Front Office» ЕРО — стандартизованої онлайн-системи подання заявок та управління, покликаної зробити патентний процес більш доступним та економічно вигідним для місцевих підприємств, стартапів та науковців. Поряд із цифровими оновленнями Монако розглядає можливість більш широких змін у законодавстві та нормативно-правовій базі з метою приведення свого законодавства про промислову власність у відповідність до Європейської патентної конвенції та найкращих міжнародних практик, що дозволить посилити правову визначеність та зменшити адміністративні перешкоди для малих підприємств, які не мають спеціалізованих ресурсів. Спираючись на багаторічне членство Монако в ЕРО та двосторонню угоду про співпрацю, підписану в березні 2025 року, запропоновані ініціативи відображають спільні зусилля, спрямовані на вдосконалення національної системи розгляду патентних заявок та адаптацію сучасних цифрових інструментів для підтримки секторів інновацій та технологій Князівства, що активно розвиваються. ***(Cassandra Tanti. Monaco weighs online patent filing and intellectual-property reforms // Monaco Life (https://monacolife.net/monaco-weighs-online-patent-filing-and-intellectual-property-reforms/). 29.09.2026).***

***

Королівство Таїланд

Таїланд і Китай, які підтримують давні та значні торговельні відносини, що дедалі більше охоплюють електронну комерцію та цифрові ланцюги постачання, 20 липня 2026 року в Пекіні під час офіційного візиту прем'єр-міністра Таїланду підписали меморандум про взаєморозуміння (MOU) щодо захисту прав інтелектуальної власності, Цей документ має офіційну назву «Меморандум про взаєморозуміння між Державною адміністрацією з регулювання ринку Китайської Народної Республіки та Міністерством торгівлі Королівства Таїланду щодо співпраці у сфері забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності» і є частиною ширшої двосторонньої програми, що охоплює промислові ланцюги постачання, участь мікро-, малих та середніх підприємств, співпрацю в рамках Зони вільної торгівлі ASEAN-Китай 3.0 та прогрес у реєстрації таїландських географічних зазначень у Китаї. Цей MOU, що не має зобов'язуючого характеру, визначає рамки співпраці та координації у п'яти сферах — посилення діалогу щодо забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності, покращення обміну

інформацією, сприяння забезпеченню дотримання прав інтелектуальної власності на внутрішніх ринках сторін та на онлайн-платформах відповідно до їхнього національного законодавства, сприяння співпраці у сфері навчання з питань забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності та розвитку людських ресурсів, а також здійснення інших узгоджених заходів — при цьому Департамент інтелектуальної власності Таїланду виступає головним координаційним органом, а Бюро з питань правозастосування та інспекції при Державній адміністрації з регулювання ринку Китаю виконує відповідну роль. Ця система має особливе значення для розвитку електронної комерції, оскільки вона охоплює випадки порушення прав, що відбуваються як на фізичних ринках, так і на онлайн-платформах обох країн, де продавці часто працюють через кілька облікових записів на різних платформах, а відповідна інформація про транзакції або джерела товарів, що порушують права, можуть знаходитися в різних юрисдикціях, що робить координацію між тайськими та китайськими органами влади важливою для забезпечення дотримання прав, яке виходить за межі окремого видалення оголошень. Хоча MOU виражає лише взаємні наміри і не створює жодних прав чи обов'язків згідно з міжнародним правом, його практична цінність полягає у створенні постійного каналу взаємодії між урядами, який доповнює необхідність для правовласників і надалі отримувати належний захист та застосовувати засоби правового захисту відповідно до чинного національного законодавства, тим самим розвиваючи існуючий меморандум Таїланду від 2021 року щодо захисту прав інтелектуальної власності в Інтернеті та додаючи двосторонній механізм взаємодії між органами влади, який, як очікується, сприятиме більш скоординованій допомозі у боротьбі з порушеннями прав як на фізичних, так і на онлайн-ринках обох країн; передбачається, що обидва відомства продовжать обговорення питань імплементації з метою розробки плану дій, який би уточнив конкретні стратегії та оперативні заходи, доступні правовласникам. ***(Suebsiri Taweepon and Pasin Supawan. Thailand-China IP Enforcement MOU Enhances Cross-Border Protection in the E-commerce Era // Tilleke & Gibbins International Ltd. (https://www.tilleke.com/insights/thailand-china-ip-enforcement-mou-enhances-cross-border-protection-in-the-e-commerce-era/). 02.09.2026).***

***

Департамент інтелектуальної власності Таїланду (DIP) у співпраці з вітчизняними правоохоронними органами та міжнародними правовласниками знищує понад 2,08 мільйона вилучених підроблених товарів та товарів, що порушують права інтелектуальної власності, загальною вартістю приблизно 2,14 мільярда тайських батів. Операція зі знищення, яка відбулася 10 вересня в штабі Командування протиповітряної оборони армії в Бангкоку, свідчить про посилення заходів з дотримання законодавства як на фізичних, так і на цифрових ринках. Обсяг знищених товарів зріс на 36,45 % порівняно з 1,52 млн одиниць, знищених у 2025 році,

тоді як оціночна вартість завданих збитків зросла на 138,19 % порівняно з 900,91 млн батів минулого року. Конфісковані товари, вилучені в результаті спільних операцій за участю Королівської поліції Таїланду, Митного департаменту та Департаменту спеціальних розслідувань, охоплюють широкий спектр споживчих товарів, включаючи одяг, сумки класу «люкс», годинники, електроніку, автомобільні комплектуючі, фармацевтичні препарати, косметику, а також продукти харчування та напої. ***(Thailand destroys 2 million infringing goods as IP losses top THB2.1bn // Jiji Press, Ltd. (https://jen.jiji.com/jc/eng_agt?g=nation&k=20260910NATION-40070879). 10.09.2026).***

***

Нова Зеландія

Відповідно до Закону про патенти 2013 року процедура патентування в Новій Зеландії рішуче відійшла від австралійської практики, запровадивши незалежну культуру експертизи, яка карає за пасивні або наслідувальні стратегії подання заявок і вимагає від заявників ухвалювати критично важливі рішення набагато раніше в процесі розгляду заявки. Хоча раніше Нова Зеландія розглядалася як передбачувана вторинна юрисдикція, де рішення австралійських органів щодо видачі патентів зазвичай повторювалися, понад десятирічний досвід експертизи та рішення Служби слухань свідчать про існування суворого, самостійного режиму, орієнтованого на оцінку істотного рівня винахідницького рівня та дотримання суворих процесуальних строків… Рівень винахідницького рівня — який тепер оцінюється безпосередньо під час експертизи по суті, а не залишається предметом розгляду лише під час оскарження після видачі патенту — становить понад чверть слухань щодо суті патентів, причому експерти IPONZ та заступник комісара систематично застосовують структуровані підходи, такі як підхід «Windsurfing/Pozzoli», поряд зі спеціалізованими критеріями для винаходів, пов’язаних із селекцією, та формул винаходу швейцарського типу. Щоб досягти успіху, заявники більше не можуть покладатися на загальні твердження про неочевидність; натомість вони повинні проаналізувати конкретну технічну траєкторію розвитку від рівня техніки, критично перевірити припущення експертів щодо загальновідомих знань та проактивно подавати експертні докази до справи під час експертизи, замість того, щоб намагатися представити нові докази або перебудувати необґрунтовану справу під час слухання, де комісар вимагає внесення поправок, а питання розглядаються як формальне повторне слухання.

Ця суттєва строгість підсилюється стислими процедурними рамками, які суттєво обмежують довгострокові можливості заявника. Найголовніше, що в Новій Зеландії діє суворий п’ятирічний законодавчо встановлений строк, який відраховується від дати набрання чинності міжнародної подачі основної заявки,

протягом якого мають бути офіційно подані як відокремлена заявка, так і відповідний запит на експертизу. Відповідно, звичайне відтермінування експертизи — поширена в інших країнах практика управління витратами — може призвести до того, що заявник втратить можливість подати відокремлену заявку ще до оприлюднення першого звіту про експертизу, особливо з огляду на багаторічні затримки у розгляді заявок у відомстві… Крім того, процес розгляду значною мірою зосереджений на початковому етапі через жорсткий термін прийняття, який вимагає, щоб заявки були приведені у відповідність до вимог для прийняття протягом 12 місяців з моменту отримання першого звіту про експертизу, у поєднанні з обмеженими строками для надання відповідей — шість місяців на перший звіт та три місяці на наступні звіти. Хоча наполегливе проходження процедури розгляду аж до третього звіту про експертизу може бути стратегічно вигідним, оскільки це спонукає головного експерта до проведення внутрішнього перегляду, відкладання суттєвих відповідей або реструктуризації формули винаходу до кінця 12-місячного терміну позбавляє можливості усунути технічні непорозуміння. Зрештою, ефективне управління патентами в рамках транстасманського простору вимагає відокремлення процедури реєстрації в Новій Зеландії від австралійської: заявники повинні проводити попередній аналіз патентного портфеля та обсягу формули винаходу до настання п’ятирічного терміну, що обмежує можливість подання роздільних заявок, формувати вичерпну доказову базу під час експертизи та активно підтримувати динаміку розгляду заявки, щоб забезпечити дієвий захист прав у Новій Зеландії. ***(Sam Fraser, Gareth Dixon. New Zealand | The changing shape of patent prosecution // Spruson & Ferguson Pty Ltd (https://www.spruson.com/new-zealand-the-changing-shape-of-patent-prosecution/). 11.09.2026).***

***

Об’єднані Арабські Емірати

Тепер бренди алкогольних напоїв можуть отримати більш безпосередній захист торговельних марок в ОАЕ після того, як Відомство з питань торговельних марок почало приймати заявки за класом 33 Ніццької класифікації — міжнародною категорією, що охоплює алкогольні напої, крім пива. Ця подія має особливе значення для власників торговельних марок вина, міцних алкогольних напоїв, лікерів та алкогольних коктейлів, які раніше були змушені вдаватися до альтернативних стратегій реєстрації, оскільки клас 33 не був доступний у звичайній практиці ОАЕ. Згідно з Ніццькою системою, клас 33 охоплює вино, міцні алкогольні напої, віскі, горілку, джин, ром, лікери, алкогольні коктейлі, алкогольні суміші для приготування напоїв та інші відповідні алкогольні напої, тоді як пиво залишається у класі 32, тому група, яка продає як пиво, так і вино або міцні алкогольні напої, зазвичай потребує захисту в більш ніж одному класі;

історична недоступність класу 33 змушувала міжнародні алкогольні бренди реєструватися замість цього у класі 32 для безалкогольних напоїв, класі 43 для готельних або барних послуг, класах, пов'язаних з мерчандайзингом, або в інших частинах портфеля бренду; такі реєстрації все ж забезпечували корисний, але неповний захист, оскільки не охоплювали сам алкогольний продукт у класі, спеціально призначеному для нього. Отже, нова практика усуває важливу розбіжність між системою захисту торговельних марок в ОАЕ та міжнародною системою класифікації, а також дозволяє більш безпосередньо використовувати формулювання, що стосуються алкогольних напоїв, у відповідному класі: таким чином, бренди пива повинні й надалі орієнтуватися на клас 32, тоді як бренди вина та міцних алкогольних напоїв тепер повинні враховувати клас 33. Власники відомих торговельних марок, які вже мають реєстрацію в ОАЕ у класах 32, 43 або інших, не повинні вважати ці попередні заявки застарілими, проте їм слід з'ясувати, чи дійсно їхній існуючий портфель забезпечує захист продукту, який вони продають, і, якщо основним товаром є напій класу 33, чи потрібна тепер нова заявка в цьому класі для отримання прямого захисту продукту. Рекомендується подавати заявки якомога раніше, оскільки системи реєстрації торговельних марок надають пріоритет тому, хто першим подав заявку, і, щойно відкрився цей клас, міжнародні бренди почали переглядати та розширювати свої портфелі в ОАЕ, створюючи конкуренцію для раніше незареєстрованих знаків, особливо серед виробників вина, віскі та міцних алкогольних напоїв, преміальних лікерів, коктейльних брендів, регіональних дистриб'юторів, готельних груп із власними торговими марками та компаній, що планують у майбутньому вийти на ринок ОАЕ; захист часто є найефективнішим, коли його забезпечують до початку масштабної комерційної експансії. Важливо зазначити, що реєстрація у класі 33 сама по собі не надає права на імпорт, дистрибуцію, рекламу чи продаж алкоголю, що залишається предметом окремих вимог щодо ліцензування, імпорту, реклами та регулювання на рівні еміратів, тому захист бренду та отримання дозволу на вихід на ринок слід розглядати як окремі юридичні процеси. Ця зміна є особливо цінною для глобальних компаній-виробників напоїв, чиї портфелі побудовані на основі Ніццької класифікації, і для яких тепер управління діяльністю в регіонах країн Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (GCC) стало простішим, що полегшує скоординовану подачу заявок, поновлення прав, ліцензування, забезпечення дотримання прав та розширення бізнесу. Тому власникам слід провести цілеспрямований аналіз ситуації в ОАЕ, що охоплюватиме існуючі класифікаційні категорії, можливість безпосереднього захисту конкретного алкогольного напою, правильну класифікацію пива порівняно з іншими напоями, наявність ще незареєстрованих назв продуктів або суббрендів, майбутні запуски нових продуктів, а також узгодженість захисту на всій території країн Перської затоки. Запровадження класу 33 є частиною більш широкої модернізації системи товарних знаків ОАЕ, яка передбачає оновлену класифікацію,

прискорення процедури експертизи, реорганізацію послуг, вдосконалення цифрових процедур та посилення ролі країни як регіонального центру інтелектуальної власності. Це сприяє кращому узгодженню юрисдикції з стратегіями подання заявок, що застосовуються міжнародними правовласниками, та дає змогу багатьом власникам брендів вперше звернутися за безпосереднім захистом в ОАЕ у міжнародному класі, спеціально призначеному для їхньої продукції. ***(UAE Opens Class 33 for Alcoholic Beverage Trademarks: What Brand Owners Should Do Now // Al Kabban & Associates (https://alkabban.com/news/uae-class-33-alcoholic-beverage-trademarks/). 18.09.2026).***

***

Південно-Африканська Республіка

Стрімке зростання споживчого попиту, пов'язане з великими спортивними подіями, такими як Чемпіонат світу з футболу FIFA — прикладом чого є святкування в Південній Африці успіхів збірної «Бафана Бафана» — створює вигідні можливості для легальних роздрібних продавців, водночас спричиняючи масове зловживання з боку мереж, що займаються підробкою. Напередодні турніру 2026 року в результаті масштабних скоординованих операцій за участю Європолу, Інтерполу та Європейського відомства з інтелектуальної власності (EUIPO) було вилучено понад 66 000 незаконних комплектів форми, а Південноафриканська поліція провела вилучення на території країни на суму понад 100 мільйонів рантів, що підкреслює, як сучасна дистрибуція контрафактної продукції еволюціонувала від неформальної вуличної торгівлі до складних цифрових торговельних майданчиків та каналів у соціальних мережах. Підроблені товари, які визначаються як несанкціоновані копії, що навмисно імітують зареєстровані торговельні марки та упаковку з метою введення споживачів в оману, підпадають під законодавче втручання на підставі таких нормативних актів, як Закон Південної Африки № 37 про підроблені товари від 1997 року, який надає органам влади повноваження проводити рейди, конфісковувати товари та притягати винних до відповідальності.

Окрім підриву репутації бренду, нелегальна продукція завдає серйозної макроекономічної шкоди: оскільки фальсифікатори обходять етапи досліджень і розробок, не сплачують ліцензійні збори, не дотримуються справедливих трудових стандартів та не підлягають регуляторному нагляду, вони встановлюють ціни нижче за ціни на оригінальну продукцію, що призводить до прямих втрат доходів для законних підприємств, скорочення податкових надходжень до бюджету та ослаблення офіційної зайнятості. Важливо, що міжнародні розвідувальні органи, зокрема Організація економічного співробітництва та розвитку та Інтерпол, наголошують на тому, що комерційне підроблення безпосередньо пов'язане з транснаціональною організованою

злочинністю, забезпечуючи фінансування відмивання грошей, корупції та ширших незаконних підприємств. Крім того, виробництво підробок відбувається поза межами обов'язкових стандартів якості та захисту споживачів, що регулярно створює серйозні загрози для здоров'я населення — від токсичних барвників для тканин і ризиків електричних пожеж до серйозного впливу хімічних речовин, як-от нещодавні випадки відкликання несанкціонованих дитячих іграшок, що містили канцерогенний бензол. Зрештою, боротьба з торгівлею підробками виходить далеко за межі захисту корпоративних торговельних марок; це надзвичайно важливий імператив правозастосування, необхідний для захисту здоров'я населення, припинення фінансування злочинної діяльності та підтримання чесної конкуренції й економічної стабільності на світовому ринку. ***(Onthatile Moseane. After the Final Whistle: What the World Cup Taught Us about Counterfeit Jerseys // Spoor & Fisher (https://spoor.com/world-cup-counterfeit-jerseys/). 04.09.2026).***

***

«Швидкісна процедура розгляду патентних заявок» (PPH) — це міжнародна система розподілу роботи, що функціонує в рамках двосторонніх ініціатив, Глобальної PPH та співпраці IP5, яка дає змогу заявникам прискорити розгляд патентної заявки в відомстві пізнішого розгляду (OLE) завдяки використанню позитивних висновків щодо патентоспроможності, отриманих від відомства попереднього розгляду (OEE), при цьому зберігаючи суверенне право приймаючого відомства приймати незалежні рішення. Мережа значно розширилася на території африканського континенту, про що свідчать двосторонні пілотні проекти між Марокканським відомством промислової власності (OMPIC) та USPTO, давні домовленості між Єгипетським патентним відомством (EGYPO) та JPO, а також важливі досягнення Африканської регіональної організації інтелектуальної власності (ARIPO), яка у 2024 році започаткувала двосторонній пілотний проект із китайським відомством CNIPA та офіційно приєдналася до Глобальної програми прискореного розгляду патентів (Global PPH) у січні 2026 року.

На відміну від цього, у Південній Африці діє формальна система реєстрації та депонування патентів, яка не передбачає проведення попередньої експертизи щодо новизни чи винахідницького рівня перед видачею патенту, що унеможливлює формальну участь у програмі PPH через відсутність черги на експертизу. Проте Південна Африка передбачає концептуально подібний механізм прискореного прийняття та видачі патентів відповідно до статті 15(1)(a) Закону про патенти та Практичного повідомлення CIPC № 21 від 2023 року. У рамках цієї системи заявники можуть прискорити видачу патенту протягом початкових строків розгляду (12 місяців з моменту вступу у національну фазу для заявок за процедурою PCT або 18 місяців з моменту подання для інших заявок), подавши докази патентоспроможності, такі як

позитивний письмовий висновок за процедурою PCT (Written Opinion)/результати попереднього розгляду (IPRP), позитивний звіт про експертизу від визнаного іноземного експертного відомства (наприклад, USPTO, EPO, JPO, UKIPO, IP Australia) або належним чином завірену афідавітну заяву. Проте заявники повинні дотримуватися обережності та переконатися, що пункти формули винаходу, дозволені за кордоном, належним чином адаптовані до правових вимог Південної Африки до моменту видачі патенту, оскільки недійсний пункт формули винаходу може призвести до того, що весь патент не підлягатиме примусовому виконанню в Південній Африці доти, доки це не буде виправлено шляхом внесення офіційних поправок. Зрештою, у міру того як Південна Африка готується до запровадження змістовного пошуку та експертизи, інтеграція до розширюваної мережі PPH стане важливим політичним механізмом для зменшення адміністративного дублювання, управління навантаженням на експертів та оптимізації процесу отримання патентів у різних юрисдикціях. ***(Thandanani Cwele. Patent Prosecution Highway: Where Does South Africa Fit In? // Spoor & Fisher (https://spoor.com/patent-prosecution-highway-where-does-south-africa-fit-in/). 11.09.2026).***

***

Хоча закінчення терміну дії патенту на основну діючу речовину створює значні ринкові можливості для виробників генеричних засобів захисту рослин, це не означає автоматичного надання свободи використання (FTO) щодо комерційних сільськогосподарських продуктів. Комерційні засоби захисту часто містять численні вторинні рівні інтелектуальної власності, зокрема патенти, що стосуються конкретних кристалічних форм, синергетичних комбінацій діючих речовин, захисних речовин, стабілізаторів, спеціалізованих систем доставки препаратів, діапазонів концентрацій та виробничих процесів. Як показано в південноафриканській судовій практиці, зокрема у справі «Stauffer Chemical Company проти Safsan Marketing and Distribution», розгляд питань щодо порушення патентних прав суворо залежить від того, чи відповідає точний хімічний склад комерційного продукту формулюванню заявлених патентних пунктів — наприклад, гербіцидні суміші в поєднанні з антидотами — а не від того, чи забезпечує цей продукт порівнянну агрономічну ефективність. Отже, потенційні учасники ринку повинні ретельно розрізняти FTO як від патентоспроможності, так і від дотримання нормативних вимог: отримання патенту на нове вдосконалення рецептури не надає імунітету від порушення більш широких існуючих прав третіх осіб, а дотримання встановлених законом вимог щодо хімічної еквівалентності та безпеки відповідно до Закону Південної Африки № 36 від 1947 року (включно з Керівництвом Міністерства сільського господарства щодо вимог до хімічних даних 2026 року) не є юридичним підтвердженням відсутності патентних перешкод. Зрештою, закінчення терміну придатності

діючої речовини є скоріше відправною точкою, а не завершенням процесу ретельної перевірки перед виходом на ринок, що вимагає проведення комплексних оцінок FTO щодо конкретних заяв на патенти на ранніх етапах розробки. Це дає змогу переглянути склад препарату, укласти ліцензійні угоди, оскаржити дійсність патентів або здійснити поетапний комерційний запуск ще до того, як капітал буде безповоротно вкладено в регуляторні випробування, виробництво та дистрибуцію. ***(At Van Rooy, Diseko Boikanyo. Patent expiry does not necessarily mean freedom to operate // KISCH IP (https://www.kisch-ip.com/Articles/Read/519/PATENT-EXPIRY-DOES-NOT-NECESSARILY-MEAN-FREEDOM-TO-OPERATE). 15.09.2026).***

***

Слабка економіка Південної Африки змушує все більше підприємств звертатися до процедур фінансового оздоровлення або ліквідації, проте один із їхніх найцінніших активів — інтелектуальна власність — часто залишається поза увагою в обох цих процесах. Інтелектуальна власність може включати зареєстровані права, такі як патенти, торговельні марки, зареєстровані промислові зразки та права селекціонерів, а також незареєстровані права, такі як авторське право, комерційні таємниці та ноу-хау, і всі ці права можуть бути комерціалізовані та становити значну цінність. Під час процедури фінансового оздоровлення фахівець повинен насамперед провести аудит інтелектуальної власності компанії, щоб визначити, чи можна надати ліцензію на неактивні права, продати їх, припинити їх дію або відмовитися від них з метою зменшення зобов'язань та залучення оборотного капіталу. Закон про компанії дозволяє призупиняти виконання зобов'язань за договорами, зокрема за ліцензіями на інтелектуальну власність, під час процедури фінансового оздоровлення, а у відповідних випадках ліцензії можуть бути припинені за згодою суду. Неактивний актив, наприклад невикористовуваний товарний знак, може навіть бути проданий або переданий у ліцензію конкуренту для підтримки плану фінансового оздоровлення, а оновлений портфель інтелектуальної власності може сприяти залученню нового фінансування.

Під час ліквідації інтелектуальна власність не втрачає своєї вартості автоматично; насправді вона може мати вирішальне значення для бізнесу та для відшкодування боргів кредиторам, особливо у випадку технологічних компаній. Ліквідатор повинен ідентифікувати, оцінити та, за можливості, продати інтелектуальну власність до завершення ліквідації, оскільки після закінчення процесу вже неможливо забезпечити право власності на неї. Ліцензії на інтелектуальну власність також вимагають обережного підходу: якщо ліцензіар ліквідується, результат залежить від умов договору та від того, чи вирішить ліквідатор дотримуватися угоди чи відмовитися від неї. Невиконані зобов'язання, як правило, не припиняються автоматично, але ліквідатор повинен діяти в інтересах кредиторів. Якщо ліквідатор відмовляється від

виконання угоди, ліцензіат не може вимагати конкретного виконання, але може вимагати відшкодування збитків; якщо ліквідатор дотримується умов договору, він стає правонаступником ліцензіара і повинен виконати угоду відповідно до її умов, причому витрати покриваються за рахунок майна, що підлягає ліквідації. Нещодавнє рішення Верховного апеляційного суду у справі «Pick n Pay проти Рамальо» підтверджує, що повноваження щодо здійснення платежів, пов'язані з мандатом компанії, можуть втратити чинність під час ліквідації, навіть якщо відповідна операція вже була завершена, оскільки здійснення виплат після ліквідації може завдати шкоди іншим кредиторам.

Загальний висновок полягає в тому, що інтелектуальну власність ніколи не слід розглядати як другорядний аспект у процесі санації чи ліквідації. Члени правління, фахівці та ліквідатори повинні на ранньому етапі ознайомитися з активами інтелектуальної власності та ліцензіями компанії, оскільки вони можуть стати джерелом вартості, здатним врятувати підприємство, що перебуває у скрутному становищі, або суттєво підвищити рівень повернення коштів кредиторам. ***(Bernadette Versfeld. Business rescue and liquidation: Is your IP being given the attention it deserves? // Webber Wentzel (https://www.webberwentzel.com/News/Pages/business-rescue-and-liquidation-is-your-ip-being-given-the-attention-it-deserves.aspx). 16.09.2026).***

***

Розробка агрохімічних препаратів часто передбачає поступові технічні зміни, такі як заміна розчинників або коригування концентрацій, що зазвичай є рутинною оптимізацією рецептури. Однак, коли такі модифікації дають несподіваний технічний ефект — наприклад, істотне поліпшення стабільності, непередбачувану синергетичну ефективність або більш ефективну кристалічну форму — вони можуть претендувати на патентний захист. Згідно із Законом Південної Африки про патенти, патентоспроможність вимагає наявності винахідницького рівня, тобто розробка не повинна бути очевидною для фахівця у відповідній галузі з огляду на рівень техніки. Суди Південної Африки визначили рамки такої оцінки, яка у випадку агрохімікатів значною мірою залежить від хімічних властивостей речовини та передбачуваності результату. Для отримання надійного патенту необхідні переконливі докази, що свідчать про неочевидний технічний внесок; документи про хід розробки, створені в той самий час, зокрема лабораторні результати та документація щодо невдалих підходів, мають неоціненне значення для доведення того, що винахід не був рутинним розвитком, оскільки згодом важко відтворити контекст. Крім того, час надання патентних консультацій має вирішальне значення, оскільки оприлюднення інформації до подання заявки може поставити під загрозу як новизну, так і винахідницький рівень. Хоча рутинні вдосконалення не є підставою для отримання патентів, агрохімічні підприємства можуть отримати значну вигоду від тісної інтеграції наукових досліджень та патентної стратегії, що дозволить їм на ранньому етапі виявляти

несподівані розробки та оцінювати їхній патентний потенціал, поки ще доступні підтверджуючі технічні докази і до будь-якого публічного оприлюднення. ***(At van Rooy, Diseko Boikanyo. INVENTIVE STEP IN AGROCHEMICAL FORMULATION DEVELOPMENT // KISCH IP (https://www.kisch-ip.com/Articles/Read/524/INVENTIVE-STEP-IN-AGROCHEMICAL-FORMULATION-DEVELOPMENT). 21.09.2026).***

***

Стрімкий розвиток сектору носимих пристроїв та підключених фітнес-пристроїв свідчить про те, що сучасні розумні пристрої — такі як розумні кільця, підключені годинники та окуляри з вбудованими датчиками — отримують комерційну цінність не завдяки окремому матеріальному виробу, а завдяки інтегрованій екосистемі, що охоплює апаратні технології, дизайн продукту, програмне забезпечення, конфіденційні ноу-хау, активи у вигляді даних та репутацію бренду. Захист цих продуктів вимагає розробки на ранньому етапі багаторівневої стратегії щодо інтелектуальної власності, адаптованої до кожного окремого джерела цінності. З технологічної точки зору, нові конфігурації датчиків, електронні системи та методи взаємодії між апаратним забезпеченням і компонентами можуть бути захищені патентами; відповідно до таких законодавчих режимів, як патентне право Південної Африки, хоча комп'ютерні програми «як такі» виключені з патентування на підставі закону, матеріальна технічна функціональність та методи вимірювання, пов'язані з програмним забезпеченням, залишаються патентоспроможними, що часто забезпечує тривалий захист протягом декількох поколінь продуктів. Водночас фізичні аспекти можна захистити за допомогою дворівневої системи дизайну, яка одночасно захищає декоративну візуальну привабливість за допомогою естетичних зразків та конфігурації, обумовлені конструктивними потребами, за допомогою функціональних зразків, що дозволяє правам на дизайн та патентам діяти у тандемі. У цифровій сфері комп'ютерні програми та пов'язані з ними оригінальні матеріали підпадають під дію авторського права, тоді як базові алгоритми, процеси розробки та діагностичні методології базуються на суворому управлінні комерційною таємницею, контролі доступу та чіткому договірному розподілі прав власності між зовнішніми розробниками, інженерами та постачальниками компонентів. Особливістю підключених носимих пристроїв є те, що вони продовжують генерувати комерційно цінну інформацію ще довгий час після первинного продажу в роздріб; хоча самі по собі необроблені дані не є автоматично інтелектуальною власністю, власне програмне забезпечення для обробки даних, аналітичні механізми та відібрані набори даних є такою власністю, за умови, що вони відповідають нормам захисту даних, таким як Закон про захист персональних даних (POPIA), який суворо регулює медичні та біометричні показники як особливу категорію персональних даних. Зрештою, для ефективного захисту підключених

пристроїв необхідно вийти за межі окремих реєстрацій і перейти до створення цілісного, превентивного портфеля — що поєднує патенти, зареєстровані промислові зразки (як естетичні, так і функціональні), авторські права, заходи щодо забезпечення конфіденційності та дотримання вимог щодо захисту приватних даних — сформованого ще до виходу продукту на ринок з метою максимізації переваг ліцензування, підтримки комерційної вартості та захисту наступних версій продукту. ***(Werner van der Merwe. More than a device: building an IP strategy for wearable technology // KISCH IP (https://www.kisch-ip.com/Articles/Read/527/MORE-THAN-A-DEVICE-BUILDING-AN-IP-STRATEGY-FOR-WEARABLE-TECHNOLOGY). 22.09.2026).***

***

Хоча такі події, як День культурної спадщини, відкривають для підприємств вигідні маркетингові можливості для налагодження зв'язків зі споживачами через національну ідентичність та культурні мотиви, комерціалізація південноафриканської культурної спадщини пов'язана зі значними питаннями щодо інтелектуальної власності, захисту прав споживачів та нормативно-правового регулювання. Одним із найважливіших серед них є ризик введення в оману рекламою: використання регіональних атрибутів, патріотичних образів або місцевих виразів може легко ввести громадськість в оману, змусивши її повірити, що товари вироблені або походять з місцевих джерел, як це проілюстровано прецедентами Ради з регулювання реклами, зокрема рішенням у справі «Cape Flair». Крім того, такі культові вирази, як «Proudly South African» та пов'язаний із ним логотип, не є маркетинговими слоганами, що належать до суспільного надбання, а є зареєстрованими торговельними марками, комерційне використання яких залежить від вступу до відповідної організації та дотримання суворих критеріїв, зокрема екологічних, трудових та критеріїв щодо створення доданої вартості всередині країни, які вимагають, щоб щонайменше 50 % виробничих витрат покривалися на місцевому рівні або щоб матеріали зазнавали суттєвої переробки всередині країни. Комерційне використання суверенних символів аналогічно обмежується Законом про торговельні знаки, який вимагає від підприємств отримання офіційного дозволу від Міністерства торгівлі, промисловості та конкуренції перед включенням національного прапора або пов'язаних з ним державних емблем у брендинг, упаковку або заявки на реєстрацію торговельних марок. Крім того, широко поширені культурні ідіоми, такі як «Local is lekker» або «Rainbow Nation», як правило, не мають властивої їм комерційної розпізнаваності, необхідної для того, щоб виступати в ролі ексклюзивних торговельних марок, що підлягають реєстрації, що не дозволяє компаніям монополізувати загальну розмовну спадщину. Зрештою, хоча автентична культурна відповідність може підвищити цінність бренду, підприємства повинні проводити проактивні перевірки на відповідність вимогам, щоб переконатися, що рекламні твердження про місцеве походження

є обґрунтованими, отримано передбачені законом дозволи на використання національних символів, а також не порушуються права на зареєстровані знаки, тим самим запобігаючи перетворенню патріотичних маркетингових ініціатив на регуляторні санкції або спори щодо торговельних марок. ***(Proudly South African? Heritage Day, Branding and Intellectual Property // Spoor & Fisher (https://spoor.com/proudly-south-african-heritage-day-branding-and-intellectual-property/). 23.09.2026).***

***

Хоча патентна стратегія у секторі засобів захисту рослин традиційно зосереджується на діючій речовині, значна комерційна цінність та технічна робота часто полягають саме у формулі, яка визначає такі критично важливі властивості продукту, як стабільність, ефективність та результати застосування в польових умовах. Південноафриканське патентне законодавство є достатньо широким, щоб захищати винаходи щодо рецептур, які відповідають вимогам — наприклад, гербіцидні композиції з сафенерами, визначені у справі Stauffer Chemical Company проти Safsan Marketing and Distribution, — навіть якщо їхні окремі компоненти вже відомі, за умови, що вони відповідають встановленим законом вимогам щодо новизни, винахідницького рівня та практичної значущості. Захист рецептури набуває дедалі більшого значення на пізніх етапах життєвого циклу продукту, що дозволяє оригінальним виробникам розширювати свої портфелі інтелектуальної власності за рахунок вдосконалених рецептур або схем дозування, одночасно запобігаючи вільному використанню виробниками генериків усіх комерційно перспективних рецептур після закінчення терміну дії патенту на діючу речовину. Отже, технічні розробки слід постійно перевіряти на предмет патентного потенціалу протягом усього терміну експлуатації продукту, причому несподівані поліпшення стабільності, безпеки для сільськогосподарських культур або профілів доставки вимагають подальшого патентного аналізу, підкріпленого надійними експериментальними даними. Крім того, процес регуляторного регулювання може ненавмисно спричинити технічні розробки, що мають значення з точки зору інтелектуальної власності, тому раннє узгодження дій між командами з питань регулювання та патентування є надзвичайно важливим для виявлення об’єктів, що підлягають патентуванню, до того, як будь-яке публічне розкриття інформації зашкодить захисту, при цьому забезпечуючи збереження інформації, що не підлягає патентуванню, як конфіденційного ноу-хау. Зрештою, зрілий портфель інтелектуальної власності у сфері захисту рослин складається з декількох рівнів захисту — від діючої речовини до препаратів, кристалічних форм, технологічних процесів та даних щодо регуляторного супроводу — які, якщо розглядати їх у сукупності, а не окремо, забезпечують всебічне та безпрогалинне уявлення про інтелектуальну власність, що лежить в основі комерційного продукту. ***(At van Rooy, Diseko Boikanyo. FORMULATION***

PATENTS AS A LAYER OF CROP-PROTECTION IP // KISCH IP (https://www.kisch-ip.com/Articles/Read/525/FORMULATION-PATENTS-AS-A-LAYER-OF-CROPPROTECTION-IP). 23.09.2026).

***

Республіка Індія

Відповідно до Закону Індії про торговельні марки 1999 року, придбання існуючої торговельної марки передбачає укладення договору про передачу прав, який офіційно переносить право власності від cedent до cesionario, що принципово відрізняє його від комерційної ліцензії, яка лише надає дозвіл на використання, тоді як право власності залишається за власником. Передача прав на торговельні марки може стосуватися як зареєстрованих, так і незареєстрованих знаків і може бути оформлена як повна передача всіх прав або як часткова передача, обмежена певними товарами чи послугами. Крім того, угоди можуть укладатися з урахуванням гудвілу, що передбачає передачу репутації бізнесу та його впізнаваності серед споживачів, або без урахування гудвілу, що вимагає від правонаступника отримання вказівок від Реєстратора та розміщення обов'язкових публічних оголошень у встановлені терміни з метою мінімізації ризику введення споживачів в оману. З метою захисту суспільних інтересів стаття 40 Закону обмежує передачу прав, яка б створювала паралельні виключні права на ідентичні або оманливо схожі знаки для подібних товарів, а також передачу прав, що спричиняє територіальну фрагментацію на території Індії, за винятком випадків, коли відповідно до статті 42 встановлено належні запобіжні заходи проти виникнення плутанини. Потенційні покупці повинні провести ретельну перевірку права власності, щоб підтвердити, що cedent є офіційно зареєстрованим власником, оформити угоду за допомогою офіційного договору про передачу прав та надати афідавіт, що підтверджує відсутність суперечливих судових проваджень. Зрештою, для забезпечення чинності передачі необхідна своєчасна реєстрація в Реєстрі торговельних марок — з використанням форми TM-M для заявок, що знаходяться на розгляді, або форми TM-P для зареєстрованих знаків, — оскільки відсутність реєстрації зміни власника робить придбання юридично вразливим до подальших суперечливих претензій третіх осіб та потенційного адміністративного призупинення у разі спорів щодо права власності. ***(Parag Singhal and Lavanya Bhakuni. Trademark Ownership Transfer and Recordal Requirements in India // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/acquiring-existing-trademarks-in-india). 04.09.2026).***

***

Коли інвестори оцінюють бізнес в Індії, вони аналізують не лише дохід, темпи зростання та обсяг ринку, а й те, чим компанія володіє з

юридичної точки зору, оскільки вартість, яку інвестор приписує бізнесу, часто залежить від того, чи має його інтелектуальна власність (ІВ) — така як вихідний код, алгоритми, торговельні марки та зовнішній вигляд товару, або права на контент — чітку та захищену правову позицію щодо власності. Однак надто часто до ІВ ставляться як до адміністративної дрібниці, про яку згадують лише потім: трудові договори можуть бути непідписаними або не містити положень про передачу прав, результати роботи фрілансерів можуть прийматися без належної передачі прав на ІВ, назви брендів можуть використовуватися в комерційних цілях роками до завершення реєстрації торговельних марок, а дизайн продуктів або творчі активи можуть не мати чіткого права власності. Ці прогалини зазвичай виявляються саме тоді, коли триває збір коштів і юридичні радники інвесторів розпочинають комплексну перевірку (due diligence); на цьому етапі порушений ланцюг власності, конфлікт зареєстрованих знаків або нечітка власність на дизайн продукту можуть підірвати довіру інвесторів, знизити оцінку вартості компанії або навіть зірвати переговори.

Отже, аудит інтелектуальної власності, проведений до залучення фінансування, розглядається як захід з управління ризиками та як комерційна перевага. Проведений на ранньому етапі, він дає засновникам змогу усунути прогалини у правах власності та документації у зручний для них час — виконати необхідні доручення, подати незавершені заявки та налагодити відповідні механізми, — тоді як виявлення проблем у процесі угоди перетворює їх на предмет переговорів, привід для коригування ціни або причину відмови від угоди. Цей аудит також є більш ретельним, ніж звичайна внутрішня перевірка, оскільки зосереджується на тому, як стан інтелектуальної власності компанії буде сприйматися зовнішніми юристами, на документації, яку, ймовірно, вимагатимуть інвестори, та на питаннях, які найімовірніше виникнуть під час проведення комплексної перевірки (due diligence).

Ефективний аудит починається з інвентаризації та класифікації основних активів інтелектуальної власності компанії — як зареєстрованих, так і незареєстрованих, а також тих, що належать компанії, і тих, що використовуються за ліцензією. Для технологічних та програмних компаній це, як правило, включає власний вихідний код, алгоритми, API та відповідні технічні ноу-хау, а також ретельний аналіз ліцензій на програмне забезпечення третіх сторін та компонентів з відкритим кодом, які можуть обмежувати комерційне використання, субліцензування або розповсюдження. Це також передбачає підтвердження того, що підрядники та співробітники належним чином передали права на інтелектуальну власність, оскільки згідно з принципами за замовчуванням Закону Індії про авторське право право власності може належати творцеві, якщо немає письмової угоди про передачу прав, а трудові договори без чітких положень щодо передачі прав створюють такий самий ризик. Для медіа- та розважальних підприємств основна увага зосереджується на авторських правах на контент (письмовий, аудіо-, візуальний

та аудіовізуальний), зареєстрованих торговельних марках та портфелях доменів, з особливим акцентом на проблемах ланцюга прав власності, спричинених недокументованими угодами з авторами або неформальними домовленостями щодо розповсюдження, які не надають чітко необхідних прав.
Якщо в ході аудиту виявляються прогалини у правах власності, наступним кроком є перевірка кожного документа, на підставі якого було створено, придбано або ліцензовано інтелектуальну власність — трудових договорів, умов угод із підрядниками, домовленостей із співзасновниками та ліцензій третіх осіб — та перевірка того, чи право власності чітко переходить до компанії на кожному етапі. Відсутні передачі прав можна усунути за допомогою підтверджувальних документів, договори можна оновити, включивши до них належні положення щодо інтелектуальної власності, компоненти з відкритим кодом можуть потребувати перевірки на сумісність ліцензій або заміни, а будь-яка залежність від неформальних домовленостей або неповних угод повинна бути виявлена до того, як вони стануть проблемою під час ретельної перевірки з боку інвесторів. Оскільки багато засновників недооцінюють, наскільки інтелектуальна власність пов’язана з неформальними угодами, своєчасне усунення цих проблем допомагає гарантувати, що питання вирішуються на умовах компанії, а не виявляються в процесі ретельної перевірки з боку інвестора.

Нарешті, аудит інтелектуальної власності, що проводиться до залучення фінансування, повинен включати оцінку ризиків щодо претензій третіх осіб стосовно інтелектуальної власності. Це означає проведення перевірок на відсутність конфліктів щодо назв брендів, логотипів та основних технологій, оцінку потенційних конфліктів щодо торговельних марок та ризику порушення патентних прав, аналіз будь-яких загроз або існуючих претензій, а також забезпечення точності та повноти розкриття інформації. Загальний висновок полягає в тому, що чітка, добре задокументована позиція щодо інтелектуальної власності, підкріплена перевіреним ланцюжком прав власності та обґрунтованою оцінкою ризику порушення прав, прискорює обговорення умов угоди та посилює переговорні позиції. Оскільки найкритичніші прогалини в інтелектуальній власності часто приховані в непідписаних контрактах, неформальних домовленостях та неперевірених ліцензіях, засновники, які готуються до залучення фінансування, повинні залучити кваліфікованого юриста з питань інтелектуальної власності на ранній стадії — до того, як терміни угоди зроблять виправлення проблем з інтелектуальною власністю набагато дорожчим та менш контрольованим процесом. ***(Sheena Khan, G Dayaanita. Conducting a Pre-Fundraise IP Audit for Investor Readiness // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/ip-audit-before-raising-investment-india). 08.09.2026).***

***

Департамент сприяння розвитку промисловості та внутрішньої торгівлі (DPIIT) та Міністерство торгівлі та промисловості опублікували офіційне повідомлення, в якому суворо забороняється несанкціоноване використання офіційного логотипу Індійського патентного відомства (IPO). Ця директива була прийнята після того, як Управління генерального контролера з питань патентів, промислових зразків та торговельних марок (CGPDTM) виявило, що різні юридичні технологічні платформи, агенти з реєстрації торговельних марок та неавторизовані постачальники послуг незаконно розміщували державний логотип на своїх веб-сайтах, у соціальних мережах та маркетингових матеріалах, щоб помилково створити враження офіційного схвалення… Згідно з цим повідомленням, жодна фізична особа, суб'єкт господарювання чи юрист не має права демонструвати, відтворювати чи адаптувати логотип IPO або емблему DPIIT у будь-яких засобах масової інформації без попереднього письмового дозволу компетентного органу. Суб'єкти, які наразі використовують цей логотип або дизайни, що вводять в оману своєю схожістю, зобов'язані негайно їх видалити. Недотримання цих вимог є правопорушенням, що карається згідно з низкою законодавчих актів, зокрема Законом про емблеми та назви (запобігання неналежному використанню), Законом про торговельні марки, Законом про авторське право та Законом про інформаційні технології, і призведе до негайного цивільного та кримінального переслідування. З метою захисту зацікавлених сторін від шахрайства уряд також рекомендував громадськості, стартапам та мікро-, малим і середнім підприємствам ретельно перевіряти повноваження будь-яких постачальників послуг з реєстрації інтелектуальної власності та користуватися виключно офіційним порталом www.ipindia.gov.in для подання всіх передбачених законодавством документів та здійснення відповідного листування. ***(Govt approval must for use of official logo of Indian Patent Office: DPIIT // Business Standard Private Ltd. (https://www.business-standard.com/industry/news/govt-approval-must-for-use-of-official-logo-of-indian-patent-office-dpiit-126091300158_1.html). 13.09.2026).***

***

У мінливих умовах світової торгівлі перехід від неформальної комерційної діяльності до структурованої стратегії у сфері інтелектуальної власності вже не є добровільним для сектору мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) Індії, оскільки Департамент сприяння розвитку промисловості та внутрішньої торгівлі вживає заходів для гармонізації внутрішнього законодавства з Рійадським договором про право на промислові зразки, тим самим виявляючи значний пробіл у захисті між адміністративною формалізацією бізнесу — про що свідчать близько 77,7 млн реєстрацій у системі «Udyam» — та законодавчою гарантією захисту активів, оскільки у циклі 2024–2025 рр. було зареєстровано лише близько 38 633 промислових зразків, що дає співвідношення понад 2 000 до 1, навіть попри те, що щорічний

приріст реєстрацій у системі «Udyam» сягає 3 млн проти приблизно 45 000 заявок на реєстрацію промислових зразків. Небажання дрібних інноваторів оформляти права на промислові зразки відповідно до Закону про промислові зразки 2000 року є раціональною реакцією на численні перешкоди: фінансовий поріг, що включає не лише офіційні збори, а й витрати на професійний пошук попередніх зразків та альтернативні витрати капіталу, відволіканого від операційної діяльності; адміністративні ускладнення, що виникають через заплутані багатоетапні процедури подання технічних заявок; концептуальне змішування торговельних марок (ідентичності бренду), промислових зразків (візуальної естетики) та патентів (функціональної корисності), що змушує власників вважати, ніби ліцензія на ведення діяльності чи реєстрація торгової марки надають всеосяжний захист, а також парадокс правозастосування, за якого вартість судового розгляду справи про порушення прав значно перевищує вартість самого продукту, що робить реєстраційне свідоцтво лише паперовим щитом, який має незначну користь на місцевих або неформальних ринках. У січні 2026 року DPIIT (Департамент з питань розвитку промисловості та внутрішньої торгівлі) опублікувало концептуальну записку, в якій запропонувало внести поправки до Закону про промислові зразки під гаслом «Дизайн в Індії, дизайн для світу». Мета цих змін — модернізувати законодавчу базу, яка відстає від цифрових реалій, та привести її у відповідність до Рійадського договору про право на промислові зразки (прийнятого наприкінці 2024 року) та Гаазької угоди шляхом розширення визначень понять «виріб» та «промисловий зразок» з метою охоплення графічних інтерфейсів користувача, ікон, екранних зображень та анімації; замінивши вузький шестимісячний пільговий період, пов’язаний з виставками, на 12-місячний термін, що дозволяє проводити ринкові тестування, презентації для інвесторів або виставки без негайної втрати новизни; запровадивши положення про «належну обережність» для відновлення прав, втрачених через ненавмисні процедурні порушення; дозволивши відстрочку публікації на строк до 30 місяців для збереження конфіденційності під час розробки; спрощення формальностей для зменшення кількості відмов з технічних причин, акцентування уваги на цифровій подачі заявок та встановлення передбачених законом штрафних санкцій у розмірі до 50 лакхів, що знімає важкий тягар доведення фактичних фінансових збитків, щоб зробити судовий розгляд дієвим засобом стримування навіть для невеликих суб’єктів господарювання. Ці пільгові умови для ММСП у поєднанні зі знижками на сплату зборів до 80 відсотків (тариф для мікро-, малих та середніх підприємств становить 1 000 рупій проти стандартних 4 000 рупій), перетворюють реєстрацію промислових зразків із уявної розкоші на недорогий та високоефективний захисний інструмент, який дає змогу компаніям, що працюють у сфері програмного забезпечення, SaaS та UI/UX, захищати естетику інтерфейсів, підтримує орієнтовані на експорт заявки в різних юрисдикціях і, зрештою, вимагає переходу від суто адміністративного дотримання вимог до стратегічного управління активами, завдяки чому раннє

забезпечення прав на промислові зразки перетворює творчі витрати на комерційний капітал, що підлягає правовому захисту, дозволяючи мікро-, малим та середнім підприємствам «створювати дизайн для всього світу» з повною юридичною впевненістю. ***(Design Registration for MSMEs in India: Necessity, Uptake, and Regulatory Developments // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/design-registration-for-msmes-in-india/). 16.09.2026).***

***

Відповідно до Закону Індії про патенти 1970 року, патентні заявки подаються або з попередньою специфікацією, або з повною специфікацією, і цей вибір безпосередньо впливає на дату пріоритету, терміни та загальну стратегію подання заявки. Попередня специфікація — це відносно короткий опис, що подається до патентного відомства для опису винаходу на ранній стадії, коли основна ідея вже готова, але не всі технічні деталі (такі як дані випробувань або певні варіанти конструкції) ще остаточно не визначені; вона встановлює ефективну дату подання заявки щодо того, що в ній міститься, але не підлягає експертизі, сама по собі не призводить до видачі патенту та не створює самостійних патентних прав, що підлягають примусовому виконанню. На відміну від цього, повна специфікація є вичерпним і остаточним розкриттям інформації та містить детальний опис принципу дії винаходу, найкращого способу його реалізації, а також формули винаходу, що визначають обсяг запитуваного захисту; патентне відомство розглядає цю повну специфікацію, і за умови дотримання встановлених законом вимог це може призвести до видачі патенту. У разі подання попередньої специфікації заявник повинен подати повну специфікацію протягом 12 місяців відповідно до розділу 9(1); якщо повна специфікація не буде подана протягом цього строку, попередня заявка вважається відкликаною, і заявник втрачає право на більш ранню дату подання, що може бути особливо згубним у випадках, коли винахід уже було оприлюднено або використано. Дата пріоритету пунктів формули винаходу в повній специфікації має збігатися з датою подання попередньої заявки відповідно до розділу 11, але лише в тій мірі, в якій предмет цих пізніших пунктів формули винаходу справедливо та конкретно розкритий у попередньому документі; нові елементи не можуть «приєднуватися» до попередньої заявки, тому недостатньо детальна або нечітка попередня заявка може не підкріплювати пункти формули винаходу та фактично зменшити перевагу пріоритету. На практиці заявники зазвичай обирають попередню заявку, коли винахід є концептуально завершеним, але параметри ще доопрацьовуються; коли необхідний ранній пріоритет для участі у конференціях, презентацій перед інвесторами або запуску продукту; коли потрібен додатковий час для створення прототипу або валідації перед остаточним формулюванням формул винаходу; або коли заявник хоче зафіксувати дату подання заявки на те, що вже було розкрито, під час

підготовки повних формул винаходу. Якщо винахід уже повністю розроблено, має вичерпне технічне описування, а формулу винаходу можна остаточно доопрацювати без подальших змін, більш ефективним може виявитися безпосередня подача повної специфікації, оскільки додатковий 12-місячний термін дає обмежену користь. Хоча на початковому етапі підготовка попередньої заявки часто є швидшою та простішою, це не обов'язково означає, що загалом це дешевше, оскільки заявник все одно повинен підготувати та подати повну специфікацію протягом встановленого законом терміну, а сукупні витрати іноді можуть перевищувати вартість безпосередньої подачі повної заявки. З стратегічної точки зору цінність 12-місячного терміну залежить від його використання для реальної розробки, випробувань та залучення інвесторів, а не від поспіху з завершенням заявки до закінчення терміну; заявники також повинні ретельно дотримуватися встановлених законом термінів, оскільки патентне відомство не продовжує термін, передбачений розділом 9. Зрештою, вибір між попередньою та повною заявкою залежить від конкретного випадку: якщо винахід ще перебуває на стадії розробки або термінове отримання пріоритету є нагальним, зазвичай віддають перевагу попередній заявці; якщо винахід повністю розроблений і заявник уже має детальне розкриття інформації та остаточні формули винаходу, подання повної специфікації, як правило, є кращим варіантом. ***(Provisional Vs Complete Patent Specification In India: Which Should You File First? // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/provisional-vs-complete-patent-specification-india). 17.09.2026).***

***

У традиційній практиці ліцензування інтелектуальної власності кожна форма права історично розглядалася окремо: патентні ліцензії забезпечували комерціалізацію винаходів, ліцензії на авторські права регулювали конкретні види використання творів, а ліцензії на торговельні марки — товари чи послуги під брендом. Однак такий фрагментарний підхід став невідповідним для сучасних технологічних угод, в яких одна платформа чи виробничий процес зазвичай базується на сукупності запатентованих компонентів, програмного забезпечення, захищеного авторським правом, торговельних марок, конфіденційного ноу-хау, власних баз даних та відповідної технічної підтримки… Отже, гібридне ліцензування постає як комплексна договірна угода, що об'єднує в єдину систему численні права інтелектуальної власності та пов'язані з ними комерційні права, завдяки чому ліцензіат отримує не лише юридичне право на використання запатентованого винаходу, а й доступ до самостійних цінних комерційних таємниць, виробничої інформації, програмного забезпечення, торговельних марок та бізнес-систем, що дозволяє зменшити трансакційні витрати та полегшити передачу технологій. Основна юридична складність пов'язана з різною тривалістю дії прав, що входять до пакету: патенти надають обмежену в часі законодавчо

встановлену монополію, яка після закінчення терміну дії переходить у суспільне надбання; авторське право також має обмежений термін дії; торгові марки можуть діяти необмежено довго за умови їхнього поновлення, тоді як комерційні таємниці та ноу-хау зберігають захист лише доти, доки зберігається їхня таємність. Отже, головне питання полягає в тому, чи може зобов'язання щодо сплати роялті залишатися чинним після закінчення терміну дії патенту, коли той самий договір також охоплює ноу-хау або комерційні таємниці, що й надалі мають самостійну комерційну цінність; якщо платіж після закінчення терміну дії патенту по суті є винагородою за подальше використання патенту, термін дії якого закінчився, це рівнозначно недопустимому продовженню монополії, тоді як якщо він дійсно є окремою винагородою за цінну конфіденційну інформацію, договірна ситуація може бути іншою. Індійське законодавство підтримує такі домовленості, головним чином, на підставі Закону Індії про договори 1872 року, при цьому індивідуальні права регулюються Законом про патенти 1970 року, Законом про авторське право 1957 року, Законом про торговельні марки 1999 року та Законом про конкуренцію 2002 року; отже, договірна автономія обмежується рамками публічного порядку, забороною антиконкурентних пов'язаних продажів згідно зі статтею 3(4) та вимогою, щоб будь-яке обмеження, пов'язане з правами інтелектуальної власності згідно зі статтею 3(5), мало розумний зв'язок із захистом відповідного права, при цьому також можуть виникати питання щодо домінуючого становища згідно зі статтею 4. Рішення у справі LG Electronics India щодо трансфертного ціноутворення стосується комплексного роялті, що охоплює права промислової власності, промислові зразки, ноу-хау, торговельні марки та зобов'язання щодо конфіденційності, проте не дає остаточного роз'яснення щодо можливості примусового стягнення недиференційованого роялті після закінчення терміну дії патенту, через що індійська судова практика щодо гібридного ліцензування залишається порівняно нерозвиненою. Судова практика Сполучених Штатів надає чіткішу порівняльну основу: у справі «Brulotte v. Thys Co.» було визнано, що роялті, пов'язані з подальшим використанням запатентованого винаходу після закінчення терміну дії патенту, незаконно продовжують монополію; це правило було підтверджено у справі «Kimble v. Marvel Entertainment, LLC», в якій, однак, було визнано, що сторони залишаються вільними у виборі одноразових, амортизаційних або інших схем, які юридично не залежать від патенту, термін дії якого закінчився; Справи «Scheiber v. Dolby Laboratories» та «Chromalloy American Corp. v. Fischmann» ще більше підкреслюють необхідність розмежування вартості, що походить від патенту, від незалежно існуючих непатентних активів, а також уникнення неточних «пакетних» описів, які лише маскують вплив патенту після закінчення терміну його дії… Отже, найгостріша практична проблема полягає в змішаних або недиференційованих роялті, які передбачають єдину ставку, що охоплює як патент, так і ноу-хау без розподілу, що унеможливлює визначення після закінчення терміну дії того, за що насправді платить ліцензіат; більш

обґрунтована структура передбачає або окремі потоки роялті, або механізм поступового зниження, який усуває патентну складову після закінчення терміну дії, зберігаючи при цьому винагороду за комерційні таємниці або технічну допомогу, що залишаються чинними. Відповідно, гібридне ліцензування слід розуміти не як засіб продовження монополії за патентом, термін дії якого закінчився, а як справжній розподіл винагороди між юридично відмінними правами, так що вирішальним питанням у будь-якому спорі є те, за що сплачується роялті, що залишається чинним: якщо воно є винагородою за продовження використання винаходу, що перебуває у суспільному надбанні, воно не підлягає примусовому виконанню, тоді як якщо воно компенсує конфіденційну інформацію, ноу-хау або пов'язані послуги, що підлягають самостійному захисту, його продовження може бути виправдане за договором. Майбутня індійська судова практика виграє від аналізу, заснованого на правах та цінностях, який вимагає чіткого визначення в договорі кожної категорії прав, строку їх дії та відповідної винагороди, тим самим поєднуючи комерційну свободу з цілісністю суспільної сфери. ***(Lakshmidevi Somanath. IP Licenses in Hybrid form and Royalty Payments Post-Patent Expiration: Balancing Patent Expiration and Continuing Rights to Trade Secrets and Know-How // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/ip-licenses-in-hybrid-form-and-royalty-payments-post-patent-expiration-balancing-patent-expiration-and-continuing-rights-to-trade-secrets-and-know-how/). 21.09.2026).***

***

На сучасному конкурентному ринку захист зовнішнього вигляду товару є важливим елементом стратегії інтелектуальної власності, що забезпечує захист загального візуального оформлення та комерційного іміджу товару чи послуги, не дозволяючи конкурентам копіювати «зовнішній вигляд і стиль» з метою недобросовісного використання сформованої ділової репутації. Хоча в індійському законодавстві термін «зовнішній вигляд товару» прямо не вживається, Закон про торговельні знаки 1999 року визнає його через розширені визначення понять «знак» та «торговельний знак», які охоплюють форму товарів, упаковку та поєднання кольорів. Захист в Індії здійснюється двома основними шляхами: захист зареєстрованих торговельних марок, що дозволяє подавати позови про порушення прав відповідно до статті 29, та позови за загальним правом про неправомірне використання (passing off) щодо незареєстрованого зовнішнього вигляду товару, що вимагає доведення наявності ділової репутації, введення в оману та заподіяння збитків. Індійські суди послідовно захищають права на зовнішній вигляд товару — оцінюючи порушення на основі загальних та суттєвих ознак, а не окремих відмінностей — визнаючи, що візуальний вигляд товару визначає вибір споживача, який має середній рівень інтелекту та недосконалу пам'ять. Щоб підлягати правовій охороні, зовнішній вигляд товару повинен мати розпізнавальний характер — або від самого початку, або завдяки

набутому вторинному значенню в результаті широкого комерційного використання та визнання на ринку. Ця охорона поширюється на різні сектори: від упаковки товарів широкого вжитку та форм предметів розкоші, таких як визнана судом сумка Hermès Birkin, до загального вигляду комерційних приміщень, наприклад, роздрібних магазинів та ресторанів… Щоб ефективно захищати ці права, бренди повинні проводити перевірку на відсутність конфліктів перед запуском продукту, реєструвати відмітні та нефункціональні елементи, якщо це доцільно, а також ретельно документувати перше використання, рекламу та визнання на ринку для створення міцної доказової бази; тому своєчасне залучення кваліфікованих юристів з питань інтелектуальної власності має вирішальне значення для збереження частки ринку та комерційної вартості. ***(Sheena Khan and G Dayaanita. Trade Dress Protection in India: Strengthening Your Brand Beyond Trademarks // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/trade-dress-protection-india). 22.09.2026).***

***

Судові спори щодо інтелектуальної власності становлять значні фінансові ризики та ризики для репутації для технологічних компаній, що розвиваються, оскільки навіть один позов про порушення патентних прав може тривати роками, відволікати ресурси від досліджень і розробок та створювати невизначеність, яка відлякує інвесторів і партнерів; при цьому багато організацій занадто пізно усвідомлюють, що витрати на захист у таких судових процесах значно перевищують витрати на їх повне уникнення. Захисне патентування є конструктивною альтернативою, що дозволяє компаніям сформувати комплексний патентний портфель не стільки для ведення наступальних судових процесів проти конкурентів, скільки як надійний захист основних технологій, який стримує потенційних позивачів, водночас зберігаючи ринкові позиції та підтримуючи послідовну довгострокову стратегію у сфері інтелектуальної власності, орієнтовану на зростання, а не на конфронтацію. Ефективна оборонна стратегія починається із захисту ключових інновацій за допомогою широкого патентного портфеля, що охоплює суміжні технології, варіанти продукції та передбачувані вдосконалення, створюючи тим самим численні бар’єри, які конкурентам важко обійти, і водночас сигналізуючи інвесторам та партнерам про те, що компанія володіє стійкою конкурентною перевагою; таке планування портфеля має відбуватися паралельно з розробкою продукції, а не після її виведення на ринок, оскільки підхід до патентів як до чогось другорядного часто залишає прогалини, якими можна скористатися. В Індії процес отримання прав, що підлягають примусовому виконанню, є надзвичайно процедурно-містким, тому компаніям вигідно користуватися послугами спеціалізованих патентних агентств, які готують формули винаходу, що відповідають точним вимогам Індійського патентного відомства, а також послугами досвідчених фахівців з супроводу

патентних справ, які супроводжують процес експертизи, відповідають на офіційні повідомлення відомства та вирішують питання щодо усних заперечень, оскільки пропущення строку або подання неповної відповіді може фатально послабити патент задовго до виникнення будь-якого спору.

Перед виведенням на ринок нового продукту або виходом на незнайомий ринок компанії повинні провести аналіз свободи дій, який дозволяє визначити конкретні особливості або процеси, що потребують узгодження, здійснити пошук у відповідних патентних базах даних у кожній цільовій юрисдикції, перевірити виявлені патенти на предмет обсягу охоплення, дійсності та залишкового терміну дії, а також оцінити практичні ризики порушення прав разом із варіантами їх уникнення. Усе це має бути зроблено достатньо заздалегідь, щоб забезпечити можливість перепроектування або проведення переговорів, а не зіткнутися з перешкодами в останній момент. Патентна перевірка в Індії набуває особливого значення під час злиттів, поглинань та раундів фінансування, коли ретельний аудит дозволяє перевірити документи про право власності, передачу прав винахідників, сплату зборів за продовження терміну дії патентів, а також відсутність невирішених спорів або ліцензійних зобов'язань, які могли б знизити вартість угоди. Патенти, які не є основними для поточних продуктів, можна комерціалізувати шляхом їх прямого продажу або надання ліцензій, тоді як угоди про взаємне ліцензування дають змогу здійснювати обмін правами, що знижує ризик судових спорів та відкриває можливості для спільної розробки, а захисна публікація винаходу без подання заявки на патент може запобігти тому, щоб інші згодом претендували на виключні права на ту саму ідею. Усі такі стратегії є успішними лише за умови кваліфікованої юридичної підтримки: адвокати з ліцензування патентів в Індії розробляють комерційно привабливі та водночас захисні угоди, що охоплюють питання роялті, ексклюзивності та територіальної дії, тоді як юристи з патентного права у сфері технологій, які досконало знаються на таких галузях, як програмне забезпечення, телекомунікації та електроніка, гарантують, що заявки та договори точно відображають суть відповідних винаходів. Зрештою, проактивна оборонна патентна стратегія обходиться у кілька разів дешевше, ніж юридичні витрати, суми врегулювання спорів та втрачений час керівництва, пов'язані навіть з одним судовим процесом щодо порушення прав, що дозволяє технологічним компаніям захищати свої інновації та уникати судових розглядів шляхом формування міцних портфелів, очищення ринків перед запуском, проведення ретельної юридичної експертизи та отримання прибутку через ліцензування; тому організації, які прагнуть розробити такі дорожні карти у сфері інтелектуальної власності, повинні залучати спеціалізованих юристів на ранній стадії, задовго до запуску продуктів або раундів фінансування. ***(Defensive Patent Strategies for Protecting Innovation Without Litigation // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/defensive-patent-strategies-protecting-innovation). 24.09.2026).***

***

Підприємницький ландшафт Індії рішуче змістився в бік моделі, що базується на інноваціях, про що свідчить стрімке зростання кількості стартапів, визнаних DPIIT, — з приблизно 500 у 2016 році до понад 2,23 лакх станом на березень 2026 року. Ця еволюція підприємництва відображає суттєве зростання активності у сфері інтелектуальної власності в країні у період з 2020–21 до 2024–25 фінансових років, протягом якого загальна кількість заявок на інтелектуальну власність, поданих громадянами Індії, зросла на 44 %, що особливо помітно у 180-відсотковому зростанні кількості заявок на патенти (з 24 326 до 68 176), зростання кількості заявок на промислові зразки на 266 % (з 10 594 до 38 804) та збільшення кількості реєстрацій торговельних марок на 28 % (до 538 665). Окрім цих сукупних показників, комерційна цінність стартапу розподіляється між різноманітними нематеріальними активами, що охоплюють ідентичність бренду, технічні винаходи, програмний код, промислові зразки, власні ноу-хау та конфіденційні процеси, кожен з яких потребує індивідуального механізму правового захисту.

Стратегія інтелектуальної власності не повинна залишатися статичним адміністративним завданням, а має динамічно розвиватися протягом усього життєвого циклу підприємства — від встановлення технологічної новизни на ранніх етапах досліджень до захисту унікальної цінності бренду під час виходу на ринок, а також управління складними питаннями ліцензування, міжнародної реєстрації та проведення комплексної перевірки під час розширення діяльності. Протягом усього цього процесу надзвичайно важливою є точність у часі, оскільки передчасне оприлюднення інформації, рекламні презентації або комерційні продажі можуть безповоротно знищити патентоспроможність та новизну дизайну. Водночас стартапи на ранніх етапах повинні чітко розрізняти поняття «створення» та «право власності», забезпечуючи, щоб активи, розроблені засновниками, співробітниками, університетськими інкубаторами та сторонніми підрядниками, були офіційно передані юридичній особі, щоб уникнути дорогих порушень у ланцюжку передачі прав власності. Ігнорування проактивного управління інтелектуальною власністю робить стартапи вразливими до порушень з боку конкурентів, суперечок щодо права власності, примусового ребрендингу та тривалих суперечок щодо комплексної перевірки інвесторів, що може зірвати зростання. Зрештою, інтелектуальна власність виконує не лише функцію накопичення портфеля активів, а є незамінною опорою бізнес-архітектури, покликаною узгодити власні інновації та цінність бренду зі стійкою, довгостроковою комерційною вартістю. ***(India's IP Numbers Tell a Bigger Story About Startup Founders in India // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/ip-for-early-stage-founders/). 25.09.2026).***

***

Республіка Корея

Корейське відомство з інтелектуальної власності (KIPO) оголосило про плани об'єднання Корейської асоціації сприяння винаходам (KIPA) та Корейського інституту інтелектуальної власності (KIIP) у рамках ширшої ініціативи адміністрації Лі Чже Мьонга щодо реформування державних установ. Наразі KIPA відповідає за практичну реалізацію політики у сфері інтелектуальної власності для підприємств та місцевих громад, тоді як KIIP зосереджується на дослідженні, аналізі та розробці політики… KIPO прагне усунути операційні недоліки, спричинені розділенням цих двох функцій, шляхом органічного поєднання розробки політики з її реалізацією в результаті злиття. Очікується, що така консолідація дозволить оптимізувати реалізацію політики у сфері інтелектуальної власності, посилити дослідницький потенціал, покращити реагування на потреби на місцях та, зрештою, підвищити якість послуг у сфері політики. Надалі KIPO буде тісно співпрацювати з обома організаціями з метою розробки комплексного плану злиття та оперативного виконання необхідних процедурних кроків, включаючи необхідні законодавчі зміни. ***(*Lee Kwon-hyung. *IP office moves to merge invention promotion body, IP research institute // Herald Corporation (https://biz.heraldcorp.com/article/10869970). 11.09.2026).***

***

Республіка Маврикій

На Маврикії іноземні підприємства часто стикаються з проблемами, пов'язаними з несанкціонованою реєстрацією торговельних марок, яку здійснюють місцеві дистриб'ютори або треті особи. Така практика стає можливою завдяки системі «першості подання заявки», передбаченій Законом про промислову власність 2019 року, а також дистриб'юторським угодам, у яких відсутні чіткі положення щодо права власності на інтелектуальну власність. Ці несанкціоновані реєстрації дають дистриб'юторам можливість використовувати сформовану ділову репутацію, блокувати законний імпорт продукції, порушувати ланцюги постачання та здобувати нечесну комерційну перевагу шляхом недобросовісного захоплення торговельних марок… Хоча законодавство Маврикія передбачає механізми правового захисту — такі як подання заперечень протягом двомісячного терміну опублікування в «Урядовому віснику» на підставі недобросовісності, попереднього використання або статусу загальновідомого знака, а також ініціювання процедури визнання недійсним після видачі патенту в Трибуналі з питань промислової власності або подання позовів щодо недобросовісної конкуренції та видавання себе за іншу особу в суді — ці процедури є значно складнішими та дорожчими, ніж стандартна реєстрація. Отже, підприємства, які прагнуть вести діяльність на ринку Маврикія або вийти на нього, повинні розробити

проактивну стратегію у сфері інтелектуальної власності, забезпечивши реєстрацію торговельних марок на місцевому рівні та запровадивши суворі договірні гарантії ще до призначення дистриб'юторів, що дозволить уникнути тривалих суперечок та зберегти контроль над своїми комерційними активами. ***(Kush Coceal. Prevention is better than cure: Mauritius as a first-to-file jurisdiction // Legal Benchmarking Limited (https://www.managingip.com/article/2gxqpcqn33yramadmgg74/sponsored-content/prevention-is-better-than-cure-mauritius-as-a-first-to-file-jurisdiction). 24.09.2026).***

***

Республіка Молдова

Модна та текстильна промисловість Молдови зазнала значних змін: від анонімного субпідряду для світових будинків моди до створення власних визнаних міжнародних брендів завдяки стратегічному використанню інтелектуальної власності. Раніше кваліфіковані працівники країни виготовляли одяг за контрактами типу «lohn» для таких великих брендів, як Armani та Prada, отримуючи лише незначну частину вартості продукції… Щоб просунутися вгору по ланцюжку створення вартості, галузь переорієнтувалася на нематеріальні активи, зокрема на торговельні марки та промислові зразки. У 2012 році Асоціація роботодавців легкої промисловості (APIUS) та уряд запустили «Din Inimă» (DININIMA) — захищений торговою маркою згуртувальний бренд, який зараз об'єднує понад 70 місцевих брендів під спільною ідентичністю. Це державно-приватне партнерство дозволило дрібним виробникам завоювати лояльність споживачів, зменшити ризики та отримувати вищі націнки, продаючи продукцію під власними назвами, а не виключно як субпідрядники.

Цю ініціативу з просування бренду підтримує освітня та професійна екосистема, що постійно розширюється, зокрема ZIPHOUSE — центр інновацій у сфері моди, заснований у 2015 році при Технічному університеті Молдови. За підтримки різних міжнародних донорських програм ZIPHOUSE надає молодим дизайнерам та стартапам можливості для навчання, коворкінг-простори та доступ до виробничих потужностей. Прогрес галузі яскраво демонструється завдяки «Moldovan Brands Runway» — престижному тижні моди, який привернув міжнародну увагу таких видань, як Vogue та WWD, а також міжнародних журі, що допомагає місцевим брендам виходити на ринки Лондона, Нью-Йорка та Лос-Анджелеса. Це відродження галузі — це також історія розширення прав і можливостей жінок: жінки становлять переважну більшість робочої сили та очолюють багато нових вітчизняних брендів. Ця зміна допомогла утримати кваліфікованих фахівчинь у країні, замість того щоб вони шукали роботу за кордоном.

Крім того, амбіції Молдови у сфері моди тісно пов’язані з її ширшою геополітичною та економічною інтеграцією з Європою. У міру просування країни в переговорах щодо вступу до ЄС Державне агентство з інтелектуальної власності (AGEPI) активно приводить національне законодавство у сфері інтелектуальної власності у відповідність до стандартів ЄС. Така гармонізація забезпечує молдовським брендам надійну правову інфраструктуру, необхідну для захисту та відстоювання їхньої ідентичності в ЄС, на який наразі припадає приблизно дві третини експорту країни. Зрештою, досвід Молдови демонструє, як торгові марки та колективний брендинг можуть надати виробникам можливість перетворити виробничий досвід на власні, конкурентоспроможні на світовому рівні активи, що доводить: на сучасному світовому ринку сильна ідентичність бренду є такою ж важливою, як і виробничі потужності. ***(How Moldova’s Din Inimă Brands Used Trademarks to Build a Homegrown Fashion Industry // WIPO (https://www.wipo.int/en/web/ip-advantage/w/stories/moldova-din-inima-brands-fashion-industry). 10.09.2026).***

***

Республіка Сербія

Копіювання товару конкурентом може становити порушення прав інтелектуальної власності навіть у тому випадку, якщо товар у цілому не має формального захисту, оскільки можливість звернення до суду залежить від точного визначення того, який саме елемент було скопійовано. Один товар часто містить кілька окремих елементів інтелектуальної власності — таких як назви, зовнішній вигляд, технічні рішення та рекламний контент — кожен із яких регулюється окремим режимом захисту. У разі копіювання назви чи логотипу зареєстрована торгова марка забезпечує найміцнішу та найпростішу підставу для судового позову порівняно з посиланням на незареєстровані права або недобросовісну конкуренцію. У разі копіювання характерного зовнішнього вигляду товару застосовується захист промислового зразка; хоча законодавство передбачає 12-місячний пільговий період для подання заявки на захист зразка після публічного оприлюднення, затримка з реєстрацією несе значний ризик і її слід уникати. Щодо скопійованих технічних рішень застосовується патентне право, але оскільки новизна є суворою вимогою, питання захисту необхідно вирішувати до будь-якого публічного оприлюднення, щоб зберегти патентоспроможність. У разі копіювання фотографій, текстів або ілюстрацій захист авторських прав виникає автоматично з моменту створення без необхідності реєстрації, хоча компанії повинні переконатися, що вони дійсно володіють цими правами, уклавши чіткі договірні угоди із зовнішніми авторами. За відсутності конкретних зареєстрованих прав норми щодо недобросовісної конкуренції все ж можуть забезпечити захист від ринкових дій, що спричиняють плутанину серед споживачів, але це вимагає детального аналізу конкретних обставин. Навіть без

офіційної реєстрації компанія може використовувати документацію щодо розробки для підтвердження факту попереднього створення, хоча це не надає автоматичного права блокувати всі подібні продукти. Зрештою, ефективний захист продукту починається задовго до появи конкурента, що вимагає від компаній завчасно визначати свої найцінніші та найхарактерніші елементи та забезпечувати відповідні юридичні права ще на етапі розробки, а не чекати, поки виникне проблема порушення прав, і їхні юридичні можливості будуть суттєво обмежені. ***(Product Copying – Can a Competitor Copy Your Product If You Haven't Protected It? // Law Firm (https://law-firm.rs/product-copying-can-a-competitor-copy-your-product/). 19.09.2026).***

***

Захист інтелектуальної власності вимагає проактивного планування, оскільки різні види ІВ — такі як торговельні марки, патенти, промислові зразки та авторські права — мають різні умови та способи набуття: деякі вимагають офіційної реєстрації, а інші виникають автоматично з моменту створення. Замість того, щоб відкладати вирішення питань щодо ІВ доти, доки продукт не доведе свою успішність, підприємствам слід якомога раніше визначати цінні активи, щоб уникнути складних заходів, що застосовуються зворотно. Такий проактивний підхід має вирішальне значення на кількох ключових етапах діяльності: перед тим, як вкладати значні кошти в назву продукту, щоб уникнути дорогого ребрендингу; перед публічним оприлюдненням, щоб зберегти новизну, необхідну для певних видів захисту; а також під час залучення зовнішніх підрядників або працівників, оскільки оплата роботи не призводить до автоматичного переходу прав інтелектуальної власності, а стандартні законодавчі норми часто передбачають розподіл прав власності, що вимагає чітких договірних домовленостей. Крім того, перед виведенням продукту на ринок компанії повинні провести перевірку на відсутність перешкод для використання, щоб переконатися, що вони не порушують існуючих прав, а перед виходом на іноземний ринок вони повинні пам'ятати, що права інтелектуальної власності мають територіальний характер і вимагають окремого узгодження та реєстрації. Нарешті, чітко визначене та задокументоване право власності на інтелектуальну власність є надзвичайно важливим під час переговорів з інвесторами або покупцями, які ретельно перевірятимуть юридичні права компанії на її активи. Зрештою, не існує якогось окремого моменту для вирішення питань інтелектуальної власності; це безперервний процес, але загальним правилом є забезпечення юридичної оцінки та захисту ще до ухвалення незворотних бізнес-рішень або виникнення конкурентних спорів. ***(Intellectual Property Protection: When Is the Right Time? // Law Firm (https://law-firm.rs/intellectual-property-protection-the-right-time/). 19.09.2026).***

***

Республіка Союз М'янма

Закон М'янми про торговельні марки 2019 року, який набув повної чинності у квітні 2023 року, запровадив режим реєстрації за принципом «перший заявник», що забезпечує власникам торговельних марок більш надійний правовий захист, ніж попередня система країни, водночас встановлюючи більш суворі законодавчі вимоги щодо отримання, збереження та захисту прав; проте докази використання залишаються особливо важливими, оскільки вони можуть підтвердити набуту розпізнаваність, підкріпити твердження про те, що знак є загальновідомим, та зміцнити позицію власника як у процедурах реєстрації, так і в процедурах захисту прав, завдяки чому ця система ґрунтується на трьох взаємопов'язаних поняттях: розпізнаваність, статус загальновідомого знака та фактичне використання. Відповідно до Закону, знаки, що не мають властивої їм розпізнавальної здатності — загальні терміни, прості форми, нестилізовані окремі літери чи цифри, а також суто описові вказівки щодо виду, якості, кількості, призначення, вартості, географічного походження, часу виробництва або інших характеристик товарів чи послуг — як правило, не підлягають охороні; проте знак, який в іншому випадку був би відхилений на цих підставах, все ж може бути зареєстрований, якщо він набув розпізнавальної здатності завдяки постійному, виключному та добросовісному використанню в торговельному обігу на території М'янми до дати подання заявки, причому тягар доведення такого вторинного значення та відповідного рівня впізнаваності серед споживачів повністю покладається на заявника, який, отже, повинен заздалегідь зібрати достатні докази. Правила М'янми щодо торговельних марок, які регулюють матеріальну експертизу, встановлюють критерії щодо загальновідомих знаків, що відповідають міжнародним стандартам; коли заявник посилається на статус загальновідомого знака з метою подолання відмови на відносних підставах або оскарження реєстрації третьої сторони, реєстратор оцінює рівень громадського визнання у відповідній галузі, тривалість, масштаб та географічний регіон використання, масштаби просування та реклами (включно з участю у торгових ярмарках та виставках), офіційні записи про успішне забезпечення дотримання прав або визнання, комерційну цінність та репутацію знака, а також будь-яку іншу підтверджуючу інформацію, причому все це має бути підкріплено вичерпними документальними доказами. Отже, тривалість та безперервність використання можуть одночасно слугувати підставою для тверджень про набуту розпізнавальну здатність або статус загальновідомого знака, а також зміцнювати позицію власника в процедурах оскарження, скасування та захисту прав, тому власникам торговельних марок, які прагнуть отримати захист у М'янмі, вкрай важливо вести детальний облік використання, який згодом дозволить продемонструвати силу, репутацію та комерційну цінність їхніх знаків у разі будь-якого спору. ***(Khin Myo Myo Aye, Niko Myint Soe. Mark Distinctiveness, Well-Known Status, and Evidence of Use in Myanmar // Tilleke &***

Gibbins International Ltd. (https://www.tilleke.com/insights/mark-distinctiveness-well-known-status-and-evidence-of-use-in-myanmar/). 14.09.2026).

***

Республіка Філіппіни

Патентна система на Філіппінах ґрунтується на Законі Республіки № 8293 («Кодекс про інтелектуальну власність»), а також на Законі про дешевші ліки 2008 року та Законі про передачу технологій Філіппін 2009 року, які в сукупності регулюють захист 20-річних патентів на винаходи, корисних моделей та промислових зразків, водночас встановлюючи правила комерціалізації технологій, паралельного імпорту та виключень щодо об'єктів інтелектуальної власності. Адміністративні процедури, що здійснюються Управлінням інтелектуальної власності Філіппін (IPOPHL), нещодавно були спрощені відповідно до Циркулярного меморандуму № 2022-016, який передбачає обов'язкову попередню сплату зборів, обмежує продовження строків на надання відповідей одним двомісячним періодом та запроваджує офіційні механізми для подання зауважень третіх осіб та оскарження добровільних відкликань заявок… Хоча судові спори щодо патентів залишаються відносно рідкісними, нещодавня судова практика Верховного суду забезпечила важливу правову ясність: у справі «Tuna Processors проти Frescomar» (2024) було підтверджено, що сфера захисту суворо обмежується формулою патенту, тоді як у справі «Phillips Seafood проти Tuna Processors» (2023) було встановлено «критерій усіх елементів» як остаточний стандарт застосування доктрини еквівалентів у справах про порушення патентних прав… На тлі зростання обсягів заявок, насамперед у фармацевтичній галузі та сфері цифрових комунікацій, IPOPHL також звернула увагу на нові технології, опублікувавши спеціальні рекомендації щодо експертизи винаходів, пов'язаних зі штучним інтелектом; ці правила уточнюють критерії патентоспроможності для рішень, що реалізуються за допомогою комп'ютера, та однозначно встановлюють, що моделі штучного інтелекту не можуть визнаватися винахідниками через відсутність у них правоздатності, залишаючи статус винахідника виключно за фізичними особами, які зробили внесок у створення винаходу. ***(Philippine practice guide to patent law 2026 // Law.asia Limited (https://law.asia/philippines-patent-law-guide-2026/). 29.09.2026).***

***

Соціалістична Республіка В'єтнам

Відповідно до Закону В'єтнаму про інтелектуальну власність, зокрема після внесення поправок 2022 року, які набрали чинності в січні 2023 року, система, що регулює експертизу заявок на реєстрацію

торговельних марок, передбачає окремі механізми подання зауважень третіх осіб, офіційних заперечень та адміністративних оскаржень з метою збалансування інтересів власників попередніх прав та заявників. Історично зауваження третіх осіб були неформальними, безкоштовними поданнями, які використовувалися лише як довідковий матеріал під час експертизи по суті, при цьому В'єтнамське відомство інтелектуальної власності (IPVN) не мало обов'язку повідомляти подавача про результат. Однак у зміненому законі було запроваджено офіційну процедуру оскарження, яка є суворим, суперечливим процесом, що вимагає подання структурованого пакету документів та сплати офіційного збору в розмірі 550 000 донгів за кожен клас. На відміну від зауважень, оскарження зобов'язують IPVN розглянути спір та офіційно повідомити особу, яка подала оскарження, про рішення разом із результатами експертизи по суті. Заперечення повинні подаватися у строго визначений тримісячний термін після опублікування заявки на торговельну марку, тоді як зауваження можуть подаватися в будь-який час після опублікування та до прийняття рішення про реєстрацію, причому до міжнародних мадридських позначень застосовуються особливі правила. Після подання обґрунтованого заперечення IPVN розпочинає процедуру обміну документами між сторонами, надаючи заявнику один місяць на подання відповіді, а в разі необхідності — особі, яка подала заперечення, додатковий місяць на подання зустрічної відповіді, з метою врегулювання заперечення протягом п'ятимісячного періоду по суті, який також може передбачати прямі переговори між сторонами… Підстави для оскарження зазвичай пов'язані з відсутністю розпізнавальної здатності, суперечливими попередніми правами або подачею заявки недобросовісно, і особи, які подають оскарження, можуть відстежувати нові заявки за допомогою «Бюлетеня промислової власності» IPVN, баз даних BOIB або місцевих юридичних служб. Якщо в запереченні конкретно оскаржується право заявника на подання заявки, IPVN, як правило, рекомендує особі, яка подала заперечення, вирішити спір у суді, тимчасово призупиняючи розгляд заявки на реєстрацію торговельної марки на два місяці, щоб надати такій особі можливість подати доказ прийняття справи до розгляду судом, за винятком випадків, коли застосовуються конкретні законодавчі винятки. І навпаки, з метою захисту заявників від несприятливих рішень щодо розгляду заявок в'єтнамське законодавство передбачає дворівневий механізм адміністративного оскарження. Заявники, які оскаржують відмову, можуть подати першу скаргу протягом 90 днів до Генерального директора IPVN, а в разі незадоволення результатом — другу скаргу протягом 30 днів до міністра науки та технологій, що гарантує ретельний розгляд спору в рамках адміністративної системи, перш ніж справа, можливо, перейде до судового розгляду. Зрештою, ці взаємодоповнюючі процедури дають змогу власникам попередніх прав стратегічно обирати між гнучким і недорогим способом спостереження або офіційним опротестуванням, що має зобов'язуючу силу, для блокування конфліктуючих знаків, тоді як заявники зберігають чіткий адміністративний

механізм для захисту своїх прав на торговельну марку у разі відмови під час експертизи. ***(Nguyen Anh Tuan, Nguyen Ngoc Ly. Vietnam: a new perspective on third-party observations and opposition rules sharpens challenge and appeal routes // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/review/the-trademark-prosecution-review/2027/article/vietnam-new-perspective-third-party-observations-and-opposition-rules-sharpens-challenge-and-appeal-routes). 10.09.2026).***

***

В'єтнам проводить реформу своєї системи інтелектуальної власності, щоб розглядати права інтелектуальної власності не лише як засоби правового захисту, а й як економічні активи, здатні сприяти інвестиціям, фінансуванню та зростанню бізнесу. Відповідно до Закону № 131/2025/QH15 та нових підзаконних актів, прийнятих у 2026 році, патенти, торговельні марки, твори творчості та інші права інтелектуальної власності можуть використовуватися як внески до статутного капіталу, застава за кредитами та активи в цивільних і комерційних угодах. Уряд також планує створити базу даних про ціни угод з інтелектуальною власністю, щоб підвищити прозорість та спростити оцінку, передачу та комерціалізацію. Ці реформи посилюють забезпечення дотримання прав у цифровому середовищі завдяки чіткішому визначенню обов'язків онлайн-платформ, додатковим цивільно-правовим засобам захисту, підвищенню розміру відшкодування збитків та посиленню заходів проти товарів, що порушують права інтелектуальної власності. Ще одним пріоритетом є цифровізація: органи влади розробляють національні бази даних про промислову власність, спрощують процедури подання заявок та впроваджують штучний інтелект у сферу управління інтелектуальною власністю з метою скорочення термінів обробки заявок та покращення якості послуг. Ця система також регулює взаємозв'язок між штучним інтелектом та інтелектуальною власністю, прагнучи захистити твори, у створенні яких значний внесок зробила людина, та водночас дозволяючи розумне використання даних для навчання штучного інтелекту, щоб не обмежувати інновації та наукові дослідження без необхідності. Чиновники та експерти наголошують, що ефективне впровадження на місцевому рівні, навчання та постійний діалог між регуляторними органами, бізнесом та фахівцями у сфері інтелектуальної власності матимуть вирішальне значення для забезпечення послідовного дотримання законодавства та створення умов, за яких інтелектуальна власність зможе функціонувати як прозоре, торгуване та продуктивне джерело бізнес-цінності та фінансування. ***(Intellectual property rights gain role as capital, loan collateral // Viet Nam News (https://vietnamnews.vn/economy/1799283/intellectual-property-rights-gain-role-as-capital-loan-collateral.html). 10.09.2026).***

***

Перед входом на ринок В'єтнаму іноземна компанія повинна вирішити сім основних питань щодо інтелектуальної власності, які стосуються того, які активи є найважливішими, хто є їх власником, як захистити їх до запуску, яку конфіденційну інформацію слід розкривати, чи відповідають ліцензії фактичній діяльності, як реагувати на порушення прав та як розглядати претензії, що надходять. Система «перший, хто подав заявку» у В'єтнамі та його правила щодо власності, ліцензування та забезпечення дотримання прав означають, що планування у сфері інтелектуальної власності має бути безпосередньо пов'язане з наступним кроком компанії у бізнесі, будь то призначення дистриб'ютора, інструктування заводу чи завершення угоди з придбання. Першочерговим завданням є визначення об'єктів інтелектуальної власності, від яких залежать продажі або виробництво — таких як торгові марки, промислові зразки, патенти, програмне забезпечення, контент та комерційні таємниці — та підтвердження власника кожного права на підставі належної документації та внутрішнього реєстру, в якому фіксуються статус, терміни та відповідальні особи. Питання власності необхідно перевіряти до здійснення інвестицій або виходу на ринок, оскільки оплата за виконану роботу не призводить до автоматичного переходу прав інтелектуальної власності, а місцеві партнери, співробітники, підрядники та придбані підприємства можуть створити прогалини у правах власності, якщо доручення та дозволи є неповними.

Перед запуском компанії слід заздалегідь узгодити та зареєструвати свої основні торговельні марки, патенти та промислові зразки, оскільки у В'єтнамі, як правило, діє принцип «першості подання заявки», а публічне розкриття інформації може призвести до втрати новизни. Тому план запуску повинен враховувати можливі конфлікти, заявки, що знаходяться на розгляді, а також той факт, що попереднє використання за кордоном саме по собі не скасовує переваги більш ранньої в'єтнамської заявки. Конфіденційну інформацію слід надавати лише за принципом «необхідності знати» з відповідним контролем, оскільки захист комерційної таємниці залежить від секретності та практичних заходів, а не лише від етикеток чи угод про нерозголошення. Ліцензія також має відображати фактичний порядок діяльності підприємства, охоплюючи відповідні юридичні особи, товари, території та види використання; сама лише приналежність до групи компаній не надає права на використання, а зміни щодо користувачів, субпідрядників або місць використання можуть вимагати нового розгляду. Компанія також має підготуватися до забезпечення дотримання прав, заздалегідь визначивши, хто буде контролювати випадки зловживання, зберігати докази, обирати між переговорами, адміністративними заходами, цивільним судочинством, митними заходами або кримінальними скаргами, а також оцінювати ймовірні витрати, терміни та засоби правового захисту для кожного варіанту.

Якщо компанія отримує претензію щодо інтелектуальної власності, їй необхідний чіткий внутрішній процес для розгляду звинувачення, збереження

документації та визначення того, чи є заявлене право дійсним у В'єтнамі і чи дійсно дії компанії порушують це право. Будь-яка угода про врегулювання повинна чітко визначати умови майбутнього використання та відповідальність за минулі дії. Підкріпленням усього цього є поетапна внутрішня перевірка, яка розподіляє обов'язки між підрозділами бізнесу, юридичним відділом, відділом закупівель, фінансовим відділом та керівництвом з метою узгодження подачі заявок, отримання дозволів та стратегії забезпечення дотримання прав з бізнес-рішеннями. Реєстрація за кордоном не забезпечує автоматичного захисту інтелектуальної власності у В'єтнамі; іноземні компанії можуть володіти в'єтнамською інтелектуальною власністю без наявності місцевої дочірньої компанії, а офшорні компанії зазвичай потребують законного місцевого представника для подання заявок щодо промислової власності. Терміни захисту різняться залежно від виду права: торговельні марки можуть бути анульовані за невикористання, реєстрація компанії не замінює перевірку на відсутність конфлікту з торговельними марками, а комерційні таємниці вимагають реальних заходів контролю за збереженням конфіденційності для їхнього захисту. Головне послання полягає в тому, що ефективний захист інтелектуальної власності у В'єтнамі починається ще до виходу на ринок і повинен розглядатися як питання, критично важливе для бізнесу, а не як щось другорядне. ***(Tuan Nguyen. Intellectual Property in Vietnam: 7 Decisions Foreign Companies Should Make Before Market Entry // ANT Lawyers (https://antlawyers.vn/ip/intellectual-property-in-vietnam-7-decisions.html). 17.09.2026).***

***

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Принцип вичерпання прав інтелектуальної власності (ІВ) передбачає, що після того, як власник ІВ або особа, що діє з його згоди, здійснює перший продаж матеріального предмета, захищеного ІВ, його права на контроль за подальшим перепродажем або розповсюдженням саме цього предмета «вичерпуються». Хоча це сприяє розвитку активного ринку вживаних товарів, це не призводить до вичерпання інших прав ІВ, таких як право запобігати копіюванню або публічному поширенню. Цей принцип є ключовим для законності «паралельного імпорту», коли справжні, непідроблені товари імпортуються на територію без дозволу власника ІВ з метою використання цінових розбіжностей. Законність паралельного імпорту повністю залежить від чинного регіонального режиму вичерпання прав. За національного режиму права вичерпуються лише внаслідок продажу на внутрішньому ринку; за міжнародного режиму — внаслідок будь-якого продажу у світі; а за регіонального режиму, такого як Європейський економічний простір (ЕЕА), продаж у межах ЕЕА вичерпує права у всіх

державах-членах, натомість продаж за межами ЕЕА — ні. Після Brexit Велика Британія спочатку прийняла тимчасову домовленість, яка у 2025 році перетворилася на постійний режим «UK+». Ця асиметрична система означає, що Велика Британія визнає вичерпання прав у межах ЕЕА, що дозволяє здійснювати паралельний імпорт до Великої Британії товарів, які спочатку були продані в ЕЕА. Однак ЕЕА не визнає вичерпання прав у Великій Британії, а це означає, що товари, які спочатку були продані у Великій Британії, не можуть бути паралельно імпортовані до ЕЕА без дозволу правовласника.

Незважаючи на загальне правило вичерпання прав, правовласники зберігають можливість заперечувати проти перепродажу товарів за певних обставин, зокрема коли фізичний стан товарів або їхньої упаковки було змінено таким чином, що це шкодить репутації бренду або вводить споживачів в оману. Це було підкреслено у справі, розглянутій Апеляційним судом Великої Британії у грудні 2025 року, щодо компанії, яка відремонтувала та переобладнала кухонні плити AGA, що працювали на викопному паливі, на електричні, а потім продавала їх під брендом AGA, не вказавши чітко, що таке переобладнання не є офіційною послугою AGA. Крім того, хоча обов'язок доведення вичерпання прав інтелектуальної власності зазвичай покладається на відповідача у справі про порушення прав, прецедентне право ЄС встановлює важливий виняток для мереж селективної дистрибуції. Щоб запобігти використанню правовласниками непрозорих каналів дистрибуції для штучного розчленування національних ринків, тягар доведення того, що товари не були введені на ринок у межах ЕЕА, перекладається на позивача, як це було продемонстровано у справі в Нідерландах 2025 року, де компанія Coty успішно довела, що її парфуми спочатку призначалися для Південної Африки, тим самим спростувавши аргумент перепродавця щодо вичерпання прав.

Застосування принципу вичерпання прав інтелектуальної власності стає значно складнішим у цифровій сфері. Хоча законодавство ЄС та Великої Британії загалом передбачає, що суто нематеріальні цифрові продукти, такі як електронні книги, не підпадають під принцип цифрового вичерпання прав після першого продажу, програмне забезпечення з безстроковою ліцензією, яке можна завантажити, розглядається як особливий виняток. У липні 2026 року Апеляційний суд Великої Британії ухвалив рішення, яке підтвердило, що складні програмні пакети, такі як Microsoft Windows та Office, підпадають під дію спеціальної директиви щодо програмного забезпечення, яка дозволяє цифрове вичерпання прав, а не під дію загальної директиви про авторське право, яка це забороняє. Відповідно, перепродаж безстрокових ліцензій на завантаження цього програмного забезпечення не порушує права інтелектуальної власності компанії Microsoft, а правовласникам законно дозволено поділяти об'ємні ліцензії, незважаючи на умови договорів, що намагаються це заборонити, оскільки вичерпання прав відбувається автоматично на підставі закону. Щоб орієнтуватися в цьому складному середовищі, правовласники повинні активно управляти своїми ланцюгами

постачання, вести ретельний облік перших продажів на відповідних територіях, використовувати мережі селективної дистрибуції та контролювати митні органи з метою боротьби з несанкціонованим паралельним імпортом. З іншого боку, підприємства, що займаються перепродажем або паралельним імпортом, повинні досконало розуміти специфіку режимів вичерпання прав на своїх цільових ринках, гарантувати, що будь-яке перепакування або надання послуг з доданою вартістю не вводить споживачів в оману та не шкодить репутації оригінального бренду, а також суворо дотримуватися всіх відповідних митних та регуляторних вимог під час переміщення товарів через кордон. ***(Chris Rycroft, Victoria Owrid. Exhaustion of IP rights and parallel imports – a refresher // Lewis Silkin (https://www.lewissilkin.com/insights/2026/09/04/exhaustion-of-ip-rights-and-parallel-imports-a-refresher). 04.09.2026).***

***

У знаковому рішенні, що підкреслює відмінність між культурною популярністю та комерційними правами на торговельні марки, Відомство інтелектуальної власності Великої Британії (UKIPO) відхилило заперечення, подане Фондом Нельсона Мандели проти заявки компанії Johann Radaeur GmbH на реєстрацію знака «POWER MANDELA» для енергетичних напоїв та напоїв, що додають бадьорості. Фонд оскаржив заявку на підставі статей 5(3) та 3(6) Закону про торговельні марки 1994 року, посилаючись на свою попередню реєстрацію торговельної марки «MANDELA» та стверджуючи, що це завдасть шкоди його усталеній репутації або створить недобросовісну перевагу, а також вказуючи на недобросовісність заявника після невдалих переговорів щодо партнерства.

Розглядаючи підстави, передбачені пунктом 3 розділу 5, UKIPO провело чітку юридичну межу між популярністю фізичної особи та репутацією торговельної марки. Хоча Фонд надав обширну документацію щодо світового авторитету Нельсона Мандели, його благодійних ініціатив та міжнародних нагород, посадова особа, яка проводила слухання, наголосила, що для отримання законодавчого захисту знак повинен виконувати функцію позначення комерційного походження конкретних товарів або послуг. Оскільки Фонд не надав жодних доказів щодо торговельної діяльності, обороту, витрат на рекламу, обсягу продажів або комерційного ліцензування під торговельною маркою «MANDELA», він не зміг досягти необхідного рівня комерційної репутації, що призвело до відхилення заперечення ще на початковому етапі. Одночасно посадова особа, яка проводила слухання, відхилила твердження про недобросовісність відповідно до розділу 3(6), яке ґрунтувалося на тому, що заявник подав свою заявку після того, як Фонд відмовився від співпраці. Заявник успішно довів наявність самостійної комерційної обґрунтованості, що ґрунтується на угоді 2019 року з особою на ім’я Пастор Мандела Амоако Боафо щодо використання цього імені для підприємств у сфері напоїв, причому докази свідчили про те, що попередні переговори з Фондом стосувалися потенційної

благодійної співпраці, а не визнання необхідності отримання юридичного дозволу. Зрештою, це рішення є повчальним уроком для розпорядників відомих імен, оскільки воно встановлює, що історична спадщина та широке суспільне захоплення не можуть замінити емпіричних доказів комерційного використання при заявці на посилений захист торговельної марки, водночас підтверджуючи суворі вимоги до доказів, необхідних для доведення недобросовісності в процедурах реєстрації. ***(Charlene Nelson. Power Mandela opposition fails: reputation requires trade mark use not global fame // Foot Anstey LLP (https://www.footanstey.com/our-insights/articles-news/power-mandela-opposition-fails-reputation-requires-trade-mark-use-not-global-fame/). 07.09.2026).***

***

Система селекції з точним контролем в Англії відкриває нові ринкові можливості для рослин із генетичними модифікаціями, однак невизначеність у регуляторній сфері, що виникла після судового рішення у справі «Beyond GM/GM», а також розбіжності в нормативних актах ЄС роблять вкрай важливим завчасне планування питань інтелектуальної власності. Патенти та права на сорти рослин (PVR) забезпечують взаємодоповнювальні рівні захисту: патенти гарантують широкі права на технічні інновації, такі як методи редагування та ознаки у багатьох сортах, тоді як права на сорти рослин захищають конкретні комерційні сорти, що відповідають критеріям відмінності, однорідності та стабільності, хоча й із застереженням щодо винятку для селекціонерів. Поєднання цих прав із комерційною таємницею та торговими марками забезпечує гнучкість у наданні ліцензій, хоча в рамках спільних проектів необхідно чітко визначити права власності[2], оскільки володіння технологією редагування не означає володіння= права власності на отриманий сорт. Надзвичайно важливо ретельно контролювати терміни: заявки на патенти слід подавати до того, як розкриття інформації відповідно до нормативних вимог або публічні оголошення стануть загрозою для новизни, а періоди збереження новизни сортів рослин (PVR) вимагають суворого моніторингу комерційних розпоряджень… Крім того, не можна вважати, що статус «прецизійного розведення» у Великій Британії відповідатиме майбутній класифікації нових геномних технологій (NGT) категорії 1, передбаченій Регламентом ЄС № 2026/1388, що вимагає територіального комерційного планування. Зрештою, ефективна стратегія передбачає визначення основних факторів, що створюють цінність, знаходження балансу між розкриттям інформації про патенти та збереженням конфіденційності щодо процесів, які важко виявити, а також забезпечення свободи дій шляхом врахування прав третіх осіб на блокування. ***(Robert Holbrook. Protecting and commercialising precision-bred varieties: your IP options // Venner Shipley (https://www.vennershipley.com/insights-events/protecting-and-commercialising-precision-bred-varieties-your-ip-options/). 07.09.2026).***

Британське відомство з інтелектуальної власності (IPO) опублікувало свій останній звіт «Дослідження стандартів торгівлі», що охоплює період з квітня 2025 року по березень 2026 року. У ньому зібрано оперативні дані від 142 із 189 місцевих органів влади Великої Британії, що ілюструють масштаби та наслідки злочинів у сфері інтелектуальної власності по всій країні. Згідно з результатами дослідження, сигарети та тютюн залишаються товарами-підробками, щодо яких найчастіше проводяться розслідування: про це повідомили 89 відсотків місцевих органів влади, що взяли участь в опитуванні; на другому місці — одяг (69 відсотків). Примітно, що небезпечні підроблені іграшки стали все більш пріоритетним напрямком правоохоронної діяльності: 67 % органів влади повідомили про розслідування щодо незаконних іграшок — ця проблема опинилася в центрі уваги завдяки кампанії IPO «Підроблені іграшки, реальна шкода» та широкому суспільного резонансу щодо підроблених товарів, таких як фальшиві ляльки Labubu.

Окрім безпеки продукції, у звіті підкреслюється, що незаконна торгівля підробленими товарами є важливим джерелом доходів для серйозних організованих злочинних угруповань. 64 % місцевих органів влади, які взяли участь в опитуванні, зафіксували прямі зв'язки між розслідуваннями випадків підробки та організованими злочинними угрупованнями — це на приблизно третину більше, ніж у попередньому році. Крім того, групи з контролю за дотриманням торговельних стандартів зафіксували стійкі зв'язки між порушеннями у сфері інтелектуальної власності та іншими тяжкими злочинами, зокрема відмиванням грошей, торгівлею людьми та сучасним рабством, а також незаконним розповсюдженням наркотиків. ***(Counterfeit toy investigations reported by Trading Standards rise // GOV.UK (https://www.gov.uk/government/news/counterfeit-toy-investigations-reported-by-trading-standards-rise). 08.09.2026).***

***

У умовах постійно мінливого ландшафту кіберзагроз підприємства все частіше стають мішенями для витончених фішингових схем, пов'язаних із торговими марками та підкріплених штучним інтелектом, які експлуатують побоювання власників брендів щодо втрати прав власності. Найпоширеніший варіант — шахрайство під назвою «термінова реєстрація третьою стороною» — полягає в тому, що кіберзлочинці підробляють ідентифікаційні дані законних юридичних фірм та адвокатів, діяльність яких регулюється Органом регулювання адвокатури (SRA), щоб надсилати небажані повідомлення з попередженням про те, що третя сторона незабаром зареєструє торговельну марку під назвою бренду жертви, пропонуючи при цьому попередньо забезпечити реєстрацію за умови негайної сплати збору. Ці шахрайські повідомлення містять кілька очевидних тривожних ознак: штучні 48-годинні терміни, що суперечать стандартним адміністративним та юридичним строкам повідомлення; вигадані твердження

про «обов'язкову перевірку перед подачею заявки» згідно із Законом про торговельні марки Великої Британії 1994 року; етично неможливі ситуації, коли адвокат пропонує відмовитися від свого нібито клієнта, щоб представляти протилежну сторону; а також підроблені домени електронної пошти, що не відповідають офіційним записам юридичних фірм, незважаючи на використання справжніх, викрадених облікових даних.

Щоб мінімізувати ці загрози, підприємствам слід уникати переходу за посиланнями або взаємодії з відправниками, оскільки це лише підтверджує їх як активні цілі, і натомість самостійно перевіряти реквізити через офіційні публічні реєстри, зокрема SRA, Раду з регулювання інтелектуальної власності (IPReg), реєстрами Королівського інституту адвокатів з торговельних марок (CITMA) та Відомства інтелектуальної власності Великої Британії (UKIPO), одночасно повідомляючи про інциденти таким органам, як Національний центр кібербезпеки (NCSC) та Action Fraud. Окрім безпосередньої загрози кібербезпеці, ці фішингові спроби викривають критичну комерційну вразливість: багато підприємств покладаються виключно на реєстрацію назви компанії або незареєстровані права за звичаєвим правом, що вимагає дорогого та трудомісткого доведення ділової репутації, введення в оману та заподіяння шкоди в рамках делікту підробки торгової марки. Натомість отримання офіційної реєстрації торгової марки відповідно до Закону про торгові марки 1994 року забезпечує виключне, загальнонаціональне законодавчо закріплене право власності за помірних адміністративних витрат порівняно з величезними витратами на ребрендинг, арбітраж у спорах щодо доменних імен або судові розгляди. Зрештою, компанії можуть перетворити ці шахрайські попередження на можливості для зміцнення бренду, виявляючи характерні ознаки фішингу та залучаючи ліцензованих фахівців з торгових марок для забезпечення офіційного підтвердження права, складання точних специфікацій та постійного моніторингу реєстрів. ***(Alice Wright. Guarding your brand: Trademark scams in the UK // Novagraaf (https://www.novagraaf.com/en/insights/guarding-your-brand-against-trademark-scams-in-the-uk/). 08.09.2026).***

***

У сфері біотехнологій, що розвиваються за рахунок венчурного капіталу, інтелектуальну власність слід з самого початку розглядати як основний комерційний актив, а не як юридичне питання, яке вирішується лише за необхідності. Ранні рішення щодо того, як розробляти, формулювати та захищати наукові відкриття, можуть суттєво вплинути на те, чи стане біотехнологічна компанія привабливою для інвесторів, партнерів та потенційних покупців. Тому ефективні стратегії щодо інтелектуальної власності повинні будуватися «назад» від бажаного виходу з інвестиції, визначаючи ймовірних покупців, їхні стратегічні мотиви та те, яких результатів у сфері інтелектуальної власності вони очікуватимуть під час проведення комплексної перевірки (due diligence). Це може вимагати захисту, що виходить

за межі основної терапевтичної сполуки та поширюється на лікарські форми, дані випробувань, альтернативні підходи та можливості для майбутнього продовження терміну дії патентів. Планування у сфері інтелектуальної власності також має узгоджуватися з більш широкою стратегією компанії щодо розвитку та залучення фінансування, зокрема шляхом ретельного вибору термінів подання заявок та проходження патентного розгляду з метою підтримки раундів інвестицій при одночасному збереженні обмеженого капіталу. Міцний портфель повинен створювати захищену комерційну нішу з урахуванням конкурентного середовища, потенційно використовуючи патенти, що перекриваються, для зменшення точок відмови або забезпечення ширшого захисту там, де доцільна більша гнучкість. Компаніям також слід заздалегідь проводити стрес-тестування своїх портфелів на наявність слабких місць, які інвестори або покупці, ймовірно, виявлять під час проведення комплексної перевірки, а не чекати, поки угода вже буде в процесі реалізації. Найголовніше — стратегія у сфері інтелектуальної власності повинна постійно розвиватися у міру зміни наукових даних, бізнес-пріоритетів, конкурентів та ринкових можливостей. Розглядаючи інтелектуальну власність як актив, який у кінцевому підсумку буде передано за ліцензією, передано в партнерство або придбано, біотехнологічні компанії можуть покращити свою захищеність, ефективність використання капіталу та перспективи успішного залучення інвестицій або виходу з ринку. ***(Andrew Tindall. Designing the Exit: IP Strategy for Venture-Backed Biotech // HGF (https://www.hgf.com/knowledge-hub/designing-the-exit-ip-strategy-for-venture-backed-biotech/). 09.2026).***

***

Більшість стартапів створюються на основі цінних ідей та об'єктів інтелектуальної власності, які вже належать їхнім засновникам, а не виникають «з нуля». Незалежно від того, як починає свою діяльність компанія — чи то з досліджень і розробок у вихідні, чи з університетської дипломної роботи, чи з врятованого проблемного активу — інвестори у Великій Британії зазвичай очікують наявності чіткого ланцюжка правонаступництва, який би свідчив про те, що об'єкти інтелектуальної власності, які мають вирішальне значення для бізнесу, були належним чином передані компанії та залишатимуться у її розпорядженні протягом усіх раундів фінансування та до моменту остаточного виходу з інвестиції. Отже, ключове питання полягає в тому, чи дійсно стартап володіє своєю конкурентною перевагою. У простому випадку засновники, які особисто створюють базову інтелектуальну власність, спочатку володіють відповідними правами, і, як тільки засновник стає найманим працівником або призначається директором, права на нову інтелектуальну власність, створену в рамках виконання цих обов'язків, можуть автоматично переходити до компанії; однак права на інтелектуальну власність, створену засновниками до реєстрації компанії, залишаються за засновником до моменту її передачі, тому інвестори шукатимуть договір про передачу прав,

який чітко передає права власності саме на те, що потрібно компанії. Належним чином складені документи про передачу прав забезпечують баланс між інтересами засновника (гарантуючи, що передається лише інтелектуальна власність, пов'язана з компанією) та інтересами інвесторів (що право власності на компанію є надійно захищеним і не зникне у разі відходу засновника), і в них слід ретельно врахувати як зареєстровані права, такі як патенти та торговельні марки, так і незареєстровані права, такі як авторське право та права на бази даних. Ще однією поширеною проблемою є «конфлікти на попередньому місці роботи», коли інтелектуальна власність засновника може перетинатися з результатами роботи, створеними під час його попереднього працевлаштування; навіть якщо робота виконувалася поза робочим часом або в приміщеннях компанії, право власності може залежати більше від попередньої посади засновника та його договірних зобов'язань, ніж лише від часу виконання роботи, тому надзвичайно важливо переглянути відповідні договори про надання послуг, умови працевлаштування та політику компанії, а також зрозуміти, як змінювалися обов'язки засновника. Інтелектуальна власність, що походить з університетів, створює додаткові складнощі, оскільки університети часто заявляють про право власності на винаходи, створені в процесі роботи за наймом або з використанням університетських ресурсів, а наукова та студентська діяльність можуть ускладнити визначення того, що саме підпадає під ці критерії; суперечки є поширеним явищем, тому стартапам слід ознайомитися з політикою університетів, умовами грантів або співпраці, а також розглянути можливість отримання відступів, ліцензій або передачі прав у разі необхідності, щоб забезпечити ту впевненість, якої очікують інвестори. Іноді ключові об'єкти інтелектуальної власності походять не від засновників, а з придбаних активів, таких як патенти чи ноу-хау, куплені у компанії, що перебуває у скрутному фінансовому становищі; хоча процедури передачі прав загалом подібні, проведення юридичної експертизи ускладнюється, оскільки продавці, що перебувають у стані неплатоспроможності, можуть бути менш схильними до співпраці, історія укладення договорів може бути заплутаною, а вздовж ланцюга передачі прав власності можуть виникати такі проблеми, як спільна власність — отже, стартапам слід перевірити, чи мав продавець право на передачу прав та чи є документація повною. Загалом, практичний висновок полягає в тому, що ідеї часто з'являються раніше, ніж сам бізнес, і невеликі кроки на початковому етапі, спрямовані на визначення та документальне закріплення інтелектуальної власності, що є основою компанії, — з одночасним виявленням та врегулюванням суперечливих претензій — дозволяють уникнути неприємних сюрпризів у майбутньому. Коли ці кроки здійснюються комплексно, вони дають стартапу змогу представити інвесторам переконливу історію щодо прав власності та завоювати довіру ще до початку раундів фінансування. ***(Sam Triggs. Do you own 'your' IP?: founders' IP, assignments, and third-party claims // Bird & Bird***

(https://www.twobirds.com/en/insights/2026/do-you-own-your-ip-founders-ip,-assignments,-and-third-party-claims). 09.09.2026).

***

Компанія Tulip Licensing Ltd запустила програму ліцензування патентів Tulip Imaging, яка надає користувачам ефективний та індивідуально настроюваний доступ до об'єднаного портфеля з понад 125 000 патентів у галузі цифрової обробки зображень та обробки інформації, розроблених протягом десятиліть компаніями Canon, Sony, Huawei та OPPO. Цю програму називають найзначнішою пропозицією такого роду на ринку та технологічною основою для будь-якого високоякісного візуального досвіду на сучасних пристроях — від цифрової комерції до соціальної взаємодії. Керівники чотирьох компаній наголосили, що програма поважає права інтелектуальної власності, водночас підтримуючи подальші наукові дослідження та розробки: Хідекі Санатаке з Canon відзначив понад вісімдесят років інновацій у галузі оптики, фотоапаратів, медичної візуалізації та друку і назвав цю ініціативу можливістю фінансувати майбутні прориви; Юко Цуда з компанії Sony підкреслила роль компанії у формуванні ери цифрової візуалізації та високо оцінила прозору ліцензійну політику Tulip як практичний шлях до широкого доступу; Алан Фан з компанії Huawei вказав на інвестиції в обчислювальну фотографію на основі штучного інтелекту, які зараз стають доступними для ліцензіатів, щоб вони могли забезпечувати яскраві повсякденні враження; а Адлер Фенг з компанії OPPO наголосив на постійних науково-дослідних розробках у галузі візуалізації та внеску цієї співпраці у здорову та сталу екосистему інтелектуальної власності. Вибір компанії Tulip в якості адміністратора ліцензування свідчить про довіру партнерів до її досвідченої команди, здатної пропонувати бізнес-орієнтовані рішення, які дозволяють ліцензіатам включати лише ті патенти, що мають безпосереднє відношення до їхніх конкретних продуктів та ринків. ***(Tulip Unveils Global Imaging Patent Licensing Program // PT. Tirta Adi Surya (https://tirto.id/tulip-unveils-global-imaging-patent-licensing-program-hCEU). 10.09.2026).***

***

Сектор роздрібної торгівлі предметами розкоші повинен знайти баланс між своїми основоположними цінностями — ексклюзивністю та дискретністю — та поширенням носимих пристроїв та пристроїв на базі штучного інтелекту, які можуть непомітно фіксувати та використовувати в інших цілях взаємодію в магазині. Хоча ці технології забезпечують переваги у вигляді доступності та персоналізації, вони створюють значні комерційні ризики, розкриваючи приватний досвід клієнтів, методи продажів та ще не випущені продукти, що може підірвати таємничість бренду та модель «заслуженого доступу». Вразливість інтелектуальної власності посилюється, оскільки зафіксовані активи бренду можуть швидко поширюватися,

редагуватися або поєднуватися зі штучним інтелектом для створення оманливих рекламних відгуків чи підроблених рекламних акцій, що призводить до розмивання бренду, яке випереджає можливості правового захисту. Водночас носимі пристрої на базі штучного інтелекту створюють серйозні загрози для захисту даних та кібербезпеки, оскільки збирають конфіденційні особисті дані та зберігають інформацію, що потенційно наражає на ризик заможних осіб та полегшує розвідку з метою крадіжки або кібератак. Співробітники також стикаються з посиленим контролем та тиском через можливі прямі трансляції, що вимагає збалансованої політики на робочому місці, яка захищає персонал, водночас визнаючи законне використання пристроїв, наприклад, для перекладу чи забезпечення доступності. Крім того, приховані записи можуть спричиняти суперечки, скарги до регуляторних органів та репутаційні кризи, що швидко поширюються в мережі, які часто посилюються вибірково відредагованими або обробленими за допомогою штучного інтелекту відеоматеріалами. Щоб подолати ці виклики, бренди класу «люкс» повинні запровадити пропорційні правила щодо заборони зйомки з винятками для доступності, забезпечити дотримання індивідуальних умов конфіденційності під час VIP-заходів та врахувати аспекти конфіденційності при проектуванні фізичних магазинів. Проактивні заходи — зокрема навчання персоналу, щоб взаємодія відповідала «тесту TikTok», надійний моніторинг інтелектуальної власності та процедури видалення контенту, чіткі шляхи ескалації проблем, а також міжфункціональна координація між юридичним відділом, відділом кадрів та службою безпеки — є необхідними для збереження цілісності бренду та його готовності до викликів у дедалі більш взаємопов'язаному середовищі роздрібної торгівлі. ***(James Batham, Scott Greaves and Gaby Carr. Luxury under the lens: managing wearable tech in-store // Dentons (https://www.dentons.com/en/insights/articles/2026/september/16/luxury-under-the-lens-managing-wearable-tech-instore). 16.09.2026).***

***

Світова іграшкова індустрія, що базується на сильних брендах, стикається з витонченими підробниками, які винахідливо імітують ігри та іграшки, не копіюючи при цьому назви брендів. Це змушує компанії підтримувати всеосяжний портфель інтелектуальної власності, який виходить далеко за межі традиційних назв і логотипів та охоплює торговельні марки, промислові зразки, авторські права та патенти. Прикладом такого багатошарового підходу є гра Scrabble: компанія Mattel володіє численними торговими марками у Великій Британії, що охоплюють словесний знак, фігуративне зображення ігрового поля та навіть такі товари, як прикраси та снеки, тоді як саме ігрове поле колись було захищене зареєстрованим промисловим зразком щодо його візерунка та орнаменту; ігрове поле, книга правил та упаковка користуються автоматичним авторським правом, а оригінальні виробники отримали (наразі недійсні) патенти на ігровий процес та

стійку для літер. Реєстрація промислових зразків є особливо цінною для захисту зовнішнього вигляду, форми або візерунка поверхні товарів, зовнішній вигляд яких є основною перевагою, як це видно на прикладі реєстрацій компанії Hasbro щодо різних пістолетів Nerf, що забезпечують захист від підробок, які масово з'являються, щойно іграшка стає популярною. Також подавалися заявки на реєстрацію нетрадиційних знаків: компанія Hasbro отримала в США реєстрацію запахового знака для характерного солодкого, мускусного аромату ванілі та вишні у поєднанні з запахом солоного пшеничного тіста, властивого пластиліну Play-Doh, а в Канаді розглядається аналогічна заявка щодо олівців Crayola, хоча запахові знаки залишаються рідкісними у Великій Британії через складність їх чіткого та об'єктивного відображення в реєстрі. Звукові знаки, хоча й зустрічаються рідше, були зареєстровані для музичної теми Tetris (представленої у вигляді нотного запису) та пронизливого крику персонажа Ubisoft (представленого у вигляді графіка частоти), проте для них все одно необхідний доказ розпізнаваності як ознаки походження. Патенти відіграють допоміжну роль, захищаючи нові технічні особливості, а не зовнішній вигляд чи брендинг; численні заявки компанії Bandai, що охоплюють яйцеподібний пристрій Tamagotchi, засоби введення даних та механіку вирощування вихованців, допомогли запобігти розмиванню ринку під час первісного буму популярності та продовжують підтримувати її позицію лідера ринку під час відродження, спричиненого ностальгією. Авторське право автоматично захищає творчі вирази, такі як ілюстрації на ігровому полі, картки, упаковка та інструкції з використання, і виявилося корисним у судовому процесі, який компанія Epoch вела у 2025 році в США проти популярного пародійного акаунта «Sylvanian Drama»; позов було відкликано після того, як відповідач змінив назву акаунта та аватар. Важливість правильного поєднання відповідного права з відповідною ознакою підкреслює приклад кубика Рубіка, який втратив реєстрацію знака форми в ЄС, оскільки здатність кубика до обертання та його сітчаста структура були визнані функціональними і, отже, підлягають захисту патентом, а не торговельною маркою. Коротко кажучи, універсального рішення не існує; найефективнішою стратегією для підприємств, що виробляють іграшки та ігри, є комплексне поєднання взаємодоповнюючих прав, які разом забезпечують захист унікальних активів, зберігають довгострокову цінність бренду та стримують винахідливих імітаторів. ***(Lydia Leung and Sarah Neil. Thinking outside the box: IP protection for toys and games // Venner Shipley (https://www.vennershipley.com/insights-events/thinking-outside-the-box-ip-protection-for-toys-and-games/). 16.09.2026).***

***

У періоди високої конкуренції, такі як пік весільного сезону, постачальники та малі підприємства стикаються з підвищеними комерційними ризиками з боку імітаторів та спекулянтів, що підкреслює необхідність забезпечення офіційного захисту зареєстрованих торговельних

марок. Поширеною помилкою підприємців на початковому етапі є припущення, що реєстрація назви компанії в Реєстрі компаній (Companies House) або забезпечення доменних імен надає необмежені права власності; насправді лише зареєстрована торгова марка надає виключну законодавчо закріплену монополію на конкретні товари та послуги, слугуючи важливим засобом стримування для імітаторів та вирішальним інструментом захисту прав, що значно перевершує важкий тягар доказування, пов'язаний із покладанням на незареєстровані права. Щоб уникнути звинувачень у порушенні прав, підприємства повинні проводити всебічні перевірки на відсутність конфліктів перед випуском продукції та запуском маркетингових кампаній, оскільки відсутність злого умислу або незнання про існуючі торговельні марки не є юридичним захистом від звинувачень у порушенні прав і часто призводить до дорогого та дезорганізуючого ребрендингу. У разі виникнення спору підприємства, які отримали листи з вимогою припинити порушення, повинні утримуватися від паніки та передчасного підписання обмежувальних зобов'язань, а натомість звертатися за професійною консультацією з метою пошуку мирних шляхів вирішення; з іншого боку, правовласники, які захищають свої торговельні марки, повинні дотримуватися обережності відповідно до законодавства Великої Британії, яке містить суворі законодавчі положення, що передбачають покарання за «безпідставні погрози» порушенням прав у вигляді потенційних збитків та судових заборон. Зрештою, реєстрація торгової марки забезпечує захист ділової репутації, підвищує ринкову вартість компанії та сприяє її подальшій комерціалізації шляхом ліцензування або продажу, тому своєчасна співпраця з кваліфікованими фахівцями у сфері торгових марок є надзвичайно важливою для проходження процедури оцінки розпізнаваності, вибору формату (словесного чи логотипного) та складання надійних класифікаційних специфікацій. ***(Chloe Fernandez. For better, for worse: Protecting your brand this wedding season // Boyes Turner LLP (https://www.boyesturner.com/insights/protecting-your-brand-this-wedding-season). 22.09.2026).***

***

Сполучені Штати Америки

В епоху штучного інтелекту створення назв брендів, проведення швидких пошуків та подання заявок на реєстрацію торговельних марок на федеральному рівні стали швидкими та недорогими, проте справжня впевненість все ще вимагає професійного судження, оскільки захист торговельної марки — це набагато більше, ніж просто подання заявки: це документ, пов'язаний із бізнес-ризиками, який передбачає вибір знака, здатного нести довгострокову цінність, перевірку його придатності як для реєстрації, так і для фактичного використання на ринку, складання заявки, що підтримує поточні та майбутні плани компанії, а також отримання реєстрації, яка

витримає експертизу, публікацію, оскарження та подальшу перевірку. Процес починається з точного визначення того, що саме підлягає захисту — назва компанії, назва продукту чи платформи, логотип, слоган або сімейство знаків — з урахуванням поточної пропозиції бізнесу, трирічного плану розвитку, моделі ліцензування та міжнародних амбіцій, оскільки пропозиції, згенеровані штучним інтелектом, хоч і численні, часто дають загальні, описові або занадто поширені назви, які захищають не те, що потрібно. Далі, відповідно до спектру розпізнаваності, обирається сильний знак, уникаючи загальних термінів, що не підлягають захисту, та описових термінів, які важко захистити, на користь знаків, що мають асоціативний, довільний або вигаданий характер, які можуть розвиватися разом з підприємством, оскільки найпростіша у поясненні назва рідко є найпростішою для реєстрації чи захисту. Перевірка на відсутність конфліктів повинна відрізняти пошук за реєстрацією в USPTO (ймовірність сплутування з попередніми федеральними заявками) від більш широкої перевірки на відсутність конфліктів, що враховує права за звичаєвим правом, реєстрацію на рівні штатів, торгові назви, домени та присутність у соціальних мережах; федеральна реєстрація надає презумпції на національному рівні, але не скасовує права попередніх користувачів, тому справжнє питання полягає в тому, чи може компанія розвивати свою діяльність навколо знака без неприйнятного ризику порушення прав. Сама заявка має бути складена з точністю — правильний юридичний власник, вибір між стандартним символом та дизайнерським форматом, точне визначення обсягу товарів і послуг, правильна класифікація, увага до домінуючого елемента, а також підстава для подання та зразок, що відповідають комерційній реальності, — оскільки дешеві онлайн-подання часто створюють проблеми під час подальшої перевірки. Після подання заявки під час експертизи необхідні змістовні відповіді, що зберігають цінність бренду, а не надмірно вузькі описи, спрямовані лише на отримання дозволу; публікація заявки відкриває можливість для оскарження — ризик, який ретельна перевірка на відсутність конфліктів мала б виявити до подання заявки, а не після… У разі заявок на основі наміру використання повідомлення про дозвіл є лише проміжним етапом; все одно необхідно подати заяву про використання, що підтверджує фактичне використання торговельної марки у тому вигляді, в якому вона була зареєстрована, і саме на цьому етапі виявляються помилки, допущені на ранніх етапах підготовки заявки, якщо діяльність підприємства зазнала змін. Штучний інтелект може прискорити процес вибору назви та попереднього пошуку, але не може надати судження, необхідного для оцінки майбутніх планів, конфліктів у рамках загального права, спорідненості товарів, домінуючих елементів або того, як експерт, опозиціонер чи інвестор сприйме заявку; для будь-якої компанії зі значним доходом, інтересом інвесторів або перспективами зростання отримана реєстрація є активом, а не просто сертифікатом. Власники також повинні бути пильними щодо попереджень USPTO про шахрайство, підроблені рахунки-фактури та оманливі пропозиції. Зрештою, робота з торговельними марками в

епоху штучного інтелекту полягає не в тому, щоб подати заявку швидше, а в тому, щоб вибрати знак, який може розвиватися, ретельно перевірити його, стратегічно супроводжувати процес і завершити реєстрацію так, щоб отримані права фактично відповідали бізнесу, який компанія будує. ***(Cheryl A. Clarkin, Daniel J. Holmander. Trademark Basics in the AI Age: How to Choose, Clear, File, and Protect a Mark That Can Support Growth, Diligence, and Investor Confidence // Clockwork Design Group, Inc (https://www.apslaw.com/innovators-springboard/2026/09/02/trademark-basics-in-the-ai-age-how-to-choose-clear-file-and-protect-a-mark-that-can-support-growth-diligence-and-investor-confidence/). 02.09.2026).***

***

У січні 2025 року указом президента Мексиканська затока була перейменована на Американську затоку, а 27 серпня — озеро Онтаріо — на Озеро Америки; в обох випадках федеральна влада реалізувала свої повноваження через міністра внутрішніх справ та Раду США з географічних назв, завдяки чому нові назви мають з'являтися на всіх федеральних картах, у базах даних та документах, хоча вони не є обов'язковими для урядів штатів, приватних осіб чи інших країн, таких як Канада. Права на торговельні марки, що випливають із комерційного використання, а не з офіційної географії, залишаються повністю незмінними для існуючих реєстрацій та знаків за звичаєвим правом, що містять історичні назви; дійсно, у міру того, як суспільне визнання цих назв як географічних ідентифікаторів слабшає, вони можуть перейти від статусу «переважно географічно описових» згідно з §2(e)(2) Закону Ланхема до статусу натякових або навіть довільних, що посилить захист і, можливо, дозволить розглянути заявки, які раніше були відхилені. Однак нещодавно введені назви, такі як «Американська затока» або «Озеро Америки», займають невизначене місце у спектрі розпізнаваності: ймовірно, що вони будуть розглядатися як географічно описові для товарів або послуг, які фактично походять з цього регіону, що вимагатиме від власників з самого початку збирати докази з реклами, продажів та опитувань на підтримку заяви про набуту розпізнаваність згідно з §2(f), тоді як ті самі терміни, використані на не пов'язаних з цим регіоном товарах, можуть функціонувати як торговельні марки, якщо споживачі не сприймають географічного зв'язку. Тому підприємствам не потрібно вживати негайних заходів для збереження старих реєстрацій, але їм слід стежити за змінами у сприйнятті споживачів, проводити пошук на наявність конфліктів перед подачею нових заявок, що поєднують перейменовані терміни з відмітними елементами, а в разі транскордонної діяльності — розглядати стратегії подвійного найменування, якщо іноземні юрисдикції відмовляються приймати американські найменування. ***(Mitesh Patel, Justine Lee. Lake America, Meet the Lanham Act // ArentFox Schiff LLP.***

(https://www.afslaw.com/perspectives/alerts/lake-america-meet-the-lanham-act). 11.09.2023).

***

Щоб допомогти малим підприємствам та незалежним винахідникам краще оцінити ринкову перспективність перед вкладенням значних фінансових ресурсів, Конгрес повинен внести зміни до патентного законодавства, які дозволять продовжувати термін дії попередніх патентних заявок ще на 12 місяців. Введені в 1994 році з метою забезпечення американським винахідникам рівних умов з міжнародними 12-місячними пріоритетними строками подання заявок, попередні заявки наразі надають 12-місячний період для закріплення дати пріоритету без запуску відліку 20-річного терміну дії патенту. Однак одного року рідко вистачає, щоб новий продукт завоював ринок, що змушує винахідників приймати рішення «все або нічого»: або витратити значні кошти на оплату послуг Відомство з патентів і торговельних марок США (USPTO) та гонорарів адвокатів для подання остаточної заявки, або повністю відмовитися від патентного захисту.

24-місячна система тимчасової реєстрації дозволила б вирішити цю проблему, надавши заявникам можливість продовжити термін дії тимчасового статусу на другий рік в обмін на сплату розумної додаткової плати та автоматичне оприлюднення інформації у разі, якщо остаточна заявка не буде подана. Сплата збору — наприклад, у розмірі, що в чотири рази перевищує початкову вартість подання заявки — запобігала б перевантаженню системи, а автоматичне оприлюднення гарантувало б, що відмовлені технологічні концепції стануть частиною загальнодоступного рівня техніки, а не залишаться прихованими комерційними таємницями. Історичні дані щодо продовження терміну дії показують, що приблизно 60 % виданих патентів відкликаються до закінчення повного терміну їх дії, що свідчить про те, що багато власників патентів змушені інвестувати в подання остаточних заявок ще до отримання чітких ринкових сигналів. Подовження терміну дії попередньої заявки до 24 місяців дозволило б винахідникам спрямувати початковий капітал на маркетинг та розробку продукту, забезпечуючи офіційний патентний захист лише тоді, коли ринковий інтерес або зовнішні інвестиції свідчать про реальний комерційний попит.

Впровадження цієї системи вимагає прийняття Конгресом рішень щодо внесення змін до кількох розділів Титулу 35 Кодексу Сполучених Штатів. Зокрема, розділ 111(b)(5) потребуватиме оновлення для встановлення збору за продовження терміну дії та 24-місячного строку відмови від прав, тоді як розділ 119(e) потребуватиме продовження терміну дії права на пріоритет до 24 місяців. Крім того, розділ 122 потребуватиме дозволу на оприлюднення тимчасових заявок, термін дії яких закінчився і які не були поновлені, а розділ 102 — класифікації оприлюднених тимчасових заявок як рівня техніки з дати їх оприлюднення. У сукупності ці законодавчі реформи нададуть вітчизняним

винахідникам економічно ефективний механізм для перевірки комерційної доцільності без втрати прав на ранній пріоритет. ***(John Powers. The 24-Month Provisional: A Better Way for Inventors to Test the Market // IPWatchdog, Inc. (https://ipwatchdog.com/2026/09/14/24-month-provisional-better-way-inventors-test-market/). 14.09.2026).***

***

Включаючи реальні торговельні марки у кіно- та телевізійні проєкти, кінематографісти та студії повинні враховувати як юридичне питання — чи застосовується дійсний правовий захист, такий як номінативне справедливе використання або захист на підставі Першої поправки до Конституції США (за прецедентом у справі «Rogers») — так і комерційне питання щодо того, чи слід отримувати офіційну згоду від власника торговельної марки. Оцінка лише правових засобів захисту рідко є достатньою, оскільки рішення про звернення за ліцензією є, зрештою, оцінкою ризиків, що залежить від конкретних обставин і на яку впливають неюридичні, операційні фактори.

Існує низка неюридичних чинників, які переконливо свідчать на користь отримання попереднього дозволу. По-перше, страхові компанії, що надають страхування від помилок та упущень (E&O), можуть відмовитися страхувати проект без офіційної ліцензії, якщо вони вважатимуть використання торгової марки ризикованим. Після рішення Верховного суду у справі «Jack Daniel's Properties, Inc. v. VIP Products LLC» позивачі можуть легше обійти перешкоди на ранніх етапах розгляду справи, стверджуючи, що торговельна марка виконує функцію ідентифікації джерела походження, тим самим змушуючи відповідачів вступати у дорогі процедури розкриття доказів, яких страховики прагнуть уникнути. По-друге, слід враховувати історію агресивної поведінки власника торгової марки; бренди, схильні до судових спорів, або спадкоємці знаменитостей часто подають позови або надсилають листи з вимогою припинити порушення як тактичний важіль впливу, незалежно від юридичних підстав. По-третє, гучні проєкти, великі стрімінгові платформи та фінансово потужні студії є привабливими цілями для судових позовів, що робить попередньо отриману згоду цінним інструментом для запобігання затримкам у випуску та перебоям у бізнесі.

І навпаки, отримання дозволу іноді може збільшити загальний операційний ризик. Повідомлення власника торгової марки про заплановане використання може спричинити офіційну відмову, що створить документальний слід, який ускладнить подальший юридичний захист та послабить позиції щодо страхування від E&O. Крім того, переговори щодо ліцензування можуть суттєво уповільнити виробничі процеси через перевірку сценаріїв, обмеження щодо зображення та міжвідомчі цикли затвердження, що становлять загрозу для дотримання термінів здачі проекту. Нарешті, бюджетні обмеження можуть зробити офіційне ліцензування недоцільним через юридичні

витрати, ліцензійні роялті або витрати на необхідні переписання сценарію та перезйомки. Отже, перевірку торговельних марок слід розпочинати на ранніх етапах розробки, що дозволить творчим командам, юридичним радникам та страховикам збалансувати юридичний захист та практичні бізнес-обмеження. ***(Serene W. Ateek, Tatev Hovhannisyan. Is It Better to Ask for Forgiveness or Permission? Non Legal Factors That Drive Trademark Clearance Decisions in Film & Television // Sheppard (https://www.sheppard.com/insights/blogs/is-it-better-to-ask-for-forgiveness-or-permission-non-legal-factors-that-drive-trademark-clearance-decisions-in-film-television). 15.09.2026).***

***

Для засновників, які готуються до залучення венчурного капіталу або приватного акціонерного капіталу, інтелектуальна власність — це не просто юридична формальність, а ключовий елемент, що дозволяє продемонструвати захищеність бізнесу, управляти ризиками та захищати майбутню вартість. Інвестори очікують не лише розповіді про зростання чи перевагу першопрохідця; вони хочуть знати, чи має бізнес реальний бар'єр для входу на ринок, який конкуренти не зможуть легко відтворити. Ефективна стратегія у сфері інтелектуальної власності допомагає перетворити технології, бренд та ноу-хау на комерційний захисний вал, забезпечуючи ексклюзивність, захист маржі, впевненість у правах власності та чіткий шлях до виходу з інвестиції. Під час проведення комплексної перевірки інвестори зазвичай зосереджуються на чотирьох напрямках: ступені захисту прав власності за допомогою патентів, промислових зразків, торговельних марок та комерційних таємниць; свободі діяльності на відповідних ринках; чіткій власності та ланцюжку правонаступництва; а також узгодженості між портфелем інтелектуальної власності та бізнес-моделлю. Самої кількості патентів недостатньо — інвесторів цікавить, чи дійсно ці права охоплюють продукти, функції та ринки, що забезпечують дохід; чи є ймовірність їхнього ефективного захисту; а також чи врахувала компанія ризик того, що права третіх осіб можуть перешкодити запуску або розширенню бізнесу.

Чіткий ланцюжок прав власності часто має вирішальне значення на початкових етапах угод, тому засновники повинні переконатися, що трудові договори, договори про надання консультаційних послуг, договори про співпрацю та розробку містять належні положення щодо передачі прав інтелектуальної власності, що ліцензії є достатньо широкими для поточного та майбутнього використання, а також що програмне забезпечення та вхідні дані ретельно відстежуються, включаючи компоненти з відкритим кодом та пов'язані з ними ліцензійні зобов'язання. Щодо комерційних таємниць та конфіденційного ноу-хау, компаніям необхідні надійні засоби контролю доступу, угоди про нерозголошення інформації (NDA) та внутрішні заходи захисту. Інвестори також очікують, що портфель інтелектуальної власності відповідатиме поточній та прогнозованій комерційній стратегії компанії, з

чітким зіставленням кожного продукту, послуги, бренду та ринку з відповідними правами, а також плану усунення прогалин, застарілих активів та потреб у міжнародній реєстрації. Перед відкриттям «кімнати даних» засновники повинні провести аудит прав власності та ліцензій, узгодити портфель з бізнес-планом, задокументувати ключові ризики та заходи щодо їх мінімізації, забезпечити захист комерційних таємниць, перевірити програмне забезпечення та матеріали третіх сторін, а також підготувати стислий огляд інтелектуальної власності для інвесторів, у якому пояснюються права, стан власності, території, ліцензії, суперечки та плани їх вирішення. Коротко кажучи, сильна інтелектуальна власність не врятує слабкий бізнес, але добре керований портфель може зробити інвестиційну пропозицію більш переконливою, зменшити труднощі під час проведення юридичної експертизи та зберегти стратегічну гнучкість у міру зростання компанії. ***(Lyle Ellis. Turning IP into Capital: How to Build a Portfolio that Secures VC Funding // Mathys & Squire LLP (https://www.mathys-squire.com/insights-and-events/news/how-to-secure-vc-funds-with-ip-portfolio/). 17.09.2026).***

***

У комерційних угодах ефективна патентна перевірка повинна виходити за межі простого інвентаризації портфеля та підрахунку загальної кількості активів, які лише вимірюють історичний обсяг поданих заявок, а не суттєву комерційну ексклюзивність. Натомість перевірка в рамках угоди починається з основної концепції угоди — а саме з визначення джерел доходу, основних продуктів та ліцензійних прав, що обґрунтовують оцінку вартості, — і простежує конкретні незалежні пункти формули винаходу, що захищають ці активи, щоб оцінити, наскільки стійкими вони будуть у разі оскарження їхньої дійсності супротивником. Хоча видані патенти США користуються передбаченою законом презумпцією дійсності, механізми перегляду після видачі, такі як Inter Partes Review (IPR), демонструють, що оскарження дійсності залишаються активним, кількісно вимірюваним бізнес-ризиком, а не абстрактним поняттям. Отже, перевірка в рамках юридичного аудиту не дає однозначного висновку щодо юридичної дійсності, а скоріше передбачає ретельне тестування істотних заяв на відповідність рівню техніки, який міг би виявити агресивний конкурент або покупець. Важливо, що фахівці повинні розрізняти пошук дійсності, який оцінює минулі події, щоб визначити, чи є власні формули винаходу об’єкта придбання новими та неочевидними, та аналіз свободи дій (FTO), який аналізує діючі права третіх осіб, щоб оцінити, чи можна вивести продукт на ринок без порушення зовнішніх формул винаходу; змішування цих різних напрямків роботи може призвести до того, що покупець не помітить критичних зобов’язань.

З метою оптимізації бюджетів на проведення юридичної експертизи команди, що працюють над угодами, повинні застосовувати багаторівневу

методологію, а не проводити однакову перевірку всього портфеля. Цей процес починається з попереднього сортування портфеля для виділення груп активів, безпосередньо пов'язаних із комерційною цінністю, продовжується цілеспрямованим аналізом рівня техніки щодо ключових незалежних пунктів формули винаходу та завершується глибоким аналізом дійсності пунктів формули винаходу, критично важливих для угоди, з використанням глобальних патентних баз даних та непатентної літератури. Під час цього аналізу формули винаходів необхідно ретельно перевіряти безпосередньо на відповідність фізичним продуктам або програмним реалізаціям об'єкта угоди; через звуження формули винаходу під час патентного розгляду виданий патент із вражаючою назвою може захищати лише застарілу версію, яку підприємство вже давно переробило. Крім того, ретельний технічний аналіз вимагає встановлення фактичної дати подання заявки на суворій основі «кожна формула окремо» відповідно до Закону «America Invents Act» (AIA). Оскільки переваги пріоритету за попередніми, іноземними або базовими заявками застосовуються виключно до об'єктів, що належним чином підтверджені в попередніх оприлюдненнях, обмеження, додані в пізніших заявках на продовження частини або на національному етапі, мають пізніші критичні дати, тим самим розширюючи часове вікно потенційного рівня техніки, що може призвести до визнання патенту недійсним.

Для проведення обґрунтованого пошуку відомого рівня техніки необхідно аналізувати багатогранні джерела, що виходять за межі внутрішніх виданих патентів і охоплюють непатентні технічні публікації, дисертації, галузеві стандарти, архівні веб-сторінки та історію розгляду патентних сімейств за кордоном, де суворі відмови іноземних експертів часто виявляють близький рівень техніки, який ніколи не цитувався у відповідних папках патентних справ США. До постійних тривожних ознак у процесі ретельної перевірки належать надмірна опора на сухі цифри щодо кількості патентів, необґрунтовані дати пріоритету, що заявляються у формулі винаходу, значні розбіжності між іноземними та вітчизняними матеріалами про розгляд заяв, надмірно звужені формули винаходу, які вже не відповідають комерційним втіленням, а також відсутність пошуку непатентної літератури у швидкозмінних галузях, таких як програмне забезпечення та біотехнології. Глибина дослідження повинна відповідати структурі угоди: венчурні інвестиції насамперед вимагають перевірки основних технологічних бар'єрів та ризиків концентрації, тоді як комплексні злиття та поглинання потребують повної узгодженості портфеля, детальних діаграм обґрунтування формул винаходу та спеціальних паралельних досліджень щодо FTO. Зрештою, хоча сучасні інструменти на основі штучного інтелекту дедалі більше оптимізують семантичний пошук, класифікацію та сортування, а також зіставлення формул винаходів за кожним обмеженням, справжня цінність патентного дю-діліджексу полягає у професійному юридичному та бізнес-аналізі — перетворенні доказів рівня техніки на дієвий комерційний важіль, який безпосередньо впливає на коригування оцінки

вартості, розподіл заяв та гарантій, відшкодування збитків, ескроу-рахунки після закриття угоди або рішення про припинення угоди. ***(Bryant Yee. IP due diligence prior art search: Process, scope and red flags // IP Copilot (https://ipcopilot.ai/blog/ip-due-diligence-prior-art-search-process-scope-red-flags). 17.09.2026).***

***

Для нових та технологічно орієнтованих підприємств інтелектуальна власність часто є основною цінністю, яку вони пропонують потенційним інвесторам, що вимагає залучення патентних юристів на ранній стадії — задовго до початку офіційної перевірки в рамках залучення фінансування. Замість того, щоб розглядати патентних юристів лише як фахівців, які оформлюють документи для угод, компанії повинні використовувати їхні послуги для проактивного виявлення структурних недоліків, узгодження активів інтелектуальної власності з комерційними стратегіями та успішного проходження ретельної перевірки з боку інвесторів… Одним із головних завдань комплексної перевірки перед залученням фінансування є встановлення беззаперечного ланцюга прав власності, що передбачає усунення складних вразливостей у питаннях власності, таких як непередані внески засновників, внески університетів або сторонніх підрядників, а також незареєстровані документи про передачу прав. Крім того, досвідчений юрист допомагає керівництву відійти від поверхневих показників обсягу портфеля, пов'язуючи патентні формули безпосередньо з поточними комерційними продуктами, технічними відмінностями та майбутніми напрямками розвитку, забезпечуючи, щоб компанія могла чітко визначити, яку саме конкурентну ринкову нішу захищають її патентні формули.

Важливо, що залучення юристів з інтелектуальної власності на ранніх етапах гарантує, що керівництво правильно розрізняє виключний патентний захист та свободу використання (FTO), тим самим запобігаючи безпідставним твердженням про відсутність порушення прав у матеріалах для інвесторів та створюючи надійні механізми оцінки ризиків у перенасичених технологічних сферах. Юридичний радник також відіграє важливу роль у координації термінів подання патентних заявок із розкриттям інформації під час залучення фінансування, гарантуючи, що презентаційні матеріали, демонстрації продуктів та презентаційні тури для інвесторів не спричинять ненавмисно виникнення законодавчих перешкод або порушення вимог щодо абсолютної новизни в ключових міжнародних юрисдикціях. Водночас попередній аудит дозволяє виявити істотні юридичні та договірні обтяження — такі як обмеження сфери використання, умови ліцензування третіх сторін, зобов'язання щодо виплати роялті, права держави на фінансування або заставні права кредиторів — які можуть негативно вплинути на оцінку активів, якщо про них стане відомо на пізній стадії переговорів. Зрештою, систематизація цих суттєвих висновків у цілісний пакет документів для проведення юридичної експертизи, готовий до

подання інвесторам — із чітким відображенням патентних сімей, статусу в різних юрисдикціях, можливостей продовження патентів та комерційних узгоджень — дозволяє керівництву завчасно усунути вразливі місця, продемонструвати високий рівень адміністративної організованості та максимізувати оцінку вартості угоди ще до надходження офіційного запиту інвестора щодо проведення юридичної експертизи. ***(Jill N. Link. Strengthening Your Company's IP Position Before Raising Capital: How IP Counsel Can Assist // McKee Voorhees & Sease PLC (https://www.filewrapper.com/strengthening-your-companys-ip-position-before-raising-capital-how-ip-counsel-can-assist/). 22.09.2026).***

***

Хоча крадіжка інтелектуальної власності з боку Китаю залишається серйозною та дорогою проблемою для Сполучених Штатів, опора виключно на цей «злодійський» наратив створює неповну та застарілу основу для розуміння відносин сучасного Китаю з інтелектуальною власністю. Протягом останніх двох десятиліть Китай перетворився з імпортера технологій, що покладався на придбання іноземної інтелектуальної власності, на глобального лідера в галузі інновацій та великого виробника інтелектуальної власності, про що свідчить значне зростання кількості внутрішніх патентних заявок та збільшення доходів від міжнародного ліцензування. Визнаючи інтелектуальну власність стратегічним активом для національного розвитку, Китай систематично зміцнює свої правові та адміністративні рамки у сфері інтелектуальної власності та дедалі частіше виступає в ролі глобального законодавця, хоча його система все ще підпорядковує права інтелектуальної власності державним пріоритетам, ставлячи іноземні компанії в невигідне становище, коли це необхідно. Для Сполучених Штатів виключна орієнтація на захисні заходи проти крадіжок затуманює справжню природу сучасної технологічної конкуренції та створює ризик ігнорування зниження конкурентоспроможності власної системи інтелектуальної власності, яка стала менш передбачуваною та менш сприятливою для довгострокових інвестицій через послаблення критеріїв патентоспроможності та механізмів забезпечення дотримання патентних прав. Крім того, політика відплатних заходів, що обмежує участь Китаю в американській системі ІВ, може ненавмисно підірвати відкритість, передбачуваність та нейтральність, які історично давали перевагу американським інноваторам. Щоб ефективно конкурувати, Сполучені Штати повинні доповнити захисні заходи проактивною стратегією, яка зміцнює їхні власні внутрішні права інтелектуальної власності, підтримує комерціалізацію та підтверджує міжнародне лідерство в галузі ІВ, забезпечуючи, щоб країна залишалася провідним у світі середовищем для інновацій, а не просто намагалася уповільнити прогрес Китаю. ***(Chris Borges. Beyond the China IP Theft Narrative // Center for Strategic and International Studies (CSIS) (https://www.csis.org/analysis/beyond-china-ip-theft-narrative). 24.09.2026).***

Нещодавнє дослідження журналу JAMA, проведене під керівництвом експерта з фармацевтичного та патентного права С. Шона Ту, показує, що фармацевтичні компанії дедалі частіше використовують патентну систему США для продовження монопольного ціноутворення та затримки виходу на ринок доступних генериків, що сприяє стрімкому зростанню вартості рецептурних ліків. Проаналізувавши низькомолекулярні ліки, затверджені FDA у період з 1990 по 2019 рік, дослідники виявили, що середня кількість патентів на один препарат зросла втричі — з 2,1 до 6,9, причому це зростання майже повністю зумовлене «непервинними» патентами, що охоплюють незначні зміни у складі препарату, пристрої для введення або оновлення інструкцій щодо застосування, а не активний інгредієнт. Ці непервинні патенти, які становили 84 відсотки від загальної кількості 10 940 проаналізованих патентів, створюють «патентні зарості», що призвели до подовження середнього терміну дії патенту на лікарський засіб з двох років у 1990 році до 6,1 року у 2019 році, не забезпечивши при цьому суттєвих клінічних досягнень. Це надмірне розростання патентів збіглося у часі з масовим зростанням витрат на рецептурні ліки на душу населення у США, які стрибнули з 291 долара у 1990 році до 1 084 доларів у 2019 році. Щоб протидіяти цій практиці, автори закликають до проведення реформ у сфері регулювання, зокрема до посилення контролю з боку Бюро з патентів і торговельних марок США, прийняття законів, що обмежують видачу патентів на незначні доповнення, та надання судам права примушувати компанії, які зловживають патентною системою, повертати незаконно отримані прибутки, попереджаючи, що без таких змін тривала ексклюзивність, відірвана від терапевтичних інновацій, і надалі завдаватиме шкоди пацієнтам та системі охорони здоров'я. ***(Beth Mole. To keep drug prices high, pharma has been piling up the patents // Condé Nast (https://arstechnica.com/health/2026/09/to-keep-drug-prices-high-pharma-has-been-piling-up-the-patents/). 28.09.2026).***

***

Засновники стартапів часто неправильно розуміють правові та комерційні механізми патентного захисту, часто стаючи жертвами поширених помилок, таких як переконання, що патенти захищають абстрактні ідеї; плутанина між попередніми заявками та виданими патентами; припущення, що угоди про нерозголошення інформації усувають необхідність патентування; сприйняття автоматичного переходу прав власності на винаходи підрядників або співробітників до компанії як само собою зрозумілого; або відкладення планування питань інтелектуальної власності до моменту отримання фінансування. Насправді патент надає територіальне право на виключення конкурентів, а не позитивне право на використання винаходу, причому сфера його застосування, що підлягає примусовому виконанню, суворо визначається конкретними формулами винаходу, а не широкими бізнес-концепціями. Крім того, попередні заявки лише встановлюють 12-місячний

резерв пріоритету, що вимагає детального технічного супроводу, тоді як невиконання офіційних угод про передачу прав або відсутність координації подачі заявок до публічного розкриття інформації про продукт може назавжди позбавити можливість отримання патенту та зірвати майбутню комплексну перевірку з боку інвесторів. Зрештою, досвідчені інвестори цінують якість патентів, чітку документацію щодо ланцюга прав власності та відповідність основним комерційним продуктам більше, ніж просто обсяг заявок, тому для молодих компаній вкрай важливо інтегрувати проактивні аудити інтелектуальної власності, протоколи передачі прав та стратегічні терміни подання заявок безпосередньо у свої поточні графіки розробки продуктів. ***(Trent V. Bolar. Startup Patent Myths: 5 Mistakes Founders Get Wrong // Medium (https://blog.startupstash.com/startup-patent-myths-5-mistakes-founders-get-wrong-bf1d1906f15f). 28.09.2026).***

***

Султанат Оман

Відомство з торговельних марок Оману, що підпорядковується Міністерству торгівлі, промисловості та сприяння інвестиціям (МоСІІР), запровадило значно суворіші вимоги щодо правового статусу, необхідного для подання заперечень проти опублікованих заявок на реєстрацію торговельних марок. Згідно з цією оновленою практикою, сторона, яка подає заперечення, повинна мати або зареєстрований товарний знак, або заявку на реєстрацію товарного знака в Омані, що перебуває на розгляді, яка охоплює відповідний клас, що означає, що власники торговельних марок більше не можуть покладатися виключно на незареєстроване попереднє використання, іноземні реєстрації або статус загальновідомого товарного знака за межами країни для оскарження конфліктних заявок. У разі відсутності чинної внутрішньої реєстрації або заявки власник торгової марки повинен одночасно з поданням заперечення подати нову заявку в Омані у відповідному класі, щоб підтвердити необхідну правоздатність; в іншому разі Відомство з торговельних марок може відмовити у прийнятті заперечення або у проведенні експертизи по суті. Така еволюція процедури підкреслює надзвичайну важливість своєчасної та проактивної реєстрації торговельних марок в Омані, а не відкладання дій до моменту виникнення конфлікту щодо захисту прав, а також наголошує на необхідності регулярного моніторингу торговельних марок, щоб вчасно виявляти потенційно конфліктні знаки та здійснювати скоординовані паралельні подання заявок у встановлені законом строки для подання заперечень. ***(Maria Farrukh Irfan Khan. Oman Trademark Office Tightens Requirements for Filing Trademark Oppositions // United Trademark & Patent Services (UTMPS) (https://utmps.com/oman-trademark-office-tightens-requirements-for-filing-trademark-oppositions/). 22.09.2026).***

***

Турецька Республіка

У Туреччині питання патентоспроможності регулюються Законом Туреччини про промислову власність № 6769 (IPL), який вимагає, щоб винаходи відповідали критеріям новизни, винахідницького рівня та промислової застосовності. Певні об'єкти, такі як наукові відкриття, математичні методи, розумові дії, комп'ютерні програми, естетичні твори та винаходи, що порушують громадський порядок або мораль, виключаються з патентного захисту, так само як і хірургічні, терапевтичні та діагностичні методи для людей або тварин. Хоча стандартні патенти забезпечують надійний захист, система корисних моделей пропонує 10-річну альтернативу, яка прямо виключає хімічні, біологічні, фармацевтичні та біотехнологічні винаходи. У Туреччині також передбачено 12-місячний пільговий період щодо розкриття інформації, здійсненого винахідником або за його згодою до подання заявки. Після формальної експертизи заявники повинні подати запит на пошук новизни, причому доступна опція прискореного пошуку, яка дозволяє отримати результати вже за два місяці. Під час подальшої експертизи по суті оцінюються основні критерії патентоспроможності; цей процес можна прискорити за допомогою механізму «Патентного швидкісного шляху» (PPH) на підставі двосторонніх угод з Іспанією та Японією. Крім того, Турецьке відомство з патентів та торговельних марок (TÜRKPATENT) виконує функції Міжнародного пошукового органу відповідно до Договору про патентну кооперацію (PCT), що розширює його глобальні можливості у сфері інтелектуальної власності.

Заявники можуть отримати захист шляхом подання національних заявок із використанням прав пріоритету за Паризькою конвенцією або через національну фазу PCT, що, як правило, вимагає вступу протягом 30 місяців з дати пріоритету. Цей термін можна продовжити до 33 місяців за додаткову плату або, у разі його пропуску через обставини непереборної сили, за умови дотримання суворих процедур відновлення. Крім того, європейські патенти можуть бути валідовані в Туреччині протягом суворого, непідлягаючого продовженню тримісячного терміну після видачі, що вимагає повного перекладу на турецьку мову. Заявки на європейські патенти також користуються тимчасовим захистом у Туреччині після перекладу та опублікування формули винаходу, що дозволяє патентовласникам вимагати розумної компенсації за порушення прав до видачі патенту після того, як патент буде остаточно видано. Для збереження цих патентних прав необхідно сплачувати щорічні збори, починаючи з третього року, при цьому передбачено шестимісячний пільговий період для несвоєчасних платежів, а також існують правові механізми для подальшого опрацювання або відновлення прав у разі пропуску строків.

У фармацевтичному та біотехнологічному секторах, хоча патенти на продукти і існують, Туреччина не надає додаткових сертифікатів захисту (SPC),

що призводить до скорочення терміну фактичної ринкової ексклюзивності порівняно з такими юрисдикціями, як ЄС. Однак IPL передбачає виняток Bolar, який дозволяє третім сторонам проводити необхідні регуляторні випробування та дослідження біоеквівалентності без порушення патенту, тим самим сприяючи своєчасному виходу генериків на ринок. Крім того, Туреччина надає до шести років ексклюзивності даних для оригінальних лікарських засобів, протягом яких заявники на реєстрацію генериків не можуть використовувати клінічні дані виробника оригінального препарату. Важливо, що цей період ексклюзивності даних унікальним чином пов'язаний із датою першого дозволу на продаж у Європейському Союзі, а це означає, що затримки з виходом на ринок ЄС можуть суттєво скоротити або повністю скасувати період місцевої ексклюзивності. Відповідно, глобальні стратеги повинні ретельно координувати терміни патентування та регуляторні процедури з ранніх етапів розробки продукту, щоб максимізувати захист та орієнтуватися у специфічній правовій динаміці турецького ринку. ***(Mürvet Çalik Canyurt and Merve Degirmencioglu. Türkiye: a comprehensive guide to patent prosecution under the Turkish Industrial Property Law // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-prosecution-review/2027/article/turkiye-comprehensive-guide-patent-prosecution-under-the-turkish-industrial-property-law). 17.09.2026).***

***

Федеративна Республіка Бразилія

Дебют K-pop на фестивалі «Rock in Rio 2026», під час якого південнокорейський гурт Stray Kids вперше в історії фестивалю виступив на головній сцені, ілюструє, що інтелектуальна власність у музичній індустрії виходить далеко за межі авторських прав на композиції, мелодії та записи й охоплює патенти, торговельні марки та промислові зразки. На відміну від попередніх фестивалів, на яких з міркувань безпеки заборонялися селфі-палиці та подібні предмети, цього разу організатори прямо дозволили використання офіційних світлових паличок артистів, а також типових моделей, що повторюють дизайн оригіналів. Це, здавалося б, просте оголошення набуває більшого значення, якщо розглядати його крізь призму інтелектуальної власності. Ці світлові аксесуари, характерні для концертів K-pop, можуть поєднувати захищені орнаментальні зразки, відмітні знаки, програмне забезпечення та, залежно від використовуваної технології, запатентовані винаходи, що забезпечують складні функціональні можливості. Один із таких винаходів — корейський патент KR 10-2588620, виданий у 2023 році компанії HYBE CO., LTD. (розважальній компанії, що стоїть за гуртом BTS), — дозволяє світловій паличці синхронізувати світло, кольори, ефекти та вібрації з виступом, що відбувається наживо або транслюється у відеоформаті, і навіть враховувати взаємодію, ініційовану глядачем, перетворюючи цей предмет із простого аксесуара на продовження самого шоу, у тому числі для дистанційних

глядачів… Інший патент, KR 10-1932527, виданий у 2018 році компанії Fanlight Co., Ltd., захищає систему скоординованого керування тисячами світлових паличок глядачів шляхом прив'язки їх до місць у залі та об'єднання в групи, які отримують конкретні команди освітлення, тим самим перетворюючи окремі світлові точки на колективні візерунки, хвилі та кольорові блоки. Цей останній патент став предметом позову про порушення прав, поданого компанією Fanlight проти компанії Bitro Co., Ltd., який дійшов аж до Верховного суду Південної Кореї; хоча рішення, що було предметом звинувачення, створювало візуально схожі ефекти, воно працювало інакше, динамічно призначаючи індивідуальні координати, а не спираючись на заздалегідь визначені групи, тому відсутність заявленого елемента призвела до висновку про відсутність порушення, який був підтверджений як Патентним судом, так і Верховним судом… Ці два патенти були видані в Південній Кореї і мають аналоги в Китаї, Японії та США, але не мають аналогів у Бразилії; отже, відповідно до принципу територіальності, відтворення в Бразилії технічних рішень, описаних у корейських документах, не порушує цих патентів за відсутності відповідного захисту з боку INPI. Дозвіл фестивалю на використання генеричних світлових паличок, що відповідають тому самому зразку, слід розуміти саме в цьому контексті: організатори переймаються фізичними характеристиками та безпекою, а не обов'язково допускають підроблені або такі, що порушують патентні права, товари, і сама лише візуальна схожість, здатна створити те саме «море світла», сама по собі є недостатньою для встановлення факту порушення патентних прав. Належний аналіз повинен охоплювати питання того, що саме захищається, де і як це захищається, а також що фактично було відтворено, з урахуванням можливого несанкціонованого відтворення зареєстрованих декоративних елементів відповідно до статті 187 Закону Бразилії про промислову власність, а також питань, пов'язаних із торговельними марками та недобросовісною конкуренцією, що виникають у зв'язку з розпізнавальними знаками, які можуть спричинити плутанину. Таким чином, світлові палички є наочним прикладом того, як музична індустрія покладається на різноманітні форми інтелектуальної власності, що виходять за межі авторського права; хоча патенти, можливо, найменше асоціюються з цією галуззю на інтуїтивному рівні, вони захищають широкий спектр технічних рішень — мікрофони, системи звукопроекції, програмне забезпечення для виробництва, технології прямої трансляції та інновації, що перетворюють аудиторію з пасивних глядачів на активних учасників видовища. ***(Isabella Bonisolo and Maria Eduarda dos Santos. Muito além da música: O que a estreia do K-pop em um festival carioca revela sobre propriedade intelectual // Licks Advogados (https://www.lickslegal.com/articles/muito-alem-da-musica-o-que-a-estreia-do-k-pop-em-um-festival-carioca-revela-sobre-propriedade-intelectual/). 10.09.2026).***

***

У міру зростання економіки Бразилії забезпечення надійного та ефективного патентного захисту набуває дедалі більшого значення, і це може стати вигідним варіантом для заявників завдяки модернізації Бразильського відомства з патентів та торговельних марок (BRPTO), політичній підтримці та досвідченим місцевим юридичним консультантам. Терміни від подання заявки до видачі патенту покращилися завдяки зусиллям BRPTO щодо скорочення відставання у розгляді заяв, однак швидкість розгляду залежить не лише від черг у відомстві — заявники можуть ще більше оптимізувати результати, стратегічно плануючи внесення поправок та подаючи запити на експертизу, використовуючи результати закордонних експертиз у відповідних випадках, звертаючись до опцій прискореного розгляду та застосовуючи подільні або альтернативні формули винаходу. Хоча іноземні рішення не є обов'язковими для BRPTO щодо патентоспроможності, правильна стратегія все ж може зменшити труднощі та підвищити шанси на видачу патенту.

Наразі Бразилія пропонує механізми прискорення розгляду патентних заявок, насамперед «Пріоритетний розгляд» та «Швидкий шлях розгляду патентних заявок» (PPH). Пріоритетний розгляд доступний для певних категорій заявників, галузей техніки та обставин, зокрема для «зелених» технологій, стартапів, технологій, що становлять суспільний інтерес, а також у випадках, пов'язаних із порушенням прав. Програма PPH часто є найефективнішим шляхом, оскільки вона дозволяє BRPTO використовувати позитивні висновки щодо патентоспроможності з юрисдикцій-учасниць — таких як USPTO, EPO, JPO та CNIPA — за умови, що бразильські формули винаходу достатньо відповідають формулам, визнаним прийнятними за кордоном, розгляд у BRPTO ще не розпочався, а заявник подав запит на розгляд. Згідно з правилами BRPTO, таблиця відповідності та результати попереднього експертного відомства допомагають орієнтувати оцінку BRPTO, яка залишається необов'язковою. У разі відсутності позитивного результату за кордоном можуть бути доступні інші шляхи пріоритетного опрацювання в контексті ліцензування, продажу, імпорту чи експорту, а доказові підстави, такі як передбачуване порушення прав (включно з повідомленнями про припинення порушень та підтвердженням отримання), також можуть слугувати підставою для надання пріоритету, причому програми зазвичай передбачають ухвалення рішень протягом приблизно дев'яти місяців.

Для покращення результатів у випадках, коли необхідне подальше проходження процедури розгляду, фахівці також рекомендують використовувати такі механізми, як процедура попередніх офіційних повідомлень, яка надає структуровану можливість (наприклад, протягом 90 днів) внести зміни або надати відповідь на посилання на рівень техніки на основі висновків інших відомств. Ключовим є розгляд кожного посилання та відображення технічних відмінностей для кожного пункту формули винаходу окремо, а не просто покладання на результати видачі патентів за кордоном. У

випадках, коли відповідна заявка була задоволена за кордоном, заявники можуть подати набори пунктів формули винаходу, що отримали схвалення, та останні результати експертизи, надати пояснювальну кореспонденцію та адаптувати формулювання до бразильської практики формулювання пунктів формули винаходу, що часто покращує узгодженість між бразильськими пунктами формули винаходу та тими, що вже визнані прийнятними. Крім того, заявникам рекомендується адаптувати заявки до місцевих форматів формул винаходу, зокрема до двочастинної структури формул винаходу, що застосовується BRPTO, яка відокремлює ознаки рівня техніки від нових та винахідницьких ознак, що «характеризуються», при цьому зберігаючи лаконічність преамбули та забезпечуючи, щоб виключені об'єкти не заявлялися у заборонених формах (наприклад, комп'ютерні програми як такі та певні бізнес-або інформаційні методи, а також різні виключені категорії відповідно до Закону про патенти).

Оскільки бразильське законодавство виключає певні категорії, заявки, що стосуються винаходів, реалізованих за допомогою комп'ютера, пов'язаних з бізнесом або біотехнологій, повинні бути складені та обґрунтовані з використанням технічних засобів, технічних ефектів та відповідної характеристики процесу або матеріалу, а не спиратися на широкі загальні формули винаходу. Заявникам також слід ретельно обміркувати час подання запиту на експертизу: запит на експертизу можна подати в будь-який момент протягом 36 місяців, і використання частини цього періоду може дозволити заявнику зібрати звіти про пошук за процедурою PCT або за кордоном, письмові висновки чи навіть інформацію щодо прийнятності для обґрунтування перевіреної стратегії, але затримку слід зважувати з урахуванням практичних реалій черги на експертизу та того факту, що термін дії патенту відраховується від дати подання заявки.

Ключове значення має управління обсягом формули винаходу. Добровільні зміни, що розширюють обсяг, як правило, можна вносити до моменту подання запиту на експертизу; після цього зміни повинні обмежуватися уточненням або звуженням існуючих формул винаходу і не можуть розширювати захист за межі того, що підкріплено на етапі подання запиту на експертизу. Тому заявникам слід подавати найширший обґрунтований набір формул винаходу, підкріплений розкриттям інформації, до подання запиту на експертизу, а також використовувати подільні заявки лише у відповідних випадках, оскільки подільні заявки не можуть відновити обсяг, відсутній у наборі формул винаходу основної заявки на дату подання запиту на експертизу. Стратегії поділу та альтернативних формул винаходу також описані як потенційні інструменти: добровільний поділ, як правило, дозволяється до закінчення експертизи в першій інстанції, а BRPTO приймає альтернативні набори формул винаходу в одній заявці (які часто класифікуються як основний та допоміжний набори), за умови, що вони є

поступово вужчими, підкріплені доказами та знаходяться в межах найширшого обсягу, встановленого на момент подання запиту на експертизу.

Отже, найефективніший шлях є послідовним: адаптувати заявку до бразильських правил, сформулювати найширші обґрунтовані формули винаходу, правильно розрахувати час подання запиту на експертизу, щоб скористатися результатами, отриманими за кордоном, у разі потреби обрати процедуру прискорення ще до початку експертизи, відповісти на попереднє повідомлення від відомства так, ніби за ним може послідувати видача патенту, а також залишити за собою можливість поділу заявки або альтернативні набори формул винаходу для комерційно значущих запасних варіантів, при цьому метою залишається отримання патенту в Бразилії, який можна захистити в судовому порядку, а не лише швидкість процедури. ***(Otto Licks, Pablo Barbosa and Rafael Tögel. Patent prosecution made simpler, faster, and more efficient // Licks Advogados (https://www.lickslegal.com/articles/patent-prosecution-made-simpler-faster-and-more-efficient/). 16.09.2026).***

***

Ямайка

Відомство з інтелектуальної власності Ямайки (JIPO) у партнерстві зі Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) започаткувало чотиримісячну програму «Клініка з розширеного управління інтелектуальною власністю», покликану допомогти ямайським мікро-, малим та середнім підприємствам захищати, управляти та комерціалізувати свої нематеріальні активи. Програма передбачатиме індивідуальне наставництво, консультації експертів та навчання, щоб допомогти підприємцям приймати рішення щодо інтелектуальної власності з урахуванням їхніх бізнес-моделей, ресурсів, цільових ринків та стратегій розвитку… Міністр промисловості, інвестицій та торгівлі Ямайки Обін Хілл наголосив, що інтелектуальну власність слід розглядати як ключовий актив бізнесу, здатний сприяти експорту, партнерству, ліцензуванню, інвестиціям та створенню багатства, закликавши компанії завчасно оформлювати реєстрацію бізнесу та права інтелектуальної власності, особливо під час виходу на міжнародні ринки. ВОІВ відзначила значний інтерес до цієї ініціативи, в рамках якої було отримано 67 заявок, та підкреслила, що її мета полягає не просто в тому, щоб заохотити підприємства зареєструвати якомога більше прав, а в тому, щоб допомогти їм стратегічно використовувати інтелектуальну власність для підвищення конкурентоспроможності та отримання більшої вигоди від своїх ідей, торговельних марок, винаходів та творчої діяльності. JIPO також підтвердило свою прихильність до підтримки підприємств у підвищенні обізнаності щодо інтелектуальної власності та реєстрації прав по всій Ямайці. ***(Vanessa James. JIPO Launches Scaled-Up Intellectual Property Clinic for***

Entrepreneurs // The Jamaica Information Service (https://jis.gov.jm/jipo-launches-scaled-up-intellectual-property-clinic-for-entrepreneurs/). 09.09.2026).

***

Японська Держава

Митна служба Осаки повідомила про рекордну кількість — 6 546 випадків вилучення імпортних товарів, що порушують права інтелектуальної власності, у першому півріччі 2026 року, що на 20 % більше, ніж за аналогічний період минулого року, і є найвищим показником, коли-небудь зафіксованим за перше півріччя. Таке зростання було зумовлене насамперед різким збільшенням кількості підроблених наклейок, які становили приблизно 209 000 одиниць, або близько 75 % від усіх вилучених товарів. Це зростання значною мірою пов'язане зі зростаючою популярністю «наклейкових хобі» — коли ентузіасти колекціонують та обмінюються наклейками — а також із високим попитом на наклейки «Bonbon Drop Seal», відомі своїм об'ємним, тривимірним та прозорим дизайном. У відповідь на цю тенденцію поліція префектури Осака також вжила заходів проти підприємств, підозрюваних у порушенні Закону про торговельні марки через зберігання підроблених товарів бренду «Bonbon Drop» з метою їх продажу. Наголошуючи на ризиках, пов'язаних із цими незаконними товарами, Казуюкі Тераока, директор оперативного відділу митниці Осаки, попередив споживачів, що товари, які порушують права інтелектуальної власності, не мають гарантії якості, та закликав громадськість купувати товари лише в надійних магазинах та на перевірених веб-сайтах. ***(Osaka Customs reports record seizures over trademark, copyright violations // THE MAINICHI NEWSPAPERS (https://mainichi.jp/english/articles/20260907/p2a/00m/0na/008000c). 07.09.2026).***

***

Відповідно до Закону Японії про торговельні марки, торговельна марка визначається як будь-який символ, зображення, знак, тривимірна форма, колір, звук або їх поєднання, що використовуються у зв'язку з товарами чи послугами з метою підтримання ділової репутації та захисту інтересів споживачів. До знаків, що підлягають реєстрації, належать слова, логотипи, символи та нетрадиційні знаки, такі як рухи, голограми та положення, за умови, що вони відповідають конкретним формальним вимогам, наприклад, щодо подання аудіофайлів для звукових знаків або детальних креслень для знаків, що зображують рухи та голограми. Однак торговельні марки, які є загальними, описовими, суперечать громадському порядку чи моралі або є схожими до ступеня змішування з раніше зареєстрованими чи загальновідомими незареєстрованими знаками, не можуть бути зареєстровані. Після опублікування торговельної марки в «Офіційному віснику» треті особи мають строго обмежений двомісячний термін для подання заперечення до

Японського патентного відомства (JPO) на таких підставах, як схожість із попередніми знаками, конфлікт із загальновідомими знаками, відсутність розпізнавальної здатності або порушення громадської моралі. Процедури оскарження зазвичай тривають від дев'яти до десяти місяців, але мають низький рівень успішності — близько 10 %, що спонукає багатьох власників торговельних марок замість цього звертатися до судових розглядів щодо визнання недійсними. Судові розгляди щодо визнання недійсними, які може ініціювати будь-яка зацікавлена сторона на таких підставах, як недобросовісність або описовий характер, тривають у середньому 13,4 місяця і мають вищий рівень успішності — приблизно 26 %, причому апеляції подаються до Вищого суду з питань інтелектуальної власності. Крім того, будь-яка сторона може подати клопотання про скасування реєстрації знака через невикористання, якщо знак не використовувався в Японії протягом трьох років поспіль, при цьому власник зобов'язаний надати докази використання, такі як рахунки-фактури або рекламні матеріали, протягом семи-восьмимісячного періоду розгляду.

Що стосується термінів розгляду, у 2024 році середній термін від подання заявки до першого рішення в JPO становив 6,8 місяця, а до реєстрації — 7,8 місяця, хоча прискорена експертиза може скоротити час до першого рішення до всього 1,9 місяця. У разі передачі права власності на торговельну марку шляхом конкретного правонаступництва, наприклад, шляхом переуступки, або загального правонаступництва, наприклад, у результаті злиття компаній, зміна повинна бути офіційно зареєстрована в JPO з використанням відповідних документів; цей процес зазвичай займає від кількох тижнів до місяця. Для ліцензування необхідна офіційна письмова угода, в якій детально викладено обсяг та умови ліцензії, а ліцензіари повинні здійснювати контроль якості, щоб уникнути ризиків анулювання ліцензії у разі, якщо товари чи послуги ліцензіата стануть оманливими. Аналогічно, будь-яка передача прав на торговельну марку — чи то часткова, повна чи спільна — не має юридичної сили щодо третіх осіб, доки вона не буде офіційно зареєстрована в JPO.

Фахівці, які орієнтуються в японській системі товарних знаків, повинні враховувати п'ять ключових факторів, пов'язаних із юрисдикцією. По-перше, в Японії діє сувора система «першості подання заявки», тому раннє подання заявки має вирішальне значення для уникнення втрати прав на користь іншої сторони. По-друге, відомі іноземні товарні знаки повинні бути офіційно зареєстровані в Японії, включаючи їхні еквіваленти в катакані, щоб забезпечити всебічний захист, запобігти незаконному привласненню та уникнути дорогих судових суперечок щодо захисту прав. По-третє, нова система згоди, запроваджена у 2024 році, дозволяє реєструвати конфліктуючі знаки, якщо власник попереднього товарного знака надає офіційну згоду, що забезпечує більшу гнучкість для співіснування на ринку… По-четверте, Японія застосовує ширше тлумачення поняття «зазначених товарів і послуг» порівняно з практикою США та Європи, що заохочує заявників вимагати ширшого обсягу

захисту для забезпечення надійних прав. Нарешті, Японське відомство з інтелектуальної власності (JPO) використовує систему кодів подібних груп у рамках Ніццьких класів для виявлення потенційних конфліктів між конкретними товарами та послугами, тому настійно рекомендується звертатися до місцевих адвокатів з питань торговельних марок для оптимізації стратегій подання заявок та орієнтування в цій складній системі класифікації. ***(Chikako Hashimoto, Taro Ishii. Japan: key need-to-knows for strategic prosecution // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/review/the-trademark-prosecution-review/2027/article/japan-key-need-knows-strategic-prosecution). 10.09.2026).***

***

Останні статистичні тенденції та зміни в судовій практиці свідчать про те, що Японія відходить від своєї історичної репутації консервативної юрисдикції в сфері захисту патентних прав і натомість стає дедалі сприятливішим та ефективнішим майданчиком для власників патентів, зокрема власників патентів, необхідних для дотримання стандартів (SEP). У період з 2016 по 2025 рік 44 % справ про порушення патентних прав у районних судах Токіо та Осаки завершилися задоволенням вимог позивача (шляхом судового рішення або угоди), тоді як патенти продемонстрували більшу стійкість до оскаржень їхньої дійсності як у цивільних судах, так і в рамках проваджень у Японському патентному відомстві, де рівень визнання патентів недійсними у 2023 році знизився до 13 %. Хоча в Японії відсутня система присяжних та розширена процедура розкриття доказів за зразком США, її система судочинства забезпечує передбачуваність, економічну ефективність та відносно швидкі терміни розгляду справ (зазвичай від 1,5 до 2 років для винесення рішень у першій інстанції), що доповнюється передбаченими Законом про патенти механізмами, такими як розрахунок передбачуваних збитків, постанови про надання документів та система експертизи, що проводиться призначеними судом експертами. Важливо, що ситуація з SEP в Японії зазнала значних змін у червні 2025 року, коли Токійський окружний суд у справі «Pantech проти Google» виніс свій перший в історії судовий наказ щодо SEP, відійшовши від попередніх обмежувальних прецедентів. Ця тенденція до посилення захисту прав була ще більше закріплена в прийнятих у січні 2026 року Токійським окружним судом рекомендаціях щодо організації судових процесів, які надають пріоритет прискореним переговорам про укладення угоди за сприяння суду та створюють значний важіль впливу для власників SEP, передбачаючи, що відповідачі, які не надають інформацію, необхідну для розрахунку глобальних ставок FRAND, ризикують бути визнаними небажаючими отримати ліцензію. ***(Patent enforcement in Japan: Trends and strategies // Law.asia Limited (https://law.asia/patent-enforcement-japan/). 29.09.2026).***

***

Всесвітня організація інтелектуальної власності

Новий посібник, підготовлений Міжнародним союзом електрозв'язку (МСЕ), Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), містить практичні рекомендації щодо управління інтелектуальною власністю на всіх етапах розробки та комерціалізації технологій у сфері охорони здоров'я, що базуються на штучному інтелекті. Ця публікація, розроблена в рамках Глобальної ініціативи з використання штучного інтелекту в галузі охорони здоров'я, пов'язує стратегію у сфері інтелектуальної власності з управлінням даними, регулюванням, технічними стандартами, ліцензуванням та комерціалізацією. Матриця життєвого циклу інновацій, наведена в посібнику, допомагає інноваторам визначати мінливі пріоритети у сфері інтелектуальної власності — від початкового формування ідеї та навчання моделей до валідації, отримання регуляторного схвалення, впровадження та міжнародного масштабування. До ранніх пріоритетів можуть належати документування винаходів, встановлення прав власності та захист конфіденційної інформації, тоді як пізніші етапи пов'язані з правами на програмне забезпечення, набори даних та навчені моделі, партнерськими угодами, ліцензуванням та управлінням портфелем. У посібнику наголошується, що продукти у сфері охорони здоров'я, пов'язані зі штучним інтелектом, часто потребують комплексу заходів захисту, зокрема патентів на відповідні технічні винаходи, комерційної таємниці для конфіденційного ноу-хау, авторського права на програмне забезпечення та документацію, а також договірних заходів захисту або захисту баз даних для активів у вигляді даних. Оскільки правила щодо інтелектуальної власності різняться залежно від юрисдикції, стратегії також повинні враховувати ринки, на яких компанії мають намір здійснювати діяльність. Для успішної комерціалізації одного лише захисту інтелектуальної власності недостатньо: паралельно зі стратегією у сфері інтелектуальної власності необхідно розробляти процедури отримання регуляторних дозволів, забезпечувати відповідальне використання даних, дотримуватися вимог щодо конфіденційності та транскордонних операцій, а також встановлювати стандарти взаємодії та гнучкі умови ліцензування. Отримання дозволу від регуляторних органів може підвищити довіру до ринку, але не гарантує права власності на інтелектуальну власність чи свободу використання. Загалом, цей посібник закликає дослідників та підприємства стратегічно управляти всім спектром своїх нематеріальних активів з найперших етапів, щоб інновації в галузі охорони здоров'я на основі штучного інтелекту могли ефективніше перетворюватися з перспективних ідей на масштабовані рішення, інтегровані в системи охорони здоров'я. ***(New Publication Guides AI Health Innovators on IP and Commercialization // WIPO (https://www.wipo.int/en/web/global-***

health/w/news/2026/new-publication-guides-ai-health-innovators-on-ip-and-commercialization). 08.09.2026).

***

Згідно з Глобальним індексом інновацій (Global Innovation Index (GII) за 2026 рік, опублікованим Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), провідні світові інноваційні центри, як і раніше, зосереджені переважно в Східній Азії та Сполучених Штатах, а п'ятірку провідних глобальних кластерів очолюють Шеньчжень-Гонконг-Гуанчжоу, Токіо-Йокогама, Сан-Хосе-Сан-Франциско, Пекін та Сеул. За результатами аналізу, проведеного за методологією «знизу вгору» з урахуванням міжнародних заявок на патенти за процедурою РСТ, авторства наукових публікацій та активності у сфері венчурних інвестицій, майже половина зі 100 провідних кластерів світу розташована в Китаї (25) та США (20), за ними йдуть Німеччина (7), Велика Британія (4) та Індія (4). Хоча на Південно-Східну Азію, Східну Азію та Океанію припадає найбільша регіональна частка — 36 кластерів, індекс підкреслює розширення глобального охоплення на країни з економікою, що розвивається, та країни із середнім рівнем доходу, серед яких представлені Сан-Паулу, Мехіко, Тегеран, Стамбул, Ер-Ріяд та Каїр — єдиний африканський кластер у топ-100 — поряд із містами, що стрімко піднімаються в рейтингу, такими як китайське Нінде. За показником інтенсивності інновацій у співвідношенні до щільності населення лідирують у світі Сан-Хосе-Сан-Франциско та Кембридж (Велика Британія). Опублікована напередодні виходу 19-го видання GII під гаслом «Підтримка підприємців на передовій науки» (Powering entrepreneurs at the frontier of science), ця карта кластерів слугує важливим орієнтиром для політиків та бізнес-лідерів, які прагнуть розвивати взаємопов'язані екосистеми, де наукові дослідження, підприємництво та венчурний капітал перетворюються на масштабний соціально-економічний ефект. ***(WIPO GII: Shenzhen-Hong Kong-Guangzhou, Tokyo-Yokohama, San Jose-San Francisco, Seoul and Beijing Are World's Biggest "Innovation Clusters" // WIPO (https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2026/article_0013.html). 08.09.2026).***

***

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та Відомство інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) разом із кількома партнерами запустили програму «Клініка управління інтелектуальною власністю» (IPMC) у форматі «Green Tech Edition 2026», яка об'єднала 26 інноваційних компаній із 15 європейських країн для отримання тримісячної індивідуальної підтримки. Спираючись на досвід попередніх галузевих програм, ця програма спрямована на допомогу малим та середнім підприємствам у сфері зелених технологій у подоланні складних викликів у сфері інтелектуальної власності та бізнесу — таких як вибір між

патентуванням та ноу-хау, захист активів під час співпраці та розробка стратегій ліцензування — за допомогою індивідуального наставництва, інтерактивних семінарів, обміну досвідом між колегами та доступу до практичних інструментів. Учасників супроводжуватиме мультидисциплінарна команда експертів у галузі інтелектуальної власності, комерціалізації та інвестицій, а ключовим нововведенням стане компонент «Готовність до залучення інвесторів», який пропонує індивідуальну підтримку, щоб допомогти стартапам із значним потенціалом для залучення фінансування чітко донести цінність їхньої інтелектуальної власності до інвесторів та підготуватися до проведення комплексної перевірки (due diligence). Зрештою, мета цієї консультаційної програми — надати цим компаніям, що зосереджуються на екологічних питаннях, можливість перетворити інтелектуальну власність із базового правового захисту на стратегічний бізнес-актив, що дозволить їм залучати капітал, розширювати діяльність на міжнародному рівні та прискорити реальний вплив своїх стійких рішень. ***(Official Launch of the WIPO/EUIPO IP Management Clinic for Green & Sustainability-Focused SMEs and Start-ups (2026 Edition) // WIPO (https://www.wipo.int/en/web/business/w/news/2026/official-launch-management-clinic-green-sustainability-focused-smes-start-ups-2026). 24.09.2026).***

***

7 вересня 2026 року політики, експерти з питань інтелектуальної власності (ІВ) та представники фінансового сектору зібралися в Музеї Франца Майєра в Мехіко, щоб презентувати спільний звіт «Шлях Мексики», підготовлений Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) та Мексиканським інститутом промислової власності (IMPI) в рамках серії ВОІВ «Розкриття потенціалу фінансування, забезпеченого правами інтелектуальної власності — перспективи країн». У рамках заходу та у звіті розглядаються практичні стратегії використання нематеріальних активів — таких як патенти, торговельні марки та промислові зразки — не лише як засобів правового захисту, а й як комерційних економічних активів та надійного забезпечення для отримання фінансування бізнесу, залучення інвестицій та стимулювання інновацій у Мексиці та в усьому регіоні Латинської Америки. Сприяючи діалогу між урядовими лідерами, фінансовими установами, інвесторами, стартапами та науковими організаціями, ця ініціатива підкреслює нагальну необхідність поєднання національних систем інтелектуальної власності з фінансовими ринками, що в кінцевому підсумку дозволить перетворити інтелектуальні активи на ключові рушії зростання бізнесу та економічного розвитку. ***(WIPO Report Launch Highlights Mexico's IP Financing Potential // WIPO (https://www.wipo.int/en/web/ip-financing/w/news/2026/wipo-report-launch-highlights-mexico-s-ip-financing-potential). 25.09.2026).***

Згідно з «Глобальним індексом інновацій 2026» Всесвітньої організації інтелектуальної власності, у світовому інноваційному середовищі спостерігається підйом у сфері венчурного капіталу (VC) та витрат на дослідження і розробки (R&D), зумовлений розвитком штучного інтелекту. Лідерами цього процесу є провідні економіки — Швейцарія, Швеція, США, Республіка Корея та Сінгапур, які разом із Китаєм входять до першої десятки. Прогнозується, що глобальні витрати на R&D зростуть до 3,4 трлн доларів у 2026 році завдяки рекордним корпоративним інвестиціям у сфери штучного інтелекту, програмного забезпечення та оборони, тоді як глобальне фінансування венчурним капіталом відновилося на 28 % і сягнуло 510 млрд доларів у 2025 році, причому значна частина цих коштів була зосереджена на угодах у сфері штучного інтелекту, незважаючи на багаторічний спад загального обсягу угод. Водночас інновації стають доступнішими для країн із середнім та низьким рівнем доходу: такі країни, як Індія, В'єтнам, Туреччина, Філіппіни, Бразилія та низка держав Африки на південь від Сахари, постійно демонструють результати, що перевищують очікування з огляду на їхній рівень розвитку. Зокрема, у звіті, що приділяє особливу увагу передовій науці, наведено перелік понад 30 000 стартапів у галузі глибокої науки — загальна вартість яких становить 7,6 трлн доларів у таких сферах, як робототехніка, квантові обчислення, біологічні науки та сучасні матеріали — які швидко розвиваються у країнах, що розвиваються, незважаючи на труднощі з фінансуванням на середній стадії розвитку. Оцінивши 139 економік за 79 показниками, 19-те видання GII підкреслює, як передові дослідження, штучний інтелект та стратегічне формування політики стимулюють глобальну продуктивність та формують сучасний економічний розвиток. ***(WIPO Global Innovation Index 2026: Switzerland, Sweden, US, Republic of Korea and Singapore Top Ranking; AI Reshaping Innovation Investments as Deep Science Startups Top $7.6 Trillion // WIPO (https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2026/article_0014.html). 29.09.2026).***

***

Інтелектуальна власність в Україні

Внесення прав інтелектуальної власності (IP) до статутного капіталу є дієвим інструментом капіталізації бізнесу та формування часток засновників, проте вимагає суворого дотримання послідовних юридичних процедур. Після втрати чинності Господарським кодексом України у серпні 2025 року ці правовідносини регулюються Цивільним кодексом та спеціальними законами про товариства. Законодавство дозволяє вносити до капіталу лише відчужувані майнові права (право на використання, дозвіл чи заборону використання об'єкта), тоді як особисті немайнові права автора (право авторства та на ім'я) залишаються невідчужуваними.

Грошова оцінка такого вкладу в товариствах з обмеженою відповідальністю (ТОВ) затверджується одностайним рішенням усіх учасників або засновників, тоді як для акціонерних товариств (АТ) та компаній із державною чи комунальною часткою закон прямо вимагає обов'язкової незалежної ринкової оцінки. Водночас залучення професійного оцінювача є доцільним у будь-якому випадку, щоб уникнути штучного роздуття часток, корпоративних конфліктів чи претензій з боку кредиторів.

Критично важливою умовою є належне договірне оформлення: саме по собі рішення загальних зборів чи запис у статуті не передають права. Сторони зобов'язані укласти окремий письмовий договір про передачу (відчуження) виключних майнових прав інтелектуальної власності. При цьому для забезпечення повноцінного корпоративного контролю над бізнесом компанії доцільно набувати саме повні виключні права, а не обмежуватися ліцензією чи спільним володінням з учасником, адже у разі виходу останнього з товариства бізнес ризикує втратити доступ до критичної технології або можливість вільно розпоряджатися активом.

Момент фактичного переходу прав безпосередньо залежить від виду об'єкта. Для торговельних марок, винаходів і корисних моделей перехід прав набуває чинності щодо третіх осіб лише після державної реєстрації договору в УКРНОІВІ та офіційної публікації. Для об'єктів авторського права (програмного коду, дизайну чи баз даних) права переходять за фактом підписання договору, хоча добровільна державна реєстрація слугує додатковим доказом. Фінальним етапом процедури є державна реєстрація змін до статутного капіталу та статуту в Єдиному державному реєстрі (ЄДР). Лише за умови виконання всього ланцюга дій — точної ідентифікації об'єкта, обґрунтованої оцінки, укладення письмового договору відчуження, фіксації переходу прав в IP-офісі та реєстрації змін у ЄДР — нематеріальний актив стає юридично дійсним фундаментом капіталізації та захисту компанії. ***(Назар Костенко. Майнові права ІВ у статутному капіталі: оцінка, реєстрація та корпоративний контроль // ТОВ «Юридична газета» (https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/maynovi-prava-iv-u-statutnomu-kapitali-ocinka-reestraciya-ta-korporativniy-kontrol.html). 01.09.2026).***

***

Іноді виникає необхідність розповісти про технічну розробку до подання патентної заявки, однак це несе серйозний ризик втрати новизни. Розкриттям винаходу вважається не лише публікація повного опису, а й надання будь-якої інформації, за якою фахівець у відповідній галузі може зрозуміти технічну сутність рішення. Загальна розповідь про призначення чи переваги продукту безпечна, тоді як оприлюднення конструкції, принципу роботи чи складу є загрозливим. Інформація, передана за умов конфіденційності (наприклад, за NDA), не вважається розкриттям, якщо лише

не станеться витоку через порушення умов договору... В Україні закон захищає винахідника шестимісячним пільговим періодом: якщо розкриття сталося за шість місяців до дати подання заявки або пріоритету самим автором або з його дозволу, це не перешкоджає патентуванню, проте заявник має сам довести цей факт. Однак це правило не є універсальним. В європейській патентній практиці діє принцип абсолютної новизни, де будь-яке публічне розкриття до подання заявки унеможливлює отримання патенту. Винятки для Європи дуже вузькі та стосуються лише очевидного зловживання щодо заявника або демонстрації на офіційних міжнародних виставках. Якщо ж інформація про розробку вже стала надбанням публіки, не варто одразу відмовлятися від патентування. Необхідно встановити точну дату, обсяг розкриття та коло осіб, які отримали доступ, перевірити дію конфіденційних зобов'язань, визначити правила для конкретних країн патентування та якомога швидше подати заявку. Щоб запобігти проблемам завчасно, до публічного показу розробки слід максимально обмежувати технічні деталі, обов'язково використовувати NDA під час переговорів та дотримуватися золотого правила: спочатку подавати патентну заявку, а потім оприлюднювати інформацію про розробку. ***(Олег Івченко. Розповіли про винахід до подання заявки: коли презентація, сайт або переговори можуть зруйнувати патентування // ТОВ "інформаційно-аналітичний центр ЛІГА" (https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/246085_rozpovli-pro-vinakhd-do-podannya-zayavki-koli-prezentatsya-sayt-abo-peregovori-mozhut-zruynuvati-patentuvannya). 08.09.2026).***

***

Винахід геніальної технології чи унікального дизайну сам по собі не гарантує прибутку, якщо розробники не захистять інтелектуальну власність вчасно: без реєстрації конкуренти можуть швидко скопіювати продукт, запатентувати його та повністю заблокувати вашу діяльність, позбавивши контролю над власним проєктом. Саме тому Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/IP офіс) підготував практичний гайд, який допомагає авторам перетворити розробки на реальний капітал. Щоб уникнути втрати прав, необхідно створити комплексну стратегію управління інтелектуальною власністю: провести аудит наявних ресурсів, зареєструвати торговельну марку чи винахід, регулярно моніторити ринок і лише після цього переходити до монетизації. Професійна оцінка нематеріальних активів значно полегшує залучення інвестицій, отримання грантів та захист прав у суді. Основними способами монетизації є впровадження інновацій у власне виробництво для виділення на ринку, укладення ліцензійних договорів із регулярним отриманням роялті від партнерів, продаж майнових прав за одноразову винагороду, а також внесення інтелектуальних активів до статутного капіталу компанії. Таким чином, своєчасна реєстрація та грамотне управління інтелектуальною власністю

перетворюють ідеї на захищений і прибутковий бізнес-актив. (***Від ідеї до прибутку: як захистити та монетизувати інтелектуальну власність // Міністерство цифрової трансформації України (https://thedigital.gov.ua/news/business/vid-ideyi-do-prybutku-iak-zakhystyty-ta-monetyzuvaty-intelektualnu-vlasnist). 10.09.2026).***

***

Українські підприємці мають можливість скористатися практичними порадами щодо захисту та монетизації інтелектуальної власності завдяки спільному гайду, розробленому платформою «Дія.Освіта» та Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ). Для ефективного розвитку бізнесу критично важливо чітко ідентифікувати наявні інтелектуальні активи — від винаходів і торговельних марок до програмного забезпечення — та обрати для кожного відповідний спосіб правової охорони, як-от патентування чи реєстрація логотипів. Процес захисту розпочинається з аудиту активів, перевірки на унікальність розробок та належного юридичного оформлення відносин із працівниками й підрядниками, що дозволяє зберігати контроль над інноваціями та створює умови для їхнього перетворення на дохід. Зокрема, монетизація може здійснюватися через використання розробок у власному виробництві, укладення ліцензійних договорів для отримання роялті, повну передачу майнових прав, внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу компанії або залучення інвестицій. Захищені та оцінені нематеріальні активи не лише підвищують вартість бізнесу, а й слугують надійним інструментом захисту інтересів у разі виникнення спорів. Додаткову підтримку підприємці можуть отримати через безкоштовний освітній курс «Інтелектуальна власність та бізнес» на порталі Дія.Бізнес або шляхом консультацій із фахівцями IP офісу щодо патентних пошуків та супроводу інноваційних проєктів. ***(Дмитро Коваль. Як підприємцю монетизувати інтелектуальну власність // Херсон Онлайн (https://khersonline.net/finance/yak-pidpryyemtsyu-monetyzuvaty-intelektualnu-vlasnist/). 11.09.2026).***

***

Протягом восьми місяців 2026 року Харківська митниця зафіксувала 336 випадків порушення митних правил на загальну суму понад 3,34 млн грн. Найбільш масовою категорією стали порушення прав інтелектуальної власності — 302 факти на суму 1,8 млн грн. Водночас найвагоміші фінансові ризики для держави були пов’язані з 16 справами щодо неправомірного зменшення митних платежів, де сума недоборів сягнула 12,5 млн грн. Крім того, митники виявляли факти приховування товарів від контролю (920 тис. грн), порушення термінів транзиту та доставки товарів (615 тис. грн), а також випадки втрати товарів, митне оформлення яких не було завершене.

За результатами розгляду цих справ митниця винесла 11 постанов про штрафи, а загальна сума стягнень (з урахуванням попередніх періодів) склала 335 тис. грн. Водночас до суду було направлено 269 справ на суму 3,2 млн грн, за якими судові органи наклали штрафів на 5,8 млн грн та застосували конфіскацію майна на 10,7 млн грн, забезпечивши стягнення 790 тис. грн. ***(Віталій Хіневич. Митники Харківщини назвали найпоширеніші порушення за 8 місяців 2026 року // РЕДПОСТ (https://redpost.com.ua/news/1296878-mitniki-harkivschini-nazvali-nayposhirenishi-porushennya-za-8-misyatsiv-2026-roku). 12.09.2026).***

***

Поділ специфічних активів, таких як об'єкти інтелектуальної власності та домашні улюбленці, є складним процесом, який вимагає розуміння особливостей їхнього правового режиму. Відповідно до законодавства, усе майно, набуте під час шлюбу, є спільною сумісною власністю подружжя, і це правило поширюється навіть на активи, створені або оформлені на фізичну особу-підприємця. Проте в інтелектуальній власності поділу підлягають виключно майнові права, які мають економічну цінність, тоді як особисті немайнові права, наприклад право авторства, залишаються невіддільними від творця. Оскільки механічний поділ майнових прав на ІТ-продукти, книги чи торговельні марки порівну фактично «паралізує» їх використання через необхідність постійного погодження рішень, найефективнішим способом поділу є виплата грошової компенсації. За таким сценарієм автор отримує сто відсотків майнових прав, а другому з подружжя виплачується половина ринкової вартості цих прав, що, однак, можливе лише за взаємною згодою сторін. За відсутності компромісу суд змушений встановлювати «ідеальні частки», що створює ризики блокування активів, хоча за клопотанням сторін може бути визначено порядок спільного користування з розподілом доходів. Аналогічний правовий режим застосовується і до домашніх улюбленців, які з погляду цивільного законодавства прирівнюються до речей і також підлягають поділу як спільне майно. Якщо жоден із подружжя не погоджується на грошову компенсацію за «частку» тварини, суд може залишити її у спільній власності та навіть встановити графік почергового користування нею. З огляду на високу ймовірність багаторічних судових спорів, правову невизначеність та ризик втрати контролю над цінними активами, найрозумнішим рішенням для подружжя є превентивне укладення шлюбного договору або договору про поділ майна ще до виникнення конфліктних ситуацій. ***(Мілана Нечваль. Нетрадиційні об'єкти при поділі майна подружжя в суді: від інтелектуальної власності до домашніх улюбленців // Василь Кісіль і Партнери (https://vkp.ua/en/publication/netraditsiyni-obrsquoiekti-pri-podili-mayna-podruzhzhya-v-sudi-vid-intelektualnoyi-vlasnosti-do-domashnikh-ulyublentsiv). 17.09.2026).***

Торговельна марка (ТМ) є ключовим юридично захищеним нематеріальним активом бізнесу, що надає власнику виключне право використовувати позначення для визначених товарів і послуг та забороняти його неправомірне використання іншими. В Україні діє принцип першості реєстрації, а не використання, тому без офіційного оформлення прав бренд залишається незахищеним перед конкурентами незалежно від тривалості його присутності на ринку.

Процедура реєстрації через Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) триває від 9 місяців до півтора року й складається з кількох послідовних етапів: попереднього пошуку на тотожність і схожість для завчасного виявлення ризиків відмови; подання заявки із грамотним вибором класів за Ніццькою класифікацією (з урахуванням як поточної діяльності, так і планів розвитку); проходження формальної та кваліфікаційної експертиз; а також періоду для можливого подання заперечень третіми особами. Отримане свідоцтво діє 10 років із правом необмеженого продовження за умови сплати відповідних зборів.

Типовими помилками бізнесу є затягування реєстрації до моменту набуття брендом упізнаваності, реєстрація лише назви без логотипа (якщо графічний елемент є ключовим), неправильний вибір охоронюваних класів товарів і послуг, а також нехтування регулярним моніторингом нових заявок у реєстрах. Загальна вартість реєстрації складається з державних зборів і мита, які безпосередньо залежать від кількості обраних класів, а також вартості юридичного супроводу.

Залучення профільних юристів ще на етапі підготовки документів є значно вигіднішим, ніж усунення помилок, подолання відмов чи ведення спорів постфактум. Грамотне оформлення ТМ в усіх актуальних класах, своєчасний моніторинг ринку та завчасне планування міжнародної реєстрації створюють надійний фундамент для капіталізації та безпечного масштабування бізнесу в Україні та за кордоном. ***(Реєстрація торговельної марки в Україні: строки, вартість та типові помилки // Контракти.ua (https://kontrakty.ua/article/298031). 24.09.2026).***

***

Розроблена українцями у Великій Британії технологія модульної промислової ізоляції Inzonex отримала позитивний висновок міжнародної патентної експертизи від Європейського патентного відомства, яке підтвердило новизну, винахідницький рівень та промислову придатність рішення за всіма 14 пунктами заявки без жодних зауважень. Інноваційна система являє собою модулі, що точно повторюють форму обладнання, забезпечуючи економію енергоносіїв, зниження викидів CO_2 та захист персоналу від опіків. Завдяки унікальній конструкції зовнішня оболонка з термостійкого текстилю з покриттям PTFE або силікону легко знімається для очищення, а змінне ізоляційне осердя з мінеральної вати, керамічного волокна

чи аерогелю можна використовувати повторно. Первинна заявка на патент була подана у Великій Британії у 2025 році, а у 2026 році її розширили через систему PCT Всесвітньої організації інтелектуальної власності, що закріплює пріоритет розробки понад у 150 країнах світу. Технологія, створена за участі українських спеціалістів, вже успішно інтегрована на підприємствах харчової, аграрної та фармацевтичної галузей більш ніж у 30 країнах, включаючи найбільших світових виробників, а також взяла участь у британській програмі інновацій з управління тепловою енергією. ***(Європейське патентне відомство не знайшло аналогів технології українців з Британії // ТОВ «КОМУНІКАЦІЙНИЙ ХАБ "ЕКОНОМІКА» (https://delo.ua/news-companies/jevropeiske-patentne-vidomstvo-ne-znaislo-analogiv-texnologiyi-ukrayinciv-z-britaniyi-473374/).28.09.2026).***

***

Стрімкий розвиток українського оборонного сектору (MilTech) в умовах повномасштабної війни виявив суттєву правову колізію щодо належності майнових прав інтелектуальної власності на винаходи та програмне забезпечення, створені військовослужбовцями під час виконання службових обов'язків. Загальне цивільне законодавство передбачає спільне володіння правами між працівником і роботодавцем, проте військова служба є особливим видом публічної служби, де відсутні класичні трудові договори, а механізмів спільного розпорядження правами між військовослужбовцем і державою (в особі Міноборони) практично не існує.

Сьогодні військові розробки можна умовно поділити на три категорії: створення продукту за прямим наказом або в спеціалізованих R&D-підрозділах (де права мають належати державі, але часто не оформлюються на баланс); польовий ініціативний MilTech, розроблений бійцями за власні чи волонтерські кошти (де формальні права залишаються за автором, але фактично використовуються підрозділом); а також технології з використанням державної таємниці, самовільне патентування яких загрожує кримінальною відповідальністю. Ситуацію ускладнює відсутність у кошторисах військових частин статей видатків та методик для виплати грошової винагороди чи роялті авторам-військовим, що нівелює мотивацію офіційно передавати технології державі та стимулює їхній «тіньовий» трансфер у приватний сектор. У результаті після демобілізації ветерани стикаються з ризиками оскарження прав із боку Міноборони при спробах залучити венчурні інвестиції, а через попередній публічний розголос у медіа такі розробки нерідко втрачають патентну новизну.

Орієнтуючись на досвід країн НАТО — зокрема США, де військовим винахідникам гарантується щонайменше 15% від роялті через федеральні програми трансферу технологій, та Ізраїлю з його прозорою моделлю цивільного ліцензування військових розробок через підрозділ MAFAT, — Україна потребує системного реформування сфери оборонної інтелектуальної

власності. Для цього необхідно законодавчо закріпити поняття «військовослужбовий об'єкт інтелектуальної власності», запровадити обов'язкові типові IP-протоколи й алгоритми постановки нематеріальних активів на баланс частин, створити дієвий механізм фінансового преміювання бійців-винахідників, а також заснувати спеціалізований Military IP Hub при Міноборони для перевірки патентної чистоти, розсекречення та ліцензування технологій. Гармонізація цих норм є ключовим фактором збереження національної безпеки та успішної комерціалізації повоєнного українського оборонно-промислового комплексу. ***(Дмитро Слободянюк. IP, створене військовослужбовцями: кому належать права на розробки для оборони? // ТОВ «Юридична газета» (https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/ip-stvorene-viyskovosluzhbovcyami-komu-nalezhat-prava-na-rozrobki-dlya-oboroni-.html). 28.09.2026).***

***

Підписання контракту з лейблом — це завжди обмін контролю над творчістю та частки доходу на інвестиції, експертизу та масштаб просування. Сучасний лейбл, що функціонує за логікою венчурного фонду, вже не просто видавець або дистриб'ютор, а повноцінна екосистема, яка бере на себе продакшн, маркетинг, пітчинг, створення візуального контенту та юридичний супровід. Вибір між мейджор-лейблом та інді визначає стратегію кар'єри: мейджори обіцяють величезні аванси та глобальне охоплення, забираючи 80–90% доходу та права на майстер-записи, тоді як інді пропонують гнучкі умови (50/50 чи 70/30), збереження прав та творчу свободу, але з меншими стартовими можливостями. Незважаючи на високі відсотки лейблів, навіть 15% від мейджора часто приносять більше абсолютного доходу за рахунок масштабу, ніж 95% при самостійному релізі, а ключовою перевагою лейбла є прямий доступ до редакторів стримінгів та спецпроєктів, що критично для потрапляння у редакторські плейлисти. Втім, аванси є фактичним боргом, що погашається з майбутніх роялті (для відбивання $100 тис. потрібно близько 100 млн стримів), зобов'язуючи артиста випускати певну кількість релізів. У 2026 році співпраця з лейблом необхідна музикантам без бюджету та розуміння ринкових механізмів, особливо за виходу на міжнародний ринок, тоді як виконавці з власною усталеною аудиторією (від 50 тис. підписників) та навичками DIY-маркетингу можуть успішно забирати всі 100% доходу самостійно. Оскільки українські лейбли дедалі частіше відходять від моделі повного менеджменту на користь гнучких сервісних підходів, це знижує ризики для виконавців, але водночас вимагає від них чіткого розуміння власних потреб та пильної уваги до пунктів контракту: виключності прав, квоти релізів та умов розірвання угоди зі штрафними санкціями. ***(Тетяна Єрмоленко. Музичні лейбли: як працюють та як заробляють? // ТОВ «КОМУНІКАЦІЙНИЙ ХАБ "ЕКОНОМІКА» (https://delo.ua/creative-economy/muzicni-leibli-yak-pracyuyut-ta-yak-zaroblyayut-473505/). 30.09.2026).***

В Україні корисна модель є дієвим інструментом правової охорони практичних удосконалень пристроїв або технологічних процесів у будь-якій галузі за умови їхньої відповідності критеріям новизни та промислової придатності. Оформлення патенту вимагає чіткої ідентифікації суто технічних характеристик розробки, відокремлення їх від маркетингових описів, визначення суттєвих ознак і способу реалізації, а також своєчасного врегулювання прав на реєстрацію між винахідником і роботодавцем (у разі створення службового об'єкта) ще до подання матеріалів.

Оскільки наявність робочого прототипу сама по собі не гарантує новизни, обов'язковим етапом підготовки є патентний пошук у національних, міжнародних базах та відкритих науково-технічних джерелах, що дозволяє оцінити рівень техніки та грамотно скласти формулу корисної моделі. Патентна заявка має відповідати вимозі єдності та містити чітко узгоджені між собою опис, формулу і за потреби креслення. Після надходження документів відомство здійснює формальну експертизу та перевірку сплати зборів, проте сам патент видається під особисту відповідальність володільця за його відповідність умовам патентоздатності, тому глибина попереднього пошуку безпосередньо впливає на стійкість прав у разі виникнення спорів.

Отриманий патент на корисну модель перетворює технічну розробку на повноцінний комерційний актив, надаючи правовласнику виключні права на її використання у власному виробництві, відчуження або передачу за ліцензійними договорами. Для ефективного управління таким нематеріальним активом бізнесу важливо контролювати строки дії охоронного документа, належним чином зберігати правовстановлюючу документацію та своєчасно патентувати наступні вдосконалення технології, формуючи системний портфель інтелектуальної власності. ***(Чорний Андрій. Охорона корисної моделі: для яких технічних рішень вона підходить // MEGA.IF.UA (https://mega.if.ua/okhorona-korisnoyi-modeli-dlya-yakikh-tekhnichnikh-rishen-vona-pidkhodit/). 30.09.2026).***

***

Інтелектуальна власність в цифровому середовищі

Після того як інтернет-магазин Etsy видалив 11 дизайнів футболок Сема Джозефа Карама, на яких було зображено сленговий термін «bruh», та позбавив його значка «Star Seller», продавець одягу зі США звинуватив канадського власника торгової марки в недобросовісному «захопленні торгової марки». Ініціатором видалення став Малік Явар Аббас, який у 2025 році зареєстрував у Канаді торговельну марку на це слово для одягу та рекламних послуг. Замість того, щоб продавати фізичні товари, Аббас управляє веб-сайтом, присвяченим ліцензуванню цього терміна, і він вимагав від Карама

виплатити 1 000 доларів у якості компенсації за відкликання скарги про порушення прав. Карам відхилив цю вимогу, і хоча Аббас зрештою відкликав скаргу після того, як товари вже були видалені, Карам розглядає можливість звернення до суду з метою визнання торгової марки недійсною. Цей спір підкреслює вразливість малих підприємств у системі торговельних марок та на платформах електронної комерції, оскільки політика Etsy вимагає видалення товарів після отримання належного повідомлення про порушення, але не надає продавцям можливості безпосереднього оскарження, змушуючи їх вирішувати суперечки безпосередньо зі скаржником. Експерти з питань права зазначають, що, хоча загальні сленгові терміни можуть бути зареєстровані як торговельні марки, якщо вони слугують для розрізнення бренду, а не лише для опису товару, використання таких фраз у декоративних цілях на одязі може насправді не становити порушення. Крім того, внесені в 2019 році поправки до канадського законодавства про торговельні марки дозволяють визнавати недійсними знаки, зареєстровані «недобросовісно» — це положення, яке поки що практично не застосовувалося, але потенційно може стосуватися моделі Аббаса, що передбачає виключно ліцензування. Зрештою, юристи, що спеціалізуються на питаннях інтелектуальної власності, застерігають, що така ситуація є наслідком зловживання прогалинами в законодавстві, що дозволяє власникам торговельних марок агресивно захищати свої широкі права проти дрібних творців, які не можуть собі дозволити дорогі судові процеси. Це спонукає до закликів щодо більш суворого первинного розгляду фраз, що відображають дух часу, створення більш доступних механізмів оскарження дій, вчинених недобросовісно, та забезпечення справедливіших процедур оскарження на онлайн-майданчиках. ***(Abby Hughes. Etsy seller's 'bruh' T-shirts were removed over a trademark complaint. He says it's trademark squatting // CBC/Radio-Canada (https://www.cbc.ca/news/business/bruh-etsy-trademark-infringement-9.7331470). 06.09.2026).***

***

З моменту виходу серіалу «Drive to Survive» Netflix відіграє ключову роль у розвитку F1, значно розширивши північноамериканську аудиторію цього виду спорту завдяки документальному серіалу в стилі мильної опери, орієнтованому на персонажів, у якому акцент робився на драматизмі та закулісних конфліктах, а не на технічних деталях; після восьмого сезону Netflix тепер виходить на ринок прямих трансляцій F11 завдяки частковому обміну авторськими правами з Apple. Ця участь у Formula-1 є лише невеликою частиною більш масштабного стратегічного повороту Netflix від платформи, що підсилює розважальний контент, до гравця на ринку прямих спортивних трансляцій, який застосовує «стратегію подій», що передбачає вибір окремих, широко обговорюваних «медійних подій» замість участі в торгах за права на трансляцію повного сезону ліги. На відміну від моделі ESPN, яка передбачає вкладення бюджетів у цілі сезони, Netflix купує

окремі гучні події — такі як матчі NFL у день Різдва або бій Джейка Пола та Майка Тайсона, який зібрав десятки мільйонів глядачів по всьому світу, — а потім «переробляє» їх у стилі Netflix за допомогою передподійного ажіотажу (дирижаблі, фургони з їжею, камео зірок), розважального оформлення (шоу Бейонсе чи Снуп Догга у перерві, які іноді затьмарюють саму змагання), виробництвом у стилі CBS у поєднанні з глобальним розповсюдженням Netflix у понад 200 країнах та алгоритмічним просуванням, яке спрямовує глядачів до ширшої бібліотеки контенту. Цей підхід використовує рідкісну синхронність прямих трансляцій у фрагментованому медіапросторі, щоб розпродати преміум-рекламні слоти, забезпечити рекордне зростання кількості передплатників (у тому числі мільйони завдяки одному боксерському поєдинку) та вбудувати спорт у взаємопідсилюючу екосистему, де події просувають оригінальні серіали і навпаки. У Північній Америці це прискорило фрагментацію прав на трансляцію спортивних подій: основні сезони залишаються у традиційних телемереж, тоді як додаткові пакети трансляцій святкових подій або прем'єрних вечорів переходять до стрімінгових сервісів, орієнтованих на молоду аудиторію; сама Formula -1 є наочним прикладом цього ефекту: кількість глядачів у США зросла більш ніж удвічі після того, як серіал «Drive to Survive» та пом'якшення правил щодо соціальних мереж перетворили нішеву європейську серію на популярне явище, орієнтоване на молодь. Критики вказують на ризик того, що надмірна розважальність затьмарить сам спорт, проте ця модель уже довела, що Netflix може перетворювати трансляції на святкові глобальні церемонії, не беручи на себе повних фінансових ризиків, властивих традиційним власникам прав. ***(How has Netflix transformed sports content? // 36kr Europe (https://eu.36kr.com/en/p/3974107528933897). 08.09.2026).***

***

Хоча власники брендів, як правило, усвідомлюють, що шахраї використовують доменні імена для видавання себе за їхні бренди, вони дедалі частіше стикаються з більш підступною загрозою: зловживанням тими самими механізмами захисту інтелектуальної власності, які покликані їх захищати. Зараз шахраї видають себе за органи вирішення спорів, правоохоронні органи та правовласників, щоб вимагати гроші або викрасти особливо цінні доменні імена. Наприклад, зловмисники надсилають реєстраторам підроблені повідомлення за процедурою UDRP (Uniform Domain-Name Dispute-Resolution Policy), обманом змушуючи їх розкривати інформацію про реєстрантів та блокувати домени під хибним приводом існування активного спору. Ця дедалі поширеніша афера змусила ICANN опублікувати попередження в червні 2026 року після того, як щонайменше двох реєстраторів вдалося обдурити, підкресливши необхідність для власників брендів негайно з'ясовувати причини будь-яких незрозумілих блокувань доменів у своїх реєстраторів. Аналогічно, шахраї зловживають наказами про арешт доменів та

повідомленнями про захист прав інтелектуальної власності, надсилаючи надзвичайно реалістичні підроблені ордери, згенеровані штучним інтелектом, з підроблених веб-сайтів правоохоронних органів, щоб призупинити дію доменів або їх викрасти. У відповідь на ці ризики ICANN розробляє механізм автентифікації для своєї процедури «Термінових запитів», щоб гарантувати, що прискорений доступ до непублічних реєстраційних даних надаватиметься лише перевіреним правоохоронним органам. Окрім реєстраторів доменів, об'єктом уваги зловмисників, які видають себе за правовласників, стають також онлайн-торгові майданчики. Вони надсилають шахрайські повідомлення про порушення авторських прав або прав на торговельні марки, а потім вимагають виплати грошової суми за відкликання скарг. Цю тактику проілюстрував нещодавній випадок, розглянутий BOIB, коли шахраї неодноразово використовували щойно зареєстровані домени для надсилання фальшивих запитів про видалення товарів з Etsy, що призвело як до фінансового здирництва, так і до шкоди репутації брендів, від імені яких вони діяли. Зрештою, хоча механізми захисту прав інтелектуальної власності мають вирішальне значення для боротьби з порушеннями в Інтернеті, їхнє зловживання зловмисниками створює значні ризики для даних бренду, його портфеля доменів та репутації. Щоб мінімізувати ці загрози, власники брендів повинні запровадити проактивний моніторинг доменних імен та тісно співпрацювати зі своїми реєстраторами та партнерськими торговельними майданчиками, щоб гарантувати ретельну перевірку всіх запитів щодо захисту прав та повідомлень про видалення через встановлені, безпечні канали. ***(Cora Enright, James Taylor. How domain enforcement mechanisms become the target of fraudsters // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/article/how-domain-enforcement-mechanisms-become-the-target-of-fraudsters). 10.09.2026).***

***

Шахраї дедалі частіше зловживають автоматизованою системою повідомлення про порушення авторських прав компанії Meta в Instagram, щоб блокувати акаунти користувачів і вимагати викуп. Подаючи фальшиві скарги щодо порушення авторських прав, злочинці запускають автоматизовані протоколи Meta, які на даний момент не перевіряють особу чи повноваження заявника перед тим, як вжити заходів. Повторні неправдиві скарги призводять до тимчасового блокування акаунтів, позбавляючи жертв доступу до них — часто це творці контенту, для яких ця платформа є джерелом заробітку. Далі зловмисники переносять спілкування на зовнішні платформи, такі як Telegram, вимагаючи виплати в криптовалюті в обмін на відкликання скарг. Правоохоронні органи попереджають, що сплата викупу не гарантує відновлення облікового запису та не запобігає майбутнім атакам. Хоча компанія Meta відновила деякі конкретні облікові записи, на які звернули увагу ЗМІ, і наразі перебуває під юридичним наглядом щодо своєї політики

блокування облікових записів, вона досі не запровадила загальних заходів захисту для докорінного перегляду свого автоматизованого процесу верифікації. Ця вразливість ще більше посилюється через те, що штучний інтелект може збільшувати масштаби таких шахрайських повідомлень, а також через поширене використання фальшивих повідомлень про порушення авторських прав як фішингових приманок на інших платформах соціальних мереж. Щоб захиститися, експерти радять користувачам увімкнути двофакторну автентифікацію, перевіряти скарги безпосередньо в додатку Instagram, а не за зовнішніми посиланнями, відмовлятися платити викуп або надавати облікові дані, а також користуватися офіційною процедурою оскарження Instagram, ретельно документуючи всі докази вимагання. ***(Danny Bradbury. Copyright scammers get Instagram accounts suspended and demand payment // Malwarebytes (https://www.malwarebytes.com/blog/scams/2026/09/copyright-scammers-get-instagram-accounts-suspended-and-demand-payment). 10.09.2026).***

***

Оскільки, за оцінками, 80 % підроблених товарів зараз продається в Інтернеті, тестові покупки — або «таємні покупки» — стали незамінним інструментом розслідування для команд із захисту брендів, які прагнуть виявляти та доводити факти незаконного продажу та розповсюдження на «сірому ринку». Однак коли бренди з обмеженими ресурсами намагаються проводити такі операції власними силами, використовуючи методи «зроби сам», отримані докази зазвичай не витримують юридичної перевірки через три критичні помилки: порушення анонімності покупця, що розкриває внутрішню корпоративну інформацію та дозволяє обережним фальсифікаторам скасовувати або маніпулювати транзакціями; ненавмисне провокування, коли недосвідчений слідчий спонукає продавця вчинити правопорушення, якого той раніше не скоював, надаючи продавцю беззаперечну правову захисну позицію; та недосконалі ланцюги зберігання доказів, коли недостатньо задокументовані записи про доставку, непослідовні записи на веб-сайті або незахищене зберігання доказів роблять докази неприйнятними в суді. Окрім безпосередніх марних витрат на юридичні послуги, невдалі спроби примусового виконання мають серйозні комерційні наслідки: вони розкривають методи розслідування бренду, підбадьорюють фальсифікаторів до використання більш прихованих каналів, завдають шкоди репутації в очах громадськості та непоправно погіршують відносини з великими платформами електронної комерції — такими як китайські торгові майданчики — які вимагають надання переконливих доказів перед видаленням товарів. Отже, для того щоб успішно перетворити тестові покупки на юридично обґрунтовані докази, необхідне професійне виконання, засноване на таємній оперативній інфраструктурі — включаючи спеціальні псевдоніми, місця доставки, які неможливо відстежити, та безпечні способи оплати — у поєднанні з бездоганним, ретельно

задокументованим ланцюгом зберігання доказів від моменту придбання до винесення судового рішення. ***(Holly Roberts, Julia Stockwell. The risks of DIY test purchases amid online brand enforcement pressures // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/article/the-risks-of-diy-test-purchases-amid-online-brand-enforcement-pressures). 10.09.2026).***

***

Цифрова трансформація нафтогазової галузі призводить до кардинальної зміни найціннішої інтелектуальної власності сектору: від традиційних патентів на фізичні інженерні розробки до цифрових активів, таких як моделі штучного інтелекту, власні операційні набори даних та платформи «цифрових двійників». Ця еволюція створює значні правові виклики, насамперед щодо права власності на дані та контролю над ними, оскільки необроблені операційні дані не вписуються чітко в існуючі рамки законодавства США про інтелектуальну власність і тому мають захищатися за допомогою договорів, засобів контролю доступу та законодавства про комерційну таємницю. Отже, оператори та постачальники технологій повинні чітко визначити права на дані — зокрема, право власності, використання даних для навчання штучного інтелекту та зберігання даних після припинення дії договору — у своїх угодах про надання послуг, тоді як спільні підприємства потребують чітких механізмів для розмежування та визначення прав власності на інтелектуальну власність «фону» та «першого плану». Крім того, розгортання приватних мереж 5G для промислових додатків Інтернету речей (IoT) у режимі реального часу створює для енергетичного сектору ризик, пов’язаний із патентами, що є суттєвими для стандартів (SEP), що нагадує руйнівні суперечки щодо ліцензування, які раніше спостерігалися у галузях смартфонів та автомобілебудування. У міру впровадження модулів 5G у польове обладнання енергетичні компанії стикаються зі зростаючими вимогами щодо ліцензування патентів на суттєві патенти (SEP) і повинні стратегічно реагувати на це, оцінюючи свої ризики, домовляючись про зобов’язання щодо SEP у контрактах на закупівлю, беручи участь у діяльності організацій з розробки стандартів, аналізуючи патентні пули, такі як Avancі, та розвиваючи навички ведення переговорів на умовах FRAND. Щоб ефективно орієнтуватися в цій ситуації, енергетичні підприємства повинні проводити комплексні аудити інтелектуальної власності, формувати патентні портфелі, орієнтовані на комерційні цілі, із багаторівневими стратегіями формулювання патентних вимог, а також активно шукати шляхи монетизації, такі як ліцензування та розробка платформ. Зрештою, компанії, які інтегрують стратегію у сфері інтелектуальної власності у свої рішення щодо інвестицій у цифрові технології — а не розглядають її як щось другорядне — матимуть кращі можливості для забезпечення безпеки своїх даних, управління ризиками, пов’язаними з 5G SEP, та захисту своїх конкурентних переваг на цифровому енергетичному ринку. ***(Gregory D. Len. Digital Wellsprings: How Intellectual Property Rights Power the***

Data-Driven Transformation of the Energy Industry // Troutman Pepper Locke (https://www.troutman.com/insights/digital-wellsprings-how-intellectual-property-rights-power-the-data-driven-transformation-of-the-energy-industry/). 24.09.2026).

***

Україна

Заступниці міністра культури України Анастасія Бондар та Тетяна Філевська провели робочу зустріч із топменеджментом Google для обговорення стратегічних напрямів цифровізації культури та інформаційної безпеки. Ключовими темами діалогу стали впровадження інноваційних технологій і штучного інтелекту для збереження та структурування музейних колекцій, а також розширення присутності української спадщини на платформі Google Arts & Culture, зокрема через залучення таких інституцій, як Шевченківський національний заповідник та Національна філармонія.

Окрему увагу сторони приділили питанням інтелектуальної власності: Тетяна Філевська поінформувала про розробку нового профільного закону, що регулюватиме використання ШІ в авторському праві, а представники міністерства наголосили на необхідності ефективнішої протидії поширенню піратського контенту в мережі. У сфері інформаційної безпеки було досягнуто домовленостей щодо використання інструментів Google для підтримки національного проєкту з медіаграмотності «Фільтр» та боротьби з дезінформацією, особливо під час виборчих процесів та в умовах зовнішніх маніпуляцій. Зустріч завершилася домовленістю про продовження консультацій та започаткування нових спільних цифрових проєктів. ***(У Мінкульті з представниками Google обговорили розвиток цифрових проєктів та захист культурної спадщини // Укрінформ (https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4163230-u-minkulti-z-predstavnikami-google-obgovorili-rozvitok-cifrovih-proektiv-ta-zahist-kulturnoi-spadsini.html). 11.09.2026).***

***

Авторське право на цифровий контент, зокрема фотографії, відео та тексти, виникає автоматично з моменту його створення і не вимагає обов'язкової реєстрації, спираючись на презумпцію авторства. Закон охороняє форму творчого вираження, а не саму ідею, тому будь-який оригінальний об'єкт, від студійного знімка до короткого відеоролика, є власністю творця. Використання чужого контенту без дозволу допускається лише у виняткових випадках, таких як цитування з освітньою чи інформаційною метою, створення пародій або висвітлення поточних подій, за умови обов'язкового зазначення автора та джерела, тоді як посилання на «інтернет» як джерело не звільняє від відповідальності. У разі виявлення крадіжки контенту критично важливо зафіксувати факт порушення до будь-

яких звернень до порушника, оскільки простих скріншотів може бути недостатньо. Надійним доказом слугує адвокатський протокол огляду веб-сторінки або фіксація через сервіси вебархівування із збереженням точних URL-адрес та дат публікації. Для підтвердження авторства необхідно зберегти первинні технічні файли, такі як RAW-знімки з метаданими EXIF, вихідні файли відеомонтажу або чернетки текстів, а також враховується дата першої публікації в мережі, що діє як належна презумпція авторства, а додатковим інструментом захисту може слугувати державна реєстрація авторського права. Для оперативного реагування законодавство передбачає позасудову процедуру Take-Down, яка зобов'язує власника веб-сайту або хостинг-провайдера заблокувати або видалити незаконний контент протягом 48 годин після отримання офіційної заяви правовласника. Ігнорування цієї вимоги тягне за собою адміністративну відповідальність для провайдера, а механізми на кшталт DMCA дозволяють ефективно боротися з піратством на популярних платформах та у пошуковій видачі. Проте видалення матеріалу не скасовує факту минулого порушення, тому автор має повне право звернутися до суду для стягнення грошової компенсації. Судовий захист дозволяє стягнути з порушника фіксовану компенсацію, розмір якої може становити від двох до двохсот прожиткових мінімумів для працездатних осіб, або обчислюватися як подвійна чи потрійна вартість ліцензії на використання твору. Судова практика підтверджує, що навіть некомерційне або випадкове запозичення контенту без належного оформлення прав призводить до реальних фінансових санкцій, що робить цифрове середовище простором, де права творців надійно захищені за умови правильної фіксації доказів та дотримання чіткого алгоритму дій. ***(Георгій Петров. Авторське право в інтернеті: захист фото, відео та текстів // Адвокатське бюро «ЮРКОНСАЛТ» (https://jurconsult.pro/tsyvilne/avtorske-pravo-v-interneti-zakhyst-kontentu/). 29.09.2026).***

***

Європейський Союз

Для отримання патенту на винаходи, що реалізуються за допомогою комп'ютера (CII), зокрема у сферах штучного інтелекту та машинного навчання, у Європейському патентному відомстві (EPO) необхідно дотримуватися суворих вимог щодо «технічного характеру». Хоча Європейська патентна конвенція дозволяє патентування у всіх галузях техніки, вона прямо виключає нетехнічні об'єкти, такі як математичні методи, розумові дії та комп'ютерні програми «як такі». Проте CII залишаються патентоспроможними, якщо вони забезпечують технічний прогрес. Подолання першого бар'єру — притаманної патентоспроможності — зазвичай є нескладним, оскільки достатньо лише самого використання комп'ютера; справжнє завдання полягає у встановленні винахідницького рівня за допомогою

підходу «проблема-рішення», що застосовується в ЕРО. Оскільки програмне забезпечення та алгоритми за своєю суттю є нетехнічними, вони можуть сприяти винахідницькому рівню лише в тому випадку, якщо взаємодіють з об'єктивною технічною проблемою або вирішують її — або шляхом впливу на зовнішній фізичний процес, наприклад, керування транспортним засобом, або шляхом підвищення внутрішньої ефективності комп'ютера.

Отже, заявлений винахід повинен мати технічний характер у всьому своєму обсязі, тобто він не може охоплювати суто інтелектуальні реалізації або широкі нетехнічні застосування. Наприклад, нова архітектура штучного інтелекту повинна бути пов'язана з конкретним технічним завданням і, можливо, з конкретними навчальними даними, щоб уникнути заявки на нетехнічні види використання, такі як фінансовий аналіз. Крім того, технічний ефект, на який спираються для встановлення винахідницького рівня, повинен бути обов'язково досягнутим, а не лише потенційним, і він не може залежати від прийняття рішень людиною, що порушує причинно-наслідковий ланцюг. Заявники повинні чітко визначити конкретну об'єктивну технічну проблему та продемонструвати конкретну технічну перевагу, таку як підвищена точність або швидкість, порівняно з найближчим рівнем техніки. Ця перевага іноді може бути підкріплена порівняльними даними, наданими після подання заявки, за умови, що технічний ефект був правдоподібним на момент первісної подачі заявки. Крім того, будь-які аргументи, що ґрунтуються на технічних упередженнях, повинні суворо базуватися на технічних вченнях, а не на адміністративних чи комерційних обмеженнях.

Окрім винахідницького рівня, вимога щодо достатності розкриття інформації має особливо важливе значення для винаходів у сфері штучного інтелекту та машинного навчання. Заявники не можуть розглядати ці системи як прості «чорні скриньки»; вони повинні надати достатньо детальну інформацію щодо вибору навчальних даних, гіперпараметрів та базисних функцій, щоб фахівець у цій галузі міг відтворити винахід, при цьому не обов'язково подаючи величезні набори даних. Зрештою, хоча ситуація з патентоспроможністю програмного забезпечення в ЕРО є складною та швидко змінюється, отримати надійний захист для винаходів у сфері штучного інтелекту цілком можливо. Успіх залежить від ретельного складання заявки з самого початку, що гарантує вичерпне викладення технічних досягнень, конкретних застосувань та основних механізмів винаходу, щоб витримати як первинну експертизу, так і майбутні оскарження після видачі патенту. ***(James Short, Simon Binnie, Simon Kahn and Howard Sands. Specialist chapter: Overcoming patentability challenges for computer-implemented inventions at the EPO // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-prosecution-review/2027/article/specialist-chapter-overcoming-patentability-challenges-computer-implemented-inventions-the-epo). 17.09.2026).***

***

Канада

Експоненціальне розширення інфраструктури центрів обробки даних — що прискорюється завдяки хмарним обчисленням, штучному інтелекту та зростанню попиту на цифрові послуги — перетворило проектування та управління об'єктами на центр інтенсивної науково-дослідної, розробницької та патентної діяльності, в рамках якої за останні роки у світі було опубліковано десятки тисяч патентних сімейств. У цих капіталомістких об'єктах інновації, що підлягають патентуванню, охоплюють конфігурації фізичних серверів та стійок (такі як гнучкі архітектури розподілу ресурсів та інтегрований моніторинг за допомогою датчиків), сучасні системи охолодження (які вирішують проблему систем, що споживають до 40 % загальної потужності об'єкта, за допомогою рідинного охолодження, блейдових механізмів теплообміну та ізоляції «гарячих» і «холодних» проходів), а також системи керування на основі штучного інтелекту, що оптимізують ефективність використання енергії (PUE) та розподіл робочих навантажень. Щоб забезпечити юридично чинний захист операційних систем на основі штучного інтелекту в таких юрисдикціях, як Канада (відповідно до рекомендацій Канадського відомства з інтелектуальної власності (CIPO) на 2026 рік), заявники повинні уникати абстрактних формулювань формули винаходу, чітко пов'язуючи алгоритмічну логіку прийняття рішень із фізичними елементами об'єкта та спостережуваними змінами фізичних умов експлуатації.

Важливо, що інновації, які оптимізують використання ресурсів та зменшують споживання електроенергії чи води, можуть скористатися глобальними механізмами прискореної експертизи для «зелених» технологій, такими як безкоштовна послуга CIPO «Розширена експертиза для «зелених» технологій», яка скорочує термін першої офіційної відповіді до трьох місяців і дозволяє отримати патент протягом року, а також аналогічними каналами прискореного розгляду у Великій Британії, Японії та Китаї. Окрім забезпечення диференціації на ринку та можливості встановлювати преміальні ціни на послуги, потужний портфель патентів у сфері центрів обробки даних відкриває прибуткові джерела доходу від ліцензування — про що свідчать угоди з ліцензування для підприємств, що охоплюють сотні патентів на системи ізоляції, — приваблює життєво важливі інвестиції та створює критично важливий захисний важіль проти зростаючої загрози заяв про порушення прав, які дедалі частіше спрямовані на операторів нижчих ланок ланцюга постачання та кінцевих користувачів, а не на виробників компонентів… Отже, розробники та оператори центрів обробки даних повинні інтегрувати стратегію щодо інтелектуальної власності на найраніших етапах проектування об'єктів та закупівлі, проводячи ретельний аналіз свободи дій, запроваджуючи систематичні внутрішні процеси збору винаходів, ретельно вивчаючи положення про відшкодування збитків з боку постачальників у контексті цілісних системних архітектур, а також постійно відстежуючи патентний

ландшафт, щоб забезпечити довгострокову операційну стійкість та комерційну перевагу. ***(James E. Longwell and Shahrzad Esmaili. Patenting innovation in data centres: Protecting configurations, cooling technologies, and the green advantage // Gowling WLG (https://gowlingwlg.com/en/insights-resources/articles/2026/patenting-innovation-in-data-centres). 08.09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

Електронна комерція у форматі прямих трансляцій у Китаї стрімко розвивається, але водночас створює нові виклики для захисту прав інтелектуальної власності. На відміну від традиційної «поличкової» моделі онлайн-торгівлі, де порушення можна простежити через сталі посилання та стабільних операторів, у середовищі прямих трансляцій вони мають риси миттєвості, фрагментарності та прихованості. Контент швидко зникає, посилання змінюються, а продавці переходять між акаунтами й кімнатами, що ускладнює збір доказів, визначення масштабу порушень та ідентифікацію реальних контролерів.

Правовласники стикаються з чотирма ключовими проблемами: збереження доказів, кількісне визначення масштабу порушень, встановлення відповідальних осіб та доведення умисності. У результаті компенсації часто є низькими, а повторні порушення важко зупинити. Автор наводить приклади двох справ, де вдалося отримати значні компенсації — 5 та 10 мільйонів юанів, — завдяки комплексній стратегії: виявленню реального контролера мережі, використанню спільних ознак для агрегування даних про продажі та побудові повного ланцюга доказів, що підтверджує умисність і повторність дій.

Таким чином, ефективний захист у сфері електронної комерції у форматі прямих трансляцій потребує системних, глибоких і орієнтованих на дані підходів. Лише комплексне доведення масштабності та умисності порушень дозволяє отримати високі компенсації й реально стримати організовані та повторювані дії порушників. ***(Alice Yu. IP enforcement dilemmas and strategies in live-stream e-commerce: lessons from two cases // Lusheng Law Firm (https://lushengweb-prod.chinacloudsites.cn/insightsandalerts/articles/2026/ip-enforcement-dilemmas-and-strategies-in-live-stream-e-commerce-lessons-from-two-cases). 22.09.2026).***

***

Республіка Індія

Згідно з індійським патентним законодавством, інновації, пов'язані з програмним забезпеченням, займають специфічне проміжне положення, яке регулюється розділом 3(k) Закону про патенти 1970 року, який законодавчо виключає математичні методи, бізнес-методи, алгоритми та

«комп'ютерні програми як такі» з переліку об'єктів, що підлягають патентуванню. Отже, отримання патентного захисту в Індії залежить не від того, чи містить винахід код, а від того, чи заявлений об'єкт становить патентоспроможний винахід, пов'язаний з комп'ютерами (CRI), який забезпечує справжнє технічне рішення технічної проблеми… У знаковому рішенні у справі «Ferid Allani проти Union of India & Ors» (2019) Вищий суд Делі роз'яснив, що законодавче включення виразу «per se» було спеціально спрямовано на запобігання автоматичному відхиленню законних технологічних досягнень лише через те, що вони реалізуються за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення. Натомість патентоспроможність залежить від доведення наявності очевидного «технічного ефекту» або «технічного внеску», такого як підвищена швидкість обробки даних, оптимізоване управління пам'яттю, надійний криптографічний захист даних або прямий контроль над фізичними апаратними системами.

Ця судова інтерпретація втілюється у переглянутих «Керівних принципах щодо експертизи винаходів, пов'язаних з комп'ютерами» (Керівні принципи CRI, 2025) Індійського патентного відомства, які зобов'язують експертів виходити за межі лінгвістичного формулювання формули винаходу для оцінки сутності самого винаходу; просте виконання виключеного бізнес-методу, математичної формули або абстрактного алгоритму на загальній, традиційній комп'ютерній архітектурі, як і раніше, не підлягає патентуванню відповідно до розділу 3(k)… Крім того, подолання порогу, встановленого у розділі 3(k), є лише передумовою, а не гарантією видачі патенту, оскільки CRI повинні самостійно відповідати загальним критеріям патентоспроможності, передбаченим у розділі 2(1)(j) — а саме: абсолютній глобальній новизні, винахідницькому рівню (неочевидності) та промисловій застосовності — поряд із суворими законодавчими вимогами щодо розкриття інформації та можливості реалізації винаходу. Для технологічних підприємств та інноваторів, які розробляють програмне забезпечення в Індії, успішна патентна стратегія вимагає відокремлення базової технічної архітектури від суто комерційних або адміністративних робочих процесів, зосередження уваги при формулюванні формули винаходу саме на конкретному технічному внеску та взаємодіях системи, дотримання суворої конфіденційності до подання заявки для збереження новизни, а також ретельного документування етапів розробки для встановлення патентної позиції, що підлягає примусовому виконанню. ***(Are Software Patents Allowed in India? // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/software-patents-in-india-explained/). 11.09.2026).***

***

Республіка Індонезія

Національна організація колективного управління правами Індонезії (LMKN) пригрозила закрити Netflix у країні, якщо стрімінгова платформа не сплатить нараховані роялті за музику на суму близько 75 мільярдів рупій (4,3 мільйона доларів США). LMKN заявляє, що Netflix не здійснював виплат роялті з моменту запуску своєї комерційної служби в Індонезії у 2016 році, порушуючи національне законодавство про авторське право та подальші урядові постанови, прийняті у 2014, 2021 та 2025 роках. Представники LMKN, які раніше проводили неформальні переговори з Netflix у Лондоні, заявили, що якщо платформа й надалі затримуватиме виплати, організація звернеться до Міністерства юстиції та Міністерства комунікацій і цифрових технологій із проханням скасувати доступ до Netflix в Індонезії.

Цей спір є відображенням більш широких міжнародних зусиль урядів та організацій з управління авторськими правами, спрямованих на стягнення доходів із стрімінгових сервісів. Компанія LMKN зазначила, що Netflix вже врегулювала подібні зобов'язання щодо виплати роялті на інших азіатських ринках, посилаючись на угоди в Таїланді та на Філіппінах, а також на угоду з Корейською асоціацією авторських прав на музику щодо сплати ліцензійних зборів за пісні в Південній Кореї до 2025 року. Тим часом регуляторні органи в інших регіонах посилюють фінансовий нагляд за стрімінговими платформами; наприклад, Австралійське податкове управління нещодавно постановило, що дохід, отриманий від абонентської плати за хмарні та стрімінгові послуги, містить елементи інтелектуальної власності, що робить його об'єктом оподаткування місцевим податком на роялті. ***(Indonesia orders Netflix to pay US$4.3m in music royalties or face shutdown // South China Morning Post Publishers Ltd. (https://www.scmp.com/week-asia/lifestyle-culture/article/3367031/indonesia-orders-netflix-pay-us43m-music-royalties-or-face-shutdown). 10.09.2026).***

***

Сполучені Штати Америки

У ігровій індустрії, тоді як торгові марки захищають ідентичність бренду, а авторські права — художнє вираження, патенти на корисну модель слугують основним правовим механізмом захисту функціональних інновацій, таких як унікальні ігрові механіки, системи ставок, апаратні корпуси та запатентовані користувацькі інтерфейси. Отримання патентів у сфері азартних ігор вимагає дотримання суворих законодавчих термінів та критеріїв придатності: згідно з американською системою «перший, хто подав заявку», заявки повинні бути подані протягом одного року з моменту публічного розкриття інформації або комерційних пропозицій щодо продажу, тоді як міжнародні режими, як правило, вимагають абсолютної новизни до

будь-якого публічного оприлюднення. Крім того, заявники піддаються ретельній перевірці відповідно до статті 35 U.S.C. § 101 та прецеденту Верховного суду у справі «Alice Corp. v. CLS Bank International», згідно з якими методи гри, правила гри в карти та абстрактні концепції ставок не підлягають патентуванню, якщо вони не трансформовані винахідницькою концепцією, що вирішує технічну проблему, яка виходить за межі рутинної, традиційної комп'ютерної реалізації.

Для розробки ефективної патентної стратегії студіям та операторам необхідно на ранньому етапі забезпечити отримання офіційних угод про передачу прав винахідника від співробітників та підрядників, своєчасно закріпити дати пріоритету шляхом подання попередніх заявок, а також підготувати ґрунтовні описи, що підкреслюють технічні переваги та альтернативні варіанти реалізації. Патентна програма компанії повинна відповідати її комерційному масштабу: студії на початковому етапі можуть подавати недорогі попередні заявки, щоб зберегти пріоритет, одночасно перевіряючи попит на ринку; розробники на етапі зростання можуть формувати захисні портфелі, щоб запобігти копіюванню та створити важелі для взаємного ліцензування; а оператори з усталеною репутацією можуть підтримувати портфелі продовжень у різних юрисдикціях та активні програми моніторингу ринку для забезпечення комерційної ексклюзивності та захисту прав. Водночас, оскільки володіння патентом не надає прямого права на використання винаходу, нові учасники ринку повинні орієнтуватися у захаращених галузевих «патентних хащах», що охоплюють основоположні механізми, такі як каскадні барабани та прогресивні джекпоти. Проведення проактивних аналізів свободи використання (FTO) та отримання висновків про відсутність порушення прав перед запуском продукту дає змогу компаніям розробляти рішення, що обходять існуючі патенти, домовлятися про необхідні ліцензії та мінімізувати ризик умисного порушення прав і посилених збитків у потрійному розмірі, що в кінцевому підсумку перетворює розробку патентів на структурований, проактивний бізнес-актив. ***(Scott Weide and Matthew T. Kramer. Intellectual Property Issues for Game Developers and Operators (Part 2: Building and Navigating the Patent Landscape) // Snell & Wilmer LLP. (https://www.swlaw.com/publication/intellectual-property-issues-for-game-developers-and-operators-part-2-building-and-navigating-the-patent-landscape/). 04.09.2026).***

***

Поліцейське управління Анкориджа (APD) змусило Facebook видалити відео, опубліковане сторінкою «Alaska Landmine», в якому критикувався начальник поліції Шон Кейс, після того як директорка APD з питань зв'язків із громадськістю Джина Ромеро подала скаргу щодо порушення авторських прав. Відео, яке набрало понад 60 000 переглядів, містило кадри виступу Кейса на публічному засіданні, присвяченому

відеоспостереженню, а також оприлюднені кадри з натільних камер поліцейських APD. «Landmine» оскаржило видалення відео як спробу обмежити свободу преси та звернулося до APD за поясненнями… Після того, як видання опублікувало статтю про цей інцидент, Ромеро заявила, що APD спочатку вимагала видалення, оскільки у дописі було використано відео, зняте APD, на якому містилося повідомлення про авторські права, але в результаті подальшого розгляду було зроблено висновок, що таке використання може підпадати під виняток із законодавства про авторські права. Після цього APD відкликала свою вимогу про видалення, і Facebook відновив відео. Ромеро не відповіла на подальші запитання щодо того, які саме матеріали APD вважала захищеними авторським правом, а також чи надавав начальник поліції Кейс дозвіл або схвалював початкову претензію щодо авторських прав. ***(Jeff Landfield. APD backs downs on bogus copyright strike filed against Landmine // The Alaska Landmine (https://alaskalandmine.com/landmines/apd-backs-downs-on-bogus-copyright-strike-filed-against-landmine/). 07.09.2026).***

***

Білий дім видалив гру «Build the Wall», створену за мотивами «Тетрісу», зі своєї нещодавно запущеної онлайн-аркади після того, як компанія «The Tetris Company» висловила занепокоєння щодо порушення авторських прав і заявила, що не надавала дозволу та не видавала ліцензії на використання своєї інтелектуальної власності для цієї гри. «White House Arcade», розміщена на сайті Arcade.gov, пропонує ігри в ретро-стилі, що пропагують політику адміністрації, зокрема ігри, присвячені здоровому шкільному харчуванню та охороні кордонів. Компанія «The Tetris Company» наголосила, що серйозно ставиться до порушень авторських прав, а також дистанціювалася від політичного послання гри «Build the Wall», заявивши, що її гра покликана об'єднувати людей, а не розділяти їх… Це видалення відбулося на тлі більш загальних питань щодо використання Білим домом візуальних елементів та форматів, пов'язаних із популярними відеоіграми. Адміністрація також опублікувала відео, стилізоване під гру Nintendo «The Legend of Zelda», що викликало неоднозначну реакцію громадськості та привернуло додаткову увагу до потенційних проблем, пов'язаних з інтелектуальною власністю. Білий дім охарактеризував цей ігровий зал як спробу донести політику та досягнення президента Дональда Трампа за допомогою форматів, розроблених для залучення громадськості. ***(Marni Rose McFall. White House Removes Tetris-Inspired 'Build the Wall' Game Amid Legal Threat // Newsweek Digital LLC (https://www.newsweek.com/white-house-removes-tetris-inspired-build-the-wall-game-12418868). 09.09.2026).***

***

Компанія Pluginz, що базується в Анахаймі та відома своїм тримачем для ключів «Jack Rack» у формі гітарного підсилювача та іншими

товарами на музичну тематику, побудувала свій бізнес на основі офіційних ліцензій від провідних брендів та виконавців, зокрема Marshall, Fender, Gibson, Ozzy Osbourne та Oasis. Оскільки її продукція значною мірою залежить від ліцензованої інтелектуальної власності, підробка товарів є постійною проблемою, що змушує цю невелику компанію витрачати значний час та юридичні ресурси на боротьбу з продавцями-порушниками на онлайн-майданчиках. Приєднавшись до програми «Місцеві продавці» Temu в листопаді 2025 року, компанія Pluginz повідомила про інший досвід, зазначивши, що Temu перевіряє ліцензії, партнерські відносини та права на дизайн перед затвердженням оголошень, а також здійснює постійний моніторинг після виставлення товарів на продаж. Згідно зі «Звітом Temu про захист інтелектуальної власності за 2026 рік», кількість випадків ініціативного видалення оголошень, що нібито порушували права, перевищила кількість видалень на підставі скарг у співвідношенні 331 до 1, охоплення захисту розширилося до 15 000 брендів, а скарги щодо інтелектуальної власності в середньому вирішувалися менш ніж за 24 години. Pluginz зазначила, що Temu вжила заходів уже за кілька годин після того, як компанія повідомила про підозру на підробку, що зменшило навантаження на саму Pluginz щодо моніторингу порушень… З комерційної точки зору Temu стала найдинамічнішим каналом продажів Pluginz: за перші шість місяців було продано понад 10 000 товарів, а зараз, за повідомленнями, щодня обробляються сотні замовлень. Компанія планує використовувати цю платформу для виходу на європейський ринок та розширення асортименту ліцензованих товарів за рахунок нових музичних жанрів. ***(How a California Rock-Merch Maker Found Growth and IP Protection on Temu // Digital Commerce 360 (https://www.digitalcommerce360.com/2026/09/08/how-a-california-rock-merch-maker-found-growth-and-ip-protection-on-temu/amp/). 10.09.2026).***

***

Співачка Стелла Лефті, яка здобула популярність у TikTok, стикається зі зростаючими звинуваченнями в інтернеті в тому, що кілька її пісень нагадують вже існуючі музичні твори, хоча багато з цих тверджень залишаються лише припущеннями фанатів, а не офіційними скаргами щодо плагіату чи порушення авторських прав. Нещодавно її пісню «seven eleven» порівняли з піснею гурту Wheatus «Teenage Dirtbag», кавер-версію якої Лефті вже виконувала у 2025 році, а пісні «Why Wouldn’t We?» та «Misery» в інтернеті порівнюють із піснями Блейка Шелтона, Рейлінн та музикою з фільму «Найвеличніший шоумен». Суперечка розпочалася з проривного синглу Лефті «Boston», приспів якого порівнювали з піснею Ноа Кахана «Stick Season». Згодом Кахан був доданий до списку авторів пісень після того, як його представники зв’язалися з командою Лефті, хоча сама Лефті зазначила, що під час написання своєї пісні свідомо не думала про його композицію. Інший трек, «Summer You Were Mine», містить санкціоновану інтерполяцію пісні гурту The

Chicks «There's Your Trouble»; імена оригінальних авторів цієї пісні спочатку були відсутні в титрах на стрімінгових платформах через те, що компанія Atlantic Records назвала «помилкою платформи», але згодом їх було додано. Деякі слухачі також висували припущення, не підкріплені доказами, що у створенні музики Лефті міг бути задіяний штучний інтелект. Незважаючи на посилення уваги та критику в інтернеті, не кожна музична схожість обов'язково означає плагіат, і щодо кількох пісень не повідомлялося про жодні офіційні претензії. Ця суперечка також не мала істотного впливу на комерційний успіх Лефті: її концерти в США проходять із повним аншлагом, а незабаром вона виступить на фестивалі в Австралії. ***(Simran Pasricha. Stella Lefty Hit With Another Plagiarism Accusation // Vinyl Group Media Australia Pty Ltd (https://au.rollingstone.com/music/music-news/stella-lefty-fifth-plagiarism-claim-over-teenage-dirtbag-similarities-100873/). 10.09.2026).***

***

Відповідно до законодавства Сполучених Штатів, графічні інтерфейси користувача (GUI) та віртуальні дизайни захищаються за допомогою комплексної, багаторівневої системи захисту інтелектуальної власності, що охоплює патенти на промислові зразки, авторське право та права на торговельні марки або зовнішній вигляд товару. Патенти на промислові зразки є основним механізмом захисту декоративних аспектів віртуальних інтерфейсів, екранних зображень та середовищ розширеної реальності (XR/AR/VR); їхнє застосування регулюється критерієм порушення прав з точки зору «звичайного спостерігача» та сучасними рекомендаціями USPTO щодо придатності об'єктів для патентування. Водночас законодавство про авторське право захищає оригінальні ілюстративні та графічні візуальні елементи, за умови, що вони відповідають критеріям юридичної відокремленості, тобто відрізняються від суто функціональних компонентів інтерфейсу, орієнтованих на зручність користування. На додаток до цих механізмів Закон Ланхема забезпечує захист торговельних марок та зовнішнього вигляду товару для характерних іконок, логотипів та загального «зовнішнього вигляду та відчуття» інтерфейсу, за умови, що дизайн не є функціональним і має усталене вторинне значення як ідентифікатор комерційного джерела. Оскільки ці засоби правового захисту перетинаються між собою та мають певні обмеження, для ефективного захисту віртуальних активів необхідна скоординована стратегія, яка поєднує патенти на винаходи та корисні моделі з реєстрацією авторських прав і торговельних марок, а також передбачає дотримання суворих термінів подання заявок до оприлюднення інформації в умовах постійно мінливого цифрового середовища. ***(Sarah W. Matthews, Lilly Godfrey. Protecting Virtual Designs in the United States // Dentons (https://www.dentons.com/en/insights/articles/2026/september/24/protecting-virtual-designs-in-the-united-states). 24.09.2026).***

***

На симпозіумі з питань цифрового піратства, організованому Торговою палатою США, лідери галузі, експерти з питань права та представники правоохоронних органів наголосили, що цифрове піратство перетворилося з традиційної проблеми порушення авторських прав на складну, багатовимірну загрозу безпеці споживачів, комерційній доброчесності та національній безпеці. Сучасні піратські операції — від незаконних стрімінгових порталів до підроблених банківських повідомлень та фальшивих інтернет-аптек — об'єднані спільною злочинною логікою, яка використовує авторитетні бренди та цифрову інфраструктуру для розповсюдження шкідливого програмного забезпечення, збору конфіденційних даних споживачів та перекачування прибутків до організованої злочинності та ворожих державних суб'єктів. Оскільки зловмисники безперешкодно переходять з однієї платформи на іншу та спільно використовують злочинну інфраструктуру, ізольовані заходи реагування в рамках окремих галузей за своєю суттю є недостатніми. Відповідно, експерти з Міністерства юстиції США, Служби розслідувань у сфері внутрішньої безпеки та приватного сектору виступають за сучасну стратегію боротьби з піратством, засновану на проактивному міжгалузевому обміні розвідданими, міжнародній координації правоохоронних органів та міцних партнерських відносинах між державним і приватним секторами. Замість того, щоб покладатися виключно на реактивні судові процеси після заподіяння шкоди, цей модернізований підхід наголошує на швидкому та систематичному руйнуванні самої незаконної цифрової інфраструктури, забезпечуючи захист інтелектуальної власності та надійних комерційних каналів, що мають вирішальне значення для національних інновацій та економічної конкурентоспроможності. ***(Colin Mann. US Chamber: Digital piracy has outgrown old policy assumptions // Advanced Television Ltd. (https://www.advanced-television.com/2026/09/30/us-chamber-digital-piracy-has-outgrown-old-policy-assumptions/). 30.09.2026).***

***

Інтелектуальна власність в епоху штучного інтелекту

Традиційне законодавство про інтелектуальну власність надає винахідникам та авторам-людям виключні права на обмежений термін, виходячи з того, що такий захист мотивуватиме їх до здійснення витратної творчої діяльності; однак ця парадигма стимулювання ґрунтується на неявній передумові про творця-людину, чиї зусилля закон може винагородити; агентний штучний інтелект — системи, що самостійно ставлять цілі, планують, обирають інструменти та діють лише з періодичним наглядом з боку людини — підриває цю основу, створюючи винаходи та твори без людського обмірковування, водночас прискорюючи більш широкий зсув, у якому

швидкість поширення технологій стала такою ж важливою проблемою, як і стимулювання. Дифузія (diffusion), яку у звіті ВОІВ за 2026 рік визначено як поширення нових ідей від перших винахідників до широкого кола користувачів, історично відбувалася за S-подібною кривою, вимірюваною в десятиліттях (телеграф — майже п'ятдесят років, автомобіль — тридцять шість), але генеративний та агентний ШІ скоротили цей проміжок до кількох днів, поширюючи не лише продукти, а й саму здатність винаходити себе як універсальний метод винахідництва; кількість патентів на генеративний ШІ з 2017 року зросла більш ніж на 800 відсотків і, як і раніше, зосереджена в кількох країнах, тоді як автономні агенти вже працюють у чатах, браузерах, бізнесі, медичних пристроях (223, схвалених FDA у 2023 році проти шести у 2015 році) та автопарках без водіїв, причому розробка зосереджена у Сполучених Штатах та Китаї, і жодна окрема організація не несе чіткої відповідальності за заподіяну шкоду. Дотепер суди дотримувалися критерію «людської особи»: Верховний суд Великої Британії у справі «Thaler v. Comptroller-General of Patents, Designs and Trade Marks» (2023) та Федеральний апеляційний суд США у справі «Thaler v. Vidal» (2022, клопотання про перегляд відхилено) постановили, що винахідником має бути фізична особа і що володіння винахідницькою машиною не надає права на патент, тоді як Апеляційний суд округу Колумбія та Бюро з авторських прав аналогічно вимагають людського авторства для отримання авторських прав, розглядаючи ШІ як інструмент лише в тому випадку, коли фізична особа є автором заявленого винаходу або здійснює справжній творчий контроль; Закон Індії про патенти вже наголошує на комерційному використанні та передачі технологій у межах країни, а її Закон про авторське право приписує твори, створені комп'ютером, особі, яка здійснила необхідні налаштування, причому Індія посідає п'яте місце серед винахідників у сфері генеративного ШІ… Оскільки агентний ШІ, таким чином, позбавляє мотивації будь-яку конкретну людину, замінює поширення продукту на поширення винахідницького потенціалу і робить це з безпрецедентною швидкістю, пропонується три реформи: закріплення в законодавстві механізмів поширення основних ресурсів (даних, моделей та обчислювальної потужності, які регулюються договорами, комерційною таємницею та апаратним забезпеченням, а не патентами); уточнення обсягу людської участі, необхідного для отримання захисту; та визначення юридичної відповідальності за дії автономних машин. ***(Lakshmidevi Somanath. From Innovation Incentives to Technology Diffusion – Protection of Intellectual Property Created by Agentic Artificial Intelligence // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/from-innovation-incentives-to-technology-diffusion-protection-of-intellectual-property-created-by-agentic-artificial-intelligence/). 02.09.2026).***

***

З 2002 року ліцензії Creative Commons (CC) та інструменти публічного домену забезпечують юридично обов'язкові механізми відкритого обміну цифровими даними, заохочуючи авторів публікувати свої твори на гнучких умовах з метою зміцнення глобального спільного надбання знань та культури. Хоча основні рекомендації CC спочатку були розроблені для повторного використання людьми, стрімке зростання споживання контенту машинами та навчання моделей штучного інтелекту спонукали організацію оцінити, чи залишаються чинними її існуючі рекомендації щодо ліцензування. CC дійшла висновку, що її основні принципи залишаються актуальними, підтвердивши, що відкрите ліцензування й надалі відіграє ключову роль для обміну в інтересах суспільства, освіти, науки та культури, навіть попри те, що технології штучного інтелекту змінюють способи доступу до контенту та даних і їх обробки.

Визнаючи, що лише ліцензування авторських прав не може вирішити всіх операційних та етичних викликів, пов'язаних із ШІ, Creative Commons розширює свою стратегію з метою підтримки автономії авторів, належного зазначення авторства та відповідального повторного використання даних. У рамках цих зусиль CC розробляє CC Signals — гнучку, дружню до спільного використання систему, покликану дати творцям можливість повідомляти про конкретні уподобання щодо використання їхнього контенту та даних у системах ШІ. CC Signals пропонуватиме широкий спектр варіантів, подібних до традиційних ліцензій CC, забезпечуючи баланс між публічним доступом та правом вибору автора. ***(Guidance on Using CC Licenses in an AI Ecosystem // Creative Commons (https://creativecommons.org/2026/09/03/guidance-on-using-cc-licenses-in-an-ai-ecosystem/). 03.09.2026).***

***

Компанія Suno, що спеціалізується на музиці на основі штучного інтелекту, представила нову лінійку моделей Suno v6, яка, за її словами, була навчена з використанням ліцензованих музичних даних від таких партнерів, як Warner Music Group, BMG та Believe, а не на наборах даних, що використовувалися для попередніх моделей. Ця зміна стала наслідком судових позовів щодо порушення авторських прав, в яких компанію Suno звинувачували у навчанні своєї технології генерації музики на захищених творах без дозволу, а також укладення мирових угод та ліцензійних договорів з Warner і BMG. Нова лінійка включає Suno v6 для контрольованої генерації музики, експериментальну версію v6-wild для отримання більш непередбачуваних творчих результатів та швидшу версію v6-mini, тоді як старі моделі планується вивести з експлуатації… Серед нових можливостей — редагування фрагментів пісень за допомогою текстових підказок, використання тексту, зображень та відео як творчих орієнтирів, виділення інструментів із семплів та створення нових бітів. Suno також планує запустити програму за принципом добровільної участі з лейблами та виконавцями, яка дозволить

користувачам створювати ремікси пісень виконавців-учасників, що потенційно відкриє додаткові можливості для отримання доходу правовласниками. Щоб вирішити такі проблеми, як шахрайство у сфері стрімінгу та масове розповсюдження музики, створеної штучним інтелектом, компанія запроваджує водяні знаки та обмеження на завантаження… Незважаючи на ці зміни, Suno продовжує стикатися з судовими позовами з боку Sony, Universal Music Group, артистів та користувачів, а нещодавно визнала, що використовувала відео з YouTube для навчання своїх попередніх моделей. На сьогодні компанія залучила понад 819 мільйонів доларів фінансування. ***(Ivan Mehta. Suno replaces its AI models with a new one trained on licensed music as copyright suits pile up // TechCrunch Media LLC. (https://techcrunch.com/2026/09/09/suno-replaces-its-ai-models-with-a-new-one-trained-on-licensed-music-as-copyright-suits-pile-up/). 09.09.2026).***

***

Швидке впровадження генеративного штучного інтелекту у музичну творчість спричинило серйозні правові, фінансові та операційні ризики для підприємств, оскільки великі правовласники розширюють сферу захисту авторських прав, виходячи за межі розробників ШІ та націлюючись на дистриб'юторів та комерційних користувачів нижчих ланок ланцюга, про що наочно свідчить федеральний судовий процес 2026 року «UMG Recordings, Inc. проти DistroKid». Комерційні оператори, які використовують синтезований аудіоматеріал, стикаються з багатогранними ризиками — зокрема, з прямим, опосередкованим та співучасним порушенням авторських прав, що тягне за собою передбачені законом штрафи у розмірі до 150 000 доларів за кожен твір, а також з позовами щодо оманливих торговельних практик, пов'язаних із фальсифікацією метаданих та незаконним привласненням роялті за потокове відтворення, наприклад, шляхом підробки кодів ISRC. Оскільки твори, створені виключно за допомогою штучного інтелекту, не мають людського авторства та захисту авторських прав, а заяви постачальників про «відсутність роялті» рідко забезпечують повний юридичний імунітет щодо використання неліцензованих навчальних даних, підприємствам доводиться стикатися зі значною відповідальністю, видаленням контенту з потокових платформ та шкодою для бренду. Щоб безпечно впроваджувати генеративне аудіо, організації повинні перейти від ситуативного використання до формального управління ШІ шляхом проведення комплексних інвентаризацій контенту, перевірки ліцензування навчальних моделей та положень про відшкодування збитків від постачальників, впровадження інструментів порівняння аудіо для виявлення несанкціонованих мелодій, забезпечення творчого нагляду з боку людей та дотримання нових галузевих стандартів прозорості, таких як цифрові водяні знаки. ***(Trent V. Bolar. Navigating AI Music Copyright Risks: What UMG v. DistroKid Means For***

Business // Medium (https://blog.startupstash.com/navigating-ai-music-copyright-risks-what-umg-v-distrokid-means-for-business-524fdc074ff2). 21.09.2026).

***

В епоху штучного інтелекту інтелектуальна власність (ІВ) у спортивній галузі еволюціонувала від традиційного захисту авторських прав та торговельних марок до важливого механізму управління, який визначає, як інтелектуальні системи збирають, обробляють та комерціалізують спортивні дані, медіа-контент та особисті дані. Оскільки спортивні організації дедалі частіше покладаються на ШІ для аналізу результатів, пошуку талантів та автоматизованого створення контенту, захист ІВ — поряд із законодавством про комерційну таємницю та правами на бази даних — забезпечує захист не лише структурованих наборів даних та власних тактичних методик, а й особистих брендів спортсменів (таких як ім'я, зображення, голос та зовнішність) від несанкціонованого синтетичного відтворення та «діпфейків». Як свідчать складні нещодавні судові прецеденти, такі як справа «Getty Images проти Stability AI» (2025), використання спортивних активів для навчання моделей штучного інтелекту пов'язане з багатошаровими юридичними ризиками, що вимагає укладення проактивних ліцензійних угод та контрактів, які чітко визначають обсяг доступу до даних, забороняють несанкціоноване навчання та встановлюють відповідальність за зловживання. Зрештою, інтелектуальна власність перетворилася на систему проактивного управління активами, яка регулює весь життєвий цикл спортивних активів, переорієнтувавши основне завдання галузі з питання «кому належить контент» на питання «хто володіє юридичним правом перетворювати спортивні активи на алгоритмічні знання та контролювати отримані комерційні результати». ***(Amira El-Shinawy. Intellectual property as a tool for AI governance and protecting sports assets // The International Platform on Sport and Development (sportanddev) (https://www.sportanddev.org/latest/news/intellectual-property-tool-ai-governance-and-protecting-sports-assets). 27.09.2026).***

***

Генеративний штучний інтелект (GenAI) стрімко переходить від експериментальних досліджень до практичної, повсякденної інтеграції в робочі процеси фахівців у сфері торговельних марок: згідно з доповіддю Questel «Industry Outlook», 82 % опитаних фахівців з інтелектуальної власності планують розширити використання ШІ у 2026 році. Замість того, щоб прагнути до абстрактних перетворень, команди фахівців з інтелектуальної власності інтегрують ШІ безпосередньо в основні, трудомісткі робочі процеси — такі як пошук на наявність прав, управління офіційними повідомленнями, підготовка звітів для клієнтів, складання описів товарів і послуг, а також ведення процедур оскарження чи скасування — з метою скорочення термінів виконання, підвищення операційної ефективності та забезпечення

послідовності роботи. Цю динаміку стимулюють мінливі очікування клієнтів, конкурентний тиск у юридичному секторі, чіткіші регуляторні рекомендації та поява протоколів безпеки корпоративного рівня, що забезпечують захист конфіденційних даних. Відповідно, стратегічний акцент зміщується з універсальних чат-ботів на спеціалізовані платформи, присвячені інтелектуальній власності, такі як Qthena, які поєднують галузеву функціональність, контрольовану обробку даних та надійні результати, покликані безпечно й ефективно доповнювати юридичну експертизу фахівців. ***(Infographic: How Trademark Attorneys Are Adopting Generative AI // Questel (https://www.questel.com/resourcehub/infographic-how-trademark-attorneys-are-adopting-generative-ai/). 29.09.2026).***

***

Україна

У 2026 році використання штучного інтелекту (ШІ) у технологічних продуктах стало повсякденною реальністю, що вимагає від бізнесу радикального перегляду стратегій захисту інтелектуальної власності. Україна стала однією з перших юрисдикцій у світі, яка запровадила спеціальний правовий режим sui generis для неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою без прямої участі фізичної особи (стаття 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Цей режим надає виключно майнові права на строк 25 років, на відміну від традиційного авторського права, яке охороняє творчий внесок людини протягом її життя та 70 років після смерті. Для CEO та власників брендів це означає необхідність чіткої класифікації продуктів, оскільки об'єкти, що не мають людського творчого внеску або не відповідають критеріям новизни та автоматизованого генерування, ризикують опинитися у суспільному надбанні.

Правова невизначеність щодо того, кому саме належать права на ШІ-згенерований контент — розробнику моделі, ліцензіату чи ініціатору генерації — створює значні ризики для бізнесу. Стандартні IP-застереження в договорах, складені до 2023 року, більше не гарантують чистоту правового титулу. Зокрема, у відносинах із працівниками та підрядниками виникає прогалина: механізм «службового твору» автоматично не поширюється на об'єкти sui generis. Якщо розробник використовує ШІ-інструменти, створюючи гібридний продукт, роботодавець повинен прямо передбачити в контрактах перехід прав на результати автоматизованого генерування. У договорах із аутсорсинговими партнерами рекомендовано застосовувати «подвійне IP-застереження», яке окремо покриває традиційні твори та ШІ-об'єкти, а також містить гарантії щодо ліцензійної чистоти використаних моделей.

Додатковим викликом є правовий статус навчальних даних. На відміну від ЄС, українське законодавство станом на 2026 рік не містить спеціальних винятків для видобутку тексту та даних (TDM), що робить використання

захищеного контенту для навчання моделей ризикованим без відповідних дозволів. Для захисту своїх активів у суді компаніям необхідно формувати розширену доказову базу: зберігати логі промптів, параметри генерування (seed, температура), версії моделей та ліцензійні угоди. Оскільки спеціалізований Вищий суд з питань інтелектуальної власності досі не розпочав роботу, перші спори за статтею 33 розглядатимуться судами загальної юрисдикції, що вимагатиме від бізнесу ще ретельнішої підготовки.

Отже, ефективне управління ІТ-активами в еру ШІ потребує впровадження внутрішніх AI-політик, використання корпоративних ліцензій замість персональних акаунтів та системного логування процесу розробки. Власником ШІ-продукту за українським правом стає не той, хто ініціював генерацію, а той, хто належним чином оформив правовий титул у договорі. Своєчасний перегляд юридичної архітектури компанії дозволить уникнути прогалин у вартості активів під час M&A-угод або ліцензування та забезпечить надійний захист інновацій у новому цифровому ландшафті. ***(****Ярослав Баєнко****. Кому належить ШІ-згенерований продукт в Україні? Режим sui generis, який CEO не можуть ігнорувати // GOLAW (https://golaw.ua/ua/insights/publication/komu-nalezhit-shi-zgenerovanij-produkt-v-ukrayini-rezhim-sui-generis-yakij-ceo-ne-mozhut-ignoruvati/). 09.09.2026).***

***

Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту значно спростив створення реалістичних цифрових імітацій зовнішності та голосу людини (deepfake), що зумовило необхідність формування нових правових механізмів захисту особистого образу та притягнення до відповідальності за його неправомірне використання. Підходи до регулювання цієї сфери у світі відрізняються: якщо в Україні окремого спеціального закону щодо дипфейків наразі немає і захист базується на нормах Цивільного кодексу щодо захисту особистих немайнових прав, персональних даних та авторського права, то в Європейському Союзі поняття deepfake офіційно закріплено в Регламенті про штучний інтелект (AI Act), стаття 50 якого з 2 серпня 2026 року встановлює обов’язок маркування та розкриття інформації про штучно створений контент (із певними винятками для творчих і сатиричних робіт). У США регулювання розвивається переважно на рівні окремих штатів та доктрини права особи на контроль комерційного використання своєї ідентичності, яскравим прикладом чого є закон штату Теннессі ELVIS Act 2024 року, який прямо поширив захист на голос людини та його цифрову імітацію.

Створення та поширення дипфейків може порушувати цілий комплекс прав: право на власне зображення як невіддільний елемент особистості, право на ім’я, честь, гідність і ділову репутацію у випадках фальсифікації заяв чи дій людини (що підтверджується прецедентною судовою практикою в США та ЄС), а також законодавство про захист персональних і біометричних даних, де регулятори наголошують на неприпустимості несанкціонованої генерації

шкідливого чи інтимного контенту. Окремо постає питання інтелектуальної власності: авторське право захищає конкретні фото- чи аудіозаписи, використані для синтезу чи навчання нейромереж, але не голос або зовнішність людини як такі (як визначив суд у справі Lehrman v. Lovo, Inc.), через що публічні особи дедалі частіше намагаються реєструвати звукові позначення свого голосу чи образи як торговельні марки.

Відповідальність за незаконне створення й розповсюдження дипфейків диференціюється між розробниками систем ШІ, безпосередніми користувачами, комерційними замовниками та цифровими платформами залежно від їхньої ролі, наявності умислу та швидкості реагування на скарги. З огляду на ці юридичні ризики, бізнесу під час роботи з генеративним контентом необхідно вибудовувати системний комплаєнс — укладати детальні договори з моделями, дикторами та інфлюенсерами із чітким письмовим дозволом на ШІ-модифікацію та клонування їхнього образу чи голосу, фіксувати територію, мету й строки використання цифрових реплік, а також неухильно дотримуватися вимог міжнародних юрисдикцій щодо маркування та прозорості штучного контенту. ***(Сергій Барбашин, Надія Федорова. Deepfake та право на зображення: хто відповідає за цифрову копію людини // Юридична практика (https://pravo.ua/deepfake-ta-pravo-na-zobrazhennia-khto-vidpovidaie-za-tsyfrovu-kopiiu-liudyny/). 29.09.2026).***

***

Використання генеративного штучного інтелекту для створення рекламних матеріалів породило в бізнесі хибне переконання, що синтезовані обличчя чи голоси (дипфейки) не потребують дозволу реальних людей через відсутність фактичної зйомки. Проте в юриспруденції вирішальним є не спосіб створення контенту, а можливість упізнати конкретну особу. Попри відсутність спеціального закону про дипфейки, чинне законодавство України вже містить достатні механізми захисту: статті 307 та 308 Цивільного кодексу гарантують право на зображення, Закон «Про захист персональних даних» регулює обробку біометричних даних, а стаття 8 Закону «Про рекламу» прямо забороняє використовувати ім’я або зображення фізичної особи без її обов’язкової письмової (зокрема електронної) згоди. При цьому публічний доступ до фотографій у соцмережах або згода на звичайну фотосесію не дають рекламодавцю права синтезувати чи видозмінювати образ за допомогою нейромереж.

Створення фейкових роликів, у яких відомі люди нібито «рекомендують» певні продукти чи послуги, порушує базові принципи достовірності та кваліфікується як недобросовісна реклама, а у фінансових схемах містить ознаки кримінального шахрайства. Постраждала особа має право вимагати спростування, припинення порушення та виплати моральної шкоди через суд. Водночас для рекламодавців, виробників і розповсюджувачів передбачена серйозна адміністративна відповідальність: Держпродспоживслужба має право

накладати штрафи в розмірі п’ятикратної вартості виготовлення або розповсюдження реклами (із подвоєнням суми за повторне порушення протягом року). Правовий режим у цій сфері продовжує посилюватися: прийнятий у першому читанні законопроєкт № 12253 деталізує пряму заборону несанкціонованих ШІ-дипфейків у рекламі, а євроінтеграційні процеси та норми Регламенту ЄС про штучний інтелект (EU AI Act) вимагають обов’язкового розкриття та маркування згенерованого контенту.

З огляду на це бізнесу рекомендується вибудовувати системний комплаєнс: отримувати пряму згоду моделей і блогерів із чітким дозволом на ШІ-генерацію їхнього образу чи голосу із зазначенням строків і каналів поширення, закріплювати в договорах із рекламними агентствами гарантії законності походження контенту й компенсації збитків, уникати створення неправдивих амбасадорів, відкрито маркувати штучний контент і забезпечити механізми оперативного видалення реклами в разі виникнення претензій. ***(Назар Костенко. Дипфейки та використання чужого обличчя в рекламі: правові ризики ШІ-контенту // ТОВ «Юридична газета» (https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/dipfeyki-ta-vikoristannya-chuzhogo-oblichchya-v-reklami-pravovi-riziki-shikontentu.html). 30.09.2026).***

***

Австралійський Союз

Уряд Австралії розглядає суперечливі реформи законодавства про авторське право, які дозволять компаніям у сфері штучного інтелекту, таким як OpenAI та Anthropic, навчати свої моделі на онлайн-контенті, захищеному авторським правом, без безпосередньої виплати компенсації авторам, за умови, що автори не відмовилися від цього явно, а компанії, що займаються ШІ, уклали угоди з достатньою кількістю правовласників. Ця ініціатива, запропонована Департаментом генерального прокурора з метою виходу з тривалої законодавчої тупикової ситуації, спрямована на усунення правової невизначеності, яка, на думку великих компаній у сфері штучного інтелекту, заважає їм інвестувати в місцеві навчальні центри. Зокрема, технологічні компанії називають «довгий хвіст» індивідуальних, незалежних творців логістичною перешкодою для отримання всеосяжного ліцензування. У конфіденційних консультаціях виокремлено два основні варіанти: один дозволяє компаніям, що працюють у сфері штучного інтелекту, використовувати контент, щодо якого не було подано відмови від участі, шляхом сплати центральному органу розподілу або проведення переговорів із колективними організаціями; інший вимагає від компаній укласти угоди з мінімальною кількістю правовласників, перш ніж отримати законний дозвіл на навчання на незахищеному матеріалі. Обидві пропозиції передбачають такі запобіжні заходи, як штрафи за ігнорування запитів на відмову від участі,

захист культурної та інтелектуальної власності корінних народів, вимоги щодо прозорості та зобов'язання щодо уникнення використання піратських даних. Хоча уряд стверджує, що реформи забезпечать баланс між економічними вигодами від штучного інтелекту та необхідністю захисту творчого сектору, ці плани викликали політичний спротив. Незалежний сенатор Девід Покок розкритикував ці пропозиції за те, що вони надають пріоритет корпораціям у сфері ШІ над австралійськими творцями, тоді як віце-прем'єр-міністр Річард Марлз та Генеральна прокуратура наголосили на триваючих консультаціях, спрямованих на забезпечення справедливої компенсації та ефективного контролю для правовласників. Тим часом компанії, що працюють у сфері штучного інтелекту, продовжують брати участь у цьому процесі, а OpenAI та Anthropic ще раз наголошують, що чіткі рамки авторського права є необхідною умовою для реалізації інвестиційного потенціалу Австралії у сфері штучного інтелекту. ***(AI companies could use creators' work without paying them under leaked government copyright proposal // ABC (https://www.abc.net.au/news/2026-09-15/ai-companies-train-on-creator-work-documents-reveal/107154688). 15.09.2026).***

***

Нещодавня угода гіганта у сфері штучного інтелекту Anthropic про оренду площ у масштабному проєкті центру обробки даних вартістю 30 мільярдів доларів у Квінсленді для роботи своєї моделі Claude посилила триваючу дискусію щодо австралійського законодавства про авторське право та несанкціонованого використання творчих творів для навчання штучного інтелекту. Хоча об'єкт Anthropic використовуватиме існуючі технології штучного інтелекту, інші лідери галузі, такі як OpenAI, попередили, що не будуватимуть центри навчання штучного інтелекту в Австралії за нинішніх умов авторського права, що викликає побоювання, що великі технологічні компанії використовують інвестиції в інфраструктуру, щоб змусити уряд послабити захист інтелектуальної власності. Ця ситуація викликала запеклий опір з боку австралійських творчих діячів, зокрема музикантів та письменників, які стверджують, що їхні твори використовуються без згоди та компенсації, що ще більше погіршує їхні й без того низькі середні доходи.

Незважаючи на попередні обіцянки прем'єр-міністра Ентоні Альбанезе щодо рішучого захисту творців, у витоку урядових документів вказується, що уряд розглядає систему «відмови від участі», яка дозволить компаніям, що працюють у сфері штучного інтелекту, за замовчуванням використовувати матеріали, захищені авторським правом, фактично позбавляючи доходів тих, хто вирішить відмовитися від участі. Такий підхід зазнав жорсткої критики з боку законодавців та представників галузі. Експерт з штучного інтелекту з Університету Нового Південного Уельсу Тоні Уолш зазначив, що Австралія стала мішенню лобістських зусиль, оскільки є «дешевим» місцем для створення

глобальних цифрових прецедентів, а також відкинув політичні твердження про те, що розміщення іноземних навчальних центрів зі штучного інтелекту приносить будь-які вигоди для національної безпеки. Підтримуючи цю точку зору, Агентство з авторських прав та інші захисники закликають уряд протистояти цим вимогам, попереджаючи про небезпеку перетворення Австралії на центр «відмивання даних», який експлуатує місцеву творчу продукцію без забезпечення справедливої компенсації чи згоди. ***(Noah Secomb. Caution on copyright changes as Claude comes to town // The North West Star (https://www.northweststar.com.au/story/9351471/caution-on-copyright-changes-as-claude-comes-to-town/). 18.09.2026).***

***

Оскільки підприємства дедалі частіше створюють цінні програмні продукти та корпоративні інструменти на основі базових моделей штучного інтелекту сторонніх розробників, до яких конкуренти мають рівний доступ, стратегія інтелектуальної власності повинна зміститися з захисту базової моделі на захист супутньої системної архітектури та власних робочих процесів. У таких умовах стійка комерційна та юридична цінність рідко полягає в самій загальній моделі; натомість вона полягає в тому, як здійснюється вилучення даних, як упорядковується контекст, як результати перевіряються на відповідність правилам безпеки або бізнес-правилам, як задіюються зовнішні інструменти та як система взаємодіє з власними даними або фізичним обладнанням. Щоб визначити активи, які можна захистити, компаніям слід застосовувати практичний «тест на ризик копіювання», точно оцінюючи, що саме конкуренту знадобилося б відтворити для досягнення такого самого комерційного результату — чи то спеціалізовані дані для точного налаштування, чи то індивідуальні конвеєри з використанням технології RAG (retrieval-augmented generation), чи то системи захисту від помилок під час валідації, чи то галузева логіка інтеграції.

З точки зору складання та супроводу патентних заявок, використання загальних модних термінів, таких як «агенти штучного інтелекту», «промпт-інжиніринг» або «архітектура RAG», є недостатнім для підтвердження патентоспроможності або витримки ретельної перевірки експертом, оскільки формули патентних вимог без конкретних деталей ризикують бути визнані абстрактними ідеями або рутинною комп'ютерною автоматизацією. Натомість у ґрунтовних описах патентів має бути чітко викладено технічні механізми робочого процесу: детально описано, як технічні вхідні дані приймаються та фільтруються, як процедури перевірки обробляють аномальні або невідповідні вихідні дані, та як система «від початку до кінця» спричиняє конкретні зміни в технічному чи операційному середовищі. Таке детальне технічне визначення є однаково важливим під час інвестиційних раундів, злиттів і поглинань, а також під час проведення комплексної перевірки (due diligence) у сфері комерційного ліцензування, коли досвідчені контрагенти не зупиняться на маркетингових

заявах про «власний ШІ», а ретельно оцінюватимуть можливість заміни моделей, ланцюжок прав власності та розподіл захисту між патентами, комерційними таємницями та обмежувальними договорами. Зрештою, ефективна стратегія інтелектуальної власності в галузі ШІ вимагає узгодження технічної реалізації з комерційними реаліями, що гарантує, що підприємства виходять за межі загальних ярликів ШІ, щоб створити надійний, багаторівневий захист конкретних робочих процесів, структур даних та інтеграцій, які забезпечують їхню конкурентну перевагу. ***(Sudhanshu Ayyagari, Paul Massey. Protecting the AI systems competitors can actually copy // Spruson & Ferguson Pty Ltd (https://www.spruson.com/australia-protecting-ai-systems-competitors-can-copy/). 28.09.2026).***

***

Європейський Союз

Штучний інтелект трансформує всі сфери бізнесу, зокрема й сферу інтелектуальної власності, надаючи потужні можливості для пошуку інформації, складання текстів та аналізу документів, що може стати цінною допомогою. Проте захист інновацій не може ґрунтуватися виключно на генеруванні інформації, а вимагає стратегічного, правового та економічного аналізу, який може забезпечити лише людська експертиза. Отже, належний баланс у патентній практиці полягає у розсудливому використанні ШІ під контролем експертів, а не у делегуванні йому повноважень щодо прийняття рішень. Хоча інструменти штучного інтелекту здатні швидко обробляти величезні обсяги документів, створювати резюме та готувати чернетки текстів, що полегшують певні етапи роботи у сфері промислової власності, вони також мають певні обмеження: вони можуть надавати неточну або неповну інформацію, не розуміти юридичних та технічних тонкощів конкретної справи, не враховувати специфічні економічні та стратегічні питання кожної компанії, а також не можуть брати на себе відповідальність за сформульовані ними рекомендації, що означає: впевнено сформульована відповідь штучного інтелекту не обов'язково є правильною або адаптованою до ситуації. Тому у сфері промислової власності справжня цінність полягає у стратегічному аналізі: подання заявки на патент або організація захисту ноу-хау — це не просто заповнення бланків чи складання документів, адже кожне рішення має бути зважене з урахуванням стратегії розвитку компанії, цільових ринків, конкурентного позиціонування, правових та фінансових ризиків, середньо- та довгострокових комерційних і технологічних цілей, практики патентних відомств та відповідної судової практики, а також можливих обхідних шляхів з боку конкурентів або фальсифікаторів — аналіз, який ґрунтується на досвіді, судженнях та експертизі патентного повіреного. Патентні повірені вже використовують певні інструменти штучного інтелекту для покращення аналізу та оптимізації роботи з документацією чи складання документів, розглядаючи

отримані результати як чудову робочу основу, яку потім необхідно доповнити, перевірити та адаптувати до конкретних умов кожного клієнта — і все це в рамках суворої конфіденційності, яка ніколи не допускає передачі конфіденційної інформації про клієнтів у загальнодоступні системи штучного інтелекту; отже, їхня роль не обмежується лише підготовкою документа, а полягає у перетворенні великого обсягу, а іноді й суперечливої інформації на юридично обґрунтовані та стратегічно важливі рішення. Хоча доступність інструментів штучного інтелекту може створювати враження, що надійні відповіді з питань інтелектуальної власності тепер можна отримати самостійно, найкращі результати досягаються тоді, коли технологія поєднується з професійним досвідом, оскільки неповний пошук за рівнем техніки, неправильно сформульована формула винаходу, неточна оцінка ризику порушення прав або помилкова інтерпретація юридичного тексту можуть мати серйозні, а іноді й незворотні наслідки для підприємства. Отже, ШІ слід розглядати як чудовий допоміжний інструмент і засіб прискорення збору інформації, аналізу документів і підготовки досьє – здатний структурувати міркування, генерувати початкові ідеї та швидко надавати дані – але ніколи не як заміну аналізу та консультацій. Перетворення цих перших результатів на надійну стратегію захисту все одно вимагає рішучого втручання експерта, який розуміє контекст компанії та може застосувати критичний професійний погляд. ***(IA et propriété industrielle : trouver le juste équilibre entre technologie et expertise humaine // Novagraaf (https://www.novagraaf.com/fr/vision/ia-propriete-industrielle-equilibre-technologie-expertise-humaine/). 14.09.2026).***

***

Штучний інтелект дедалі активніше використовується у сфері брендингу, зокрема для створення торговельних марок. Це дозволяє значно скоротити тривалий і виснажливий процес генерації ідей, проте водночас породжує низку правових питань. На відміну від авторського права чи патентів, для охорони марки не потрібно, щоб вона була результатом творчої діяльності людини, тому навіть знаки, створені за допомогою генеративних моделей, можуть отримати правовий захист. Вирішальним критерієм є їхня відмінність та здатність чітко ідентифікувати продукцію певного підприємства. Право на марку належить тому, хто першим зареєструє її, незалежно від участі алгоритмів у процесі.

Однак використання ШІ несе підвищений ризик порушення прав третіх осіб, адже алгоритми працюють на основі вже існуючих даних і можуть відтворювати елементи, схожі на зареєстровані марки чи охоронювані авторським правом дизайни. Особливо це стосується логотипів, де складно перевірити можливі збіги. У випадку людської творчості закон допускає аргумент «незалежного створення» або «вільної переробки», тоді як для ШІ така можливість відсутня, оскільки він не здійснює власного творчого акту. Лише якщо можна довести, що результат є наслідком суттєвих творчих рішень

користувача при формулюванні запитів, можна говорити про авторську участь, але на практиці це довести надзвичайно складно. Таким чином, хоча ШІ відкриває нові горизонти для брендингу, він водночас вимагає особливої обережності та ретельної правової перевірки. ***(Reinhard Fischer. Vergewissere sich, wer kann // Cohausz & Florack (https://www.cohausz-florack.de/blog/artikel/vergewissere-sich-wer-kann/). 22.09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

Використання штучного інтелекту для написання коду стало звичним явищем у сфері досліджень та розробок: зазвичай люди розробляють архітектуру, штучний інтелект генерує код, а потім люди його виправляють. Це порушує нагальне питання: чи можна таке програмне забезпечення й надалі реєструвати в Китаї як об'єкт авторського права та використовувати для підтвердження статусу «високотехнологічного підприємства». Процедури реєстрації стали суворішими у 2026 році, коли Центр захисту авторських прав Китаю (CPCC) перейшов до обмеженої змістовної експертизи заявок на авторські права на програмне забезпечення, яка передбачає перехресну перевірку функціоналу, коду та документації, а також запровадив режим цілісності, що вимагає від заявників заявляти, що програмне забезпечення було розроблено незалежно людьми без використання ШІ для написання коду; неправдиве заявляння може призвести до внесення до чорного списку кредитоспроможності, синхронізованого з національною кредитною системою, тому в разі значного залучення штучного інтелекту підписання декларації за старим зразком може становити подання неправдивої інформації, що матиме наслідки на рівні підприємства. Водночас саме законодавство визнає допомогу штучного інтелекту: з листопада 2023 року китайські суди послідовно розглядають ШІ як інструмент, виходячи з того, що твір залишається об'єктом правової охорони, доки людина вносить оригінальний інтелектуальний внесок у його остаточне втілення; однак це створює суперечність, оскільки суди аналізують сутність людського внеску, тоді як у реєстраційній формі ставиться бінарне запитання про те, чи використовувався ШІ взагалі, а отже, практичним рішенням є перетворення розробки під керівництвом людини на доведений факт та її ретельне документування. Тому захист повинен бути організований за багаторівневим і обґрунтованим принципом, що є особливо важливим для сертифікації «Високотехнологічного підприємства» (статус, що надає податкові пільги в Китаї), де авторські права на програмне забезпечення вважаються інтелектуальною власністю класу II, яку можна використовувати лише один раз і яка має нижчу оцінку, причому один патент на винахід дорівнює приблизно п'яти або більше авторським правам на програмне забезпечення, тому заявникам слід уникати штучного завищення кількості реєстрацій за допомогою масових реєстрацій, згенерованих штучним інтелектом, а натомість

спрямовувати основні методи на отримання патентів на винаходи, які захищають технічне рішення та краще витримують ретельну перевірку, зберігати непублічне ноу-хау як комерційну таємницю та реєструвати авторські права на програмне забезпечення лише для конкретних виразів коду, що справді відображають авторство людини, — і все це має бути підкріплено повним ланцюжком змін у Git, перевірками відкритого коду та права власності, узгодженістю між функціями, кодом та документацією, а також термінами реєстрації, що відповідають фактичним проектам досліджень і розробок. Отже, в епоху штучного інтелекту цінність інтелектуальної власності полягає в тому, щоб задіяти людський інтелект у розробці архітектури та прийнятті рішень, чітко обмежуючи роль ШІ функцією інструменту та підтверджуючи цей внесок сучасними доказами. ***(Eva Hu. AI now writes most of your code. Can that software still be protected — and still count toward your tax incentives? // Chang Tsi & Partners (https://www.changtsi.com/news/insight/17613.html). 09.2026).***

***

Швидке поширення генеративного штучного інтелекту (GenAI) — прикладом чого є базові моделі, архітектури міркування на кшталт DeepSeek-R1 та екосистема споживчих і корпоративних додатків, що постійно розширюється — перетворило Китай на глобальний епіцентр розвитку ШІ, а кількість користувачів у країні до середини 2025 року досягне 515 мільйонів. На відміну від традиційного ШІ, у якому історично домінували технологічні конгломерати з великими ресурсами, сфера GenAI характеризується значно більш розрізненою базою користувачів, які використовують доступні базові моделі, а також надзвичайно стислими циклами ітерацій. Щоб перетворити цей безпрецедентний обсяг інновацій на цінну інтелектуальну власність, права на яку можна захистити, підприємствам необхідно узгодити свої стратегії подання заявок з технічними реаліями GenAI та мінливими стандартами експертизи в Китаї, класифікуючи інновації за трьома окремими операційними рівнями: рівень моделі, проміжний рівень та рівень застосування.

На рівні моделей, що охоплює структурні вдосконалення базових архітектур (таких як фреймворки Transformer або Mixture of Experts) та процедур обробки на серверній стороні, підприємства повинні ретельно зважувати подання патентних заявок проти захисту комерційної таємниці, віддаючи перевагу патентам у випадках, коли неминуче публічне оприлюднення наукових результатів або незалежна паралельна розробка з боку конкурентів. При отриманні патентного захисту в Китаї заявники повинні дотримуватися суворих вимог щодо придатності об’єкта патентування, посилених зміненими «Керівними принципами експертизи патентів», що набирають чинності 1 січня 2026 року, які виключають абстрактні алгоритми, якщо вони не є нерозривно пов’язаними з внутрішніми апаратними структурами або не інтегровані в конкретну технічну галузь. Щоб подолати

перешкоди щодо відповідності вимогам, технічні специфікації повинні пов’язувати універсальні математичні робочі процеси з конкретними технічними сферами — такими як обробка природної мови або генерація зображень — та обґрунтовувати причинно-наслідковий зв’язок між конкретними вхідними даними, латентними представленнями та технічними результатами. Водночас заявники повинні відповідати встановленим законодавством вимогам щодо розкриття інформації, достатньо детально описуючи модулі моделі, шари та робочі параметри, не розкриваючи при цьому без необхідності комерційних таємниць, таких як точні числові параметри ваг.

На проміжному рівні, який регулює координацію даних, уточнення запитів та взаємодію між користувацькими інтерфейсами та серверними моделями, при розробці стратегій пріоритет повинні мати можливість доказування та архітектурна гнучкість, а не питання відповідності вимогам. Оскільки операції серверних моделей не піддаються спостереженню, формулювання формул винаходу повинні включати помітні етапи взаємодії на стороні додатка або встановлювати технічний зв’язок між внутрішньою обробкою та видимими результатами, що дасть можливість власникам патентів використовувати контрольовані порівняльні випробування в судових процесах для перенесення тягаря доказування на передбачуваних порушників. Крім того, при формулюванні формули винаходу на проміжному рівні слід уникати прив’язки формули винаходу до статичної інфраструктури на стороні сервера, натомість використовуючи гнучку формулювання, що враховує нові парадигми, такі як виконання моделей на периферійних пристроях та альтернативні асинхронні або попередньо згенеровані обчислювальні робочі процеси.

На рівні додатків, де широке використання спільних базових моделей призводить до функціональної конвергенції інструментів, орієнтованих на споживачів, добре сформульовані патенти можуть стати вирішальними комерційними факторами диференціації. Щоб максимально підвищити можливість захисту прав, формули винаходів на рівні додатків повинні наголошувати на зовнішній виявляємості, надаючи пріоритет спостережуваним об’єктним елементам та явним елементам дій на стороні терміналу, а не незрозумілій внутрішній логіці. Фахівці повинні застосовувати трирівневу ієрархію формул винаходу, що складається з широких, легко виявляємих незалежних формул винаходу, орієнтованих на взаємодію залежних формул винаходу, адаптованих для внесення поправок під час експертизи, та орієнтованих на алгоритми залежних формул винаходу, що слугують стратегічним резервом для захисту на основі винахідницького рівня та процедур визнання недійсними. Описи повинні чітко пов’язувати поліпшення користувацького досвіду безпосередньо з конкретними технічними ознаками — вимога, офіційно визнана в інструкціях з експертизи, — тоді як супровідні креслення інтерфейсу повинні схематично відображати заявлені елементи у вигляді видимих візуальних компонентів, усуваючи зайві елементи інтерфейсу.

Нарешті, у змінених Керівних принципах 2026 року дотримання нормативних та етичних вимог відповідно до статті 5.1 Закону про патенти визначено як ключовий критерій змістовної експертизи інновацій у сфері штучного інтелекту. Заявки на патенти, що містять алгоритмічні особливості, будуть відхилені, якщо збір даних, їх маркування або логіка прийняття рішень, що лежать в їх основі, суперечать громадській моралі або законам про конфіденційність даних, таким як Закон про захист персональних даних (PIPL), про що свідчать випадки відхилення заявок на приховані маркетингові системи розпізнавання обличчя та дискримінаційні алгоритми прийняття рішень. Отже, у патентних описах необхідно чітко обґрунтувати законне походження навчальних наборів даних, продемонструвати прозорі протоколи дотримання вимог та дотримуватися законодавчої вимоги, згідно з якою винахідниками можуть бути призначені лише фізичні особи, а не системи штучного інтелекту. Зрештою, забезпечення надійного патентного захисту GenAI в Китаї вимагає комплексного підходу, що поєднує технічну реалізованість, можливість виявлення формули винаходу, архітектурну прозорливість та суворе дотримання законодавчих вимог у всьому технологічному стеку штучного інтелекту. ***(Jun Wang, Weining Yue. Securing patent protection for generative-AI inventions amid unprecedented global investment and newly implemented reform to examination guidelines // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/guide/china-managing-the-ip-lifecycle/2027/article/securing-patent-protection-generative-ai-inventions-amid-unprecedented-global-investment-and-newly-implemented-reform-examination-guidelines). 14.09.2026).***

***

Стрімкий розвиток генеративного штучного інтелекту, що підживлюється величезними обсягами навчальних даних, створив значну напругу у відносинах з існуючими системами захисту інтелектуальної власності та даних, що призвело до знакових глобальних судових процесів щодо порушення прав. Щодо авторського права, відтворення несанкціонованих творів для навчання створює ризики порушення, а застосування принципу «добросовісного використання» залишається вкрай суперечливим у рамках існуючих систем «закритих переліків», що змушує розробників дотримуватися вимог шляхом ліцензування, використання даних з відкритим кодом та застосування технічних заходів для запобігання запам’ятовуванню. Що стосується персональних даних, то використання даних, що містять особисту або конфіденційну інформацію, активує дію законів про захист даних, таких як Закон Китаю про захист персональних даних (PIPL); оскільки отримання індивідуальної згоди є неможливим у великих масштабах, дотримання вимог базується на перевірці джерел даних, наданні пріоритету анонімізації та виконанні встановлених законом вимог щодо повідомлення та згоди, де це необхідно. Питання, пов’язані з патентами та комерційною

таємницею, становлять подвійний виклик: уникнути незаконного використання технічної інформації третіх сторін у навчальних даних та водночас захистити власні основні технології моделювання розробника, що вимагає перевірки джерел даних, впровадження надійної системи внутрішнього управління конфіденційністю та стратегічного вибору між захистом патентів і комерційної таємниці. Щоб вирішити ці багатогранні виклики, розробники повинні запровадити інтегровану систему забезпечення відповідності, що поєднує класифіковане управління — яке застосовує диференційовані стратегії на основі правових характеристик типу даних — із поетапними заходами контролю, що забезпечують захист протягом усього життєвого циклу даних: від збору та попередньої обробки до навчання та генерації результатів. Оскільки чинне законодавство залишається недостатнім, для узгодження якісного розвитку галузі штучного інтелекту з принципами верховенства права необхідний динамічний баланс між інноваціями та захистом прав, який досягається за допомогою законодавчих реформ, проактивних систем забезпечення дотримання вимог розробниками та постійного роз'яснення судової практики. ***(Sui Jingxuan. Exploring Compliance Pathways for Intellectual Property in Large Model Training Data // Kangxin Partners PC (https://en.kangxin.com/html/2/218/219/220/30665.html). 21.09.2026).***

***

Республіка Індія

На ринку, що дедалі більше переходить у цифрову площину та орієнтується на голосові технології, впізнаваний голос виступає потужним комерційним ідентифікатором, що спонукає до еволюції законодавства про торговельні марки: воно виходить за межі традиційних візуальних логотипів та музичних джинглів і поширюється на голосове виконання. Ця зміна різко прискорилася завдяки стрімкому розвитку генеративного штучного інтелекту та технологій «діпфейк», здатних клонувати голосові характеристики на основі мінімальних аудіозаписів, що створює серйозні ризики несанкціонованої комерційної реклами, розмивання бренду та шкоди репутації, які спровокували опір з боку артистів, зокрема у вигляді британської кампанії «Save Our Voices Now» («Врятуйте наші голоси зараз»). З метою створення превентивних правових засобів захисту та формування законних ліцензійних угод відомі особистості звернулися до систем захисту торговельних марок, спираючись на ранні прецеденти, такі як зареєстрований характерний вигук американського репера і виконавця Pitbull та звукові знаки ЄС; зокрема, у 2026 році Метью Макконегі отримав федеральну реєстрацію звукового знака в USPTO для свого характерного вигуку «Alright, alright, alright», а Тейлор Свіфт подала заявки на реєстрацію звукових знаків для своїх усних самопрезентацій. В Індії законодавча база, що базується на Законі про торговельні марки 1999 року та Правилі 26(5) Правил про торговельні марки 2017 року, вже враховує

невізуальні ідентифікатори джерела, вимагаючи подання файлів у форматі MP3 поряд із графічними позначеннями, про що свідчать зареєстровані корпоративні звукові знаки для компаній Yahoo!, ICICI Bank, Netflix та готельного знака «Taj» компанії IHCL. Водночас індійська судова практика активно зміцнює голосову ідентичність знаменитостей на основі доктрини особистих прав та прав на публічність: у прецедентних рішеннях, таких як справи «Anil Kapoor v. Simply Life India & Ors», «Arijit Singh v. Codible Ventures LLP & Ors.» та «Asha Bhosle v. Mayk Inc.», суди винесли тимчасові судові заборони проти платформ та розробників, які сприяють маніпуляціям з голосом за допомогою штучного інтелекту, визнавши, що несанкціоноване клонування голосу вводить споживачів в оману, зловживає комерційною репутацією та порушує виключне право особи контролювати свій публічний образ. Зрештою, оскільки технічна відмінність між звуковими знаками та голосовими знаками втрачає актуальність, офіційне визнання характерних голосів як торговельних марок, що підлягають захисту, коли вони вказують на комерційне походження, є природною та життєво важливою правовою адаптацією, спрямованою на захист ідентичності та комерційної діяльності в умовах, коли домінуючу роль відіграє штучний інтелект. ***(Sandhya Singh and Sampada Kapoor. Voice trademarks in the age of AI: Rethinking brand identity and legal protection // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/voice-trademarks-in-the-age-of-ai-rethinking-brand-identity-and-legal-protection/). 07.09.2026).***

***

У міру розвитку штучного інтелекту та цифрових активів система інтелектуальної власності (ІВ) Індії піддається випробуванням, на які вона не була розрахована, що створює нові нагальні виклики щодо авторства, права власності та відповідальності. Традиційне законодавство про ІВ в Індії — як і в інших країнах — було створене для захисту людської творчості та комерційних інвестицій, але системи ШІ тепер можуть генерувати код, музику, текст та зображення з обмеженою участю людини або взагалі без неї, тоді як цифрові активи, такі як NFT, дають змогу монетизувати та тиражувати ІВ у спосіб, який існуючі закони не повністю охоплюють. Індія особливо вразлива, оскільки є одним із провідних виробників програмного забезпечення, творчого контенту та технологічних послуг, і суди вже почали реагувати на такі питання, як твори, створені ШІ, використання навчальних даних та зловживання особистими правами за допомогою інструментів ШІ. Паралельно з цим Департамент сприяння розвитку промисловості та внутрішньої торгівлі (DPIIT) опублікував Частину I свого «Робочого документа щодо генеративного ШІ та авторського права», в якому основна увага приділяється навчальним даним та пропонується система винагороди для творців, тоді як більш суперечливі питання щодо можливості захисту авторським правом, авторства та власності на результати, створені ШІ, відкладено до Частини II, на яку все ще чекають.

Першим серйозним викликом є питання, чи можуть результати, створені за допомогою ШІ або згенеровані ШІ, підпадати під дію авторського права і, що найважливіше, кого вважати «автором». Індійське законодавство про авторське право передбачає авторство людини (або іншої юридично визнаної особи), а щодо «творів, згенерованих комп'ютером», воно визначає автора як особу, яка «спричиняє створення твору». Нещодавнє розпорядження Реєстратора авторських прав Індії від 31 серпня 2026 року ілюструє невизначеність цієї межі: доктор Стівен Талер подав заявку на реєстрацію в Індії художнього твору, створеного ШІ, вказавши систему ШІ DABUS як автора; Реєстратор визнав твір оригінальним, але відмовився визнати ШІ автором, натомість вважаючи Талера особою, яка спричинила створення твору, і відмовив у реєстрації, коли Талер не вніс поправки до заявки. Патентне право також відображає антропоцентричний підхід: у постанові від 15 квітня 2026 року Патентне відомство Індії відмовилося визнати DABUS «винахідником» відповідно до Закону про патенти, що відповідає загальній тенденції в таких юрисдикціях, як США, Велика Британія та ЄС. Однак ці рішення залишають відкритим питання про те, які права — і хто їх має — у випадках, коли ШІ суттєво створює результат, а внесок людини може бути мінімальним, що означає, що правове становище щодо винаходів та творів, створених ШІ, досі не повністю визначене.

Друга проблема пов'язана з використанням матеріалів, захищених авторським правом, для навчання систем штучного інтелекту. Це особливо важливо для підприємств, контент яких доступний в Інтернеті і, отже, потенційно може бути включений до навчальних наборів даних. У справі «ANI Media Pvt. Ltd. проти OpenAI» (попереднє рішення від 24 липня 2026 року) Вищий суд Делі на попередньому етапі постановив, що зберігання компанією OpenAI творів ANI для навчання мовних моделей, пов'язаних із ChatGPT, може підпадати під виняток щодо «добросовісного використання» Закону про авторське право для «приватного або особистого використання, включаючи дослідження». Суд також відмовився видати тимчасовий судовий наказ, визнавши, що ANI не довела, що результати відтворюють її твори в істотній мірі. Однак це рішення має обмежений характер: воно є тимчасовим, стосується конкретних фактів і не вирішує більш загальних питань, таких як право власності на результати роботи ШІ, а також не встановлює, що навчання ШІ категорично звільняється від відповідальності у всіх випадках; тому правовласники та підприємства повинні оцінювати свої власні обставини, а не припускати, що їм надано загальний дозвіл.

Третя проблема стосується прав особистості в епоху штучного інтелекту. В Індії немає окремих законодавчих актів щодо «діпфейків» або прав особистості; натомість суди захищають від неправомірного використання імені, зображення, голосу та зовнішності за допомогою поєднання моральних прав авторського права (зокрема, статті 57) та норм загального права щодо недобросовісної конкуренції. Індійські суди виносили термінові судові

заборони щодо несанкціонованого використання ідентичності знаменитостей за допомогою штучного інтелекту, і ця судова практика поширилася від початкових рішень на користь діячів кіно та музики на інших публічних осіб. Крім того, індійські правила для посередників 2026 року, що регулюють «синтетично згенеровану інформацію» (SGI), накладають на посередників процедурні зобов'язання, зокрема щодо маркування, верифікації та процедур видалення контенту, але вони не створюють самостійних прав на позов для осіб, чиї особисті дані використовуються неправомірно — тому забезпечення дотримання цих прав залишається значною мірою залежним від існуючих законодавчих засобів правового захисту та судових рішень.

Практичний висновок полягає в тому, що, хоча законодавство та політичні рекомендації можуть змінюватися — особливо якщо у частині II робочого документа DPIIT будуть надані чіткіші вказівки — підприємствам не слід чекати на законодавчу визначеність, перш ніж усунути прогалини в сфері інтелектуальної власності. Ризики є безпосередніми та комерційними: компанії, які замовляють результати роботи з використанням штучного інтелекту без чітких договірних умов та умов щодо права власності, можуть у підсумку опинитися в ситуації, коли вони покладаються на матеріали, які не мають юридично визнаного правовласника; бренди, які не враховують, як їхня ідентичність може бути використана не за призначенням за допомогою штучного інтелекту, можуть зазнати репутаційних збитків, перш ніж встигнуть вжити заходів; а підприємства, що працюють у сфері контенту, не повинні вважати, що суперечки щодо даних для навчання остаточно вирішені на їхню користь. Коротко кажучи, система інтелектуальної власності в Індії все ще перебуває на етапі адаптації, і доки не будуть вирішені невирішені питання щодо авторства ШІ, меж даних для навчання та забезпечення дотримання особистих прав, підприємствам слід розглядати питання власності та розподілу ризиків у проєктах ШІ як нагальну, проактивну та обґрунтовану доказами юридичну роботу. ***(Ashneet Hanspal and Sheena Khan. Al and Intellectual Property in India Emerging Issues in Authorship Copyright and Personality Rights // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/future-of-intellectual-property-law-ai-digital-assets). 15.09.2026).***

***

В умовах розширення цифрової економіки Індії особистість людини перетворилася з невід'ємної особистісної риси на надзвичайно прибутковий комерційний актив, що стимулює стрімкий розвиток судової практики у сфері прав на публічність. За відсутності спеціального законодавчого регулювання права на публічність індійські суди сформували цю доктрину шляхом судового тлумачення, спираючись на поєднання конституційного права на приватність, норм загального права щодо недобросовісної конкуренції, особистих прав та законодавства про торговельні марки. Недавні рішення демонструють, як правова база адаптувалася до

сучасних технологічних загроз, виходячи далеко за межі традиційних спорів щодо мерчандайзингу та реклами за участю знаменитостей, щоб протистояти «діпфейкам», клонуванню голосу та синтетичному підробленню особи за допомогою штучного інтелекту. У прецедентному рішенні у справі «Anil Kapoor проти Simply Life India & Ors.» (2023) Вищий суд Делі визнав особистість людини сукупністю окремих комерційних атрибутів, що підлягають захисту, — зокрема імені, зображення, голосу, зовнішності та манер поведінки — та виніс судову заборону щодо несанкціонованих медіаматеріалів, створених за допомогою штучного інтелекту, візуальних зображень із зміненими рисами обличчя та синтетичного контенту. Ця доктрина була додатково уточнена в ході судового розгляду у справі Jackie Shroff 2024 року, в рамках якого було заборонено несанкціоноване комерційне використання образу актора в продуктах та неліцензованих чат-ботах на базі штучного інтелекту, при цьому було підкреслено необхідність дотримання делікатного правового балансу, щоб запобігти надмірним обмеженням, які могли б придушити законне художнє самовираження, сатиру, критику та висвітлення новин. Аналогічні принципи, що запобігають введенню споживачів в оману та несанкціонованому цифровому привласненню, були застосовані в судових процесах щодо захисту образу Aishwarya Rai Bachchan… Крім того, Вищий суд Делі розглянув складне питання щодо використання імені померлої особи в комерційних цілях у справі «Sir Ratan Tata Trust & Anr. v. Dr. Rajat Shrivastava & Ors.» (лютий 2025 року), заборонивши несанкціоноване комерційне використання імені та особистісних даних покійного промисловця шляхом узгодження захисту особистих прав із принципами права торговельних марок у випадках, коли відоме ім’я виступає як комерційний ідентифікатор джерела. Зрештою, у міру того як генеративний штучний інтелект робить відтворення людської ідентичності легким і масштабованим, індійські суди продовжують встановлювати виважені, сучасні межі, які надійно захищають економічну цінність та гідність особистої ідентичності, водночас зберігаючи фундаментальну свободу трансформативного та публічного самовираження. ***(Right to Publicity in India: From Celebrity Image to AI-Generated Identity // Anand and Anand (https://www.anandandanand.com/news-insights/right-to-publicity-in-india-from-celebrity-image-to-ai-generated-identity/). 29.09.2026).***

***

Республіка Корея

Останнім часом все частіше лунають скарги на відтворення музики, створеної штучним інтелектом, у ресторанах та кафе, де слухачам дратують дивно повторювані мелодії, схожі тексти пісень та композиції, що звучать якось знайомо; ці невпізнавані композиції, які не можна розпізнати за допомогою таких додатків, як Shazam, дешево масово виробляються за допомогою генеративних інструментів, таких як Suno, на

основі простих підказок і зараз активно поширюються на YouTube та в інших місцях, що спонукає багато закладів відтворювати їх саме для того, щоб уникнути виплати роялті. У міру поширення аудіоконтенту, створеного за допомогою штучного інтелекту, посилюється тиск щодо встановлення чітких правил авторського права, проте політика в цій сфері залишається невизначеною: у липні Корейська асоціація авторських прав на музику (KOMCA) — довірча організація, що перебуває під наглядом Міністерства культури, спорту та туризму і займається збором та розподілом роялті в рамках корейської системи авторського права без формальних вимог, — стала першою організацією у сфері мистецтва та культури, яка оголосила, що прийматиме до довірчого управління треки, створені за допомогою штучного інтелекту, але лише ті частини, створені людиною, де людина відігравала суттєву, провідну роль (щонайменше 50 відсотків) у написанні текстів, композиції чи аранжуванні, розглядаючи ШІ суто як допоміжний інструмент та додаючи штраф у розмірі потрійного розміру роялті за неправдиві заявки, спрямовані на блокування повністю створених машиною «клікових» треків. Цей крок, спричинений результатами аудиту вже зареєстрованих творів, створених штучним інтелектом, і спрямований на те, щоб змусити розкривати інформацію, а не залишати це питання нерегульованим, проіснував лише 22 дні, після чого був відкликаний: депутат Кім Чже-вон із «Партії інновацій Чогук» заявив, що KOMCA випередила досягнення будь-якого суспільного консенсусу чи законодавчого висновку, а саме міністерство винесло рекомендацію щодо виправлення ситуації, посилаючись на недостатнє громадське обговорення серед численних зацікавлених сторін (платформ, телерадіокомпаній, OTT-сервісів). Зарубіжні аналоги, такі як ASCAP, BMI та SOCAN, вже реєструють твори, що містять справжній творчий внесок людини, навіть якщо ШІ забезпечує акомпанемент або гармонію, водночас виключаючи випадки, коли твори створюються виключно на основі введених підказок; KOMCA, члени якої прагнуть якнайшвидшого запровадження правил, тепер планує зібрати ширші думки науковців та творців, перш ніж переглянути та повторно подати проект нормативних документів. ***(Seo Hyun-Hee. AI in my ear··· cafes taken over by 'click music', while copyright debates inch along // 경향신문 (https://www.khan.co.kr/en/article/202609110901027). 11.09.2026).***

***

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Швидке масштабування інфраструктури штучного інтелекту спричинило структурний перехід від традиційних транзакцій між постачальниками та клієнтами до глибоких стратегічних партнерств із спільної розробки в усьому технологічному стеку, про що свідчать спільні ініціативи у сфері апаратного та програмного забезпечення між лідерами

архітектури, такими як Arm, гіпермасштабними компаніями, наприклад Meta, або гігантами корпоративної інфраструктури, такими як IBM. Оскільки сучасні обчислення на основі штучного інтелекту вимагають взаємозалежного підходу, що охоплює весь стек — де архітектура мікросхем, віртуалізація, компілятори програмного забезпечення та оптимізація великомасштабних робочих навантажень повинні функціонувати як цілісна екосистема — учасники галузі дедалі частіше покладаються на домовленості про спільне проектування, що поєднують спеціалізовану інженерію напівпровідників із досвідом великомасштабного розгортання. Однак, оскільки ці складні форми співпраці часто поєднують власні ноу-хау, спільно створені інновації, відкритий код та загальнодоступні технічні стандарти, вони створюють багатоаспектні ризики, пов'язані з інтелектуальною власністю, які необхідно юридично врегулювати на самому початку, а не після того, як комерційна цінність вже втілилася.

З метою захисту власних активів та запобігання комерційним спорам угоди про міжфункціональну співпрацю повинні чітко розмежовувати «фонову» інтелектуальну власність — яка залишається виключною власністю організації-учасниці з урахуванням визначених, обмежених прав на використання — та «передню» інтелектуальну власність, створену в ході спільної діяльності, що охоплює патенти, промислові зразки, авторські права на програмне забезпечення та комерційні таємниці. Хоча спільна власність на новостворені активи може здаватися справедливою, розбіжності в нормативних правилах різних юрисдикцій, що регулюють багатостороннє ліцензування та забезпечення дотримання прав, часто роблять модель виключної власності в поєднанні зі структурованими взаємними ліцензіями більш надійною з адміністративної точки зору. Крім того, організації-партнери повинні координувати стратегії подання патентних заявок, щоб уникнути передчасного оприлюднення інформації, проводити попередні перевірки на відсутність перешкод для використання (FTO) з метою розподілу ризиків порушення прав третіх осіб, а також впроваджувати протоколи операційної конфіденційності, такі як сегрегація даних та контроль доступу, для захисту конфіденційних інженерних ноу-хау. Нарешті, угоди повинні містити вичерпні умови виходу та дії після припинення співпраці, що регулюють діючі ліцензії, поточні зобов'язання щодо патентного супроводу, повернення або знищення даних, а також подальше комерційне використання спільно розроблених платформ. Зрештою, узгодження проактивного управління інтелектуальною власністю зі спільними технічними та комерційними цілями гарантує, що стратегічні альянси у сфері штучного інтелекту успішно розширюватимуть інфраструктуру високопродуктивних обчислень, одночасно забезпечуючи та уточнюючи права власності на високоцінні нематеріальні активи. ***(Catherine Bonner and Brett Landon. The power of strategic partnerships in AI: Key IP considerations //*** *Murgitroyd* ***(https://www.murgitroyd.com/insights/patents/the-power-of-strategic-partnerships-in-ai-key-ip-considerations). 24.09.2026).***

Інструменти генеративного штучного інтелекту, здатні створювати надзвичайно реалістичні зображення, відео та аудіо, значно спростили процес видавання себе за реальних людей без їхньої згоди, що спонукало штати ухвалити закони, які передбачають цивільну та кримінальну відповідальність за несанкціоноване відтворення особи, зовнішності, голосу чи інших ознак особи, навіть попри те, що існуючі федеральні та штатні доктрини інтелектуальної власності вже забороняють комерційне використання цих самих ознак. Отже, організації стикаються з двоякими ризиками: їхнє власне використання маркетингових матеріалів, аватарів, голосових агентів або розважального контенту, створених за допомогою штучного інтелекту, може порушувати права на публічність, авторські права або права на торговельні марки, якщо воно відтворює когось без дозволу, тоді як треті сторони можуть використовувати синтетичні медіа для видавання себе за компанію, її керівників або співробітників, що призводить до шахрайства, заплутаності споживачів та шкоди репутації… Існуючі правові рамки передбачають кілька засобів правового захисту — позови щодо права на публічність у зв'язку з несанкціонованим комерційним використанням імені, зображення або голосу (при цьому компанії можуть мати договірні інтереси, якщо особа, яку імітують, є керівником, речником або послом); позови про порушення авторських прав та процедури повідомлення та видалення відповідно до Закону про цифрові права авторів (DMCA), коли синтезований контент містить захищені фотографії, записи чи інші твори; а також позови про неправдиве схвалення згідно з §43(a) Закону Ланхема, коли репліка може ввести споживачів в оману щодо спонсорства чи приналежності — проте ці інструменти мають прогалини, оскільки права на публічність різняться залежно від штату, позови щодо торговельних марок вимагають наявності ймовірності введення в оману, а авторське право захищає вираження, а не саму ідентичність. Штати почали заповнювати ці прогалини за допомогою двох основних підходів: кримінальних законів, таких як RSA 638:26-a у штаті Нью-Гемпшир та SHB 1205 у штаті Вашингтон, які кваліфікують як тяжкий злочин свідоме створення або поширення «діпфейку» чи підробленого цифрового зображення особи, яку можна ідентифікувати, з метою переслідування, дифамації, вимагання або заподіяння іншої шкоди, а також розширені закони про право на публічність, які прямо охоплюють створені за допомогою штучного інтелекту голосові клони та цифрові репліки (Закон про громадянські права штату Нью-Йорк §§50–51, як це тлумачиться у справі «Lehrman & Sage v. Lovo»; Закон штату Арканзас № 159; Закон штату Монтана HB 513; Закон штату Вашингтон SSB 5886; Закон штату Юта № 271; та Закон штату Теннессі «ELVIS», який додатково покладає відповідальність на платформи, що продовжують розміщувати несанкціоновані репліки після отримання відповідного повідомлення, а також на тих, хто надає технології, основною

метою яких є створення таких реплік)… На федеральному рівні закон «Take It Down Act», підписаний у травні 2025 року, криміналізує поширення інтимних зображень без згоди особи, включаючи «цифрові підробки», створені за допомогою штучного інтелекту, та зобов'язує платформи видаляти такий контент протягом 48 годин після отримання обґрунтованого запиту, тоді як більш широкий двопартійний закон «NO FAKES Act» (винесений на розгляд Судовим комітетом Сенату в червні 2026 року) надаватиме позитивне, ліцензоване право контролювати цифрові репліки власного голосу чи зображення, покладає цивільну відповідальність на несанкціонованих виробників та хостинг-провайдерів, які свідомо розміщують такий контент (з дотриманням процедури видалення у стилі DMCA), звільняє від відповідальності випадки використання, що підпадають під Першу поправку, такі як новини та сатира, а також має пріоритет над майбутніми законами штатів щодо реплік, зберігаючи при цьому існуючі, як-от закон штату Теннессі. Тому компанії повинні впровадити систему управління, адаптовану до їхнього профілю ризику — попереднє тестування перед введенням в експлуатацію та періодичне тестування систем, доступних для широкої громадськості, на предмет несанкціонованого створення реплік; отримання задокументованої згоди у випадках навмисного використання особистих даних, що дозволяють ідентифікувати особу; політику прийнятного використання, яка прямо забороняє видавання себе за іншу особу; оперативні процедури розгляду скарг; а також моніторинг ринків на предмет шахрайського видавання себе за компанію або її персонал — щоб вони могли як дотримуватися вимог мінливого законодавчого середовища, так і ефективно реагувати, коли самі стають жертвами зловживань із використанням синтетичних медіа. ***(Duane C. Pozza, David E. Weslow, Kahlil H. Epps, Ania Trichet. Is This Real? Navigating AI Impersonation Under New and Existing Laws // Wiley Rein LLP (https://www.wileyconnect.com/is-this-real-navigating-ai-impersonation-under-new-and-existing-laws). 01.09.2026).***

***

Штучний інтелект стрімко змінює підходи підприємств до створення контенту, розробки продуктів та управління брендами, проте суди, регуляторні органи та Відомство з патентів і торгових марок США (USPTO) досі визначають, як існуюче законодавство про інтелектуальну власність застосовується до творів, створених за допомогою ШІ, до результатів, що генеруються виключно ШІ, та до інструментів на базі ШІ. Тому компанії, які використовують ці системи для створення маркетингових текстів, зображень, коду, дизайнів чи інших комерційних матеріалів, повинні розглядати їх як корисні допоміжні засоби, а не як заміну належного дотримання правил інтелектуальної власності. Поточні судові спори вже перевіряють, чи є законним навчання моделей на матеріалах, захищених авторським правом, без дозволу; чи можуть результати роботи ШІ порушувати

існуючі права; та чи взагалі твори, створені за допомогою ШІ, підпадають під захист авторського права — ці питання мають особливе значення для компаній, які регулярно використовують цю технологію у брендингу, рекламі, розробці програмного забезпечення, дизайні продуктів та створенні контенту для клієнтів. Хоча законодавство в цій сфері ще не визначилося, один принцип вже є очевидним: підприємства повинні мати змогу довести суттєву участь людини, надавши документацію щодо авторів, способу використання ШІ, відповідних підказок або вихідних матеріалів, а також про перевірку чи редагування, здійснені людиною перед комерційним використанням… Отже, практичні запобіжні заходи включають прийняття внутрішньої політики щодо використання ШІ, відмову від введення конфіденційної або закритої інформації у загальнодоступні інструменти, перевірку всіх згенерованих матеріалів перед публікацією, ведення обліку авторства людей, а також забезпечення того, щоб постачальники надавали належні гарантії щодо прав власності, конфіденційності та відшкодування збитків; особлива обережність необхідна у випадках, коли ШІ використовується для створення логотипів, торгових назв, зображень продукції або рекламного контенту, оскільки навіть на перший погляд нові результати можуть бути дуже схожими на існуючі твори, захищені авторським правом, торгові марки або елементи бренду, а отже, вимагають традиційної перевірки на відсутність порушень. Вживши ці превентивні заходи вже зараз — фіксуючи внесок людини, ретельно перевіряючи результати, захищаючи конфіденційні дані та оновлюючи угоди з постачальниками — компанії зможуть ефективно використовувати штучний інтелект, мінімізуючи при цьому юридичні ризики в умовах, коли правила щодо інтелектуальної власності ще тільки формуються. ***(L. Allison Niemiec. Using AI in Your Business? Don't Overlook the Intellectual Property Risks // McAfee & Taft A Professional Corporation (https://www.mcafeetaft.com/using-ai-in-your-business-dont-overlook-the-intellectual-property-risks/). 01.09.2026).***

***

Автори, які очікують на виплати в рамках угоди про врегулювання спорів щодо авторських прав з компанією Anthropic на суму 1,5 млрд доларів, повідомляють про суперечки щодо розподілу цих коштів між письменниками, видавцями та літературними агентствами. Угода охоплює майже 500 000 книг, які, як стверджувалося, компанія Anthropic отримала з несанкціонованих джерел для навчання штучного інтелекту. Хоча суд визнав, що навчання штучного інтелекту на матеріалах, захищених авторським правом, може кваліфікуватися як «добросовісне використання», він провів чітке розмежування між цим та придбанням піратських копій. Згідно з умовами угоди, на кожну роботу, що відповідає критеріям, виділяється приблизно 3 000 доларів, які, як правило, розподіляються порівну між автором і традиційним видавцем, якщо видавництво все ще володіло відповідними правами, тоді як автори самопублікованих книг або творів, права на які повернулися до них до

10 серпня 2022 року, можуть претендувати на повну суму. Деякі автори отримали повідомлення про те, що видавці вимагають виплат за книги, права на які вже повернулися до авторів, або прагнуть отримати 100 % суми замість очікуваних 50 %. Також з'явилися повідомлення про те, що літературні агентства подають претензії, хоча агенти, як правило, самі не є власниками авторських прав. Представники галузі, зокрема Гільдія авторів, висловили думку, що ці проблеми, швидше за все, є наслідком неналежного ведення видавничої документації та складної процедури подання претензій, а не навмисних спроб позбавити авторів винагороди; за деякими даними, деякі видавці вже визнали свої помилки. Однак кількість та схожість скарг викликали занепокоєння щодо того, що проблеми з розподілом можуть мати системний характер. Автори можуть оскаржувати суперечливі претензії, причому для визначення права на отримання винагороди особливо важливе значення мають документи, що підтверджують право власності на твори, та терміни повернення будь-яких прав. ***(Anthony Ha. Authors push back as publishers and agents make claims on Anthropic settlement // TechCrunch Media LLC. (https://techcrunch.com/2026/09/06/authors-push-back-as-publishers-and-agents-seek-share-of-anthropic-settlement/). 06.09.2026).***

***

Генеративний штучний інтелект трансформує хімічну та фармацевтичну галузі, прогнозуючи структури білків, прискорюючи молекулярний скринінг та скорочуючи роки лабораторних досліджень до кількох днів. Однак ця наукова революція стикається з патентною системою, розробленою для традиційних лабораторних досліджень, що проводяться людьми. Швидка інтеграція машинного навчання спричинила експоненціальний сплеск кількості заявок на патенти — кількість заявок, пов'язаних зі штучним інтелектом, у Відомство патентів і торговельних марок США (USPTO) зросла з менш ніж 6 000 у 2010 році до понад 70 000 у 2020 році, а в галузі хімії спостерігається різке прискорення зростання з 2016 року. У міру наближення до комерціалізації хімічних сполук, створених або оптимізованих за допомогою ШІ, екосистема інтелектуальної власності стикається з критичними питаннями щодо того, чи можна захистити такі відкриття та яким чином це зробити.

Правові межі щодо авторства винаходів, створених за допомогою штучного інтелекту, були чітко встановлені в США рішенням Федерального апеляційного суду від 2022 року у справі «Thaler v. Vidal». Тлумачачи статтю 35 U.S.C. § 100(f), суд постановив, що законодавчі посилання на «особу» означають виключно фізичну особу, що унеможливлює зазначення систем штучного інтелекту як єдиних або спільних винахідників. Отже, патентоспроможність відкриттів, зроблених за допомогою штучного інтелекту, повністю залежить від характеру участі людини. Згідно з рекомендаціями USPTO щодо авторства винаходів від листопада 2025 року, патентні експерти

розглядають штучний інтелект як сучасний лабораторний прилад, а не як винахідника, стверджуючи, що юридичне авторство винаходу вимагає людської «концепції» — формування чіткого, конкретного та постійного рішення проблеми. Це створює значні практичні та доказові неоднозначності: хоча особа, яка лише отримує автономний результат роботи моделі, не може претендувати на статус винахідника, визначення того, чи дослідник, який формулює складні запити, встановлює параметри або відбирає життєздатні варіанти з тисяч алгоритмічних прогнозів, юридично досяг «концепції», залишається невирішеним питанням, що залежить від конкретних обставин.

Окрім питання авторства винаходу, генеративна ШІ підриває основні законодавчі доктрини патентоспроможності, зокрема критерій очевидності, передбачений § 103 розділу 35 Кодексу законів США (35 U.S.C. § 103). Критерій патентоспроможності полягає в оцінці того, чи буде винахід очевидним для «фахівця середнього рівня в даній галузі» (POSITA). У міру того, як генеративні моделі стають повсюдними в дослідницьких лабораторіях, юридичне визначення POSITA може еволюціонувати, включивши доступ до передових інструментів ШІ, що потенційно дозволить патентним експертам відхиляти нові, експериментально підтверджені сполуки на тій підставі, що стандартні алгоритми могли б їх передбачувано ідентифікувати. Крім того, компанії дедалі частіше використовують моделі штучного інтелекту для генерування та публічного оприлюднення величезних обсягів теоретичних молекулярних даних. Публікуючи в широких масштабах несинтезовані хімічні варіанти, суб'єкти господарювання створюють масштабні захисні оприлюднення «відомого рівня техніки», покликані превентивно знищити новизну конкуруючих патентних заявок у широких галузях хімії.

Зрештою, правознавці та патентні відомства розглядають генеративну ШІ не як автономного співпрацівника, а як революційний дослідницький інструмент у лінійці аналітичних технологій, таких як хроматографія та рентгеноструктурний аналіз. Хоча ці інструменти суттєво прискорюють темпи наукових експериментів, людська винахідливість залишається незамінною основою патентного захисту. За умови, що дослідники-люди будуть змістовно керувати творчим процесом, інтерпретувати його та експериментально перевіряти, прориви в хімічній та фармацевтичній галузях, досягнуті за допомогою ШІ, залишатимуться патентоспроможними, оскільки судові прецеденти та нормативні рекомендації продовжують адаптуватися. ***(Justin Krieger. The AI patent paradox: Balancing innovation and ingenuity in chemistry // American Chemical Society (https://cen.acs.org/policy/intellectual-property/ai-intellectual-property-chemistry-patents/104/web/2026/09). 08.09.2026).***

***

Представники розвідки та правоохоронних органів США звинуватили кілька китайських компаній, що займаються штучним інтелектом, зокрема DeepSeek, Moonshot AI та Alibaba, у використанні

результатів роботи запатентованих американських моделей штучного інтелекту для прискорення розробки власних систем за допомогою методики, відомої як «дистиляція». Ці посадовці охарактеризували зазначену діяльність як таку, що здійснюється в промислових масштабах і має зловмисний характер, стверджуючи, що об'єктом атаки стали технології таких компаній, як OpenAI, Anthropic, Google та SpaceX, і що, ймовірно, китайський уряд був про це поінформований. Дистиляція дозволяє меншим моделям навчатися на основі результатів роботи більших систем, що суттєво знижує витрати на розробку, проте американські власті стверджують, що зазначені практики пов'язані з неналежним привласненням американської інтелектуальної власності та можуть також сприяти зміцненню військового та кіберпотенціалу Китаю. Китай відкинув ці звинувачення, заявивши, що його технологічний прогрес ґрунтується на більшій науковій та технологічній самодостатності, та закликав до посилення співпраці між США та Китаєм у сфері штучного інтелекту. Ці звинувачення пролунали незадовго до запланованих двосторонніх переговорів щодо безпеки штучного інтелекту та майбутньої зустрічі президентів Дональда Трампа та Сі Цзіньпіна, що додає ще одне джерело напруженості до загальної технологічної конкуренції між цими країнами. ***(Feds accuse China of industrial-scale theft of America's AI secrets // The Independent (https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/us-china-ai-distillation-trump-b3047223.html). 09.09.2026).***

***

Поява генеративного штучного інтелекту (ШІ) ставить під сумнів традиційний акцент на «трансформативності» в американському законодавстві про справедливе використання. З часу виходу впливової статті судді П'єра Леваля у 1990 році та ухвалення Верховним судом рішення у справі «Campbell проти Acuff-Rose» у 1994 році суди часто приділяли особливу увагу тому, чи надав відповідач матеріалу, захищеному авторським правом, нове призначення, значення або форму вираження. Цей підхід загалом працював, оскільки трансформативне використання, таке як пародія, критика чи пошукові інструменти, рідко замінювало оригінальні твори з економічної точки зору. Генеративний ШІ порушує цю закономірність: модель може перетворювати книги на статистичні представлення та генерувати цілком новий матеріал, водночас створюючи контент, який конкурує з авторами та творами, на яких вона була навчена. Недавні судові справи ілюструють цю суперечність. У справі «Kadrey проти Meta» суд визнав, що навчання ШІ, яке має високий ступінь трансформації, може, тим не менш, спричинити заміщення на ринку, але визнав недостатніми докази такої шкоди. У справі «Bartz проти Anthropic» суд наголосив на трансформаційному характері навчання ШІ, тоді як у справі «Thomson Reuters проти Ross Intelligence» було відхилено аргумент про добросовісне використання, оскільки діяльність відповідача безпосередньо конкурувала з існуючим ринком. Ці відмінності відображають дві конкуруючі

теорії справедливого використання: одна зосереджена на трансформативній меті, а інша — на ринкових збоях, ліцензуванні та економічній замінності. Законодавчо встановлений фактор справедливого використання — вплив на фактичний або потенційний ринок твору, захищеного авторським правом — повинен знову набути більшого значення, оскільки шкоду ринку можна оцінити на основі доказів щодо конкуренції, замінності та ринків ліцензування, що формуються, тоді як трансформативність часто вимагає суб'єктивних естетичних суджень. Рішення Верховного суду у справі «Andy Warhol Foundation проти Goldsmith» (2023 р.) вже зробило крок у цьому напрямку, відкинувши ідею, що лише нове значення визначає справедливе використання, та наголосивши на тому, чи відповідає нове використання комерційній меті оригіналу... Підхід, орієнтований на ринок, продовжуватиме захищати пародію, критику, наукову діяльність та інші справді незамінні види використання, водночас ускладнюючи можливість посилатися на справедливе використання, коли технологія з високим ступенем трансформації одночасно конкурує з економічним ринком щодо творів, які вона використовує. З цієї точки зору штучний інтелект показав, що трансформативність була корисним показником ринкових ефектів, а не достатнім організуючим принципом для самого справедливого використання. ***(Shishene Jing. AI Exposes Flaws in Copyright's Focus on Transformativeness in Fair Use // (https://www.promarket.org/2026/09/09/ai-exposes-flaws-in-copyrights-focus-on-transformativeness-in-fair-use/). 09.09.2026).***

***

Багато підприємств та приватних осіб, які використовують генеративну ШІ для складання проектів договорів, статей, маркетингових текстів та листування, вважають, що результати, згенеровані ШІ, не відрізняються від текстів, написаних людиною, і що автори підказок автоматично стають власниками кінцевих результатів. Однак обидва ці припущення є юридично та технічно неправильними. Бюро з авторських прав США та федеральні суди встановили, що захист авторських прав суворо вимагає людського авторства. Результати, згенеровані штучним інтелектом, належать до суспільної власності — незалежно від часу, витраченого на доопрацювання вихідного запиту. У змішаних випадках, коли люди надають контури, концепції або вручну редагують текст, згенерований ШІ, право на захист мають лише конкретні елементи, створені людиною. Компанії, які вважають, що їхні матеріали, створені за допомогою ШІ, є їхньою власністю, ризикують виявити, зіткнувшись із конкурентами, які копіюють їхню роботу, що значна частина їхніх активів ніколи не підлягала правовому захисту.

Ця ситуація з правом власності ще більше ускладнюється технологічними досягненнями у сфері відстеження походження даних ШІ та виявлення тексту. Частково під впливом вимог Європейського Союзу щодо прозорості провідні розробники ШІ, такі як Anthropic, Google, Meta, Microsoft та OpenAI,

вбудовують невидимі, непомітні водяні знаки безпосередньо в текст, код та зображення, створені їхніми моделями. Ці водяні знаки залишаються вбудованими навіть під час копіювання, вставлення або пересилання контенту, і вони можуть додаватися до тексту, створеного людиною, який модель ШІ лише редагує, перекладає або стискає. Хоча ретельне ручне переписання може послабити ці сигнали, значні уривки, згенеровані ШІ, тепер можна ідентифікувати технічними засобами. Як наслідок, підприємства, що покладаються на власний контент, повинні встановити чіткі внутрішні політики щодо використання інструментів ШІ, переглянути договори з постачальниками на предмет претензій щодо права власності та перевірити, які результати роботи зберігають справжній, захищений авторським правом статус. ***(Maria Crimi Speth, Aaron K. Haar. Invisible Watermarks, Uncertain Ownership: Know the Rules of AI Content // Jaburg Wilk (https://www.jaburgwilk.com/news-publications/know-the-rules-of-ai-content). 10.09.2026).***

***

Наука в сфері інтелектуальної власності

Зростаюче використання генеративного ШІ в наукових дослідженнях ставить під сумнів традиційні уявлення про авторство та відповідальність, оскільки ШІ не може обґрунтувати свої результати чи взяти за них відповідальність. Сучасні рамки визначення авторства, такі як таксономія CRediT, є недостатніми для охоплення робіт, виконаних за допомогою ШІ, а дискусія щодо атрибуції ШІ висвітлює ширші нерівності в академічній економіці, де як людська праця (наприклад, маркування даних), так і допомога ШІ часто залишаються непомітними. Замість того, щоб просто вписувати ШІ в існуючі ієрархії, цей момент дає можливість поставити їх під сумнів — наприклад, якщо ШІ отримує визнання за такі завдання, як синтез літератури, то наукові асистенти, які виконують ту саму роботу, також повинні отримувати авторство. Щоб вирішити ці проблеми, пропонується структура «CRediT-AI», яка виходить за межі загальних заяв про розкриття інформації. Ця структура поєднуватиме конкретні ролі людських учасників із короткими описами того, як ШІ сприяв саме цьому внеску (наприклад, «генерування ідей за допомогою ШІ»), а також вимагатиме обов’язкової заяви про перевірку та підзвітність для ідентифікації особи, яка перевірила та затвердила результати роботи ШІ. Хоча це й не є остаточним рішенням, концептуальна модель CRediT-AI слугує практичним заходом для стандартизації розкриття інформації, забезпечення того, щоб відповідальність людини залишалася центральним елементом наукової діяльності за участю ШІ, та сприяння ширшому обговоренню майбутніх умов академічного життя. ***(Robert Braun. Who is responsible when AI helps to write science? // Springer Nature Limited (https://www.nature.com/articles/d41586-026-02686-z). 01.09.2026).***

***

Компанія Wiley повідомила про зростання виручки свого дослідницького підрозділу на 4 % до 293 млн доларів у першому кварталі 2027 фінансового року, що було зумовлено 12-відсотковим стрибком виручки від наукових публікацій завдяки високому попиту на «золотий» відкритий доступ, ліцензування штучного інтелекту та нещодавнє придбання видавництва Emerald Publishing. Це зростання, яке сприяло збільшенню скоригованого показника EBITDA у науковій сфері на 9 % до 87 млн доларів, допомогло компенсувати 30-відсоткове зниження доходів від наукових рішень, спричинене жорстким порівнянням з попередніми показниками доходів від ліцензування штучного інтелекту. Головною подією кварталу стало завершення компанією Wiley придбання Emerald Publishing за готівку на суму приблизно 450 млн доларів, що дозволило додати майже 500 журналів та тисячі книжкових назв, розширивши загальний портфель Wiley до 2 500 журналів та зміцнивши її ринкові позиції у сфері бізнесу та економіки. Генеральний директор Метью Кісснер наголосив на успішній реалізації планів за квартал, підкресливши зростаючу синергію, за якої надійний науковий контент прискорює розвиток штучного інтелекту, а штучний інтелект, у свою чергу, підвищує продуктивність наукових досліджень. ***(Wiley research publishing revenue jumps 12pc on OA growth and Emerald acquisition // RI Media Ltd (https://www.researchinformation.info/news/wiley-research-publishing-revenue-jumps-12pc-on-oa-growth-and-emerald-acquisition/). 03.09.2026).***

***

Хоча у світі дедалі більше панує консенсус щодо того, що результати досліджень, профінансованих за рахунок державних коштів, мають публікуватися відкрито та негайно, механізми досягнення цієї мети розходяться, що призводить до значної фрагментації регіонального видавничого середовища. Ця розбіжність створює значні стратегічні виклики для академічних видавців, що зумовлені насамперед бюджетними обмеженнями установ та зміною пріоритетів фінансуючих організацій. Установи по всьому світу дедалі частіше досягають фінансових обмежень своїх трансформаційних угод типу «читати та публікувати», що призводить до вичерпання квот у таких країнах, як Нідерланди та Китай, і змушує університети у Великій Британії та США скасовувати або відмовлятися від дорогих пакетів журналів від провідних видавців через неприйнятні витрати. Цю інституційну реакцію посилює зростаюча розбіжність у вимогах щодо фінансування, коли провідні глобальні спонсори наукових досліджень — такі як NIH, UKRI та Cancer Research UK — суворо вимагають негайного відкритого доступу, одночасно припиняючи або обмежуючи свою фінансову підтримку витрат на обробку статей (APC), залишаючи невирішеним ключове питання про те, хто саме покриватиме витрати на публікацію.

На тлі цих труднощів із фінансуванням у Заході Китай активно відходить від глобального консенсусу, створюючи власну потужну внутрішню видавничу

інфраструктуру. Відмовляючись від залежності від західних класифікаційних списків журналів, запроваджуючи власні метрики цитування, інтенсивно інвестуючи у вітчизняні журнали та встановлюючи обмеження на надмірно високі APC, Китай зменшує свою залежність від західних видавців і змінює глобальний баланс наукової комунікації. У відповідь на цю інтенсивну регіональну фрагментацію видавці змушені відмовлятися від універсальних глобальних моделей на користь стратегій, адаптованих до конкретних регіонів, таких як використання «Platinum Consortia» у Європі та «Subscribe to Open» у Північній Америці. Хоча така адаптивність є необхідною для обслуговування різноманітних ринків та дотримання різних місцевих політик, адміністративне навантаження, пов'язане з управлінням численними робочими процесами та ціновими структурами, непропорційно сприяє великим видавцям, що потенційно може прискорити консолідацію галузі. Зрештою, сектор наукових видань переживає період безпрецедентних одночасних змін, де головним викликом для видавців є вже не пошук єдиної універсальної моделі відкритого доступу, а розвиток оперативної гнучкості для управління численними складними регіональними моделями без надмірного навантаження на авторів та наукові установи. ***(Dylan Storan. How policy is reshaping open access: everything, everywhere, all at once // Research Consulting Limited (https://www.research-consulting.com/how-policy-is-reshaping-open-access-everything-everywhere-all-at-once/). 04.09.2026).***

***

У 2025 році «золотий» відкритий доступ (OA) досяг рекордної частки у світових наукових публікаціях, склавши 44 % усіх журнальних статей, оглядів та матеріалів конференцій; за цією моделлю було опубліковано майже два мільйони наукових статей. Згідно з даними STM Open Access Dashboard, обсяг «золотого» відкритого доступу з 2015 року зріс у чотири рази і наразі є основним каналом надання негайного безкоштовного доступу до наукових досліджень. Видавці пропонують варіанти «золотого» відкритого доступу для приблизно 84 % наукових статей у всьому світі, що забезпечується інвестиціями у відкрите публікування та такими моделями, як трансформаційні угоди, завдяки яким у 2025 році було опубліковано понад 338 000 публікацій у відкритому доступі. Розбіжності між дисциплінами також зменшилися: можливості «золотого» відкритого доступу доступні для приблизно 84 % публікацій як у галузі науки, технологій та медицини (STM), так і в галузі соціальних та гуманітарних наук (SSH), при цьому 45 % статей у галузі SSH було опубліковано за моделлю «золотого» відкритого доступу, порівняно з 44 % у галузі STM. Однак, схоже, що відкритий доступ вступає у більш зрілу фазу розвитку. Хоча «золотий» OA продовжує розвиватися швидше, ніж видавнича діяльність, що базується виключно на передплаті, стрімке зростання обсягів наукових досліджень у таких країнах, як Китай та Індія, також збільшує обсяг публікацій за передплатою, що уповільнює зростання загальної частки ринку

відкритого доступу. STM стверджує, що для збереження прогресу необхідні постійна співпраця та інвестиції з боку видавців, наукових установ та спонсорів, при цьому слід дбати про збереження якості досліджень, їхньої цілісності та довгострокового управління. ***(Gold OA reaches record 44pc share of global research output // RI Media Ltd (https://www.researchinformation.info/news/gold-oa-reaches-record-44-share-of-global-research-output/). 07.09.2026).***

***

Серія публікацій «Open Solutions Brief», розроблена Сектором комунікації та інформації ЮНЕСКО, містить практичні, орієнтовані на політику рекомендації, покликані сприяти забезпеченню загального доступу до інформації на основі правових засад та інклюзивних підходів. Ця серія, орієнтована на політиків, державні установи, дослідників, освітян, розробників технологій та партнерів з громадянського суспільства, перетворює нормативні документи ЮНЕСКО — такі як Рекомендація 2019 року щодо відкритих освітніх ресурсів — на практичні стратегії, що зміцнюють глобальні суспільства знань напередодні завершення терміну досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року… Кожен огляд має стандартизовану структуру, що складається з резюме, розділів «Історичний контекст та нормативні засади», «Виклики», «Стратегічні рекомендації» та «Матриці дій». Ця «Матриця дій» окреслює індивідуальні, конкретні заходи для трьох основних груп зацікавлених сторін: державних та інституційних суб'єктів, суб'єктів у сфері знань та інновацій, а також представників місцевих громад, що забезпечує ефективне розроблення, впровадження та масштабування відкритих рішень у різних інституційних та національних контекстах. Ґрунтуючись на принципі, що знання є спільним суспільним благом, ця серія документів сприяє відкритості з метою усунення бар'єрів доступу, покращення технічної сумісності, запобігання залежності від окремих платформ та надання державам-членам можливості адаптувати й повторно використовувати цифрові ресурси відповідно до місцевих пріоритетів. «Diamond Open Access» (OA) — це справедлива модель наукових публікацій, яка розглядає знання як цифровий суспільний благ, усуваючи фінансові бар'єри як для читачів, так і для авторів. Ця модель, заснована на некомерційній власності, академічному контролі та науковому управлінні, використовує спільні інфраструктури та відкриті ліцензії, щоб гарантувати, що при прийнятті рішень щодо публікації наукова цінність має пріоритет над прибутком. Тісно співпрацюючи з відкритими освітніми ресурсами (OER), «Diamond» OA сприяє інтеграції OER, відкритих даних та відкритого дослідницького програмного забезпечення в цілісний, багатомовний та перевірений ланцюг знань у громадських інтересах. На підтримку цієї концепції у аналітичному огляді «Unlocking knowledge: diamond open access publishing» застосовується аналітичний підхід, заснований на фактичних даних, для вивчення того, як інфраструктура Diamond OA сприяє

рівноправному доступу до знань. Зрештою, цей огляд сприяє місії ЮНЕСКО щодо зміцнення цифрових інфраструктур, що керуються спільнотами, як цифрових суспільних благ, пропонуючи практичні рекомендації щодо політики, які допоможуть державам-членам та установам розвивати й підтримувати відкриті, сумісні та багатомовні наукові екосистеми. ***(Unlocking knowledge: diamond open access publishing // UNESCO (https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000399309). 09.2026).***

***

«Діамантовий» відкритий доступ (OA) обіцяє створення справедливої наукової екосистеми, в якій ані автори, ані читачі не платять за доступ, але він стикається з фундаментальною проблемою сталого розвитку: видавнича діяльність ніколи не буває безкоштовною, а покладання на доброзичливість установ створює проблему «безбілетників» у колективних діях. Щоб подолати спокусу бібліотек відмовлятися від фінансової підтримки, водночас продовжуючи користуватися відкритим доступом, успішні ініціативи «діамантового» відкритого доступу впроваджують інноваційні моделі фінансування, що пропонують відчутну цінність для установ. Наприклад, модель «Subscribe to Open» використовує звичні процеси поновлення передплати, щоб забезпечити відкритий доступ після досягнення певного порогу участі, тоді як моделі «Freemium» стягують з бібліотек плату за розширені можливості, такі як формати для завантаження, канали метаданих та інтеграція з системами. У сфері видання наукових книг такі ініціативи, як «Direct to Open», дають бібліотекам змогу об’єднувати ресурси для фінансування цілих серій нових видань, перерозподіляючи фінансовий ризик, а моделі «Library Partnership» перетворюють спонсорів на зацікавлені сторони, надаючи їм право голосу в управлінні.

Окрім інноваційних джерел доходу, довгострокова стійкість вимагає вирішення питання прихованих операційних витрат у видавничій справі. Видавці повинні використовувати спільну інфраструктуру для зменшення технічного дублювання та, що найважливіше, відмовитися від залежності від невидимої, неоплачуваної праці науковців та бібліотекарів, яка часто експлуатує співробітників на початку кар’єри та тих, хто перебуває у нестабільному становищі. Крім того, хоча багато моделей колективного фінансування походять із країн Північної півкулі, їх не можна застосовувати універсально; досягнення справжньої глобальної справедливості вимагає адаптації фінансових структур до місцевих реалій закупівель та розширення повноважень регіональних консорціумів у країнах Південної півкулі, щоб запобігти відтворенню історичних нерівностей. Зрештою, щоб «Діамантовий» OA процвітав, видавці повинні діяти з радикальною прозорістю щодо своїх фактичних витрат, безперешкодно інтегруватися у звичні робочі процеси бібліотечних закупівель та чітко демонструвати конкретні переваги участі. Змінивши наратив з благодійних пожертв на необхідні інвестиції у спільну

наукову інфраструктуру, видавці можуть забезпечити, щоб установи визнали їхню життєво важливу роль — та наслідки відмови від співпраці — у підтримці екосистеми відкритої науки. ***(Zul M. Who Pays When Open Access Is Free? The Models Keeping Diamond OA Alive // PublishingState.com (https://publishingstate.com/who-pays-when-open-access-is-free-the-models-keeping-diamond-oa-alive/2026/). 07.09.2026).***

***

Springer Nature повідомляє, що наукові роботи, опубліковані за моделлю «золотого» відкритого доступу (OA), за якої остаточна версія статті відразу стає вільно доступною, продовжують досягати значно більшого охоплення та впливу, ніж роботи, опубліковані без відкритого доступу. Згідно з опублікованою компанією аналітичною доповіддю, статті у форматі «золотого» відкритого доступу в середньому отримують майже в сім разів більше завантажень та приблизно на 50 % більше цитувань. Перевага доступності особливо помітна в регіонах з нижчим рівнем доходу: статті у форматі «золотого» відкритого доступу отримують у понад вісім разів більше завантажень у країнах з низьким рівнем доходу та у понад сім разів більше — у країнах із нижчим середнім рівнем доходу. Компанія Springer Nature зазначає, що ці висновки узгоджуються з результатами, про які вона повідомляла вісім років тому, а також із нещодавнім галузевим аналізом, проведеним STM, незважаючи на значні зміни у сфері відкритого доступу до наукових публікацій. Видавництво стверджує, що «золотий» відкритий доступ залишається важливим механізмом підвищення міжнародної видимості, доступності та впливу наукових досліджень, водночас наголошуючи на необхідності створення моделей фінансування та публікації, які забезпечать сталий та справедливий розвиток цього напряму. ***(Gold open access delivers lasting impact advantage, Springer Nature states // RI Media Ltd (https://www.researchinformation.info/news/gold-open-access-delivers-lasting-impact-advantage-springer-nature-states/). 08.09.2026).***

***

Світова система наукових знань наразі побудована на пропрієтарній, комерційно контрольованій інфраструктурі, яка є вкрай вразливою до політичних змін, корпоративних поглинань та скорочень фінансування. Ця системна залежність ставить під загрозу «суверенітет знань», фактично передаючи управління інтелектуальною спадщиною нації підконтрольним комерційним структурам, що не несуть відповідальності. Комерційні договори, такі як угоди про трансформативне використання, не усувають цю вразливість; вони лише закріплюють залежність від контрольних точок, що керуються прибутком. Для досягнення справжнього суверенітету наукова комунікація повинна перейти на інфраструктуру з відкритим кодом, що належить спільноті, причому ідеальною основою для цього є модель «Diamond Open Access» (OA).

Однак справжній суверенітет вимагає, щоб така власність спільноти поширювалася на весь технологічний стек — від систем управління журналами до репозитаріїв збереження — забезпечуючи захищеність інфраструктури від комерційного захоплення та політичного втручання.

Замість того, щоб покладатися на централізовані платформи, ця суверенна екосистема має будуватися на розподіленій, федеративній мережі національних та регіональних центрів потужностей, подібних до тих, що вже функціонують у Латинській Америці, Індії та Європі. Така децентралізована архітектура забезпечує стійкість, оскільки вихід з ладу або політичне переслідування будь-якого окремого вузла не призведе до катастрофічного порушення роботи глобальної системи, що дозволить у разі потреби безпечно перемістити ресурси. Важливо, що суверенність знань — це не лише технологічний контроль, а й мовне та епістемічне різноманіття. Комерційне видавництво значною мірою віддає перевагу англійській мові та показникам «Глобальної Півночі», систематично маргіналізуючи місцеві мови та дослідження, що враховують специфіку контексту. Суверенна інфраструктура «Diamond OA» руйнує цю монокультурну гомогенізацію, підтримуючи багатомовну наукову діяльність, тим самим надаючи життєво важливі та доступні знання місцевим фахівцям, політикам та громадянам їхніми власними мовами та в їхньому контексті.

Зрештою, для створення такого стійкого та суверенного глобального спільного простору знань необхідна кардинальна зміна підходів до фінансування та управління науковою комунікацією. Національні органи фінансування наукових досліджень, університети та політики повинні розглядати інфраструктуру відкритого публікування як стратегічну суспільну інфраструктуру, а не як другорядну академічну послугу. Забезпечуючи стабільне державне фінансування, надаючи пріоритет управлінню з боку спільноти та заохочуючи місцеві та багатомовні наукові дослідження під час їх оцінки, уряди можуть захистити свою інтелектуальну спадщину від комерційного захоплення. Такий підхід, заснований на співпраці та державному фінансуванні, гарантуватиме, що наука залишатиметься стійким, доступним суспільним благом, вільним від вразливостей, пов’язаних із контролем з боку приватних корпорацій. ***(Mark Huskisson, Johan Rooryck. How to Build a Sovereign Global Knowledge Commons // Annual Reviews (https://katinamagazine.org/content/article/open-knowledge/2026/how-to-build-a-sovereign-global-knowledge-commons). 09.09.2026).***

***

Наразі компанія OpenAI стикається з серйозними звинуваченнями у плагіаті з боку відомих математиків, які стверджують, що модель нового покоління компанії, Astra, спиралася на їхні неопубліковані та авторські дослідження для досягнення своїх широко розрекламованих математичних проривів. У центрі суперечки — нібито автономні рішення, які Astra

запропонувала для складних задач, таких як задача про несофічні групи та рівняння Нав'є-Стокса. Андреас Том, теоретик груп, який десятиліттями досліджував несофічні групи, виявив, що доказ Astra дуже нагадує його власні та його колег нішеві, неопубліковані методики — роботу, яку Том нещодавно обговорював із ChatGPT. Коли Том запитав дослідників OpenAI, чи були його розмови включені до навчальних даних, він отримав зневажливу відмову, викладену одним реченням. Аналогічно, Трістан Бакмастер і Левент Альпоге оскаржили рішення OpenAI щодо рівнянь Нав'є-Стокса, вказавши на його схожість із їхньою власною роботою та стверджуючи, що OpenAI намагалася чинити тиск на Бакмастера, аби він виключив Альпоге, дослідника компанії Anthropic, зі списку авторів відповідної статті. Хоча спочатку OpenAI заперечувала доступ до приватних даних користувачів, пізніше вона визнала, що «не може виключити» використання знеособлених даних клієнтів — застереження, яке Том розкритикував як інтелектуально нечесне, — перш ніж зрештою опублікувати заяву, в якій стверджувалося, що використання Бакмастером Codex не вплинуло на результат щодо рівняння Нав'є-Стокса.

Ці послідовні звинувачення серйозно підірвали ретельно вибудувану OpenAI наративну лінію щодо досягнення загального штучного інтелекту, здатного до самостійних наукових відкриттів. Провідні математики, зокрема Теренс Тао, попередили, що така динаміка загрожує зруйнувати багатовікову традицію відкритої науки, оскільки дослідники можуть почати приховувати свої ідеї, аби не дати моделям ШІ випередити їх у публікації результатів, тоді як інші застерігають, що це може перерости у масштабний скандал, пов'язаний з інтелектуальним розкраданням. Ця суперечка також висвітлює критичні вразливості у сфері конфіденційності даних, притаманні генеративній ШІ, оскільки стандартні налаштування особистих облікових записів ChatGPT та Codex дозволяють використовувати введені користувачем дані для навчання моделей, якщо тільки користувач явно не відмовився від цього — таке налаштування обмежує лише майбутній збір даних, залишаючи вразливими раніше завантажені неопубліковані дослідження. Усвідомлюючи ці серйозні ризики для конфіденційності, провідні світові агентства з фінансування наукових досліджень, зокрема Національні інститути здоров'я США та японська JSPS, вже заборонили використання генеративної ШІ під час розгляду заявок на гранти. Зрештою, ця криза довіри становить серйозну загрозу для майбутнього IPO OpenAI на суму в трильйон доларів, оскільки інвестори та наукова спільнота очікують на прозорі відповіді щодо справжнього походження її гучних математичних досягнень. ***(OpenAI's Math Breakthrough Hit by Fresh Plagiarism Storm: Dresden Mathematician Publishes Emails Alleging 20 Years of Work Was Stolen // BigGo Finance (https://finance.biggo.com/news/e25efed9-378a-4987-a29c-856268143b07). 11.09.2026).***

***

Незважаючи на вирішальну роль інтелектуальної власності (ІВ) у сучасних інноваціях та підприємництві, учні отримують мінімальні знання про те, як захищати свої ідеї або розуміти свої права. Щоб подолати цей пробіл у обізнаності, освітяни повинні якомога раніше знайомити учнів із поняттями ІВ, що відповідають їхньому віку, та закріплювати ці знання протягом усього навчального процесу. Основи авторського права та цінності ідей можна починати вивчати ще в початковій школі, переходити до вивчення основних відмінностей між патентами, торговими марками, авторськими правами та комерційною таємницею за допомогою практичних проектів у середній школі, а в старшій школі та університеті переходити до розгляду таких практичних аспектів, як угоди про нерозголошення, ліцензування відкритого програмного забезпечення та ризики передчасного розголошення. Оскільки питання інтелектуальної власності можуть здаватися складними, вчителі повинні пояснювати поняття, використовуючи прості та зрозумілі приклади, а також доповнювати свої заняття за допомогою запрошених експертів із юридичної та технологічної галузей. Щоб підтримати освітян, які часто не мають формальної підготовки з питань інтелектуальної власності, навчальні заклади повинні запровадити систему мікросертифікації вчителів, налагоджувати зовнішні партнерські відносини з університетами та галузевими організаціями, а також надавати доступні навчальні матеріали, такі як журнали винахідників та контрольні списки для розкриття інформації. Крім того, надзвичайно важливо інтегрувати етичні аспекти в освіту з питань інтелектуальної власності, особливо з огляду на те, що студенти дедалі частіше взаємодіють зі штучним інтелектом та цифровими медіа; це допоможе їм зрозуміти принципи добросовісного використання, належного зазначення авторства та професійної конфіденційності. Зрештою, впровадження всебічної освіти з питань інтелектуальної власності та етики на всіх рівнях освіти надає майбутнім новаторам впевненості та навичок, необхідних для відповідальної розробки, захисту та комерціалізації своїх ідей в економіці, що базується на знаннях. ***(Andrea L. Arndt. Reading, Writing and … IP // Dickinson Wright (https://intellectualproperty.dwlaw.com/2026/09/16/reading-writing-and-ip/). 16.09.2026).***

***

Дослідження, проведене під керівництвом Лізи Матіас із Берлінського університету імені Гумбольдта, виявляє тенденцію до прискорення появи так званих «діамантових розривів» (diamond fracture), коли наукові журнали, які спочатку працювали за моделлю «діамантового» відкритого доступу (OA) — безкоштовного як для читання, так і для публікації — переходять на платні формати або формати з платним доступом. Проаналізувавши 440 видань, які відмовилися від «діамантового» відкритого доступу в період з 2009 по 2026 рік, дослідники виявили, що 369 з них перейшли на «золотий» відкритий доступ, що передбачає

оплату авторами (з платою за обробку статті в діапазоні від 8 до 5 300 доларів), 52 — на гібридні моделі, а 19 — повністю повернулися до платного доступу. Цей перехід помітно прискорився з 2020 року, досягнувши піку в 2025 році. Дані показують, що 88 % журналів, які перейшли на іншу модель, залишилися зі своїми існуючими видавцями і були переважно старішими, більшими та авторитетними виданнями, що свідчить про те, що накопичений престиж часто використовувався для комерціалізації, коли це ставало комерційно вигідним. Хоча на комерційні структури припадало 78 % таких розривів, Латинська Америка продемонструвала значну стійкість до цієї тенденції завдяки глибоко вкоріненій регіональній підтримці та некомерційним інфраструктурам, таким як Redalyc і SciELO, хоча вразливість до змін у інституційному фінансуванні залишається. Зрештою, отримані результати свідчать про те, що «діамантові» розриви є системними проблемами в екосистемі наукової комунікації, яка значною мірою стимулює комерціалізацію, а не про внутрішні недоліки самої моделі «діамантового» відкритого доступу. ***(Dalmeet Singh Chawla. Hundreds of 'free' academic journals have started charging fees // Springer Nature Limited (https://www.nature.com/articles/d41586-026-02818-5). 22.09.2026).***

***

У нещодавньому дослідженні, опублікованому вченими-інформатиками Міхалом Бжозовським та Нео Крістофером Чунгом, розкрито, що великі мовні моделі (LLM) неодноразово генерують певні «примарні» особи — такі як Елена Васкес і Маркус Чен із моделі «Claude», Аріс Торн і Лена Петрова із моделі «Gemini», а також Елара Восс із моделі «GPT» — яких шахрайським чином вказують як авторів у сотнях фальшивих наукових рукописів у репозитаріях на кшталт Zenodo та ResearchGate. Ці «примарні» особистості, створені штучним інтелектом, які іноді навіть співпрацюють між різними моделями, отримали цифрові ідентифікатори об'єктів (DOI) для своїх фальшивих статей, що становить значну загрозу цілісності наукової літератури через потенційне проникнення в академічні бази даних та пошукові системи. Дослідники виявили, що повторення цих конкретних пар символів пов'язане з певними версіями великих мовних моделей (LLM), що, ймовірно, є наслідком ненавмисних поведінкових особливостей, закріплених на пізніх етапах навчання ШІ — це явище раніше спостерігалося, коли моделі OpenAI розвинули незрозумілу зацикленість на таких словах, як «гобліни» та «гремліни», після того як їх випадково заохотили за використання жартівливих метафор під час етапу навчання, спрямованого на формування особистості. Масштаб загрози «примарних авторів» є цілком реальним: нещодавно в результаті масової операції на платформу Zenodo, яку адмініструє CERN, було завантажено 1 655 статей із задним числом, авторами яких виступили «примарні автори», що спонукало репозитарій до активної розробки нових рішень для виявлення та видалення таких матеріалів. Хоча поки що не виявлено справжніх наукових

статей, у яких би цитувалися ці фальшиві записи, легкість створення публікацій, що виглядають реалістично, вимагає підвищеної пильності, і експерти рекомендують дослідникам та редакторам звіряти підозрілі записи про публікації з надійними реєстрами, такими як Crossref або ISSN, щоб швидко виявляти та відфільтровувати підробки, створені за допомогою штучного інтелекту. ***(Jackson Ryan. Elena, Aris, Marcus: AI-generated 'ghosts' are polluting the scientific literature // Springer Nature Limited (https://www.nature.com/articles/d41586-026-02991-7). 30.09.2026).***

***

Україна

Глава фракції «Слуга народу» Давид Арахамія планує захистити дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії 8 вересня, проте його роботу вже звинувачують у порушенні академічної доброчесності. Громадська організація «Червоний Губер» виявила в тексті низку грубих помилок: неодноразове зазначення 2024 року замість 2014-го для відповідного закону, хибне твердження про автоматичну відставку уряду після розпаду коаліції, а також «матрицю стійкості», що на практиці виявилася лише загальними рекомендаціями без жодних розрахунків чи показників. Окрім того, експерти зафіксували масштабне повторення фрагментів із попередніх публікацій автора та стилістичні ознаки маскового використання штучного інтелекту, у зв'язку з чим звернулися до КНУ імені Шевченка з вимогою провести перевірку до офіційного захисту.

Навколо наукової команди роботи також виникають питання. Наукова керівниця дисертації Валентина Гошовська, колишня високопосадовиця часів президентства Л. Кучми, не розмістила свою докторську дисертацію у Національному репозитарії академічних текстів, що унеможливлює її перевірку на плагіат. Один із рецензентів роботи, Наталія Лікарчук, раніше скомпрометувала себе списуванням із російських дисертацій. Інший рецензент, Людмила Дешко, плагіату у роботах не має, а головою спеціалізованої вченої ради буде Лариса Комаха. ***(Наталія Сокирчук. Арахамія стане доктором філософії? Експерти вже знайшли в дисертації депутата купу помилок, плагіат і сліди ШІ // Українські медійні системи (https://glavcom.ua/country/politics/arakhamija-stane-doktorom-nauk-eksperti-vzhe-znajshli-v-disertatsiji-deputata-kupu-pomilok-plahiat-i-slidi-shi-1140149.html). 01.09.2026).***

***

Інна Костиря, завідувачка кафедри міжнародних відносин КНУКіМ та колишня довірена особа Михайла Поплавського, претендує на посаду очільниці університету, попри серйозні звинувачення в академічній недоброчесності та правопорушеннях. Ще у 2016–2017 роках у її докторській

дисертації було виявлено тотальний плагіат: понад половину роботи складали запозичення без посилань, через що вона потрапила до бази «Етос» та була номінована на антипремію «Плагіатор року», проте зберегла науковий ступінь… Додатково до академічного скандалу, Костирю підозрюють у фіктивному працевлаштуванні під час війни: за наявними даними, вона тривалий час перебуває за кордоном, продовжуючи отримувати заробітну плату у виші. У разі підтвердження фактів безпідставного нарахування коштів, її дії можуть бути кваліфіковані як привласнення або розтрата майна в особливо великих розмірах (ч. 5 ст. 191 КК України), що передбачає суворе кримінальне покарання. ***(Скандал у КНУКіМ: «права рука» Поплавського з плагіатним шлейфом рветься у крісло ректора // FORUA (https://for-ua.com/article/1261421). 07.09.2026).***

***

Австралійський Союз

Нове австралійське дослідження свідчить, що офіційні університетські розслідування щодо академічної недобросовісності можуть спричиняти значний психологічний дистрес у студентів — ця проблема набула особливої актуальності, оскільки деякі студенти повідомляють про несправедливі звинувачення у використанні генеративної штучної інтелекту на основі ненадійних засобів виявлення. Дослідники опитали 771 студента у двох австралійських університетах і виявили 22 осіб, щодо яких раніше проводилися розслідування щодо академічної недобросовісності. Більше половини цих студентів повідомили про надзвичайно сильну тривогу під час цього процесу, тоді як половина відчувала серйозні симптоми депресії; лише троє зазначили, що їхні показники депресії, тривоги та стресу перебували в межах норми. Студенти, для яких англійська мова не була рідною, також були непропорційно представлені, що узгоджується з результатами попередніх досліджень, які свідчать про те, що іноземні студенти частіше стикаються із звинуваченнями у порушеннях. Хоча деякі учасники зазначили, що розслідування допомогли їм краще зрозуміти суть академічної доброчесності та практику цитування, каральні або тривалі процедури посилювали їхній стрес; один зі студентів розповів, що протягом шеститижневого розслідування він був не в змозі нормально функціонувати. Дослідники стверджують, що університети повинні уникати порушення справ на підставі ненадійних доказів, зокрема сумнівних інструментів виявлення за допомогою штучного інтелекту, а також переглянути систему оцінювання, щоб зменшити можливості неналежного використання штучного інтелекту. У разі необхідності проведення розслідувань навчальні заклади повинні вирішувати їх якомога швидше, використовувати їх як освітні можливості та забезпечувати студентам безперешкодний доступ до консультування та психологічної підтримки, приділяючи особливу увагу іноземним студентам, які, ймовірно, рідше

звертаються за допомогою. ***(Guy Curtis, Amanda White. New research shows students experience extreme anxiety when accused of academic misconduct. Unis can do more to help them // The Conversation Media Group Ltd (https://theconversation.com/new-research-shows-students-experience-extreme-anxiety-when-accused-of-academic-misconduct-unis-can-do-more-to-help-them-291141). 07.09.2026).***

***

Європейський Союз

Заснована на принципі забезпечення максимальної доступності методів, матеріалів та результатів досліджень, відкрита наука підвищує видимість, вплив, відтворюваність та цілісність наукової роботи. З моменту прийняття першого національного плану у 2018 році Франція стала світовим лідером у цій галузі завдяки широкій інституційній підтримці та надійному управлінню через Французький комітет з відкритої науки та Французький фонд відкритої науки. Ця відданість справі принесла значний вимірюваний прогрес, зокрема збільшення частки публікацій у відкритому доступі з 38 % до 61 % загалом і до 66 % для наукових статей, а також зростання кількості цитувань результатів відкритої науки на 19 %. Для підтримки цієї екосистеми Франція розробила такі великі інфраструктурні проекти, як HAL для публікацій, Recherche Data Gouv для обміну даними та Software Heritage для збереження коду, а також Французький монітор відкритої науки для відстеження цих досягнень… На міжнародному рівні Франція відіграє дуже активну роль у формуванні глобальних стандартів завдяки таким ініціативам, як «Глобальна дослідницька ініціатива з відкритої науки» та «Коаліція за розвиток оцінки наукових досліджень». Спираючись на цей імпульс, Франція перейшла від короткострокових планів до комплексної, довгострокової Французької стратегії відкритої науки (SSO), що охоплює період з 2026 по 2033 рік. Ця восьмирічна програма спрямована на зміцнення академічного суверенітету, спільних досліджень та інновацій, водночас вирішуючи такі постійні виклики, як забезпечення бібліорізноманіття у видавничій діяльності, стандартизація обміну даними у всіх дисциплінах, офіційне визнання програмного забезпечення як наукового внеску та обов’язкова публікація результатів клінічних випробувань. Крім того, стратегія враховує трансформаційний вплив штучного інтелекту на дослідницький процес і має на меті встановити високі міжнародні стандарти прозорості, дотримуючись при цьому принципу збереження даних «настільки відкритими, наскільки це можливо, і настільки закритими, наскільки це необхідно». Побудований навколо восьми загальних та конкретних стратегічних цілей, початковий план дій SSO на 2026–2029 роки спрямований на зміцнення все ще нестійкої екосистеми відкритої науки, забезпечуючи, щоб французькі наукові дослідження залишалися прозорими, колективними та суверенними в умовах сучасних геополітичних і

технологічних викликів. ***(French Open Science Strategy. Opening Science in France (2026-2033) // Ministry of Higher Education, Research and Space (https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/sites/default/files/2026-09/MESRE_SSO_2026_EN.pdf). 09.2026).***

***

Відкрита наука — це як сукупність наукових практик, так і більш широке прагнення зробити процес створення наукових знань прозорішим, доступнішим та відкритим для критичного аналізу. Цей рух набрав обертів, зокрема в психології та суміжних дисциплінах, у відповідь на такі проблеми, як маніпулювання значенням p, наукове шахрайство, відкликання публікацій та неможливість відтворити загальновизнані результати досліджень, багато з яких свідчили про системні стимули та усталені наукові практики, а не про поодинокі випадки недобросовісної поведінки. Хоча відкриту науку часто розглядають як просто більш ретельне проведення досліджень, її впровадження може вимагати змін у усталених робочих процесах, а також додаткових навичок і ресурсів. Відкритість також не означає, що потрібно ділитися всім: конфіденційні дані та дослідження, що стосуються вразливих спільнот, можуть вимагати обмеженого доступу або нерозголошення з етичних та правових міркувань. Доступними відправними точками є обмін даними, дослідницькими матеріалами та кодом у репозитаріях, таких як Zenodo, з відповідною документацією, а також попередня реєстрація дослідницьких питань, гіпотез, методів та аналізів перед початком роботи з даними. «Зареєстровані звіти» йдуть ще далі, передбачаючи рецензування дослідницьких питань та методів колегами ще до збору даних, що зменшує мотивацію до публікації, пов’язану з сенсаційними або статистично значущими результатами. Ці підходи також можна адаптувати до якісних досліджень. Дослідникам не потрібно одразу впроваджувати всі практики відкритої науки; натомість вони можуть поступово впроваджувати заходи, що відповідають їхнім дослідженням. Важливу роль відіграє й освіта: включення питань прозорості, відтворюваності, відповідального обміну даними та обговорення наукової невизначеності до програм бакалаврської та магістерської підготовки може сприяти нормалізації цих практик серед майбутніх дослідників. Зрештою, відкрита наука має на меті створити культуру, в якій наукові рішення, факти та висновки можна було б ефективніше аналізувати, піддавати критичному розгляду та вдосконалювати. ***(Sarahanne Field. A beginner’s guide to open science // Times Higher Education (https://www.timeshighereducation.com/campus/beginners-guide-open-science). 09.09.2026).***

***

OPERAS (Відкрита наукова комунікація в Європейському дослідницькому просторі у галузі соціальних та гуманітарних наук) активно готується до перетворення на Європейський консорціум

дослідницької інфраструктури (ERIC) до кінця 2027 року або на початку 2028 року — це стратегічний крок, покликаний забезпечити довгострокову стійкість та надійне управління відкритою науковою комунікацією. Завдяки проєкту OPERAS-PRIME ініціатива змінює свою операційну модель: від короткострокової участі в проєктах до забезпечення членства та фінансування на національному рівні. Цей перехід підкреслює зростаюче усвідомлення того, що системи наукової комунікації — такі як публікації у відкритому доступі, метадані та репозитарії — є критично важливими дослідницькими інфраструктурами, що потребують постійного управління; ця потреба є особливо гострою в соціальних та гуманітарних науках через їхні різноманітні, багатомовні екосистеми публікацій. Ключові партнери, такі як британська організація Jisc, відіграють вирішальну роль у цьому процесі, об'єднуючи національні установи та узгоджуючи їхню діяльність із ширшими стратегічними планами для вирішення транскордонних викликів, таких як взаємодія та доступність даних. Зрештою, перетворення OPERAS на ERIC слугує важливою моделлю того, як ініціативи, очолювані науковим співтовариством, можуть вийти за межі коротких циклів фінансування та створити стійку, скоординовану на міжнародному рівні цифрову інфраструктуру, яка втілює амбіції відкритих досліджень у практичну та сталу реальність. ***(Anna Hughes. Securing the digital future of open social sciences and humanities research // RI Media Ltd (https://www.researchinformation.info/analysis-opinion/securing-the-digital-future-of-open-social-sciences-and-humanities-research/). 09.09.2026).***

***

Етичний комітет Національного університету оборони Румунії імені «Кароля I» розслідує звинувачення у плагіаті в докторській дисертації 2003 року Лучіана Пахонцу, який з 2005 року обіймає посаду директора Служби охорони та захисту (SPP). Університет сформував комісію після отримання скарги і має 45 днів на вирішення цієї справи. Згідно з розслідуванням видання «Recorder», понад 30 % дисертації може складатися з тексту, скопійованого без належного посилання, зокрема 210 ідентичних рядків на 13 сторінках з положення колишніх сил безпеки «Securitate» від 1976 року. Видання «Recorder» також стверджує, що матеріал було запозичено з 12 інших праць, зокрема з публікацій трьох науковців, які входили до складу комісії, що оцінювала докторську дисертацію Пахонцу. Університет повідомив, що дисертація раніше не проходила перевірку за допомогою програмного забезпечення для аналізу схожості, незважаючи на наказ Міністерства освіти від 2021 року, який вимагає проведення такої перевірки. Тепер комісія з етики визначить, чи є звинувачення у плагіаті обґрунтованими та які правові заходи, якщо такі будуть, слід вжити. ***(Gabriel Dumitrache. The National University of Defence "Carol I" will review Lucian Pahonțu's doctoral thesis following a complaint regarding suspicions of plagiarism // Strategic Media Team SRL***

(https://informat.ro/en/current-affairs/carol-i-university-investigates-plagiarism-suspicions-in-pahontus-thesis-138280). 10.09.2026).

***

Нещодавно опублікований незалежний експертний звіт Європейської комісії показує, що, хоча за останнє десятиліття відкритий доступ у Європейському науковому просторі (ERA) зазнав прогресу, його впровадження залишається вкрай нерівномірним і фрагментованим. Незважаючи на різноманітні заходи «м'якого права», національні стратегії та вимоги фінансуючих організацій у 35 країнах-учасницях, відсутність узгодженої та гармонізованої системи створює значні складнощі для транскордонної співпраці. У звіті зазначається, що успішне впровадження відкритого доступу забезпечується багатоінструментальними механізмами, які поєднують національне законодавство, вимоги грантодавців та інституційну підтримку, а також вимоги, пов'язані з оцінкою наукових досліджень, і зростаючу популярність моделі «Diamond Open Access». Однак існують стійкі перешкоди, які й надалі гальмують широке впровадження, зокрема зростання плати за опублікування статей (APC), що непропорційно обтяжує науковців з обмеженими ресурсами; невідповідні системи оцінювання наукової діяльності, які досі надають перевагу престижу над відкритістю; а також правова невизначеність, що випливає з розбіжностей у національній політиці щодо періодів ембарго, авторського права та вимог до репозитаріїв. Крім того, дотримання принципів FAIR та практичне застосування систем моніторингу залишаються вкрай непослідовними. Щоб подолати ці виклики, у звіті закликають вжити рішучих заходів як на національному рівні, так і на рівні ЄС. Національні рекомендації включають впровадження багатоінструментальних політичних рамок, введення обов'язкових планів управління даними, забезпечення негайного відкритого доступу до досліджень, що фінансуються з державних коштів, встановлення відкритого ліцензування як стандарту за замовчуванням, а також систематичне відстеження витрат на APC. На європейському рівні у звіті висловлюється підтримка посилення координації через національні координаційні центри, розробки механізмів моніторингу на рівні ERA та ефективного використання Закону про ERA поряд із постійною фінансовою підтримкою ЄС для інфраструктури відкритої науки. Зрештою, у звіті робиться висновок, що для реалізації повного потенціалу відкритого доступу необхідний комплексний підхід, який поєднує обов'язкові вимоги з цільовими стимулами, сумісною інфраструктурою та фундаментальною реформою системи оцінювання науковців. ***(Open Access in the European Research Area: progress remains uneven as new report calls for more concerted action // European Commission (https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/open-access-european-research-area-progress-remains-uneven-new-report-calls-more-concerted-action-2026-09-15_en). 15.09.2026).***

Французький національний центр наукових досліджень (CNRS) опублікував позитивний підсумок реалізації своєї «Дорожньої карти відкритої науки» на період 2019–2025 років, що ілюструє шість років успішної роботи над реалізацією амбітної політики. Почавши свою діяльність у 2001 році зі створення відкритого архіву HAL, CNRS визначив свою загальну стратегію у 2019 році, а потім посилив її у 2020 році за допомогою плану «Дані наукових досліджень» та створення Управління відкритих даних наукових досліджень (DDOR). Цей підсумок відображає успішний перехід, що базується на чотирьох стратегічних напрямках (загальне запровадження відкритого доступу до публікацій, розвиток культури обміну даними, просування інструментів наукового аналізу та переосмислення системи оцінювання науковців) та трьох міжгалузевих напрямках (переосмислення наукової інформації, навчання та міжнародне визнання). Ключові цифри свідчать про цей значний прогрес: 95 % публікацій науковців CNRS тепер є у відкритому доступі, 4,2 мільйона євро було реінвестовано у відкрите наукове видавництво, портал HAL-CNRS містить понад 885 000 документів, а сховище даних зареєструвало 75 000 завантажень з 2023 року. Крім того, у каталозі даних наукових досліджень зареєстровано понад 460 служб, а у 2025 році було організовано 250 навчальних заходів. На майбутнє відкрита наука залишається інституційним пріоритетом COMP на 2024–2028 роки, причому особлива увага приділяється обміну даними, вихідними кодами та програмним забезпеченням. Установа також повинна буде вирішувати нові виклики, пов’язані з розвитком штучного інтелекту та питаннями цифрового суверенітету, щоб і надалі гарантувати прозорість, співпрацю, перевірюваність та інноваційність науки. ***(Bilan de six années d’engagement du CNRS pour la science ouverte // Centre national de la recherche scientifique (CNRS) (https://www.science-ouverte.cnrs.fr/fr/actualite/bilan-de-six-annees-dengagement-du-cnrs-pour-la-science-ouverte/). 16.09.2026).***

***

У новому незалежному дослідженні, опублікованому Європейською комісією, в якому аналізується політика відкритого доступу (OA) у 35 європейських країнах, зроблено висновок, що, хоча прогрес на шляху до повного відкритого доступу є реальним, він залишається нерівномірним, повільнішим, ніж очікувалося, і гальмується через постійну фрагментацію. Автор звіту, Даніель Шпіхтінгер, зазначає, що понад десятиліття стратегій та розпоряджень сприяло розвитку відкритого доступу, але не дозволило створити узгоджену систему, внаслідок чого країни суттєво розходяться у питаннях моделей фінансування, авторського права та періодів ембарго, що значно ускладнює транскордонну співпрацю. Щоб вирішити цю проблему, у звіті рекомендується провести структурні реформи, що поєднують обов’язкові вимоги («батоги» - sticks) із стимулами та інфраструктурною підтримкою («пряники» - carrots). Ключові рекомендації на рівні ЄС включають пропозицію

щодо запровадження загальносоюзного права на вторинну публікацію без періоду ембарго для забезпечення спільної правової основи для відкритого доступу, подальшу підтримку некомерційних моделей публікацій та моделей «діамантового» відкритого доступу, розширення платформи «Open Research Europe» за межі науковців, що фінансуються ЄС, а також втілення цих ініціатив через майбутній Закон про Європейський дослідницький простір. На національному рівні у звіті закликають країни розглядати витрати на відкритий доступ як основне фінансування наукових досліджень, а не як додаткові витрати, що виникають від випадку до випадку, тоді як як на рівні ЄС, так і на національному рівні рекомендується узгодити систему оцінки науковців із показниками відкритого доступу. ***(Rachael Pells. EU advised to do more to support open access // Research Professional News (https://www.researchprofessionalnews.com/rr-news-europe-infrastructure-2026-9-eu-advised-to-do-more-to-support-open-access/). 17.09.2026).***

***

Бібліотека OAPEN, що перебуває в управлінні некомерційної фундації «Open Access Publishing in European Networks», заснована у 2011 році, є важливою науковою інфраструктурою з відкритим доступом, що керується спільнотою, і призначена для розміщення, пошуку та збереження рецензованих книг, підручників та освітніх ресурсів у відкритому доступі (OA). У тісній співпраці з «Каталогом книг у відкритому доступі» (DOAB) та відповідно до принципів FAIR і POSI, репозитарій містить понад 51 000 наукових видань з 3 000 тематичних галузей від більш ніж 500 видавництв, що генерують понад 1,5 мільйона завантажень щомісяця. Створена на базі платформи DSpace, яка у 2025 році була перенесена до Центру обробки даних CERN з метою підвищення масштабованості, мережа OAPEN забезпечує необмежений доступ на умовах відкритих ліцензій (переважно Creative Commons), розповсюджує свої метадані під ліцензією CC0 у стандартних форматах (MARCXML, KBART, JSON, OAI-PMH) та інтегрується з глобальними системами пошуку, організаціями, що фінансують наукові дослідження, та партнерами ланцюга постачання, такими як Thoth та OPERAS.

Платформа, що фінансується за рахунок гібридної моделі, яка поєднує членські внески від установ та помірні збори з видавців за публікацію, сприяє дотриманню вимог Європейського Союзу щодо відкритої науки (таких як «Горизонт Європа»), водночас забезпечуючи суворий контроль академічної якості завдяки жорстким критеріям допуску видавців та ініціативам на кшталт сервісу прозорості рецензування PRISM. Незважаючи на високу ефективність, OAPEN подолав операційні перешкоди, зокрема пом’якшив значне навантаження на сервери, спричинене веб-скрейпінгом штучного інтелекту, за допомогою інструментів управління трафіком, таких як Cloudflare та Anubis; впорався з непоправним прогалиною у статистиці використання під час переходу на OpenAIRE PROVIDE; а також усунув незначні невідповідності в

інтерфейсі та нормалізації метаданих. Крім того, хоча колекція й надалі переважно орієнтована на європейські мови — насамперед англійську, німецьку та італійську — OAPEN виділяється як незамінний, стійкий та надійний компонент глобальної екосистеми наукової комунікації, забезпечуючи рівноправний та міцний міст між академічними видавництвами, бібліотеками, спонсорами та дослідниками по всьому світу. ***(Lilly Hoi Sze Ho. What Makes a Digital Library a Trusted Open Infrastructure? // Annual Reviews (https://katinamagazine.org/content/article/resource-advisor/2026/what-makes-digital-library-trusted-open-infrastructure). 23.09.2026).***

***

Фонд OAPEN уклав нову угоду про партнерство з Товариством Макса Планка (MPG) з метою створення спеціалізованої колекції книг у відкритому доступі, фінансування якої здійснюватимуть понад 80 інститутів та науково-дослідних центрів, що входять до складу MPG. Ця співпраця забезпечить MPG всебічний контроль за своїми публікаціями у відкритому доступі, водночас значно покращивши поширення та видимість праць авторів, пов'язаних із Товариством Макса Планка. Це партнерство, що знаменує важливий крок у розвитку OAPEN, розширює послуги фонду з формування колекцій — якими вже користуються такі великі спонсори наукових досліджень, як Європейський Союз, Німецький фонд досліджень та Wellcome — з метою безпосередньої підтримки наукових установ, академічних бібліотек та консорціумів. Обидві організації поділяють прагнення посилити виявлення та довгострокову доступність книг у відкритому доступі в рамках ширшої екосистеми відкритої науки. Крім того, в рамках цієї ініціативи будуть досліджуватися нові технічні рішення для прив'язки авторів книг до їхніх відповідних установ, що сприятиме реалізації стратегії MPG щодо відкритого доступу, викладеної в Берлінській декларації, та принесе користь ширшому науковому співтовариству. Це партнерство підкреслює універсальність інфраструктури OAPEN та підкреслює незмінне лідерство MPG у підтримці відкритого доступу та послуг цифрових бібліотек. ***(OAPEN and Max Planck Society partner to build collection of funded open access books // Max Planck Digital Library (https://www.mpdl.mpg.de/en/about-us/press/1133-oapen-and-max-planck-society-partner-to-build-collection-of-funded-open-access-books.html). 09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

«Vita» — новий англомовний журнал з біологічних наук, що повністю належить китайським власникам і видається в Китаї, — є втіленням амбітних зусиль Китаю в рамках «Плану дій щодо підвищення якості наукових журналів» 2019 року, спрямованих на те, щоб скласти

конкуренцію впливовим західним виданням і визначити стандарти високоякісних досліджень на власних умовах. На відміну від попередніх моделей, що спиралися на міжнародні видавничі партнерства, «Vita» функціонує як повністю вітчизняний журнал з відкритим доступом, який скасовує плату за обробку статей (APC) — це надзвичайно приваблива модель, зважаючи на невдоволення Китаю надмірно високими сумами APC, що сплачуються міжнародним видавцям і які у 2024 році склали 909 мільйонів доларів. Однак підтримка цієї моделі з нульовими APC у довгостроковій перспективі, особливо якщо фінансується великий обсяг міжнародних рукописів, залишається фінансовим викликом. З метою підтримки цього більш широкого стратегічного зрушення уряд Китаю надає значне фінансування 450 вітчизняним журналам та 13 науковим організаціям, прагнучи сформувати великі видавничі групи, подібні до Springer Nature, тоді як внутрішні політичні заходи, такі як вимога Національного фонду природничих наук щодо 20-відсоткової частки вітчизняних публікацій, допомагають забезпечити стабільний приплив якісних матеріалів. Головною перешкодою для «Vita» та подібних журналів є залучення міжнародних науковців для завоювання світового авторитету та довіри — завдання, яке ускладнюється тим, що американські грантові агентства не заохочують або забороняють співпрацю з Китаєм. Проте експерти прогнозують, що ці спільні зусилля спричинять значні зміни в галузі наукових публікацій протягом наступного десятиліття, зміщуючи її від моделі, що домінується Заходом, до більш збалансованої на глобальному рівні системи. ***(Xiaoying You. Chinese-owned science journal created to rival the best // Springer Nature Limited (https://www.nature.com/articles/d41586-026-02759-z). 29.09.2026).***

***

Народна Республіка Бангладеш

Комісія з університетських грантів Бангладеш (UGC) розробляє єдину політику щодо запобігання плагіату для всіх державних і приватних університетів з метою зміцнення етичних норм, оригінальності, підзвітності та якості наукових досліджень. Ця ініціатива є відповіддю на неоднорідність практик у різних закладах, оскільки деякі університети вже мають політику щодо плагіату, тоді як іншим бракує офіційних механізмів. Університети зможуть або безпосередньо прийняти політику UGC, або розробити на її основі власні правила, зберігаючи при цьому академічну автономію. Під час консультацій із зацікавленими сторонами, у яких взяли участь представники 18 університетів, обговорювалися визначення плагіату, процедури його виявлення та розслідування, розподіл відповідальності, санкції, процедури оскарження, а також етичне та прозоре використання штучного інтелекту в наукових дослідженнях та академічній діяльності. UGC висловила занепокоєння щодо наукової доброчесності, зазначивши, що у період з 2019 по

2026 рік щонайменше 325 статей бангладешських дослідників було відкликано з міжнародно визнаних журналів, зокрема через порушення етичних норм. Рекомендації, отримані в ході консультацій, будуть включені до проекту документа перед його затвердженням повною комісією та розсилкою до університетів для впровадження з метою підвищення якості та міжнародної авторитетності наукових досліджень у Бангладеш. ***(UGC moves to formulate uniform policy to prevent plagiarism // BSS (https://www.bssnews.net/news/421602). 06.09.2026).***

***

Південно-Африканська Республіка

Хоча патенти забезпечують необхідну юридичну ексклюзивність та публічне оприлюднення інновацій університетів і науково-дослідних установ, успішна комерціалізація та передача технологій однаково залежать від передачі відповідного ноу-хау. Незважаючи на те, що патентні ліцензії надають комерційним партнерам юридичне право на використання винаходу, вони рідко охоплюють весь спектр практичних знань — включаючи параметри оптимізації, протоколи випробувань, методи усунення несправностей та неявні знання, набуті протягом років лабораторних експериментів, — які дають змогу успішно масштабувати та впроваджувати технологію в реальних умовах. Глибоке комерційне значення та вразливість цього незапатентованого технічного ноу-хау особливо яскраво проявилися у транскордонних спорах: кримінальне переслідування компаній JHL Biotech та Genentech у Сполучених Штатах продемонструвало, як конфіденційні виробничі процедури, стандартні операційні процедури (SOP) та оперативна документація можуть суттєво скоротити терміни розробки, знизити витрати та прискорити отримання регуляторних дозволів, тоді як рішення Вищого суду Південної Африки у справі «Universal Blending проти Henderson» висвітлило гострі організаційні ризики, що виникають, коли запатентовані рецептури та технічні знання перебувають у володінні окремих співробітників, а не систематично документуються та захищаються на інституційному рівні.

Отже, університетські центри трансферу технологій (ТТО) повинні розширити сферу своєї діяльності, виходячи за межі традиційного оформлення патентів та управління патентним портфелем, у бік інтегрованої моделі трансферу знань, яка передбачає активне виявлення, захист та ліцензування власного ноу-хау поряд із передбаченими законом патентними правами. Оскільки неявний досвід неможливо повністю кодифікувати в патентних описах чи технічних посібниках, моделі комерціалізації, такі як університетські спін-аути, слугують надзвичайно ефективними інструментами, що дозволяють утримувати оригінальних винахідників та технічних фахівців для забезпечення безперервності передачі знань та мінімізації ризиків реалізації під час переходу від лабораторії до ринку. Крім того, установи повинні управляти ноу-хау як

стратегічним активом за допомогою структурованої внутрішньої документації, стандартних операційних процедур, механізмів забезпечення конфіденційності, протоколів щодо комерційної таємниці та домовленостей про консультування винахідників після видачі ліцензії. Визначаючи критично важливі знання-активи, які треті сторони не можуть відтворити самостійно, та поєднуючи офіційні патентні права з комплексними механізмами передачі ноу-хау, науково-дослідні установи можуть максимізувати комерційну життєздатність, масштабованість та економічний ефект результатів своїх досліджень. ***(Ella Cebisa Linganiso-Dziike. Technology transfer or knowledge transfer? Know-how as a strategic asset in university commercialisation // KISCH IP (https://www.kisch-ip.com/Articles/Read/521/TECHNOLOGY-TRANSFER-OR-KNOWLEDGE-TRANSFER-KNOWHOW-AS-A-STRATEGIC-ASSET-IN-UNIVERSITY-COMMERCIALISATION). 14.09.2026).***

***

Республіка Індія

Штат Біхар запровадив більш суворі вимоги до докторських досліджень на підставі «Єдиного розпорядження-2026», метою якого є підвищення якості досліджень, академічної доброчесності та національної й міжнародної авторитетності наукових ступенів доктора філософії, що присуджуються університетами штату. Згідно з новими правилами, ректори повинні сформувати комісії з шести зовнішніх експертів для оцінювання дисертацій, до складу яких мають входити щонайменше три професори з-поза меж штату Біхар; у разі необхідності допускається залучення іноземних екзаменаторів. Якщо двоє екзаменаторів відхилять дисертацію, реєстрація науковця може бути скасована. Дисертації, в яких рівень плагіату перевищує 10 %, будуть повернені для виправлення, при цьому більший акцент також буде зроблено на етиці наукових досліджень та автентичності даних. Університети повинні надіслати дисертації екзаменаторам в електронному вигляді протягом 15 днів з моменту їх подання та завершити оцінювання й подальше співбесіду протягом шести місяців. Аспіранти також повинні провести попередню презентацію своєї роботи на кафедрі, опублікувати принаймні одну наукову статтю у визнаному журналі та представити результати своїх досліджень на двох національних або міжнародних семінарах. Наукові керівники можуть зазнати санкцій, якщо порушення з боку їхніх аспірантів свідчать про недостатній контроль з їхнього боку. Загалом реформи спрямовані на те, щоб зробити докторські програми штату Біхар більш вимогливими, своєчасними та прозорими, одночасно підвищуючи відповідальність як науковців, так і наукових керівників за дотримання визнаних академічних та етичних стандартів. ***(Bihar's PhD Shake-Up: No More Copy-Paste As 10% Plagiarism Limit Kicks In // PatnaPress (https://patnapress.com/nia-patna-ranchi-rss-attack-raid-cash-2/). 09.09.2026).***

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Шість британських університетів — Ньюкасл, Лідс, Манчестер, Ноттінгем, Саутгемптон і Варвік — поновили свою угоду про публікацію з необмеженим відкритим доступом із видавництвом JMIR Publications через Jisc, продовживши партнерство до липня 2027 року. За сприяння Jisc, британської некомерційної технологічної організації у сфері вищої освіти, ця модель передплати з фіксованою платою замінює індивідуальні збори за обробку статей (APC) єдиним інституційним внеском. Відповідно, автори-кореспонденти з цих установ можуть публікувати свої роботи у понад 30 журналах JMIR із «золотим» відкритим доступом, що спеціалізуються на дослідженнях у галузі цифрового здоров'я, без додаткових витрат за кожну статтю. Видавництво JMIR Publications підкреслює, що такий підхід суттєво зменшує адміністративні та фінансові бар'єри для дослідників, водночас надаючи установам більшу передбачуваність щодо їхніх витрат на відкритий доступ. Денніс О'Браєн, віцепрезидент з питань комунікацій та партнерства у JMIR, охарактеризував поновлення угоди як рішучу підтримку інституційних передплат як сталого, справедливого та масштабованого шляху розвитку відкритої науки, що знаменує стратегічний перехід від транзакційного розрахунку за APC до більш передбачуваного та сприятливого видавничого середовища. ***(Six UK universities renew unlimited open access deal with JMIR Publications // RI Media Ltd (https://www.researchinformation.info/news/six-uk-universities-renew-unlimited-open-access-deal-with-jmir-publications/). 02.09.2026).***

***

Доктор Джейсон Ардей, професор соціології Кембриджського університету, який став наймолодшим чорношкірим професором цього навчального закладу та подолав значні труднощі у розвитку, пов'язані з аутизмом, був знайдений мертвим у районі Баттерсі в Лондоні 14 серпня 2026 року після кількох тижнів інтенсивного громадського розголосу навколо звинувачень у плагіаті. Конфлікт загострився 21 липня, коли науковець Натан Кофнас опублікував аналіз, у якому стверджував, що програмне забезпечення для виявлення плагіату виявило схожість між деякими публікаціями Ардея, зокрема його докторською дисертацією, та раніше опублікованими науковими працями. Однак Ліверпульський університет імені Джона Мура (LJMU), який вже проводив розслідування скарги щодо плагіату в дисертації, у березні 2026 року зняв з Ардея звинувачення у порушеннях і відтоді неодноразово підтверджував, що його докторський ступінь залишається дійсним. Ардей визнав помилки у своїй роботі, але розкритикував звинувачення та заявив, що під час навчання в аспірантурі він не отримав належного наукового керівництва та підтримки, особливо з огляду на його

аутизм та порушення навчальної здатності. У міру зростання уваги ЗМІ Кембридж визнав наявність звинувачень у неправомірних діях і, після відставки Ардея 5 серпня, продовжив розслідування як його академічної діяльності, так і обставин, пов'язаних з його призначенням. Кілька інших університетів, у яких він працював, також розпочали розслідування. Пізніше Кембриджський університет оголосив, що провідні науковці як з університету, так і з-поза його меж проведуть незалежну перевірку його призначення. Після смерті Ардея LJMU та Кембридж опублікували заяви, а 26 серпня було розпочато розслідування обставин смерті. Згодом Кофнаса було відсторонено від посади в Гентському університеті на час проведення попереднього дисциплінарного розслідування, що спонукало науковців опублікувати відкритий лист, у якому вони стверджували, що його дії захищені академічною свободою. Університети та студентські організації також звернули увагу на служби підтримки для людей, яких торкнулася смерть Ардея. ***(Caitlin Embradura. Dr. Jason Arday's death: how plagiarism allegations got us here // The Mancunion (https://mancunion.com/2026/09/11/the-death-of-professor-jason-arday/). 11.09.2026).***

***

Сполучені Штати Америки

Мистецтво, створене за допомогою штучного інтелекту, ґрунтується на моделях, навчених на мільярдах зображень. Ця практика викликає постійні дискусії та судові позови щодо того, чи не є таке навчання примусовим вилученням, що порушує авторські права незліченної кількості митців. Однак останні наукові висновки Лабораторії комп'ютерних наук та штучного інтелекту Массачусетського технологічного інституту ускладнюють таку точку зору. У статті, опублікованій 18 серпня в журналі «Nature Communications», дослідники Чжен Дай та Девід К. Гіффорд описують явище, яке вони називають «розпадом атрибуції» (attribution decay): у достатньо великих наборах даних видалення будь-якого конкретного елемента навчальних даних часто не призводить до суттєвих змін у генерованому результаті. Вони розробили метод, який видаляє один елемент із навчального набору, а потім відтворює зображення так, ніби цього елемента ніколи не існувало; якщо результат залишається практично незмінним, то отриманий результат не можна пов'язати з видаленими даними, оскільки вони не мали помітного впливу. У контексті генерації зображень це призводить до «неприв'язаності», оскільки жодна окрема робота суттєво не формує кінцеве зображення. Навіть якщо картину Девіда Хокні «A Bigger Splash» та всю його творчість було б вилучено з набору даних, залишкові сліди, похідні зображення, пародії чи відлуння все одно могли б дозволити системі штучного інтелекту, за умови правильних підказок, створити щось, схоже на знамениту картину, що дало б підстави стверджувати, що на оригінальний твір не спиралися, а отже, порушення авторських прав не

відбулося. Дай відзначає іронію того, що чим масштабнішим є навчання (а отже, чим більшим є потенційне порушення), тим менше можна прив'язати окремий результат до конкретного джерела. Ці висновки не є повноцінним захистом: якби кожен митець успішно відмовився від участі, моделі б перестали працювати, а компанії залишаються потенційно відповідальними за сам процес навчання; однак вони могли б видалити певне зображення, захищене авторським правом, щоб продемонструвати, що його відсутність не впливає на результат. Громадська думка часто трактує кожне згенероване зображення як порушення, не беручи до уваги величезні масштаби відповідних наборів даних — це схоже на звинувачення незнайомця в тому, що він побудував на пляжі піщаний замок, використавши одну піщинку з вашого піску, — тоді як слід провести додаткове розмежування між притягненням користувача ШІ до відповідальності за підказки, що відтворюють конкретні твори, та притягнути до відповідальності компанії за те, як було навчено її модель. Отже, втрата авторства ускладнює і без того суперечливу правову ситуацію, в якій генероване мистецтво часто вважається як таким, що порушує авторське право, так і таким, що не підлягає авторському праву, хоча Бюро з авторських прав США продовжує оцінювати твори, створені за допомогою ШІ, в індивідуальному порядку, надаючи захист у тих випадках, коли можна довести наявність достатнього рівня творчого самовираження людини. ***(Sarp Kerem Yavuz. 'Attribution decay' complicates the picture of AI-generated images, scientists find // The Art Newspaper (https://www.theartnewspaper.com/2026/09/04/attribution-decay-artificial-intelligence-research-zheng-dai-david-gifford-mit). 04.09.2026).***

***

Швейцарська Конфедерація

Починаючи з січня 2027 року, Швейцарський національний науковий фонд (SNSF) запровадить нові правила щодо відкритого доступу, зумовлені змінами у видавничій сфері та федеральними заходами щодо економії коштів. Щодо наукових статей, SNSF знову запровадить обмеження на плату за обробку статей (APC) у розмірі 3 500 швейцарських франків; це рішення торкнеться приблизно 20 % статей, що наразі фінансуються, які SNSF вважає надмірно дорогими, особливо з огляду на те, що швейцарським дослідникам стає дедалі доступнішими варіанти безкоштовної публікації, такі як Open Research Europe. Щодо книг, фінансування тепер буде обмежено тими виданнями, які є безпосереднім результатом проєкту, що фінансується SNSF, причому ключові, раніше неопубліковані результати мають походити з цього проєкту та бути опубліковані протягом п'яти років після його завершення. Винятки залишаться в силі для докторських дисертацій та габілітаційних робіт, захищених у швейцарських установах, незалежно від зв'язків із проектами, хоча тепер для забезпечення наукової якості вони потребуватимуть незалежної

зовнішньої рецензії видавця, а не інституційних оціночних звітів. Крім того, обсяг фінансування книг буде обмежено 12 000 швейцарських франків для базового модуля та до 32 000 франків із додатковими модулями. Ці переглянуті правила застосовуватимуться виключно до статей, поданих, та заявок на фінансування книг, поданих 1 січня 2027 року або пізніше. ***(Open access: changes to funding for articles and books // Swiss National Science Foundation (SNSF) (https://www.snf.ch/en/NfE6Giat28hXQiHP/news/new-open-access-regulations). 23.09.2026).***

***

Законодавство з інтелектуальної власності

Україна

Майнові права інтелектуальної власності в системі Міністерства оборони України охоплюють винаходи, промислові зразки, технології, комп'ютерні програми, технічну документацію, торговельні марки та об'єкти авторського права. Для впорядкування їх використання військовими частинами Міноборони затвердило Порядок наділення військових частин майновими правами інтелектуальної власності, який визначає механізм отримання повноважень на використання таких об'єктів без зміни належності прав, що залишаються у держави в особі Міністерства оборони. Документ передбачає визначення розпорядника конкретного об'єкта або сукупності об'єктів, який організовує їх використання та може надавати військовим частинам внутрішні дозволи, що встановлюють обсяг прав, умови безпеки та нерозголошення інформації, дозволяючи зокрема копіювання, переклад, адаптацію, інтеграцію, створення похідних об'єктів, проведення випробувань і досліджень. Наділення правами не є передачею чи відчуженням майнових прав інтелектуальної власності, а внутрішній дозвіл не вважається ліцензійним договором. Окремо визначено випадки використання без внутрішнього дозволу, зокрема для частини, яка замовила або створила об'єкт, а також у межах інформаційно-комунікаційних систем, комп'ютерних програм і медіа-діяльності. Порядок встановлює вимоги до доопрацювання об'єктів інтелектуальної власності, за якими результати робіт, включно з оновленими вихідними кодами, документацією та кресленнями, мають передаватися розпоряднику, який забезпечує облік, контроль доступу, резервне копіювання, збереження матеріалів та дотримання вимог державної таємниці, кібербезпеки й експортного контролю. ***(Військові частини отримуватимуть внутрішні дозволи на використання об'єктів ІВ // ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" (https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/NZ263697-viyskovi-chastyny-otrymuvatymut-vnutrishni-dozvoly-na-vykorystannya-obyektiv-iv). 28.09.2026).***

Мінекономіки оприлюднило проєкт Закону «Про патенти і корисні моделі», який повністю замінить чинний закон 1993 року. Власники корисних моделей не зможуть заборонити їх використання третім особам без висновку НОІВ, а фармацевтичні речовини та біотехнології вийдуть з-під охорони корисною моделлю. Пропозиції приймають до 13 жовтня 2026 року.

Суть змін. Проєкт розмежовує два режими: патент (20 років, повна експертиза) і корисна модель (10 років, реєстрація під відповідальність власника). Без висновку НОІВ про охороноздатність корисну модель не можна буде захистити від порушників і внести до митного реєстру.

Будь-хто зможе оскаржити заявку ще до видачі патенту - протягом 6 місяців від публікації. Після видачі залишається 9 місяців для звернення до Апеляційної палати.

Для агросектору вводять права фермерів на повторний висів, для біотехнологій - депонування матеріалу та примусові перехресні ліцензії. Роботодавець матиме 4 місяці, щоб вирішити долю службового винаходу й укласти договір про винагороду. ***(ПАТЕНТИ І КОРИСНІ МОДЕЛІ ЗА ПРАВИЛАМИ ЄС - ПРОЄКТ МІНЕКОНОМІКИ // ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" (https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN261545-patenty-i-korysni-modeli-za-pravylamy-yes-proyekt-minekonomiky). 29.09.2026).***

***

Австралійський Союз

Уряд Австралії розглядає реформи в галузі авторського права, які можуть надати компаніям, що займаються штучним інтелектом, законне право за замовчуванням збирати публічний онлайн-контент, зокрема дописи в соціальних мережах, фотографії, тексти та рецепти, створені пересічними громадянами. З оприлюднених урядових документів випливає, що за запропонованими моделями розробники ШІ зможуть забезпечити собі широкі права на навчання, укладаючи ліцензійні угоди на високому рівні з центральними органами збору роялті або великими організаціями правовласників, замість того щоб укладати індивідуальні договори з кожним автором. Творці контенту, які бажають запобігти збиранню своїх робіт, будуть змушені розміщувати свої матеріали за цифровими платними бар'єрами, паролями або технічними блокуваннями, такими як файли robots.txt, хоча експерти галузі попереджають, що ці технічні бар'єри часто ігноруються автоматизованими програмами для збору даних і знижують публічну видимість творця.

Запропоновані реформи викликали різку критику з боку представників творчої індустрії, які стверджують, що механізм відмови за замовчуванням загрожує фінансовому добробуту австралійських письменників, музикантів, кінематографістів та художників. Такі організації, як Австралійська гільдія письменників, зазначають, що інструменти генеративного штучного інтелекту

вже витісняють творчих фахівців, імітуючи або відтворюючи їхні твори, а нові правила можуть дозволити технологічним конгломератам отримувати прибуток від людської творчості, не надаючи прямої компенсації дрібним незалежним творцям. Крім того, юридичні експерти з Австралійської ради з авторського права попереджають, що надання широких дозволів на «скрейпінг» може спонукати міжнародних творців та медіакомпанії запровадити геоблокування для австралійських інтернет-користувачів, щоб обмежити їхній доступ до закордонних книг, музики та стрімінгового контенту з метою захисту своєї інтелектуальної власності від безкомпенсаційного навчання штучного інтелекту.

З точки зору політики уряд Альбанезе намагається знайти баланс між інтересами творчого сектору та тиском з боку великих технологічних компаній, таких як OpenAI та Anthropic, які розглядають нинішні обмеження авторського права як головну перешкоду для будівництва центрів обробки даних та інфраструктури для навчання моделей штучного інтелекту в Австралії. Урядовці стверджують, що створення чіткої правової бази має вирішальне значення для національного суверенітету, попереджаючи, що відмова від розбудови власних потужностей у сфері штучного інтелекту змусить Австралію залежати від іноземної обчислювальної інфраструктури та систем зберігання даних. Однак, хоча реформи мають на меті надати компаніям у сфері штучного інтелекту правову визначеність та захистити їх від дорогих судових спорів щодо авторських прав, лідери технологічного сектору не гарантують, що законодавчі зміни автоматично призведуть до значних внутрішніх інвестицій, що робить майбутній баланс між розвитком великих технологічних компаній та правами творців невизначеним. ***(Luca Ittimani. Everything Australians put online could be scraped for AI under proposed new rules. How will you be affected? // Guardian News and Media Limited (https://www.theguardian.com/australia-news/2026/sep/17/everything-australians-put-online-could-be-scraped-for-ai-under-proposed-new-rules-how-will-you-be-affected). 16.09.2026).***

***

14 вересня 2026 року австралійський парламент ухвалив поправки до Закону 2014 року про захист великих спортивних подій (символіка та зображення) (Cth), модернізувавши нормативно-правову базу, покликану захищати інтелектуальну власність та запобігати несанкціонованому маркетингу напередодні майбутніх великих міжнародних змагань, зокрема Олімпійських та Паралімпійських ігор 2032 року в Брісбені. Основна реформа замінює історичну систему, що базувалася на графіках — яка вимагала прийняття окремих законодавчих актів для кожного окремого спортивного турніру — на гнучку систему, засновану на нормативних актах, що надає міністру повноваження безпосередньо визначати заходи міжнародного значення. Для кожного визначеного заходу міністерські нормативні акти офіційно визначають уповноважені спортивні федерації, місцеві організаційні

органи, об’єкти, що підлягають захисту (включаючи офіційні назви турнірів, назви міст-господарів, емблеми та знакові символи, такі як олімпійські кільця), а також конкретні встановлені законом терміни захисту.

Цей законодавчий механізм гарантує, що комерційне використання брендингу та зображень, пов’язаних із заходами, залишається виключно прерогативою уповноважених спонсорів та офіційних партнерів, при цьому зберігаються передбачені законом винятки щодо «безпечної гавані» для справжніх новинних репортажів, критики, оглядів та публічної інформації. Ця система також посилює повноваження з охорони кордонів, дозволяючи австралійським прикордонним та митним органам вилучати імпортовані товари, що порушують авторські права та є підробками, до того, як вони потраплять у внутрішній торговельний обіг. Для несанкціонованих комерційних суб’єктів спроби пов’язати себе з цими подіями несуть серйозний юридичний ризик не лише відповідно до зміненого Закону та традиційного законодавства про торговельні марки й авторське право, а й згідно з Австралійським законом про захист прав споживачів щодо введення в оману або оманливої поведінки. Отже, оскільки Австралія готується до тривалого періоду проведення гучних спортивних подій, підприємствам необхідно застосовувати проактивну комерційну стратегію: забезпечувати захист та проводити аудит власних зареєстрованих портфелів інтелектуальної власності, що включають торговельні марки, промислові зразки та патенти, а також ретельно структурувати офіційні угоди про спонсорство та рекламні контракти зі спортсменами з метою визначення ексклюзивності за категоріями, прав на використання після завершення події, доступу до даних споживачів та надійних протоколів щодо протидії несанкціонованому використанню. ***(Belinda Breakspear, Melissa Miller and Alex Hutchens. The business of sport in Australia: brand protection, ambush marketing and sponsorships // McCullough Robertson (https://mccullough.com.au/2026/09/25/sport-brand-protection-ambush-marketing-australia/). 25.09.2026).***

***

Австралійське податкове управління (ATO) опублікувало податкове рішення TR 2026/2, в якому остаточно визначило свою позицію щодо того, коли транскордонні платежі за програмне забезпечення та інтелектуальну власність вважаються роялті, що підлягають оподаткуванню у джерела виплати. Це рішення замінює застарілі рекомендації 1993 року та враховує сучасні комерційні практики, такі як хмарні обчислення та «Програмне забезпечення як послуга» (SaaS). У цьому рішенні чітко встановлено, що сутність має пріоритет над договірними формулюваннями, а це означає, що платежі посередникам або дистриб’юторам програмного забезпечення часто класифікуватимуться як роялті, якщо використовуються права інтелектуальної власності і вони є невід’ємною частиною угоди. Важливо, що АТО розширює сферу прав, що зумовлюють сплату роялті, класифікуючи технологічні засоби

захисту — такі як ліцензійні ключі, коди активації та портали входу — як інтелектуальну власність, яка може самостійно слугувати підставою для визнання роялті, а також розглядаючи доступ до SaaS/хмарних сервісів як «публічне оприлюднення» та завантаження кінцевими користувачами як «дозвіл» на відтворення об'єктів авторського права, навіть якщо дистриб'ютор ніколи не копіює саме програмне забезпечення. Однак АТО пішло на помітну поступку, вилучивши з проекту аналіз «угод про комерційну оренду» та уточнивши, що чистий перепродаж готового програмного забезпечення або фізичних продуктів із вбудованим програмним забезпеченням — коли покупець не може модифікувати або використовувати базову інтелектуальну власність — залишається звичайним продажем товарів. Оскільки це рішення лише тлумачить «стандартне» визначення роялті, яке міститься в багатьох австралійських угодах, платники податків повинні ретельно аналізувати конкретні угоди з такими юрисдикціями, як США, Сінгапур та Нідерланди, які містять істотно відмінні визначення, що може призвести до суперечливих трактувань та ризиків подвійного оподаткування. Супровідні практичні рекомендації щодо дотримання вимог запроваджують систему оцінки ризиків, яка передбачає ретельний аналіз угод з низькою операційною рентабельністю та платежів до певних юрисдикцій, таких як Сінгапур, Швейцарія та Гонконг. Важливо, що оскільки це рішення застосовується як до, так і після дати його опублікування, транснаціональні технологічні групи повинні терміново переглянути існуючі та нові контракти, позиції щодо міжнародних угод та практику утримання податків, оскільки АТО чітко заявило про свою готовність перевірити ці розширені тлумачення в суді. ***(Cameron Steele. ATO increases software royalty withholding tax coverage in new guidance // Dentons (https://www.dentons.com/en/insights/alerts/2026/september/28/ato-increases-software-royalty-withholding-tax-coverage). 28.09.2026).***

***

Законопроект Австралії «Про внесення змін до митного законодавства (повідомлення про порушення прав на торговельні марки, пов'язані з підробкою)» 2026 року, який набере чинності 20 листопада 2026 року, суттєво посилює національні заходи щодо боротьби з підробками шляхом введення складу правопорушення з суворою відповідальністю за імпорт товарів, на яких розміщені підроблені, істотно ідентичні або змінені зареєстровані торговельні марки. З огляду на багатомільярдні економічні збитки від торгівлі підробками та недоліки попередньої системи — яка дозволяла зловмисникам просто конфіскувати вилучені товари, не зазнаючи прямих фінансових санкцій — цей закон надає Австралійській прикордонній службі (ABF) повноваження накладати штрафи без необхідності доведення вини чи умислу. Діючи паралельно з існуючими механізмами притягнення до відповідальності за цивільні правопорушення, новий закон надає співробітникам ABF дискреційні повноваження виносити постанови про

порушення з штрафами до 5 460 австралійських доларів для фізичних осіб та до 27 300 австралійських доларів для юридичних осіб за кожну одиницю контрафактного товару, а також ініціювати судові переслідування з корпоративними штрафами, що досягають 109 200 австралійських доларів. Отже, власникам торговельних марок настійно рекомендується подавати та активно оновлювати свої «Повідомлення про заперечення» до митних органів, щоб забезпечити можливість вилучення товарів на кордоні та накладення штрафів, тоді як імпортери та дистриб'ютори повинні ретельно перевіряти ланцюги постачання з метою отримання підтверджених дозволів від власників, оскільки відсутність умислу на порушення прав більше не є прийнятним аргументом на захист. ***(Joy Atacador, Roanne De Menezes, Joel Colin. New penalties for importers of counterfeit goods – Changes to the Notice of Objection regime // Dentons (https://www.dentons.com/en/insights/alerts/2026/september/30/new-penalties-importers-counterfeit-goods). 30.09.2026).***

***

Європейський Союз

Майбутнє Загальне фармацевтичне законодавство ЄС (GPL) є найзначнішою реформою нормативно-правової бази Союзу у сфері лікарських засобів за останні понад два десятиліття, і, хоча громадська дискусія зосереджувалася на скороченні базового терміну регуляторного захисту, перегляді стимулів для орфанних препаратів та нових зобов'язаннях щодо доступу, воно також кардинально змінить взаємодію між цими заходами захисту, патентами та додатковими сертифікатами захисту, зробивши ексклюзивність більш умовною та мінливою залежно від стратегії розробки, дизайну порівняльних досліджень, місця проведення клінічних досліджень, послідовності подання заявок на міжнародному рівні, планування виведення препарату на ринок та поведінки після отримання дозволу. Очікується, що новий режим буде ухвалений і набере чинності до кінця 2026 року, а його застосування загалом поширюватиметься на заявки на отримання дозволу на продаж, подані після кінця 2028 року. Отже, він охоплюватиме багато продуктів, що вже знаходяться на стадії розробки, що вимагатиме від компаній негайного перегляду портфелів та планів життєвого циклу, а також координації патентної та регуляторної стратегії набагато раніше, ніж це відбувається зараз. Згідно з GPL, звичний восьмирічний термін захисту даних залишається незмінним, проте стандартний термін ринкового захисту скорочується з двох років до одного, а додаткові терміни надаються лише за умови дотримання певних умов — незадоволених медичних потреб, клінічних випробувань з використанням порівняльних препаратів на основі наукових рекомендацій, більш широкої клінічної розробки в ЄС або подання заявки в ЄС протягом 90 днів після подання заявки в інших

юрисдикціях. Таким чином, команди з інтелектуальної власності повинні моделювати різні можливі сценарії розвитку подій та розглядати можливість узгодження подачі заявок з програмами, що відповідають критеріям для отримання додаткового захисту. Термін ексклюзивності для орфанних препаратів також скорочується з десяти до дев'яти років, хоча «проривні» препарати можуть отримати одинадцять років; при цьому єдиний глобальний дозвіл на продаж орфанних препаратів, що охоплює всі показання, замінює послідовні періоди, що ще більше скорочує фактичний термін дії та надає більшого значення патентам, які охоплюють окремі показання, дозування, лікарські форми та методи застосування. Зобов'язання держав-членів щодо постачання можуть змушувати до виведення препарату на ринок та забезпечення його постійної доступності, причому невиконання цих зобов'язань загрожує втратою ринку або втратою захисту орфанних препаратів на цій території, що, у свою чергу, обмежує гнучкість послідовності, призводить до розбіжностей у тривалості періодів захисту в межах Союзу та підвищує важливість патентів і додаткових сертифікатів захисту (SPC), особливо на менших ринках. Зміни торкнуться також заохочень у педіатричній сфері: завершення відповідних досліджень більше не призведе до продовження ексклюзивності на ліки для рідкісних захворювань на два роки, а замість цього забезпечить лише шестимісячне продовження терміну дії SPC незалежно від типу препарату. Чотири додаткові роки захисту даних надаються для нового терапевтичного показання вже існуючого лікарського засобу, який раніше не був зареєстрований в ЄС, за умови підтвердження значної клінічної користі, що надає додатковий інструмент для продовження життєвого циклу препарату після закінчення терміну дії патентів на склад речовини. Окрім строків захисту, GPL, як видається, закріплює більш широке загальне «скорочене маркування», яке дозволяє вилучати запатентовані дані щодо дозування, лікарської форми, методів та шляхів введення, водночас визнаючи біосиміляри взаємозамінними з їхніми референтними препаратами; виняток Bolar поширюється на оцінку медичних технологій, ціноутворення, відшкодування витрат, закупівлі та діяльність у ланцюгу постачання, що порушує питання щодо термінів подання позовів про порушення прав та застосування попередніх судових заборон, які доведеться вирішувати національним судам та Єдиному патентному суду. ***(Jackie Mulryne, Tim Powell, Hiroshi Sheraton, Bart Jong. The EU Pharmaceutical Legislation: Why Regulatory Reform Matters for IP Teams // Morgan, Lewis & Bockius LLP. (https://www.morganlewis.com/pubs/2026/09/the-eu-pharmaceutical-legislation-why-regulatory-reform-matters-for-ip-teams). 03.09.2026).***

***

Європейська комісія запропонувала «Європейський закон про інновації», щоб сприяти перетворенню європейських наукових досліджень на комерційні продукти, підтримати розвиток стартапів та зменшити

кількість успішних компаній, які переносять свою діяльність за кордон. Цей закон, що є частиною Стратегії ЄС щодо стартапів та компаній, що розширюють свою діяльність, спрямований на гармонізацію розрізнених правил державних закупівель у сфері досліджень та розробок, а також на спрощення оцінки, фінансування та комерціалізації інтелектуальної власності. Він встановлюватиме спільні правила закупівель в ЄС, заохочуватиме державні органи до спільного замовлення інноваційних технологій, наголошуватиме на вимогах, що базуються на результатах, та прискорюватиме оцінку тендерних пропозицій, що потенційно надасть стартапам та малим компаніям більше можливостей. Пропозиція також передбачає надання переваги відповідним європейським учасникам і вимагає, щоб щонайменше 50 % відповідної науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності здійснювалося в ЄС, Європейському економічному просторі або на Західних Балканах, за винятком закупівель у сфері оборони. Ці заходи частково спрямовані на усунення дефіциту фінансування для розширення бізнесу в Європі: за даними, майже третина європейських «єдинорогів» переїхала за кордон за останні 15 років, тоді як інвестиції венчурного капіталу на пізніх стадіях розвитку в ЄС залишаються значно нижчими за рівень США. Щодо інтелектуальної власності, Закон пропонує створити Центр компетенції EUIPO для підтримки оцінки ІВ та загальноєвропейський цифровий ринок, який з'єднає власників ІВ з інвесторами, покупцями та потенційними ліцензіатами. За оцінками Комісії, реформи можуть забезпечити додаткове щорічне фінансування в розмірі 10,2 млрд євро, принести значні вигоди від закупівель у сфері досліджень і розробок, збільшити ВВП ЄС на 0,24–0,42 % протягом десятиліття та сприяти створенню понад 500 000 робочих місць. Тепер ця пропозиція буде розглянута Європейським парламентом та державами-членами, паралельно з роботою над встановленням спільних принципів функціонування регуляторних пісочниць для тестування нових технологій. ***(Joana Soares. How to keep Europe's next big idea from growing up elsewhere? Brussels just unveiled a plan // Media Network s.r.o. (https://euperspectives.eu/2026/09/brussels-unveils-new-rules-to-help-scale-european-innovations/). 09.09.2026).***

***

Канада

2 вересня 2026 року Канадське відомство з інтелектуальної власності (CIPO) запустило Програму прискореного розгляду ключових технологій (KTEP) — цільову пілотну ініціативу, покликану прискорити розгляд патентів на інновації, що підтримують ланцюг постачання критично важливих мінералів у Канаді. На тлі загострення глобальної конкуренції за забезпечення необхідними ресурсами для виробництва акумуляторів електромобілів, систем чистої енергії, сучасної електроніки та національної оборони ця програма інтегрує управління інтелектуальною власністю в більш

широкі федеральні стратегії, спрямовані на зміцнення потенціалу вітчизняного ланцюга поставок. У рамках пілотної програми заявники, які відповідають вимогам та розробляють технології, пов'язані з видобутком, переробкою, рафінуванням або підвищенням ефективності використання будь-якої з 34 речовин, що входять до канадського переліку критично важливих мінералів, можуть отримати прискорений розгляд без сплати стандартного авансового збору за експертизу в розмірі 750 доларів, хоча стандартні збори за подання заявки та експертизу залишаються чинними. Заявки, що пройшли відбір, мають отримати перше суттєве повідомлення від відомства протягом приблизно семи місяців, що забезпечить швидке з'ясування питання патентоспроможності, яке може суттєво знизити ризики стратегій комерціалізації, прискорити досягнення етапів досліджень і розробок та зміцнити переговорні позиції під час залучення інвестицій та переговорів щодо ліцензування. Однак доступ до цієї програми суворо обмежений: кількість заявок у рамках активної програми щодо критично важливих мінералів обмежена 50-ма на календарний рік за принципом «хто перший прийшов, той і обслуговується», а також існує резервна програма, призначена для майбутніх надзвичайних ситуацій у сфері охорони здоров'я. Відповідно, інноваторам та підприємствам, які мають заявки на отримання канадських патентів у секторі критично важливих мінералів, що знаходяться на розгляді або будуть подані найближчим часом, рекомендується оперативно оцінити свою відповідність вимогам, щоб скористатися цією економічно вигідною та прискореною адміністративною процедурою до того, як буде вичерпано річний ліміт. ***(Evangellos W. Vekris. A New Path to Faster Patent Protection for Critical Minerals Innovators in Canada // Marks & Clerk (https://www.marks-clerk.com/insights/latest-insights/102o0a0-a-new-path-to-faster-patent-protection-for-critical-minerals-innovators-in-canada/). 04.09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

Китай готує додаткові правила та інструкції щодо проведення експертизи з метою впровадження нещодавно переглянутого Закону про торговельні марки та оновлених нормативних актів щодо захисту схем інтегральних мікросхем у рамках заходів, спрямованих на посилення захисту інтелектуальної власності у секторах нових технологій. Переглянутий Закон про торговельні марки, який набирає чинності 1 січня, розширює перелік знаків, що підлягають реєстрації, включивши до нього динамічні знаки, що відображає розвиток мобільного інтернету та цифрових комунікацій. Національне управління інтелектуальної власності Китаю (CNIPA) визначає вимоги до документації для цих нових заявок і планує зробити послуги у сфері торговельних марок більш інтелектуальними, доступними та прозорими завдяки своєчасній публікації інформації про торговельні марки. Крім того, Китай завершує першу з 2000 року значну переробку своїх

нормативних актів, що регулюють схеми інтегральних мікросхем, яка набере чинності 15 жовтня. Розширений режим захищатиме не лише традиційні електронні схеми та схеми мікросхем, а й інтегровані фотонні, квантові та інші функціональні схеми інтегральних мікросхем. CNIPA одночасно переглядає правила застосування та інструкції щодо експертизи, щоб забезпечити ефективне застосування обох законодавчих реформ на практиці. ***(Cao Yin. China revises IP rules to strengthen trademark, chip design protection // China Daily Information Co (CDIC) (https://www.chinadaily.com.cn/a/202609/11/WS6aa3931ae4b06d4aa055d909.html). 11.09.2026).***

***

З 15 жовтня 2026 року переглянуті Положення Китаю про захист компоновок інтегральних схем встановлюють комплексну систему, що адмініструється CNIPA, для захисту оригінальних, зареєстрованих компоновок, до яких прямо включені ті, що містять фотонні або квантові функції. Щоб отримати право на захист, схема компонування повинна бути результатом власних інтелектуальних зусиль творця та не бути загальноприйнятою на момент створення, за винятком суто ідей, процедур або математичних концепцій. Виключні права — що охоплюють відтворення та комерційне використання — набуваються лише після реєстрації та належать насамперед автору, з урахуванням конкретних правил щодо юридичних осіб, співавторів та робіт, виконаних за замовленням. Іноземні суб'єкти мають право на захист, якщо вони першими комерційно використовують промисловий зразок у Китаї або є громадянами країни-учасниці договору, однак вони повинні призначити місцеве патентне агентство. Термін захисту становить десять років з дати подання заявки або дати першого комерційного використання у світі (залежно від того, що настане раніше), але не може перевищувати п'ятнадцяти років з моменту створення. Заявники повинні подати заяву про оригінальність, креслення та зразки, якщо промисловий зразок вже використовується, і можуть визначити до 50 % площі промислового зразка як конфіденційну, якщо він ще не використовується; однак реєстрацію необхідно оформити протягом двох років з моменту першого комерційного використання у світі, інакше промисловий зразок втрачає право на реєстрацію. CNIPA проводить попередню експертизу, при відмові у реєстрації передбачено можливість повторної експертизи та судового перегляду, а також може скасувати права після реєстрації, якщо буде виявлено невідповідність вимогам. Захист від несанкціонованого відтворення або комерційного використання здійснюється через суди або Адміністративний комітет з питань правозастосування CNIPA, який може видати наказ про припинення діяльності, конфіскувати та знищити товари, що порушують права, а також присудити відшкодування збитків на основі фактичних збитків, прибутку порушника або розумних роялті — включаючи відшкодування у розмірі до п'ятикратного

розміру збитків у разі серйозного умисного порушення… Це Положення забезпечує баланс між цими правами та обмеженнями, дозволяючи відтворення для особистого користування, оцінки, досліджень або викладання, реверсивну інженерію з метою створення оригінальних похідних зразків, незалежне створення, вичерпання прав, а також подальше використання товарами добросовісними покупцями, які сплачують розумні роялті після отримання повідомлення про порушення. Крім того, CNIPA може надавати примусові ліцензії у разі надзвичайних ситуацій національного масштабу, в інтересах суспільства або для усунення антимонопольних дій, за умови, що правовласник отримує розумні роялті. ***(Outline of Protection System for Layout-Designs of Integrated Circuits (2026) // AFD China Intellectual Property Law Office (https://www.afdip.com/insights/Articles/IP_KNOWLEDGE/2026/0920/2327.html). 20.09.2026).***

***

Королівство Саудівська Аравія

31 липня 2026 року Саудівська Аравія опублікувала Положення про застосування Закону про авторське право, які набули чинності негайно та запровадили комплексну систему, що дозволяє використовувати твори, захищені авторським правом, для розробки штучного інтелекту без дозволу автора та без виплати компенсації. Згідно зі статтею 30 цих Положень, цей виняток поширюється на матеріали, отримані законним шляхом, за умови, що копіювання суворо обмежується тим, що необхідно для навчання штучного інтелекту, і не поширюється на повторну публікацію або пряме комерційне використання відповідного твору. Комерційне використання допускається лише в тому випадку, якщо воно є незначним або не перешкоджає нормальному використанню твору, а розробники зобов’язані вести детальний облік використаних матеріалів, забезпечуючи при цьому, щоб законним інтересам автора не було завдано необґрунтованої шкоди. Крім того, Правила забороняють включення творів, захищених авторським правом, до кінцевих продуктів штучного інтелекту без згоди, хоча залишається незрозумілим, як це обмеження застосовується до вихідних навчальних даних у розгорнутих моделях. Оскільки низка умов — таких як точний обсяг комерційних обмежень та необхідний рівень деталізації ведення обліку — не мають чіткого визначення, розробникам знадобляться додаткові роз’яснення від Саудівського управління з питань інтелектуальної власності (SAIP). Окрім винятку щодо навчання штучного інтелекту, Положення встановлюють режим обов’язкового ліцензування, що дозволяє саудівським суб’єктам перекладати іноземні твори на арабську мову, якщо правовласники не зроблять цього у встановлений строк, зазвичай три роки, що може суттєво розширити доступність контенту арабською мовою для навчання великих мовних моделей. Варто зазначити, що на відміну від попереднього законопроекту, який вимагав істотного людського

вкладу для захисту інтелектуальної власності, остаточна редакція Положень не регулює питання власності на авторські права щодо творів, створених штучним інтелектом, що залишає прогалину в законодавстві, яку SAIP доведеться усунути. Зрештою, хоча ці положення позиціонують Саудівську Аравію як привабливу юрисдикцію для інфраструктури та розвитку штучного інтелекту, організації повинні ретельно орієнтуватися у мінливих вимогах щодо дотримання нормативних вимог та передбачати майбутні рекомендації стосовно управління даними та практичного застосування цих винятків. ***(Saudi Arabia's New Copyright Regulations: What AI Companies Should Know // Latham & Watkins (https://www.lw.com/en/insights/saudi-arabia-new-copyright-regulations-what-ai-companies-should-know). 15.09.2026).***

***

Королівство Таїланд

Система реєстрації торговельних марок у Таїланді, що базується на принципі «перший, хто подав заявку», має суттєвий недолік, оскільки Закон про торговельні марки прямо не визначає недобросовісність як підставу для відмови у реєстрації торговельної марки, а судові позови щодо скасування неправомірно зареєстрованих знаків, як правило, обмежені п'ятирічним строком позовної давності. Це створює труднощі для законних власників брендів, які стикаються з незаконним захопленням торговельних марок, особливо для іноземних підприємств, які можуть виявити несанкціоновану реєстрацію лише після закінчення строку позовної давності. Хоча фахівці іноді посилаються на статтю 8(9), яка забороняє знаки, що суперечать громадському порядку, моралі або державній політиці, це положення стосується характеру знака, а не намірів заявника, а суперечливі рішення Верховного суду Таїланду створили правову невизначеність. Адміністративне скасування через Раду з питань торговельних марок залишається можливим, але може бути тривалим і дорогим.

З метою усунення прогалин у законодавстві Таїланду пропонується чотири реформи: чітко визначити недобросовісність як абсолютну підставу для відмови в реєстрації; дозволити посилатися на неї під час процедур оскарження та скасування реєстрації; скасувати п'ятирічний строк позовної давності для судових позовів про скасування реєстрацій, здійснених недобросовісно; а також передбачити покарання для агентів з торговельних марок, які свідомо надають допомогу заявникам, що діють недобросовісно. Запропоновані зміни мають на меті запобігти незаконному захопленню торговельних марок, забезпечити більш надійний захист законних власників брендів, підвищити правову визначеність та покращити привабливість Таїланду для іноземних підприємств та інвесторів. ***(Nuttaphol Arammuang, Suvijak Sriphavatsarakom. Closing the Gap: A Reform Blueprint for Addressing Bad-Faith Trademark Registration in Thailand // Tilleke & Gibbins International Ltd.***

(https://www.tilleke.com/insights/closing-the-gap-a-reform-blueprint-for-addressing-bad-faith-trademark-registration-in-thailand/). 21.09.2026).

***

Малайзія

У липні 2026 року Малайзійська корпорація з інтелектуальної власності (MyIPO) опублікувала документ для громадських консультацій, у якому запропоновано широкомасштабні реформи Закону про авторське право 1987 року. Це стало ключовим кроком у напрямку комплексного регулювання процесів створення, фінансування, захисту та доступу до творчих активів в умовах стрімких технологічних і комерційних змін. На міжнародному рівні пропозиції спрямовані на приєднання до Пекінського договору про аудіовізуальні виступи 2012 року, що дозволить усунути прогалину в законодавстві, передбачену статтею 25A, шляхом поширення моральних та економічних гарантій на виконавців аудіовізуальних творів, а також на приєднання до Брюссельської конвенції 1974 року з метою запобігання несанкціонованому поширенню супутникових сигналів, що містять телепрограми. На внутрішньому рівні консультації спрямовані на вирішення проблем, пов'язаних із розвитком генеративного штучного інтелекту, шляхом аналізу правових критеріїв визнання авторства людини у творах, створених за допомогою ШІ, та окреслення чотирьох конкуруючих моделей регулювання навчання ШІ — від систем, орієнтованих на конкретну мету, до систем законного доступу, гібридних систем та систем повної авторизації — з метою забезпечення балансу між інноваціями в галузі обчислювальних технологій, винагородою правовласників та прозорістю даних.

З метою модернізації заходів щодо забезпечення дотримання прав в Інтернеті запропонована система розширює сферу застосування технологічних заходів захисту — від засобів контролю копіювання до засобів контролю доступу — та запроваджує динамічні судові заборони, що дають правовласникам можливість блокувати домени, URL-адреси та дзеркальні сайти, пов'язані з піратством, які змінюють свою локацію, без необхідності ініціювати повторні офіційні судові процеси. Крім того, вона передбачає скорочення встановлених законом строків на надсилання повідомлень та видалення контенту до рівня, нижчого за нинішній 48-годинний поріг, надання судам повноважень конфіскувати доменні імена, що порушують авторські права, та збереження положень про «безпечну гавань» для захисту від зловживання процедурами видалення контенту з необґрунтованих причин. Водночас ці реформи підвищують статус авторського права як дієвого фінансового інструменту шляхом сприяння розвитку екосистеми фінансування інтелектуальної власності для оцінки активів та їх застави, запровадження права художника на перепродаж, що дозволяє художникам-візуалістам отримувати частку прибутку на вторинному ринку, а також запровадження

передбачених законом прав на повернення, які дозволяють авторам повернути собі передані авторські права після закінчення встановленого строку без порушення вже укладених угод.

Нарешті, ці пропозиції спрямовані на покращення доступу громадськості та підвищення адміністративної ефективності шляхом запровадження регульованого механізму щодо «сирітських творів», який дозволить культурним установам оцифровувати твори, місцезнаходження яких не вдалося встановити після ретельного пошуку; розширення винятків у сфері освіти та наукових досліджень; запровадження суворих вимог щодо операційної та аудиторської прозорості для організацій колективного управління; а також зміцнення Трибуналу з питань авторського права за рахунок оптимізації розгляду справ та можливості одностороннього передання спорів на розгляд. Адміністративна визначеність додатково підкріплюється завдяки модернізації системи добровільного повідомлення про авторські права, що надає реєстраційним свідоцтвам чітку доказову силу, а також завдяки уточненню встановленої законом межі між авторським правом та промисловим зразком для виробів масового виробництва. Зрештою, успішна модернізація креативної економіки Малайзії залежатиме від запровадження чітких законодавчих меж та пропорційних запобіжних заходів, що забезпечуватимуть дотримання процесуальної справедливості та захист комерційних інвестицій, водночас враховуючи потреби цифрових інновацій. ***(Lee Lin Li, Chong Kah Yee and Lai Wen Kang. Proposed Reforms to Malaysia's Copyright Act 1987: Rebalancing Protection, Innovation and Creative Value // Tay & Partners (https://taypartners.com.my/proposed-reforms-to-malaysias-copyright-act-1987-rebalancing-protection-innovation-and-creative-value-2/). 22.09.2026).***

***

Об'єднані Арабські Емірати

Підприємства, яким повідомлено про те, що вони торгують підробленими, фальсифікованими або зіпсованими товарами в ОАЕ, тепер можуть мати лише 24 години на вилучення цих товарів з ринків та складів після отримання офіційного повідомлення від Міністерства економіки та туризму або іншого компетентного органу. Ця вимога запроваджена новими Виконавчими положеннями, виданими згідно з Постановою Кабінету міністрів № 107 від 2026 року, які забезпечують практичну реалізацію Федерального декрет-закону № 42 від 2023 року та перетворюють дотримання вимог щодо боротьби з комерційним шахрайством з питання, що розглядається в рамках пізніших судових спорів, на негайне оперативне зобов'язання, яке охоплює не лише традиційні підробки, пов'язані з неправдивим зазначенням ідентичності, бренду чи походження, а й фальсифіковані товари, склад, характеристики чи якість яких було змінено, а також зіпсовані товари, які втратили придатність для використання за призначенням. Після отримання повідомлення

постачальник повинен негайно припинити продаж та виставлення товарів, вилучити їх з усіх ринків та складів і завершити цей процес у встановлений 24-годинний термін, одночасно повідомивши кожну точку продажу та інших одержувачів, щоб вони також вилучили продукцію, при цьому надійна простежуваність — ідентифікація філій, складів, роздрібних продавців, дистриб'юторів, кількостей, дат доставки та місць розташування залишків запасів — є ключовою умовою дотримання вимог; протягом 48 годин має бути опубліковано публічне оголошення арабською та англійською мовами для попередження споживачів та учасників ланцюга дистрибуції, причому органи влади можуть вимагати ще коротших термінів у випадках, коли товари становлять ризик для здоров'я людей або тварин, безпеки чи навколишнього середовища, зокрема це стосується харчових продуктів, косметики, засобів охорони здоров'я, дитячих товарів, електротехніки або хімічних речовин. Така ж терміновість стосується й онлайн-каналів, що вимагає деактивації пропозицій, припинення прийому замовлень, видалення рекламних оголошень, повідомлення партнерів з виконання замовлень та блокування відправки, після чого вилучені товари підлягають встановленим процедурам переробки, знищення, реекспорту (можливого протягом 30 днів до країни походження за умови проходження відповідних перевірок) або іншої затвердженої утилізації, жодну з яких постачальник не може здійснювати самостійно без офіційних вказівок. Витрати на транспортування, зберігання, знищення, зв'язок, поповнення запасів, повернення коштів та перебої в роботі лягають на плечі підприємства, що підкреслює важливість ретельної перевірки постачальників, тоді як перехресні зобов'язання у сферах інтелектуальної власності, захисту прав споживачів, митного законодавства та договірних відносин означають, що виконання вимог повідомлення про вилучення товару не обов'язково усуває всі ризики; роздрібні торговці не можуть просто покладатися на постачальників вищого рівня і повинні самостійно проводити обґрунтовані перевірки щодо автентичності, походження, ціноутворення та документації. Власники торговельних марок отримують вигоду від прискореного видалення, що обмежує обіг підробок, а Положення також передбачають процедури примирення, подання заперечень (які мають бути вирішені у встановлені терміни) та інші механізми забезпечення дотримання вимог, які слід відрізняти від обов'язків щодо негайного виконання вимог. Отже, підприємствам слід встановити заздалегідь узгоджені внутрішні процедури, що координують функції юридичного відділу, відділу дотримання вимог, відділу закупівель, відділу обліку запасів, складу, роздрібної торгівлі, комунікацій та управління; вести точні записи про розподіл продукції; призначити відповідальну контактну особу; підготувати можливість розміщення двомовних публічних повідомлень; ізолювати зачеплені запаси; зберігати докази вжитих заходів; а також провести навчання персоналу, щоб у разі надходження офіційного повідомлення кожен зачеплений лот можна було б локалізувати, зупинити продаж та вилучити продукцію з усього ланцюга постачання — як фізичного, так і цифрового —

протягом кількох годин, що відображає більш широкий регуляторний зсув від покарання після введення товару в обіг до швидкого втручання, яке зупиняє продаж, повідомляє ринок, запобігає подальшій шкоді та утримує товари, що не відповідають вимогам, поза обігом, поки тривають суперечки. ***(UAE Gives Suppliers 24 Hours to Remove Counterfeit Goods: What the New Anti-Commercial Fraud Rules Mean for Retailers // Al Kabban & Associates (https://alkabban.com/news/uae-counterfeit-goods-24-hour-withdrawal-rules/). 04.09.2026).***

***

З 14 вересня ОАЕ скасують збори за промислову власність для студентів-винахідників та людей з особливими потребами з метою заохочення більшої інтелектуальної свободи. Відповідно до постанови Кабінету міністрів № 136 ці пільги поширюватимуться на державні збори за захист прав інтелектуальної та промислової власності, таких як патенти та промислові зразки, а також на витрати, пов'язані з орендою чи управлінням об'єктами промислової нерухомості, такими як склади та заводи. В рамках окремої зміни в законодавстві, яка набирає чинності 1 жовтня, Федеральна податкова служба ОАЕ (FTA) запровадить більш суворі правила, що дозволять їй відмовляти у відшкодуванні ПДВ у разі підозри, що товари в ланцюгу постачання були ухилені від оподаткування. Щоб дотриматися нової директиви, підприємства повинні перевіряти особистість своїх постачальників під час першого встановлення ділових відносин, а потім щорічно, пильно стежачи за тривожними ознаками, такими як раптова зміна адреси, плинність ключового персоналу або непропорційно великі транзакції. Крім того, у разі укладення комерційних угод на суму понад 375 000 AED (102 000 доларів) підприємства зобов'язані отримати письмове підтвердження від банку ОАЕ про те, що постачальник має діючий місцевий рахунок. ***(UAE exemption on industrial property fees to come into force on Monday // ITP Media (https://www.arabianbusiness.com/abnews/uae-to-scrap-tax-from-monday). 10.09.2026).***

***

Республіка Індія

Індійське патентне відомство опублікувало 4 вересня проект рекомендацій щодо розгляду заявок на патенти у фармацевтичній галузі, спрямований на підвищення якості, послідовності та уніфікованості експертизи шляхом врахування нових тлумачень законодавства, що випливають із судових рішень; патентування фармацевтичних засобів вважається водночас життєво важливим і делікатним питанням, оскільки неналежним чином виданий патент може стати тягарем для суспільства, тоді як правильно видані патенти є необхідними для інновацій; отже, Індія, яку нині

вважають «аптекою світу», вимагає від експертів та контролерів застосування узгоджених, однаково високих стандартів. Паралельні проекти рекомендацій, що стосуються застосувань біотехнологій, спрямовані на вирішення давніх проблем, пов'язаних із новизною, очевидністю, промисловою застосовністю, достатністю розкриття інформації та чіткістю формули винаходу, а також на вирішення нових етичних, екологічних і технічних питань, таких як патентування EST (Експресовані послідовності), клонованих тварин, стовбурових клітин та генної діагностики, що наразі призводить до суперечливої практики в рамках Закону про патенти 1970 року. ***(Indian Patent Office proposes updation of guidelines for pharma patent examination // THG PUBLISHING PVT LTD. (https://www.thehindubusinessline.com/news/indian-patent-office-proposes-updation-of-guidelines-for-pharma-patent-examination/article71462787.ece). 13.09.2026).***

***

Республіка Індонезія

У 2026 році Індонезія запровадила нові правила реєстрації торговельних марок, спрямовані на оптимізацію процесу реєстрації, підвищення ефективності експертизи та зміцнення правової визначеності на всіх етапах подання заявки та реєстрації. Ці зміни є частиною більш широкої модернізації системи управління торговельними марками, що передбачає спрощення процедур, розширення цифрової обробки, скорочення термінів експертизи та уточнення вимог до заявки. Основні зміни, спрямовані на спрощення процедур та прискорення розгляду, включають скорочення часу, необхідного для експертизи по суті, що дозволяє більш ефективно розглядати заявки, які відповідають вимогам, завдяки чому підприємства можуть отримати реєстрацію та захист торговельної марки на більш ранньому етапі з більшою передбачуваністю; подальшу цифровізацію подання заявок, їх розгляду та видачі свідоцтв, що зменшує обсяг роботи з паперовими документами, сприяє більш ефективній обробці заявок органами влади та дозволяє заявникам зручно відстежувати статус заявки за допомогою електронних систем; спрощення вимог до документації, зокрема для мікро- та малих підприємств, що тепер дозволяють використовувати ширший спектр офіційних документів, таких як ліцензії на ведення господарської діяльності або свідоцтва про реєстрацію, для підтвердження відповідності вимогам, тим самим знижуючи адміністративне навантаження, витрати на дотримання вимог та бар'єри для захисту прав малих і середніх підприємств; а також чіткіші правила, що регулюють процес публікації та механізм подання заперечень третіми особами, що підвищують прозорість, допомагають заявникам та зацікавленим сторонам зрозуміти свої права та обов'язки, а також підвищують процесуальну визначеність. У сукупності ці реформи свідчать про перехід до більш раціональної, цифровізованої та ефективної системи реєстрації торговельних марок в

Індонезії, що дозволяє зменшити адміністративне навантаження, підвищити ефективність експертизи та зміцнити правову визначеність для заявників. ***(Lester Li. Interpretation of Indonesia's 2026 New Trademark Registration Rules-I // Chang Tsi & Partners (https://www.changtsi.com/news/insight/17622.html). 09.2026).***

***

Уряд Індонезії прийняв Постанову Міністерства юстиції № 6 від 2026 року, якою встановлено оновлену процедурну базу для подання патентних заявок до Генерального директорату з інтелектуальної власності (DGIP) з метою впровадження зміненого патентного законодавства країни відповідно до Закону № 65 від 2024 року. Цей регламент запроваджує стандарти структурованого подання заявок, зокрема обов'язкове розкриття інформації щодо генетичних ресурсів та традиційних знань, а також встановлює суворі вимоги до перекладу, згідно з якими для заявок, складених іншими іноземними мовами, обов'язковим є надання перекладів як індонезійською, так і англійською мовами протягом 30-денного терміну, який не підлягає продовженню. З метою забезпечення процедурної гнучкості ці рамки зберігають стандартний 31-місячний термін вступу до національної фази за Договором про патентну кооперацію (PCT) з обмеженими продовженнями до 3 або 12 місяців, а також чотиримісячний пільговий період у разі пропущення 12-місячного терміну подання заявки з пріоритетом, за умови сплати офіційних зборів.

З метою оптимізації термінів розгляду заявок на патенти цей регламент закріплює механізми прискореної публікації, дострокової експертизи по суті та прискореного опрацювання за допомогою регіональних механізмів, таких як ASPEC, та двосторонніх партнерств у рамках програми «Patent Prosecution Highway» (PPH). Спираючись на існуючі домовленості з Японією та Південною Кореєю, Індонезія включила китайське агентство CNIPA до своєї мережі PPH, що дозволяє заявникам прискорити розгляд індонезійських заявок на основі прийнятних китайських формул винаходу. Крім того, реформа запроваджує процедуру повторної експертизи по суті, яка дозволяє заявникам вирішувати питання щодо відмов, відкликань або виправлень після видачі патенту протягом дев'ятимісячного періоду, перш ніж передавати спори до Апеляційної патентної комісії або господарських судів. У цілому Постанова № 6 від 2026 року є важливим кроком на шляху до приведення патентної системи Індонезії у відповідність до міжнародних стандартів, що вимагає скоординованих глобальних стратегій подання заявок для підприємств, які прагнуть отримати захист інтелектуальної власності в цьому регіоні. ***(Emirsyah Dinar. The ultimate guide to Indonesia's latest patent regulation // Law.asia Limited (https://law.asia/indonesia-latest-patent-regulation/). 29.09.2026).***

***

Республіка Сінгапур

26 серпня 2026 року Міністерство юстиції (MinLaw**) та Відомство з питань інтелектуальної власності Сінгапуру (**IPOS**) розпочали громадські консультації, які триватимуть до 22 жовтня 2026 року, щодо штучного інтелекту та системи інтелектуальної власності Сінгапуру, супроводжувані консультаційним документом, який має на меті уточнити усталені правові принципи та водночас запросити думки щодо того, як має розвиватися законодавство для вирішення питань, пов'язаних зі штучним інтелектом.** Все це відбувається в рамках ширшої політики Сінгапуру щодо штучного інтелекту, спрямованої на підтримку інновацій при збереженні довіри, безпеки, конфіденційності та законних комерційних інтересів, а в контексті інтелектуальної власності — прав та стимулів, що сприяють людській творчості, інноваціям та інвестиціям. У частині авторського права у документі визнається, що навчання ШІ може підпадати під виняток щодо обчислювального аналізу даних, передбачений Законом про авторське право, який був прямо призначений для охоплення машинного навчання для всіх технологій, включаючи генеративний ШІ, за умови, що користувач має законний доступ; цей виняток однаково застосовується як до комерційного, так і до некомерційного використання, що робить недієвими договірні умови, які нібито виключають цей виняток, а також визнає, що необов'язкові технічні заходи, такі як Протокол виключення роботів, самі по собі є недостатніми для визнання доступу незаконним, хоча залишається невизначеним, чи матиме такий ефект порушення законодавства про цивільну відповідальність; тому автори просять надати відгуки щодо підтримки розробки та впровадження таких заходів без надання їм юридично зобов'язуючого характеру. У випадках, коли результат, згенерований штучним інтелектом, істотно відтворює існуючий твір, застосовуються існуючі принципи щодо порушення авторських прав, причому потенційна відповідальність розробників, операторів та кінцевих користувачів залежить від конкретних обставин, зокрема від несанкціонованого відтворення, публічного поширення або санкціонування порушення; проте невизначеність зберігається через відсутність судових роз'яснень, тому в рамках консультації запрошуються думки щодо розподілу відповідальності та заохочення ефективних, пропорційних і комерційно доцільних технічних заходів, а не їхнього обов'язкового впровадження, як це зробили деякі інші юрисдикції. Авторське право може поширюватися на твори, створені за допомогою штучного інтелекту, у випадках, коли ШІ лише доповнює людську творчість, а твір залишається авторським твором, що має причинно-наслідковий зв'язок із людським інтелектом, але не поширюється на контент, повністю згенерований ШІ, що викликає дискусії щодо того, де саме слід провести межу, зокрема у випадках, коли перед генерацією відбувається встановлення контексту та надання підказок, а після генерації — відбір та упорядкування, або ж оригінальне редагування людиною. Що стосується

патентів, у рамках консультації авторство винаходу також розглядається як процес, керований людиною. Патентна система Сінгапуру описується як «орієнтована на людину»: винахідниками можуть бути лише фізичні особи, а використання штучного інтелекту як допоміжного інструменту вважатиметься допустимим лише в тому випадку, якщо людина-дослідник самостійно визначає проблему та формулює ідею винаходу. У консультації ставиться питання про те, як відрізнити винаходи, створені за допомогою ШІ, від винаходів, згенерованих ШІ, коли система самостійно визначає проблеми та пропонує рішення практично без суттєвого втручання людини; для цього наводяться гіпотетичні сценарії, покликані перевірити, чи можна існуючі принципи визнання авторства винаходів послідовно застосовувати до різних типів людського внеску.

Загалом, ці консультації відображають прагнення Сінгапуру скоріше адаптувати існуючі принципи, ніж створювати права чи зобов'язання, що стосуються саме штучного інтелекту. У них підтверджується, що процес навчання, як правило, підпадає під виняток, передбачений Законом про авторське право (CDA), що правила щодо порушення прав застосовуються до результатів роботи штучного інтелекту, а також що як авторське право, так і патентний захист залишаються залежними від суттєвого внеску людини. Водночас від зацікавлених сторін очікується надання коментарів щодо решти питань, що викликають невизначеність, з метою вдосконалення правової системи виваженим чином, ґрунтуючись на фактичних даних. ***(Sheena Jacob, Ding Ian Toh and Andre Choo. Singapore launches Public Consultation on AI and Intellectual Property // CMS Legal (https://cms.law/en/sgp/legal-updates/singapore-launches-public-consultation-on-ai-and-intellectual-property). 11.09.2026).***

***

Республіка Філіппіни

Відомство з питань інтелектуальної власності Філіппін (IPOPHL) видало циркуляр № 2026-007, яким затверджуються Переглянуті правила та положення щодо реєстрації авторських прав та пов'язаних з ними послуг, відомі як «Правила щодо послуг у сфері авторського права», що оновлюють адміністративну базу відповідно до статті 191 Кодексу про інтелектуальну власність та Меморандуму про домовленість 2011 року, яким IPOPHL уповноважується здійснювати реєстрацію та внесення до реєстру авторських прав, з метою спрощення процедур та інтеграції пов'язаних послуг для підвищення адміністративної ефективності та прозорості; водночас Національна бібліотека продовжує приймати обов'язкові примірники відповідно до Указу Президента № 812, а реєстрація згідно з новими Правилами вважається повним виконанням цієї вимоги. Заявки на реєстрацію як оригінальних, так і похідних творів можуть подаватися в електронному

вигляді через визначену онлайн-систему IPOPHL автором (творцем), спадкоємцями чи правонаступниками, особою, якій передано авторські права, або уповноваженими агентами чи представниками; після перевірки повноти та узгодженості інформації та сплати встановленого збору видається електронне свідоцтво про реєстрацію авторського права — протягом семи робочих днів для звичайних заявок або двадцяти робочих днів для заявок, що стосуються складних технічних об'єктів; заявки, щодо яких не надано необхідних документів або не здійснено оплату, вважаються такими, що не підлягають подальшому розгляду, через тридцять днів після відповідного повідомлення, якщо заявник офіційно не повідомить Відомство про намір продовжити процедуру. У Правилах визначено дев'ять підстав для відмови, а саме: відсутність людського авторства; відсутність оригінальності або копіювання чужого твору; недостатня творчість; твори, що належать до онтологічного публічного домену; традиційні форми культурного самовираження, які не відповідають критеріям сучасних форм самовираження, виконавських творів або похідних творів; твори, що не підпадають під визначені законодавством категорії об'єктів авторського права; відсутність належного дозволу; невідповідності між зазначеним власником та підтверджуючими документами; а також попередня реєстрація в Національній бібліотеці або IPOPHL. У разі якщо твір визнано таким, що не підлягає реєстрації, фахівець з реєстрації авторських прав, за погодженням з начальником відділу, видає офіційний звіт про можливість реєстрації протягом двадцяти робочих днів з моменту подання повного пакету документів, після чого заявник може подати «Заяву про перегляд рішення» до Офісу директора Бюро протягом десяти днів з моменту отримання такого звіту, а в разі підтвердження відмови — «Апеляцію» до Офісу генерального директора IPOPHL із сплатою відповідних зборів… Крім того, Правила встановлюють спрощені процедури реєстрації, що дозволяють авторам, творцям, спадкоємцям, правонаступникам, отримувачам прав та власникам виключних ліцензій реєструвати передачу прав, переуступку, ліцензій або застав шляхом подання відповідного документа або договору, на підставі чого IPOPHL видає електронний сертифікат або сертифікат про передачу з відміткою про реєстрацію та оприлюднює публічне повідомлення на своєму веб-сайті або в «Електронній газеті», а також для реєстрації творів, що відповідають вимогам, у Реєстрі кваліфікованих творів з метою їх подальшого перепродажу, в результаті чого протягом семи днів після прийняття рішення видається електронний сертифікат про реєстрацію разом з оприлюдненням інформації про сертифікацію та походження твору. ***(IPOPHL Streamlines Copyright Registration Under New Copyright Services Rules // Ocampo & Suralvo Law Offices (https://www.ocamposuralvo.com/2026/09/10/ipophl-streamlines-copyright-registration-under-new-copyright-services-rules/). 10.09.2026).***

***

Соціалістична Республіка В'єтнам

23 серпня 16-та Національна асамблея В'єтнаму ухвалила введений поправками Митний кодекс (Закон № 11/2026/QH16), який був офіційно оприлюднений указом президента і набере чинності 1 березня 2027 року. Цей закон, розроблений як п'ята поправка до законодавства, має на меті модернізацію митного управління, розвиток цифрових та інтелектуальних митних систем, а також сприяння міжнародній торгівлі, забезпечуючи при цьому відповідність світовим стандартам та відповідним внутрішнім нормам. Одним із головних напрямків реформи є спрощення адміністративних процедур та сприяння розвитку цифрової митної служби за допомогою оптимізованих пакетів документів, Національного єдиного вікна та управління дотриманням вимог на основі оцінки ризиків. Закон також передбачає децентралізацію повноважень на користь місцевих митних органів, заохочує добровільне дотримання вимог та скасовує обмежувальні умови для агентів з митних процедур. Серед значних операційних змін — подовження дозволених термінів зберігання на митних складах, у зонах безмитної торгівлі та пунктах консолідації вантажів без необхідності подання офіційних заяв про продовження, а також зменшення навантаження на звітність та ширше використання IT-технологій для управління. Процедури транзиту та інспектування також спрощено, що дозволяє декларантам повідомляти органи влади про вантажі, не чекаючи на офіційне схвалення. З огляду на розвиток цифрової економіки поправка запроваджує комплексну правову базу для митного регулювання транскордонної електронної комерції та розширює перелік дозволених місць розташування логістичних та митних зон, включивши до них зони вільної торгівлі, цифрових технологій та промислові кластери. Крім того, закон суттєво посилює можливості щодо забезпечення дотримання законодавства, надаючи митним органам повноваження проактивно призупиняти транзит товарів, щодо яких є підозра у порушенні прав інтелектуальної власності, — цей крок відповідає паралельним змінам до національного Закону про інтелектуальну власність. Додаткові адміністративні зміни передбачають подовження строку проведення перевірок після митного оформлення до 20 днів, оновлення кодів класифікації товарів, перегляд обов'язків щодо стягнення податків, а також покладення обов'язків з екологічного очищення території від покинутих товарів на операторів портів та складських майданчиків, що в сукупності сприяє ***створенню більш ефективної, безпечної та модернізованої митної екосистеми. (Nguyen Huong. Customs Law amended to advance digital and smart customs // Ministry of Finance (https://vir.com.vn/customs-law-amended-to-advance-digital-and-smart-customs-160608.html). 11.09.2026).***

***

В'єтнам здійснює масштабну модернізацію нормативно-правової бази, яку очолює переважно Міністерство громадської безпеки, що передбачає фундаментальну інтеграцію заходів щодо забезпечення дотримання та управління в сферах інтелектуальної власності, безпеки даних, цифрових платформ та автентичності продукції. Ця всеосяжна реформа ґрунтується на чотирьох ключових правових інструментах: пропонованих поправках до Кримінального кодексу, проекті Закону про безпеку даних, проекті указу про створення національної системи простежуваності продукції та нещодавно прийнятому Указі № 330/2026/ND-CP про санкції у сфері кібербезпеки. У сукупності ці заходи свідчать про стратегічний зсув у напрямку розгляду цифрових порушень, управління даними та комерційного підроблення як взаємопов'язаних проблем правозастосування, що надає правовласникам безпрецедентні правові засоби захисту, водночас накладаючи значне навантаження на іноземних інвесторів та комерційні підприємства у сфері дотримання вимог, звітності та операційної діяльності. В основі кримінально-правових реформ лежить різке розширення сфери відповідальності, яке значно виходить за межі базових міжнародних вимог, передбачених Угодою ТРІПС. Запропоновані зміни до статті 225 Кримінального кодексу розширюють сферу кримінального правозастосування у сфері авторського права, виходячи за межі традиційного відтворення та розповсюдження, і охоплюють публічне виконання в комерційних масштабах, несанкціоновану трансляцію та цифрову комунікацію в Інтернеті, передбачаючи штрафи для юридичних осіб у розмірі до 6 мільярдів в'єтнамських донгів та покарання у вигляді позбавлення волі для фізичних осіб на строк до десяти років. Паралельно з цим, змінена стаття 226 розширює склад злочинів у сфері промислової власності, виходячи за межі підробки торговельних марок та географічних зазначень, і охоплює порушення патентів, корисних моделей, промислових зразків та комерційних таємниць, за що передбачено штрафи для юридичних осіб у розмірі до 10 мільярдів в'єтнамських донгів та покарання у вигляді позбавлення волі для фізичних осіб на строк до семи років. Така криміналізація надає власникам патентів ефективну альтернативу традиційно тривалим цивільним судовим процесам, водночас частково приводячи законодавство В'єтнаму у відповідність до його зобов'язань за Угодою про всеосяжне та прогресивне партнерство (CPTPP) щодо умисного незаконного привласнення комерційних таємниць.

Цей засіб кримінального стримування підкріплюється новими стандартами щодо даних та технологій, встановленими у проєкті Закону про безпеку даних, який офіційно визнає цивільні та майнові права власності на законно зібрані дані та розглядає комерційні таємниці як захищені внутрішні інформаційні активи. Що має вирішальне значення для технологічного сектору, проект закону спрямований на генеративний штучний інтелект, зобов'язуючи постачальників послуг ШІ очищати та перевіряти навчальні набори даних для усунення матеріалів, що порушують права інтелектуальної власності,

перевіряти законне походження даних та помітно маркувати результати, згенеровані ШІ. Одночасно проект указу про ідентифікацію продукції запроваджує інфраструктуру боротьби з підробками шляхом створення централізованої національної бази даних та платформи на основі блокчейну, що адмініструється Міністерством громадської безпеки. Система, що функціонує на основі децентралізованих ідентифікаторів (DID) та цифрових основних даних про продукцію, зобов'язує вітчизняні та іноземні суб'єкти, які імпортують, виробляють або розповсюджують товари у В'єтнамі, подавати в режимі реального часу оновлену інформацію щодо ланцюга постачання, логістики та автентифікації у стислі терміни звітування. Хоча це створює доказовий ланцюг для розкриття мереж підробників, це вимагає від підприємств інтегрувати внутрішні корпоративні системи з державними платформами та викликає занепокоєння щодо розкриття конфіденційних даних про ланцюг постачання.

Завершує цю систему Указ № 330/2026/ND-CP, який передбачає оперативне адміністративне примусове виконання у разі цифрових правопорушень, караючи за несанкціоновану пряму трансляцію, розповсюдження неліцензійного програмного забезпечення та використання моделей штучного інтелекту, що експлуатують захищені твори без дозволу. Однак, оскільки Указ № 330 діє паралельно з існуючими спеціалізованими адміністративними режимами, що регулюють авторське право та промислову власність, його впровадження створює ризики дублювання регуляторних норм та суперечливих правових оцінок у межах органів влади, повноваження яких перетинаються. Зрештою, напрямок розвитку нормативно-правової бази В'єтнаму обіцяє правовласникам більш оперативні, засновані на доказах механізми боротьби з сучасним піратством, порушеннями патентних прав та підробкою, але вимагає від транснаціональних компаній орієнтування у дедалі складнішому середовищі дотримання нормативних вимог, яке регулюється керованою державою цифровою інтеграцією, алгоритмічним контролем та суворими вимогами щодо безпеки даних. ***(Linh Duy Mai and Hang Thi Thanh Phan. How Vietnam's Regulatory Reforms Could Impact IP Owners // Tilleke & Gibbins International Ltd. (https://www.tilleke.com/insights/how-vietnams-regulatory-reforms-could-impact-ip-owners/). 24.09.2026).***

***

Сполучені Штати Америки

У міру розширення виробництва на орбіті компанії, що використовують запатентовані технології в космосі, стикаються зі складними юридичними проблемами, пов'язаними з територіальною юрисдикцією та захистом прав інтелектуальної власності. Оскільки патентне законодавство США, передбачене статтею 35 U.S.C. § 271, застосовується виключно в межах національних кордонів, Конгрес ухвалив

Закон про патенти в космосі (35 U.S.C. § 105), який розглядає будь-яке створення, використання або продаж запатентованого винаходу на космічному об'єкті, що перебуває під юрисдикцією або контролем США, так, ніби це відбувалося на території Сполучених Штатів. Однак цей законодавчий захист передбачає два основні винятки: космічні об'єкти, що передбачені міжнародною угодою, або внесені до офіційного реєстру іноземної держави.

Ці винятки створюють значні правові вразливості для організацій, які використовують розміщені корисні навантаження на борту космічних апаратів, що належать іноземним суб'єктам, для швидкого та економічно вигідного виходу на орбіту. Наприклад, якщо американська компанія експлуатує платформу для біовиробництва, розміщену на борту супутника, зареєстрованого на ім'я італійського або європейського суб'єкта, космічний апарат-носій може стати причиною застосування винятку щодо іноземної реєстрації згідно з § 105, що потенційно виведе цей процес за межі патентної юрисдикції США. Хоча фізичні продукти, що повертаються на Землю, як і раніше підпадають під дію традиційного законодавства США щодо імпорту та патентів на продукти, методи виробництва, що здійснюються повністю на орбіті на борту космічних апаратів, зареєстрованих за кордоном, можуть виходити за межі захисту від порушень прав інтелектуальної власності у США. Щоб мінімізувати ці територіальні ризики, компанії, що працюють у сфері космічних технологій, повинні адаптувати свої стратегії щодо інтелектуальної власності, розглядаючи можливість подання міжнародних патентних заявок у потенційних країнах реєстрації або розробляючи структуру формули винаходу, яка охоплюватиме дії, що становлять порушення прав, на Землі. ***(Sashank Krothapally. Hosted Payloads and Exceptions to Patent Protection Under the U.S. Space Act // Knobbe Martens (https://www.knobbe.com/blog/hosted-payloads-and-exceptions-to-patent-protection-under-the-u-s-space-act/). 04.09.2026).***

***

Закон про захист комерційних таємниць (DTSA), прийнятий у 2016 році з метою встановлення єдиного національного стандарту захисту комерційних таємниць, за перше десятиліття свого існування суттєво змінив ситуацію у сфері судових спорів щодо інтелектуальної власності. Хоча DTSA успішно перетворив федеральні суди на пріоритетну інстанцію для вирішення спорів щодо комерційної таємниці — про що свідчить значне зростання кількості поданих справ — він не досяг повністю своєї мети щодо створення єдиного, уніфікованого стандарту, оскільки не мав переваги над законодавством штатів, що змусило федеральні суди й надалі значною мірою спиратися на закони штатів та прецедентне право. Протягом останніх десяти років судова практика виявила чіткі розбіжності між окружними судами, зокрема щодо рівня конкретності, необхідного для визначення комерційних таємниць на стадії подання позовних заяв, а також щодо можливості стягнення збитків за безпідставне збагачення у зв'язку з уникнутими витратами

відповідача на розробку. Крім того, закон встановлює суворі вимоги щодо правової зацікавленості, які обмежують право на подачу цивільних позовів виключно «власниками» комерційних таємниць, водночас забезпечуючи більший захист мобільності працівників шляхом обмеження доктрини «неминучого розкриття» порівняно з деякими законами штатів. Закон DTSA також передбачає практичний механізм екстериторіального правозастосування щодо іноземних суб'єктів, за умови, що дія, спрямована на незаконне привласнення, відбувається на території Сполучених Штатів. Орієнтуючись у цій правовій системі, компанії повинні ретельно документувати «розумні заходи», вжиті для захисту своєї конфіденційної інформації, які можуть варіюватися від індивідуально розроблених угод про нерозголошення до багаторівневих протоколів цифрової безпеки. У перспективі наступне десятиліття судових спорів щодо DTSA значною мірою визначатиметься стрімким розвитком штучного інтелекту, що породжує нові правові питання щодо того, чи можуть результати, згенеровані ШІ, вважатися комерційною таємницею без участі людини як автора, як ШІ змінює визначення інформації, яку «можна легко встановити належними засобами», та що становить розумний захист від кіберзагроз, пов'язаних із ШІ. Зрештою, хоча DTSA надав компаніям потужні федеральні інструменти для захисту своїх інновацій, розвиток штучного інтелекту буде постійно випробовувати межі цього закону у способи, яких його автори не могли передбачити. ***(Robert Frederickson, Louis L. Lobel, Timothy Keegan. The DTSA at Ten: Lessons From a Decade of DTSA Litigation // Goodwin Procter LLP (https://www.goodwinlaw.com/en/insights/publications/2026/09/insights-lifesciences-tsemnc-lessons-from-a-decade-of-dtsa-litigation). 11.09.2026).***

***

Конгресмен Даррелл Ісса представив «Американський закон про захист авторських прав» (ACPA) — законопроект, спрямований на запровадження прискореної судової процедури, яка дозволить власникам авторських прав отримувати постанови федеральних судів про блокування доступу американських користувачів до іноземних піратських сайтів. Згідно з проектом закону, призначений федеральний суддя визначатиме, чи відповідає сайт, щодо якого подано скаргу, критеріям іноземної піратської діяльності, а потім видаватиме розпорядження відповідним постачальникам послуг, таким як провайдери широкосмугового доступу та DNS-провайдери, щодо обмеження доступу, при цьому передбачається можливість для помилково заблокованих третіх осіб вимагати відшкодування збитків у розмірі до 250 000 доларів. Прихильники, серед яких і Ісса, стверджують, що чинна процедура видалення контенту відповідно до Закону про авторські права у цифрову епоху (DMCA) є надто неефективною для сучасного цифрового середовища, а боротьба з піратством має вирішальне значення, зважаючи на її зв'язки з незаконною діяльністю, такою як виробництво підроблених ліків.

Однак законопроект зіткнувся з запеклим опором з боку організацій, що захищають цифрові права, таких як Re:Create та Public Knowledge, які попереджають, що ця однобічна правова процедура повторює недосконалі європейські закони про блокування веб-сайтів і загрожує правам, гарантованим Першою поправкою, та принципу належного судового розгляду. Критики наголошують на серйозних ризиках надмірного блокування, наводячи приклади з Європи, де невинні веб-сайти, зокрема ті, що належать Гарвардському університету та «Грінпіс», були помилково заблоковані на сотні днів, що, на їхню думку, завдасть непропорційно великої шкоди малим підприємствам та некомерційним організаціям. У міру загострення дебатів щодо забезпечення дотримання авторських прав в Інтернеті ACPA приєднується до двох інших законодавчих ініціатив, спрямованих на боротьбу з іноземним піратством: Закону про боротьбу з іноземним цифровим піратством (FADPA), ініційованого представницею Зої Лофгрен для запровадження блокувальних наказів окружних судів, та двопартійного законопроекту Block BEARD Act у Сенаті. Хоча FADPA має багато спільних рис з ACPA, останню, як правило, вважають більш централізованим, оперативним і всеосяжним підходом до вирішення глобальної кризи піратства. ***(Eileen McDermott. Groups Slam Issa Bill to Expedite Site Blocking Orders // IPWatchdog, Inc. (https://ipwatchdog.com/2026/09/16/groups-slam-issa-bill-to-expedite-site-blocking-orders/). 16.09.2026).***

***

Сполучені Штати Мексики

Після шести років очікування 22 липня 2026 року набули чинності Положення до Федерального закону Мексики про охорону промислової власності, які замінили застарілі норми 1994 року та забезпечили необхідну процедурну ясність щодо реєстрації та захисту торговельних марок. Важливим нововведенням є офіційне визнання листів-згод та угод про співіснування, що дозволяє Мексиканському інституту промислової власності (IMPI) приймати письмові згоди на співіснування конфліктуючих знаків, за умови, що угоди містять конкретні деталі щодо знаків, товарів, послуг та заходів для запобігання плутанині серед споживачів. Крім того, ці Правила запроваджують офіційний механізм примирення в рамках процедур розгляду справ про порушення, що дає сторонам можливість досягати юридично зобов'язуючих угод із силою res judicata на будь-якому етапі до ухвалення остаточного рішення, пропонуючи таким чином швидшу альтернативу повномасштабному судовому розгляду. Модернізуючи адміністративні процеси, нова система також прямо дозволяє використовувати електронні підписи, що відповідають вимогам, для подання документів, зменшуючи традиційну залежність від документів з власноручним підписом та апостилів. Щодо можливості реєстрації, Положення встановлюють чіткі рекомендації

щодо нетрадиційних знаків — таких як звукові, запахові, позиційні, рухомі та мультимедійні знаки — вимагаючи точних описів та супровідних носіїв інформації, а також визначають, як підтвердити набуту розпізнаваність за допомогою місцевих доказів, таких як реклама, опитування споживачів та видимість у цифрових пошукових системах. Крім того, Положення передбачає захист культурної спадщини корінних народів та афромексиканців, вимагаючи від заявників подавати дозвіл від загальних зборів відповідної громади під час реєстрації знаків, що містять елементи традиційної культури. Нові правила також формалізують процес роз'єднання пов'язаних торговельних марок, вимагаючи від власника чітко визначити ці марки та заявити про свій намір роз'єднати їх. Щодо переходу до цієї нової системи, розгляд заяв та проваджень, що знаходяться на розгляді, загалом продовжуватиметься за попередніми правилами без ретроактивного застосування, за винятком того, що новий механізм примирення є доступним негайно для поточних спорів щодо порушення прав. Зрештою, ці Положення є значною модернізацією системи промислової власності Мексики, що наближає її до міжнародних стандартів та забезпечує більшу передбачуваність для глобальних правовласників, хоча фахівці повинні й надалі стежити за ходом впровадження IMPI та майбутніми адміністративними інструкціями. ***(Santiago Pedroza. Mexico: modernised industrial property regulations set new course for trademark strategy // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/review/the-trademark-prosecution-review/2027/article/mexico-modernised-industrial-property-regulations-set-new-course-trademark-strategy). 10.09.2026).***

***

Турецька Республіка

Закон № 7584, який набрав чинності 20 червня 2026 року, вносить суттєві зміни до Закону Туреччини № 4250, розширюючи та уточнюючи існуючу загальну заборону на рекламу алкоголю, зокрема зосереджуючись на непрямій рекламі за допомогою елементів упаковки. Закон широко забороняє виробникам, імпортерам та продавцям використовувати торгові назви, торговельні марки, логотипи або будь-які вирази, форми, назви, знаки чи візуальні елементи з упаковки продукції для «підтримки» заходів, публікацій або дописів у соціальних мережах. Крім того, він підносить обмеження щодо точок продажу до рівня законодавчих норм, забороняючи демонстрацію цих елементів у приміщеннях підприємств та на майданчиках проведення заходів; існуючі ліцензовані роздрібні продавці мають час на приведення своєї діяльності у відповідність до червня 2027 року, майданчики проведення заходів повинні дотримуватися вимог негайно, при цьому зберігається вузьке виключення щодо матеріалів для обслуговування на місці. Ще одна важлива поправка забороняє використання однієї й тієї ж торгової марки як для ферментованих, так і для дистильованих алкогольних напоїв, вимагаючи

вилучення з ринку продуктів, що не відповідають вимогам, до 20 вересня 2026 року. Що стосується «алібі-брендингу» (alibi branding), то хоча остаточний закон прямо націлений на дослівні елементи упаковки, а не лише на знаки, що «асоціюються» з брендом, практики, які встановлюють «органічний зв'язок» з основним брендом без використання точної упаковки, все одно можуть порушувати загальну заборону на рекламу відповідно до сучасної судової практики Ради з питань реклами. Крім того, хоча Міністерство уточнило, що кольори вивісок самі по собі не заборонені, використання кольорів, характерних для бренду, разом з іншими відмітними елементами все одно може становити незаконну рекламу. Отже, компанії повинні всебічно переглянути свої портфелі брендів, канали комерційної комунікації та стратегії «алібі-брендингу», щоб орієнтуватися в умовах цих посилених обмежень та уникнути порушень у сфері непрямої реклами. ***(Baran Güney and Zeynep Berfin Ekinci. New Restrictions on Alcohol Advertising: Is Alibi Branding Also Prohibited? // Gün + Partners Avukatlık Bürosu (https://gun.av.tr/insights/updates/new-restrictions-on-alcohol-advertising-is-alibi-branding-also-prohibited). 22.09.2026).***

***

Швейцарська Конфедерація

9 вересня 2026 року Федеральна рада Швейцарії затвердила результати консультаційного процесу та ухвалила доповідь для подання до парламенту щодо перегляду Закону про патенти, який передбачатиме обов'язкове оприлюднення патентів, пов'язаних із селекцією рослин, що забезпечить селекціонерам більшу правову визначеність під час розробки нових сортів. Селекціонери зазвичай беруть за основу існуючий сорт, однак якщо така ознака, як стійкість до гнилі, вже захищена патентом, їм, як правило, потрібна ліцензія для комерціалізації отриманої рослини; складність у встановленні того, чи потрібна така ліцензія, наразі гальмує інновації. Отже, проект закону встановлює обов'язок розкриття інформації: будь-хто, хто подає заявку на отримання патенту або є власником патенту на біологічний матеріал, пов'язаний із сортом рослин, повинен внести до публічної бази даних інформацію про те, які сорти мають запатентовану ознаку, що дасть селекціонерам змогу швидко ідентифікувати відповідні патенти та відповідно планувати свої програми. Недотримання цієї вимоги унеможливить для власника патенту захист своїх прав щодо селекціонерів, які отримали цю інформацію вчасно. Крім того, у новій редакції роз'яснюється, що патент на певну ознаку не може бути застосований, якщо ця ознака була отримана виключно шляхом традиційної селекції без використання запатентованого біологічного матеріалу. ***(Greater legal certainty in plant breeding // The Federal Council (https://www.admin.ch/en/newnsb/dtrKWVFfmw7B). 09.09.2026).***

***

Японська Держава

З 1 липня 2026 року переглянуті Керівні принципи Японії щодо експертизи патентів запроваджують суттєві зміни у практиці патентного оформлення, насамперед уточнюючи критерії оцінки винахідницького рівня та запроваджуючи більш суворий контроль за виключеннями з формули винаходу. При оцінці винахідницького рівня експерти більше не обмежуються виключно технічною проблемою, явно сформульованою у цитованому джерелі рівня техніки; натомість вони тепер можуть формулювати відмову на підставі проблем, які були б очевидними для фахівця у відповідній галузі або легко випливали б із загальновідомих технічних знань, що значно розширює підстави для встановлення мотивації до поєднання або модифікації цитованих джерел. Крім того, у переглянутих рекомендаціях уточнюється, що обструктивні фактори — аналогічні американській концепції «teaching away» — не є самостійно вирішальними, а повинні зважуватися з урахуванням вагомості заявленої експертом мотивації або модифікації конструкції. Паралельно з цим Японське патентне відомство (JPO) підвищило поріг для дисклеймерів (виключень із формули винаходу) відповідно до встановленого у 2008 році стандарту щодо «Solder Resist» стосовно введення нових технічних елементів. Заявники більше не можуть подолати заперечення, просто стверджуючи, що поправка лише вилучає з цитованого винаходу елементи, що дублюють його зміст; натомість вони повинні активно довести, чому таке вилучення не додає нових елементів порівняно з початковим описом. Це створює підвищений ризик відмови у видачі патенту, коли дисклеймери стратегічно використовуються для обґрунтування винахідницького рівня шляхом виключення об'єктів, концептуально близьких до заявленого винаходу, тоді як дисклеймери, спрямовані на усунення випадкового перекриття з технічно відмінним рівнем техніки, подвійного патентування згідно зі статтею 39 або таємного рівня техніки згідно зі статтею 29bis, залишаються порівняно низькоризиковими. Отже, фахівці з патентного права повинні завчасно включати проміжні запасні варіанти та вкладені поняття до початкових описів заявок, щоб забезпечити можливість позитивного звуження формули винаходу, наводити у примітках детальні обґрунтування по суті, коли негативні обмеження стають неминучими, а також уважно стежити за новими судовими прецедентами, що формують практику щодо відмов від прав. ***(Kenji Tanaka. What Changes under JPO's 2026 Examination Guidelines? - Inventive Step and Disclaimers // Shiga International Patent Office (https://shigapatent.com/en/practicalinfo/2026-exam-guidelines-changes/). 09.2026).***

***

25 серпня 2026 року уряд Японії опублікував «Кодекс принципів щодо захисту інтелектуальної власності та прозорості для належного

використання генеративного ШІ» — добровільний кодекс поведінки, що базується на підході «дотримуйся або пояснюй» для вирішення питань авторського права, пов'язаних з навчанням генеративної ШІ. Відображаючи філософію японського Закону про штучний інтелект, Кодекс уникає юридично обов'язкових норм, натомість вимагаючи від розробників та постачальників генеративного ШІ, які надають системи чи послуги широкому загалу — включаючи закордонних операторів, що обслуговують Японію, — або впроваджувати його принципи, або пояснювати причини їх невиконання. Він не поширюється на наукові дослідження, роботи, виконані на замовлення, внутрішні корпоративні системи ШІ та галузеві системи ШІ з надзвичайно низьким ризиком отримання результатів, що порушують права, водночас обмежуючи вимоги щодо дотримання для індивідуально налаштованих ліцензованих систем ШІ лише новододаними компонентами. Кодекс встановлює три основні принципи, і від операторів очікується, що вони опублікують інформацію про дотримання цих принципів або відповідні пояснення на своїх веб-сайтах та повідомлять про це Кабінет міністрів, починаючи з 26 жовтня 2026 року. Принцип 1 передбачає публічне розкриття інформації про заходи, що забезпечують прозорість та захист інтелектуальної власності, такі як інформація про моделі та навчальні дані, дотримання обмежень доступу та файлу robots.txt, технічні заходи для запобігання результатам, що порушують права, а також індикатори походження, хоча він не вимагає розкриття комерційних таємниць. Принцип 2 дозволяє правовласникам, які беруть участь у судових процесах або готуються до них, вимагати розкриття інформації про те, чи були конкретні URL-адреси включені до навчальних даних, тоді як Принцип 3 надає аналогічні права на розкриття інформації користувачам за умови, що вони зобов'язуються не використовувати цю інформацію в судових процесах. І Принцип 2, і Принцип 3 визнають технічну неможливість як обґрунтовану причину невиконання вимог і дозволяють операторам встановлювати збори та обмеження для запобігання зловживанням при поданні запитів. Незважаючи на триваючі суперечки між правовласниками та операторами систем штучного інтелекту щодо практичного навантаження та ефективності Кодексу, він є важливим попереднім кроком у сфері регулювання штучного інтелекту, спонукаючи підприємства проводити інвентаризацію своїх систем та оцінювати свої стратегії дотримання вимог, тоді як політики відстежують, чи виникне необхідність у майбутньому в прийнятті імперативних правових норм. ***(Atsushi Okada. Key Practical Points of the Generative AI Principles-Code // Mori Hamada & Matsumoto (https://www.morihamada.com/en/insights/newsletters/145921). 17.09.2026).***

***

Спори та судові розгляди щодо порушення прав інтелектуальної власності

Україна

У Харкові правоохоронці викрили масштабне виробництво контрафактної парфумерії та косметики під марками відомих світових брендів, орієнтовна вартість вилученого від якого перевищує 235 млн гривень. За даними слідства, учасники схеми налагодили повний цикл виробництва: від закупівлі компонентів і виготовлення до розливу, фасування, пакування та нанесення маркування відомих брендів. Підробки продавали як оригінальний товар, реалізовуючи їх у Харкові, через спеціально створені сайти та відправляючи поштою по всій Україні, зокрема через фіктивних ФОПів. Окрім парфумерії, підпільне виробництво охоплювало шимери для тіла, спреї для волосся, аромадифузори, гелі для душу, лосьйони, креми та косметичні маски. В результаті 14 обшуків у Харкові та Львові було вилучено понад 562 тисячі флаконів контрафакту, більш як 500 тисяч одиниць тари та комплектуючих, сировину, а також 30 верстатів для розливу. Загальна вага вилученого становить близько 130 тонн. Організаторами схеми, до якої було залучено близько 50 осіб, слідство вважає двох іноземців, які після початку повномасштабного вторгнення виїхали з України, але продовжили дистанційно керувати бізнесом. Наразі триває досудове розслідування за ознаками умисного порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності, що завдало матеріальної шкоди в особливо великому розмірі. ***(Ірина Пундор. Підробляли парфумерію відомих брендів: у Харкові вилучили контрафакту на понад 235 млн грн // LB.ua («Лівий Берег») (https://lb.ua/society/2026/09/11/765320_pidroblyali_parfumeriyu_vidomih.html). 11.09.2026).***

***

Верховний Суд у межах розгляду справи № 926/675/25 сформував важливу правову позицію щодо способів захисту авторських прав і порядку визначення розміру компенсації за їхнє неправомірне використання. Спір виник між фізичною особою-підприємцем, який набув виключні майнові права на 29 творів образотворчого мистецтва, та товариством з обмеженою відповідальністю, яке після закінчення письмового ліцензійного договору продовжило розміщувати зображення 13 картин на своєму сайті та виготовляти набори картин за номерами. Суди першої та апеляційної інстанцій визнали доведеними лише факти продажу двох примірників (один із яких був придбаний представником позивача під час контрольної закупки) і присудили мінімальну компенсацію в розмірі 12 112 грн, виходячи з того, що масштаб порушення не був доведений.

Верховний Суд визнав такий підхід судів попередніх інстанцій хибним і суперечливим. Касаційний суд наголосив, що поняття «використання твору» в авторському праві є значно ширшим за фактичний продаж готового товару і включає відтворення, публічний показ, пропонування до продажу та розміщення у відкритому доступі в мережі Інтернет. Правова природа компенсації полягає в тому, що вона застосовується як альтернатива відшкодуванню збитків або стягненню доходу, тому правовласник не зобов'язаний доводити точну кількість реалізованого товару чи викуповувати всі незаконні примірники задля підтвердження порушення. Суд зазначив, що кожен твір є самостійним об'єктом захисту, а кожна дія щодо його несанкціонованого використання становить окреме правопорушення. Водночас визначення суми компенсації (від 2 до 200 прожиткових мінімумів) має бути обґрунтованим, співмірним і стримуючим, із врахуванням тривалості, масштабу порушення, вини відповідача та сфери його діяльності. Оскільки суди перших інстанцій не дослідили повний обсяг неправомірного використання творів (включно з розміщенням на вебсайті та обсягами виробництва), Верховний Суд скасував їхні рішення та направив справу на новий судовий розгляд. ***(Верховний Суд пояснив, як оцінювати порушення авторських прав: скільки чужих картин продали — стільки й компенсації // Судово-юридична газета (https://sud.ua/uk/news/publication/371879-verkhovnyi-sud-poiasnyv-iak-otsiniuvaty-porushennia-avtorskykh-prav-skilky-chuzhykh-kartyn-prodaly-stilky-i-kompensatsii). 11.09.2026).***

***

На Львівщині правоохоронці Бюро економічної безпеки та Офісу генерального прокурора викрили організовану групу з восьми осіб, яка з серпня 2025 року налагодила масштабне нелегальне виробництво та збут підробок відомих світових брендів. Організатором протиправної діяльності став підприємець із міста Буськ, який залучив до схеми свою дружину та шістьох спільників. Учасники налагодили повний цикл виробництва одягу та взуття під брендом Moncler у двох швейних цехах, самостійно друкували підроблені етикетки й бирки у власній поліграфії, а також реалізовували фальсифіковані навушники та смартгодинники під виглядом продукції Apple.

Контрафактні товари збували через торговельні точки у Львові та Буську, а також через онлайн-канали — сторінки в Instagram і Telegram, маркетплейс Prom.ua та власний інтернет-магазин. З метою маскування незаконної діяльності та уникнення податкового контролю всі фінансові розрахунки проводилися через низку підконтрольних фізичних осіб-підприємців (ФОП). Під час проведених обшуків у цехах, складах, магазинах та за місцем проживання організатора було вилучено виробниче обладнання, матеріали та велику кількість готової підробленої продукції. За даними слідства, збитки, завдані правовласникам брендів, перевищують 98 мільйонів гривень. Фігурантам справи повідомлено про підозру у незаконному використанні знаків

для товарів і послуг та порушенні прав інтелектуальної власності, а організатору схеми додатково інкримінують вчинення злочину повторно у складі групи та із завданням матеріальної шкоди у великому розмірі. ***(Маркіян Рой. На Львівщині викрили масштабне виробництво підробок Moncler та Apple на понад 98 млн грн // Львівський портал (https://portal.lviv.ua/news/2026/09/16/na-lvivshchyni-vykryly-masshtabne-vyrobnytstvo-pidrobok-moncler-ta-apple-na-ponad-98-mln-hrn). 16.09.2026).***

***

Центральний апеляційний господарський суд залишив чинною ухвалу про зупинення розгляду справи щодо захисту торговельної марки UMP, ініційованої ТОВ «Прикарпатська медична компанія» проти криворізького ФОП Олексія Євтушенка. Позивач вимагав заборонити відповідачу використовувати торговельну марку без дозволу та стягнути судові витрати, проте суд першої інстанції зупинив провадження через перебування підприємця на військовій службі за призовом під час мобілізації. Спроба медичної компанії оскаржити це рішення, аргументована тим, що відповідач продовжує вести господарську діяльність, бере участь у публічних закупівлях та має адвоката, не увінчалася успіхом. Апеляційний суд, спираючись на імперативні норми Господарського процесуального кодексу та роз'яснення Верховного Суду, наголосив, що зупинення провадження є обов'язковим у разі перебування сторони у складі Збройних Сил України під час воєнного стану. Факт проходження служби у частині, переведеній на воєнний стан, наявність у відповідача представника або продовження ним бізнес-активності не скасовують цього правила та не дають суду права діяти на власний розсуд. Таким чином, судова колегія підтвердила, що тимчасове зупинення справи не позбавляє позивача права на судовий захист по суті спору, а саме провадження залишається призупиненим до моменту припинення військової служби відповідача; постанова апеляційного суду вже набрала законної сили, проте підлягає касаційному оскарженню. ***(Ольга Палій, Олена В'юн. Медкомпанія з Франківщини судилась з криворізьким ФОП за торгову марку, суд вирішив чекати демобілізації // Informator (https://informator.ua/uk/medkompaniya-z-frankivshchini-sudilas-z-krivorizkim-fop-za-torgovu-marku-sud-virishiv-chekati-demobilizaciji). 17.09.2026).***

***

Бюро економічної безпеки України викрило на Миколаєвщині масштабне підпільне виробництво контрафактних текстильних товарів, взуття та одягу з логотипами світових брендів, серед яких Nike, Adidas, Puma, Gucci та інші. За даними слідства, організатор схеми орендував складські приміщення, облаштував там виробничі цехи з майже 130 одиницями обладнання та великими партіями постачав готову підроблену продукцію до торгових точок різних регіонів країни, зокрема на відомий ринок «7-й

кілометр» в Одеській області. У результаті обшуків у Миколаївській та Одеській областях правоохоронці вилучили понад 420 тисяч одиниць контрафакту, а загальна вартість ізольованої продукції та обладнання перевищила 50 мільйонів гривень, при цьому збитки правовласників лише за першою партією товару вже оцінюють більш як у 11 мільйонів гривень. Організатору виробництва повідомлено про підозру за ч. 3 ст. 229 Кримінального кодексу України (незаконне використання знака для товарів і послуг у великих розмірах), що передбачає штраф від 170 до 255 тисяч гривень та можливу заборону на зайняття певною діяльністю, тоді як правоохоронці за оперативного супроводу Держприкордонслужби та під процесуальним керівництвом Офісу Генерального прокурора продовжують встановлювати повне коло осіб, причетних до організації виробництва та збуту підробок. ***(Ксенія Капустинська. "Липові" Nike, Adidas, Puma та Gucci: в Україні накрили підпільний конвеєр підробок на 50 млн грн // ТОВ "Золота середина" (https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/lipovi-nike-adidas-puma-ta-gucci-v-ukraini-nakrili-pidpilnij-konveer-pidrobok-na-50-mln-grn.htm). 17.09.2026).***

***

Господарський суд міста Києва відкрив провадження у справі за позовом компанії «Дніпронет» (м. Кам'янське) проти іноземних юридичних осіб месенджера Telegram — компаній Telegram FZ-LLC (ОАЕ) та Telegram Messenger Inc (Британські Віргінські острови) — щодо захисту порушених майнових авторських і суміжних прав. Приводом для судового спору стало несанкціоноване використання належних позивачу відеоматеріалів у 150 публікаціях на різних Telegram-каналах. Українська компанія вимагає стягнути з відповідачів понад 579 тисяч гривень грошової компенсації, видалити неправомірно оприлюднені матеріали, а також застосувати технічні заходи для повної деактивації та блокування публічного доступу до зазначених каналів. Оскільки компанії-відповідачі є нерезидентами України, суд зобов'язав «Дніпронет» надати нотаріально засвідчений переклад позовних матеріалів англійською мовою та призначив підготовче судове засідання на 27 січня 2027 року. ***(«Дніпронет» вимагає від Telegram пів мільйона гривень за порушення авторських прав // Sobitie (https://sobitie.com.ua/novini/dnipronet-vymagaye-vid-telegram-pivmiljona-gryven-za-porushennya-avtorskyh-prav-438716/). 28.09.2026).***

***

У Тернопільському міськрайонному суді триває розгляд справи за позовом видатного художника Івана Марчука щодо ліцензійного договору 2020 року, укладеного з Ігорем Апостолом, Сергієм Павленком, Михайлом Синицею та помічницею митця Тамарою Стрипко, через який художник фактично втратив майнові права на власні картини строком на 100 років.

Ключовим поворотом у процесі, що триває з липня 2025 року, стали висновки проведеної експертизи, яка підтвердила, що підписи одного з підписантів — Ігоря Апостола — є підробленими та йому не належать. Спираючись на ці результати, що вказують на нікчемність угоди та введення позивача в оману, адвокатка Марчука Наталія Калініченко домоглася зміни предмета позову: тепер сторона позивача вимагає визнати, що майнові права інтелектуальної власності на твори взагалі не були передані ліцензіатам. Суддя Тарас Якімець офіційно прийняв заяву про зміну позовних вимог, тоді як адвокатка Апостола заявила, що сторона захисту ще не встигла ознайомитися з оновленими матеріалами. Водночас співпідписантка договору Тамара Стрипко повністю підтримала художника, підтвердивши, що їх обох обманули і вона не планувала укладати таку угоду.

Судовий процес викликав значний суспільний резонанс: підтримати митця прийшли громадські активісти, колеги-художники та голова Українського інституту національної пам'яті Олександр Алфьоров, який наголосив на неприпустимості позбавлення всесвітньо визнаного митця прав на власний доробок та підкреслив гостру необхідність надійного захисту інтелектуальної власності в Україні. ***(Катерина Богуславська. У договорі про авторські права Івана Марчука виявили підроблений підпис: відбулося судове засідання // ГОЛОС (https://golos.te.ua/u-dogovori-pro-avtorski-prava-ivana-marchuka-vyyavyly-pidroblenyj-pidpys/). 29.09.2026).***

***

Австралійський Союз

Нещодавнє рішення Пленуму Федерального суду Австралії щодо упаковки продуктів харчування підтвердило правильний критерій визначення того, що становить «істотну частину» твору в рамках судових розглядів щодо порушення авторських прав. Компанія «Hampden» виробляє продукти харчування для немовлят та дітей, що продаються під торговими марками «Baby Bellies», «Little Bellies» та «Mighty Bellies», на упаковках яких часто зображуються характерні мультиплікаційні персонажі, дитячі шрифти та зображення інгредієнтів продуктів. Мережа продуктових магазинів «Aldi» розробила конкуруючу лінійку продуктів харчування для немовлят та дітей під брендом «Mamia» для продажу у своїх супермаркетах. Компанія «Hampden» розпочала судовий процес щодо порушення авторських прав, стверджуючи, що дизайн упаковки «Mamia» копіює особливості дизайну та візуальні елементи упаковки «Baby Bellies» — зокрема, двовимірного мультиплікаційного персонажа, дитячі шрифти та зображення інгредієнтів — тим самим запозичуючи загальний «зовнішній вигляд і стиль» попередніх творів. Художні твори, такі як дизайн та зображення, що з'являються на упаковці харчових продуктів, підлягають захисту відповідно до Закону про авторське право 1968 року (Cth), і порушення відбувається тоді, коли особа відтворює істотну

частину такого твору. Оцінка істотності має скоріше якісний, ніж кількісний характер: навіть кількісно незначна частина може становити істотну частину, якщо вона є життєво важливим або суттєвим елементом оригіналу, і чим більша оригінальність твору, захищеного авторським правом, тим швидше будь-яке копіювання буде вважатися порушенням. У першій інстанції суддя першої інстанції визнав, що три дизайни упаковок компанії «Aldi» порушують авторські права на відповідні твори компанії «Hampden», вказавши на такі подібності, як невеликий мультиплікаційний персонаж овальної форми з великим світлим животиком, двоколонне оформлення, округлий дитячий шрифт та номер, розміщений у правому верхньому куті. У апеляційній скарзі компанія «Aldi» стверджувала, що суддя першої інстанції розглядав відповідні елементи упаковки на занадто високому рівні абстракції, через що не врахував відмінності. Пленум суду погодився з тим, що суддя першої інстанції допустив помилку в підході: визначення того, чи була відтворена істотна частина, вимагає багатогранного аналізу, що враховує оригінальність скопійованого матеріалу та передбачає паралельне порівняння творів у цілому з урахуванням усіх подібностей та відмінностей, а не лише перерахування наявності чи відсутності узагальнених ознак. Спроба довести наявність загального «зовнішнього вигляду та стилю» більше відповідає справі про введення в оману та обман, ніж справі про авторське право. Хоча суд і задовольнив апеляцію компанії «Aldi» щодо правової оцінки, проте, провівши необхідне порівняння об’єктів побічно, він виявив більше випадків порушення, ніж визначив суддя першої інстанції, що зробило перемогу «Aldi» з правової точки зору цілком пірровою. Наприклад, у випадку однієї з ілюстративних пар творів фотографії продукту та інгредієнтів у дизайні Aldi були визнані достатньо схожими на відповідний елемент дизайну Hampden, щоб вважатися відтворенням цього елемента; коли ці фотографії розглядалися разом з іншими схожими елементами (колірна гама, індикатор віку, дитячий шрифт та мультиплікаційний персонаж), було встановлено, що істотна частина твору Hampden була запозичена. Матеріали, що перебувають у публічному домені, не робили поєднання елементів у творі Hampden банальним, а створення цього твору вимагало певного рівня майстерності, зусиль та творчості, які були запозичені в дизайні «Aldi». Отже, це рішення підтверджує, що потенційний ризик порушення авторських прав у конкуруючих творах мистецтва не можна оцінювати, просто зважуючи подібності та відмінності й доходячи до певного балансу; необхідний більш нюансований аналіз творів у їхньому цілому, що підкреслює: поняття «істотної частини» є скоріше якісним, ніж кількісним критерієм. У більш широкому сенсі порушення авторських прав полягає не в копіюванні загального «зовнішнього вигляду та стилю» твору, а у відтворенні конкретних, ідентифікованих елементів, які виявляються під час безпосереднього порівняння оскаржуваного твору з твором, захищеним авторським правом. ***(Justine Munsie and Jak Yasuda. Not ‘Good Different’ Enough: Assessing Substantial Part of Copyright in Aldi Foods v Hampden //***

Addisons (https://addisons.com/article/not-good-different-enough-assessing-substantial-part-of-copyright-in-aldi-foods-v-hampden/). 03.09.2029).

***

Європейський Союз

Дві нещодавні справи Європейського суду справедливості (CJEU), що стосуються законодавства про авторське право та торговельні марки, свідчать про те, що геоблокування — практика обмеження доступу до інтернет-контенту залежно від географічного розташування користувача, яке визначається за IP-адресою, — залишається актуальною проблемою для підприємств, які прагнуть поєднати веб-сайти без кордонів із територіально обмеженими правами інтелектуальної власності. У справі C-788/24, що стосувалася наукового видання щоденника та рукописів Анни Франк (Anne Frank), опублікованих безкоштовно на веб-сайті, доступ до якого заблоковано за географічним принципом з території Нідерландів (де термін охорони авторських прав триває до 2037 року), тоді як у Бельгії ці твори вже перебувають у суспільному надбанні, Фонд Анни Франк стверджував, що сайт все одно порушує авторські права, оскільки блокування можна обійти за допомогою VPN; Суд постановив, що сучасний засіб геоблокування може унеможливити визнання факту «публічного поширення», навіть якщо рішучий користувач технічно все ще може його обійти, оскільки сама лише можливість обходу не робить інакше ефективний засіб неефективним, і що, якщо засіб визнано неефективним, відповідальність лежить на особі, яка розмістила твір в Інтернеті, а не на провайдерові VPN. У рамках розгляду австрійського запиту про преюдиціальне рішення (C-584/26) наразі розглядається питання, чи може використання доменного імені порушувати права на національний товарний знак, якщо відповідний веб-сайт геоблокується на території, що підлягає захисту, і є недоступним для споживачів у цій країні: обидві сторони ведуть бондарний бізнес в Австрії; заявник є власником австрійських торговельних марок PAUSCHA та KLAUS PAUSCHA, що охоплюють дерев'яні бочки та пов'язані з ними товари й послуги; після винесення тимчасового судового наказу відповідач застосував геоблокування австрійських IP-адрес та додав застереження німецькою мовою про те, що сайт не призначений для австрійського ринку; проте заявник прагне заборонити використання домену pauscha.at (та пов'язаної з ним електронної адреси) як в Австрії, так і за її межами. Суд, що звернувся з запитом, визначив кілька взаємопов'язаних принципів законодавства ЄС про торговельні марки, які повинен врахувати Суд ЄС: принцип територіальності, що обмежує захист територією реєстрації; значення терміна «використання» відповідно до статті 10(2) та (3) Директиви про торговельні марки; чи застосовується за аналогією критерій орієнтованості, встановлений у справі L'Oréal проти eBay (C-324/09), згідно з яким веб-сайт із геоблокуванням та явною відмовою від відповідальності взагалі не може бути

спрямований на споживачів на території, що підлягає захисту; аргументація у справі Tradeinn (C-76/24) про те, що захист торговельної марки також забезпечує функції походження, якості, комунікації, інвестицій та реклами навіть за межами суворої територіальності; а також питання, чи є саме геоблокування таким, що суперечить статтям 3(1) та 3(2) Регламенту про геоблокування, чи підпадає воно під виняток, передбачений статтею 3(3), як необхідне для дотримання правової вимоги… Таким чином, рішення у справі «Анна Франк» надає важливу ясність для власників авторських прав: самого лише застереження недостатньо, а геоблокування має бути ефективним, проте правовласники не можуть вимагати заходів, які неможливо обійти; чи надасть Суд аналогічні роз'яснення щодо взаємодії територіальних прав на торговельні марки, доменів верхнього рівня з кодом країни, геоблокування та застережень у справі «PAUSCHA» — це ще належить з'ясувати. ***(Charleen O'Keeffe, Róisín Collins, Róisín Peart and Tina Turner. IP rights in a borderless internet: CJEU developments on geo-blocking, copyright and trade marks // Matheson LLP (https://www.matheson.com/insights/ip-rights-in-a-borderless-internet-cjeu-developments-on-geo-blocking-copyright-and-trade-marks/). 03.09.2026).***

***

3 вересня 2026 року Суд Європейського Союзу (CJEU) у справі C-598/24 постановив, що засоби масової інформації можуть відтворювати тексти, опубліковані в соціальних мережах, без порушення авторських прав лише в межах винятку ЄС щодо «висвітлення поточних подій», а також що такі тексти з соціальних мереж самі по собі можуть вважатися творами, що підлягають захисту. Суперечка виникла, коли вчителька опублікувала у Facebook текст, який вона написала кілька років тому, а журналіст згодом повністю відтворив цей текст в онлайн-статті без її попередньої згоди, додавши її ім'я та посилання на оригінальний допис лише після того, як вона висловила протест у мережі. Румунські суди відхилили її позов на тій підставі, що текст не мав художнього характеру, внаслідок чого справа дійшла до Вищого касаційного суду Румунії, який звернувся до CJEU із запитанням: (1) чи може допис у соціальних мережах вважатися «твором» відповідно до Директиви ЄС про авторське право та (2) чи дозволяє Директива існування національних норм, які допускають лише короткі уривки для висвітлення поточних подій і лише за умови, що при цьому не отримується жодної прямої чи опосередкованої комерційної або економічної вигоди.

CJEU насамперед постановив, що публікація в соціальних мережах може вважатися «твором», захищеним авторським правом, якщо вона відображає власну інтелектуальну творчість автора, що є результатом вільного та творчого вибору, і якщо її можна ідентифікувати з достатньою точністю та об'єктивністю. Дійшовши такого висновку, CJEU застосував усталені принципи справи «Infopaq/Levola Hengelo/Cofemel» та чітко зазначив, що такі фактори, як обсяг тексту, факт його опублікування в Інтернеті або його літературний жанр,

не мають значення, якщо вони не свідчать про відсутність простору для творчої свободи. Отже, CJEU відхилив ідею про те, що «художньо-естетичний» критерій відіграє будь-яку роль у визначенні того, чи підлягає такий неформальний онлайн-текст захисту авторським правом.

По-друге, CJEU визнав, що відтворення допису в соціальних мережах онлайн-газетою може підпадати під поняття «висвітлення поточних подій», залишивши за національним судом право оцінити, чи стаття була опублікована з інформаційною метою, що відповідає суспільним інтересам, та чи була ця мета досягнута за даних обставин. Потім CJEU розглянув два румунські обмеження в рамках статті 5(3)(c): вимога щодо «виключно коротких уривків» була сумісною з правом ЄС за умови, що використання є пропорційним інформаційній меті та що повне відтворення твору загалом суперечило б звичайному використанню та завдавало б необґрунтованої шкоди автору, за винятком випадків, коли текст є настільки коротким, що витягнути уривок було б неможливо; проте румунська умова «відсутності прямої чи опосередкованої комерційної або економічної вигоди» не відповідала законодавству ЄС, оскільки законодавство ЄС регулює обсяг використання, а не економічний контекст, а надмірно широке виключення підірвало б ефективність винятку та порушило б необхідний баланс між інтелектуальною власністю та свободою вираження поглядів і преси. ***(Ana Maria Baciu and Ileana Nicolescu. Social media posts can be copyright-protected works. The CJEU rules in Case C-598/24 // BACIU PARTNERS SCA (https://baciupartners.ro/social-media-posts-can-be-copyright-protected-works-the-cjeu-rules-in-case-c-598-24/). 09.2026).***

***

У знаковому рішенні у справі G 1/25 Розширена апеляційна палата (ЕВА) Європейського патентного відомства (ЕРО) роз'яснила вимогу щодо адаптації опису патенту після внесення змін до його формули винаходу, усунувши тим самим тривалу розбіжність у судовій практиці. ЕВА відхилила попередню теорію «одностороннього руху», згідно з якою формули патенту повинні підкріплюватися описом, але опис не обов'язково має відповідати формулам, і натомість підтвердила, що тлумачення формул патенту має бути цілісним процесом, що охоплює формули, опис та креслення. Однак ЕВА також звільнила заявників від необхідності проводити тотальне «очищення» опису з метою видалення всіх незаявлених об'єктів у разі звуження формули винаходу. Згідно з новою системою, адаптація опису потрібна лише в тому випадку, якщо поправка вносить юридично значущу «несумісність». ЕВА дав вузьке визначення цього терміна, зазначивши, що невідповідність існує лише тоді, коли опис передбачає таке розуміння пункту формули винаходу, яке принципово суперечить його очевидному значенню і не може бути вирішене за допомогою стандартних принципів тлумачення. Важливо зазначити, що сама лише наявність у описі незаявлених варіантів виконання, прикладів або технічних вказівок не є суперечністю. Отже, заявники

та власники патентів зобов’язані вносити зміни до опису лише в тому випадку, якщо така суперечність призводить до порушення заявкою або патентом конкретної матеріальної вимоги Європейської патентної конвенції, зокрема тих, що стосуються патентоспроможності, достатності, чіткості або допустимих змін. Це рішення, яке однаково застосовується як до процедур експертизи, так і до процедур оскарження, свідчить про практичний перехід від трудомістких, орієнтованих на «охайність» змін до опису до більш цілеспрямованого підходу, зосередженого виключно на вирішенні справжніх правових та інтерпретаційних суперечностей. ***(Paul Williams. EPO Enlarged Board of Appeal - the definition of "Inconsistency" // Lewis Silkin (https://www.lewissilkin.com/insights/2026/09/04/epo-enlarged-board-of-appeal-the-definition-of-inconsistency-102o068). 04.09.2026).***

***

Технологічні компанії, які розробляють або експлуатують системи штучного інтелекту в Європі, стикаються зі значно відмінними умовами у сфері авторського права порівняно зі Сполученими Штатами, де багато судових справ щодо ШІ ґрунтуються на гнучкій доктрині «добросовісного використання». Законодавство ЄС та Нідерландів не містить аналогічного загального винятку, а натомість спирається на вузько визначені обмеження авторського права, зокрема на винятки щодо текстового та даних-майнінгу (TDM), передбачені Директивою ЄС про єдиний цифровий ринок. Комерційне TDM може бути обмежене, якщо правовласники відмовляються від його застосування, тоді як нове німецьке прецедентне право вказує на те, що запам’ятовування та відтворення захищених творів за допомогою моделей штучного інтелекту можуть виходити за межі цих винятків. Справа «Like Company проти Google», що розглядається в Суді ЄС, може надати додаткові роз’яснення щодо застосування правил TDM до генеративної ШІ. Закон ЄС про штучний інтелект додає ще один рівень ризику, вимагаючи від постачальників ШІ загального призначення дотримуватися політик щодо дотримання авторських прав, поважати застереження щодо прав, уникати піратських джерел та публікувати резюме навчального контенту, що може стати корисними доказами в майбутніх судових спорах. Потенційні позови можуть також виходити за межі авторського права і стосуватися порушень GDPR, а також — у більш гіпотетичному плані — антимонопольного законодавства, якщо несанкціоноване навчання з боку компанії, що займає домінуюче становище, буде кваліфіковано як зловживання ринковою владою. Нідерланди становлять особливий ризик судових спорів, оскільки їхня система колективних позовів (WAMCA) дозволяє представницьким організаціям подавати позови про відшкодування збитків у великих розмірах, а розвиток судової практики в цій юрисдикції потенційно може сприяти позовам на рівні ЄС, а можливо, й ширшому, з залученням нідерландських юридичних осіб у якості відповідачів. ***(AI Copyright Claims in Europe: Key Considerations // Stibbe***

(https://www.stibbe.com/publications-and-insights/ai-copyright-claims-in-europe-key-considerations). 04.09.2026).

***

Компанія Shenzhen Speediance Life Tech Limited, розробник інтелектуальної системи силових тренувань Gym Monster, оголосила, що Регіональний суд Кельна підтвердив дію тимчасового судового заборони щодо компанії Shenzhen Qudong Future Technology Co., Ltd. (AEKE) за порушення прав Speediance на зареєстрований промисловий зразок у Німеччині після того, як спірний продукт було виявлено на виставці FIBO. 16 квітня 2026 року компанія Speediance надіслала попереджувального листа, а наступного дня отримала судову заборону, яка забороняла компанії AEKE рекламувати, пропонувати або продавати це обладнання в Німеччині; подальше оскарження з боку AEKE призвело до судового засідання 25 червня 2026 року, під час якого суд повністю підтвердив первинне рішення та зобов'язав вилучити продукцію та пов'язані з нею маркетингові матеріали з німецького ринку… Компанія Speediance, яка володіє зареєстрованими правами інтелектуальної власності на Gym Monster та активно захищає свої лінійки продукції на ринках, де вона працює, підкреслила свою відданість оригінальним інженерним рішенням та дизайну, вітаючи чесну конкуренцію лише в межах законодавства про інтелектуальну власність і зобов'язавшись і надалі захищати свої інновації по всьому світу, одночасно інвестуючи в технології нового покоління, такі як тренування з використанням штучного інтелекту, інтелектуальні системи опору та персоналізовані тренувальні програми. Компанія, яка прагне переосмислити силові тренування за допомогою інтелектуального обладнання, тренерських програм на основі штучного інтелекту та підключених фітнес-систем, реалізує на ринку такі продукти, як Gym Monster, VeloNix та Speediance Wellness+, маючи на меті зробити професійні, розумніші та більш персоналізовані тренування доступними для користувачів у всьому світі. ***(Cologne Regional Court Upholds Injunction Against AEKE for Infringing Speediance's Registered Gym Monster Design // Cision US Inc. (https://www.prnewswire.com/news-releases/cologne-regional-court-upholds-injunction-against-aeke-for-infringing-speediances-registered-gym-monster-design-302868937.html). 05.09.2026).***

***

13 серпня 2026 року 7-а цивільна палата Мюнхенського регіонального суду I опублікувала вичерпні Керівні принципи щодо FRAND, які встановлюють чітко орієнтовану на інтереси патентовласників систему, що запроваджує конкретні економічні критерії та процедурні механізми для вирішення спорів щодо ліцензування патентів, необхідних для дотримання стандартів (SEP), у сферах технологій стільникового зв'язку, Wi-Fi та цифрового стрімінгу. Узагальнюючи

принципи, викладені в попередніх рішеннях, таких як справи ASUS, Renault та ZTE проти Samsung, ці Керівні принципи запроваджують послідовний двоступеневий тест для оцінки готовності ліцензіата до отримання ліцензії: спочатку суд оцінює «зовнішню готовність», що вимагає від користувача сплатити безспірні частки роялті та надати відповідне забезпечення для переходу до розгляду по суті справи, а потім оцінює «внутрішню готовність», під час якої перевіряється, чи пропозиція патентовласника щодо ліцензування відповідає прийнятному діапазону FRAND, від якого користувач не може відмовитися, не втративши при цьому статусу добросовісного учасника… Для визначення відповідних розмірів роялті в рамках за своєю суттю широкого діапазону FRAND Палата спирається насамперед на існуючі аналогічні ліцензійні угоди — підтверджуючи своє усталене правило 15 %, яке дозволяє ліцензіарам встановлювати ціну, що не перевищує аналогічний орієнтир на 15 %, не порушуючи при цьому вимог щодо недискримінації, — та водночас використовує сукупне навантаження роялті (ARB), розраховане за методом «зверху вниз», як важливий засіб перехресної перевірки або стандартну модель оцінки. Застосовуючи цей аналіз «зверху вниз» до стандартизованої базової вартості смартфона в 170 доларів, суд встановлює ARB у розмірі 8 % для технології стільникового зв'язку 5G (що становить 13,60 доларів за пристрій або 0,136 долара за 1 % частки стандарту) та поєднує його з 5-відсотковими частками для стандартів Wi-Fi та потокового передавання, щоб розрахувати сукупне навантаження за стандартами у розмірі 18 % (30,60 доларів за пристрій), при цьому прямо зазначаючи, що існуючі ринкові ставки ліцензування часто не досягають цього теоретичного потенціалу FRAND. Крім того, у Керівних принципах вперше запроваджено модель оцінки «зверху вниз» для платформ типу «стрімінг як послуга» (наприклад, Netflix та Disney+), згідно з якою дві третини доходу від передплати віднімаються на покриття витрат на контент, решта одна третина відноситься до витрат на технологію стрімінгу, а також застосовується 16-відсоткова надбавка ARB разом із 25-відсотковим диференціалом за преміум-рівень. Примітно, що суд прямо критикує втручання Європейської комісії в якості amicus curiae у справі «FRAND-Einwand III» у Федеральному суді як однобічне; це протиріччя може спричинити відповідні антимонопольні розслідування відповідно до статті 102 Договору про функціонування Європейського Союзу (TFEU) та, зрештою, звернення за попередніми рішеннями до Суду Європейського Союзу. Хоча ці рекомендації зміцнюють статус Мюнхена як привабливого місця для власників патентів завдяки підвищенню передбачуваності судових процесів, вони відображають позицію виключно 7-ї палати, що робить їхню методологію вразливою до розбіжних тлумачень з боку інших німецьких палат, Єдиного патентного суду та апеляційних інстанцій, водночас змушуючи виконавців розробляти дисципліновані, засновані на доказах економічні контрмоделі та дотримуватися суворих процесуальних вимог з найперших етапів судового розгляду. ***(Ralph Nack, Dr. Alexander Birnstiel, Niclas Gajeck, Jochen Christoph Hegener, Moritz***

Sander and Anthea Schürmann. Munich Regional Court publishes new FRAND guidelines: A blueprint for SEP Royalty Determinations with important implications for litigation // Noerr (https://www.noerr.com/en/insights/munich-regional-court-publishes-new-frand-guidelines-a-blueprint-for-sep-royalty-determinations-with-important-implications-for-litigation). 08.09.2026).

***

Компанія SPRIBE OÜ, розробник всесвітньо відомої гри «Aviator», домоглася винесення тимчасового судового заборони від Першої палати Цивільного суду Мальти з метою захисту своєї інтелектуальної власності від порушень з боку компанії Aviator Studios. Це рішення, винесене в порядку ex parte відповідно до Закону Мальти про захист прав інтелектуальної власності, надає SPRIBE захист на всій території ЄС на підставі зареєстрованих торговельних марок Європейського Союзу, що охоплюють логотип гри, піктограму літака та аудіовізуальні елементи. Суд зобов'язав компанію «Aviator Studios» негайно припинити використання будь-яких ідентичних або схожих знаків та зупинити всю діяльність на веб-сайтах, таких як aviator.studio, на яких розміщені знаки, що порушують права, після того як компанія SPRIBE довела, що імітаційна гра може ввести в оману гравців, операторів та комерційних партнерів. Ця значна юридична перемога на Мальті є ключовим елементом ширшої глобальної стратегії SPRIBE щодо захисту свого бренду, що ґрунтується на нещодавніх успіхах, серед яких — скасування торговельних марок, що порушують права, на Кюрасао та офіційна реєстрація логотипу компанії в Кенії. Крім того, SPRIBE вже отримала тимчасовий судовий наказ від Вищого суду Великої Британії, а подальший розгляд справи заплановано на конференцію з управління справою, що відбудеться в жовтні. ***(SPRIBE OÜ secures Provisional Injunction for Aviator IP rights in all EU territories // PA Media Group (https://pressreleasehub.pa.media/article/spribe-ou-secures-provisional-injunction-for-aviator-ip-rights-in-all-eu-territories-82860.html). 09.09.2026).***

***

Суд Європейського Союзу (CJEU) постановив, що свобода вираження поглядів, зокрема політичні висловлювання та пародії, може слугувати «поважною причиною» для використання відомого товарного знака без згоди його власника, але лише в тому випадку, коли ця свобода переважає законні інтереси власника товарного знака. Справа виникла після того, як бельгійська політична партія «Vlaams Belang» використала брендинг та візуальні елементи, схожі на логотип та зображення компанії IKEA, у кампанії щодо імміграції під назвою «IKEA plan», що спонукало компанію IKEA подати позов про порушення прав на торговельну марку. СЄС постановив, що суди повинні зважувати свободу вираження поглядів та майнові права власників торговельних марок, причому жодне з цих прав не має автоматично переважати

над іншим. Серед відповідних міркувань — чи було використання здійснено добросовісно, чи робить воно суттєвий внесок у дискусію, що стосується суспільних інтересів, чи містить коментарі щодо самого бренду, чи завдає шкоди репутації бренду або створює враження, що власник торговельної марки підтримує це повідомлення. Хоча остаточне рішення має ухвалити бельгійський суд, Європейський суд висловив сумніви щодо аргументів захисту партії «Vlaams Belang», оскільки її повідомлення щодо імміграції не мало прямого зв'язку з компанією IKEA, використання бренду, як видається, мало на меті переважно підвищити помітність кампанії, а громадськість могла помилково сприйняти зв'язок між компанією IKEA та політичною кампанією. ***(Rachael Barber. EU court clarifies when political speech can override trade mark rights // Pinsent Masons LLP (https://www.pinsentmasons.com/out-law/news/eu-court-clarifies-when-political-speech-can-override-trade-mark-rights). 09.09.2026).***

***

У сфері транскордонної торгівлі спори щодо торговельних марок, що розглядаються в Відомстві інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) та національних реєстраційних органах, часто є лише видимою частиною більш масштабних конфліктів, що охоплюють кілька юрисдикцій, через що традиційні фрагментарні судові процеси стають повільними, дорогими та спричиняють збитки для бізнесу. Щоб вирішити ці глибинні суперечності за допомогою єдиної, скоординованої системи врегулювання, EUIPO пропонує механізм альтернативного вирішення спорів (ADR), сфера застосування якого 2 червня 2025 року була суттєво розширена, щоб надати всім сторонам у міжсторонніх провадженнях можливість скористатися посередництвом. Цей процес, доступний без додаткових офіційних витрат незалежно від того, чи проводиться він у віртуальному режимі, чи в штаб-квартирі EUIPO в Аліканте (при цьому спільний адміністративний збір стягується лише у разі проведення процедури в Брюссельському офісі зв'язку), здійснюється на безпечній цифровій платформі, суворо ізольованій від основної адміністративної бази даних EUIPO, щоб забезпечити повну конфіденційність та захистити репутацію компаній від публічного розголосу, властивого традиційним судовим процесам.

Головна цінність медіації EUIPO полягає в тому, що вона відходить від жорстких, орієнтованих на минуле правових оцінок на користь перспективних комерційних рішень, адаптованих до бізнес-цілей сторін спору. Замість того, щоб давати однозначне рішення щодо можливості реєстрації торговельної марки, медіація дозволяє сторонам розробляти гнучкі та комплексні угоди — такі як глобальні угоди про співіснування торговельних марок, рамки комерційного ліцензування та ринкові або територіальні винятки — які дозволяють одночасно вирішувати кілька паралельних проваджень. Цей процес є суто добровільним, вимагає подання чіткого письмового запиту та взаємної згоди, а також дає сторонам можливість обрати нейтральну особу зі списку, що

налічує понад 80 досвідчених медіаторів, та визначити робочу мову засідань. Після початку медіації поточні провадження в EUIPO призупиняються, і хоча сторони повинні самостійно подавати клопотання про призупинення паралельних проваджень у національних судах та відомствах з інтелектуальної власності, участь у медіації не може зашкодити чи погіршити офіційний правовий статус сторони у разі провалу переговорів.

Протягом усього процесу медіатор діє виключно як неупереджений посередник, а не як примиритель чи суддя, допомагаючи сторонам розглянути варіанти урегулювання спору, не нав'язуючи рішень та не розробляючи договірних положень. Відповідно, ключову роль відіграють юридичні представники; вони повинні мати повні повноваження щодо урегулювання спору, об'єктивно оцінювати комерційні та правові реалії позиції свого клієнта та безпосередньо складати індивідуальну угоду про врегулювання. Ці договори є унікальними, взаємно погодженими зобов'язаннями, які, як правило, полегшують дотримання вимог у транскордонних справах порівняно з судовими рішеннями, причому призупинені провадження просто поновлюються з моменту призупинення, якщо угода не буде досягнута. Зрештою, хоча медіація в EUIPO вимагає щирого наміру вести переговори, вона забезпечує економічно ефективний, дискретний та стратегічно потужний механізм — особливо для колишніх ділових партнерів, сімейних підприємств та власників торговельних марок, які прагнуть зберегти комерційні відносини, — щоб перетворити складні, багатотериторіальні суперечки щодо торговельних марок на практичну ділову впевненість. ***(Tanja Glamocic. A guide to EUIPO mediation: Beyond the trademark dispute // Novagraaf (https://www.novagraaf.com/en/insights/a-guide-to-euipo-mediation-beyond-the-trademark-dispute/). 10.08.2026).***

***

3 вересня 2026 року Федеральний суд Німеччини (BGH) виніс довгоочікуване рішення у тривалому спорі щодо пісні «Metall auf Metall», визнавши, що багаторазове використання двосекундного ритмічного семплу з пісні гурту Kraftwerk «Metall auf Metall» у пісні Сабріни Сетлур «Nur mir» може кваліфікуватися як законний «пастиш» відповідно до статті 51a Закону Німеччини про авторське право. Справа тривала понад 25 років і пройшла через численні національні та європейські судові рішення, включаючи попередні рішення Європейського суду справедливості (CJEU) щодо несанкціонованого семплінгу та, нещодавно, рішення CJEU від квітня 2026 року у справі «Pelham II», в якому було роз'яснено, що пастиш не є загальним або залишковим винятком, а застосовується лише в тих випадках, коли новий твір асоціюється з існуючим, помітно відрізняється від нього та використовує захищені елементи у впізнаваному художньому чи творчому діалозі з оригіналом. BGH вперше застосував ці рамки на національному рівні, підтвердивши, що семплінг може підпадати під поняття пастишу, якщо він

служить художньому, творчому, вшановувальному, гумористичному, критичному або стилістичному діалогу з оригінальним твором, та уточнивши, що відповідний характер пастишу має бути впізнаваним лише для особи, обізнаної з оригінальним твором, а не для будь-якого пересічного слухача. Проте суд чітко зазначив, що семплінг, в принципі, порушував права позивачів і був виправданий лише тому, що підпадав під передбачене законом виключення. Підтримавши рішення суду нижчої інстанції та відхиливши апеляцію, BGH надав важливі роз'яснення музичним продюсерам, лейблам, видавцям, платформам та іншим підприємствам, що працюють із захищеним контентом, водночас підкресливши, що пастиш залишається вузьким винятком, що застосовується лише в конкретних випадках, а не широкою ліцензією на використання семплів без дозволу на кшталт «добросовісного використання». ***(Radboud Ribbert, Dr Laura M Zentner and Abel de Wijs. German Federal Court of Justice Applies CJEU's 'Pastiche' Doctrine and Confirms Lawful Music Sampling // Greenberg Traurig, LLP. (https://www.gtlaw.com/en/insights/2026/9/german-federal-court-of-justice-applies-cjeus-pastiche-doctrine-and-confirms-lawful-music-sampling). 15.09.2026).***

***

Єдиний патентний суд (UPC) не замінив національні суди Німеччини як інстанцію для розгляду патентних спорів; натомість він змінив стратегічні розрахунки ризиків для сторін у судовому процесі. Обидві системи функціонують як механізми, орієнтовані на видачу судових заборон, що передбачають передбачені законом заперечення на підставі принципу пропорційності, але вони принципово відрізняються за територіальною сферою застосування, механізмами виконання рішень, збором інформації, коригувальними заходами, витратами та апеляційним контролем. Хоча одне рішення UPC забезпечує виконання у 18 державах-учасницях ЄС, національні суди Німеччини пропонують зрілу, швидку та вкрай передбачувану систему, адаптовану до німецького ринку. Стратегічний вибір, що стоїть перед сторонами судового процесу, полягає у виборі між централізованим впливом та системними перевагами UPC, з одного боку, та локалізованою точністю та меншим ризиком скасування патенту в рамках національного судочинства Німеччини, з іншого.

Відповідно до статті 63 Угоди про UPC та статті 139 Закону Німеччини про патенти, встановлення факту порушення, як правило, призводить до застосування постійного судового заборонного рішення. Попередні припущення щодо того, що формулювання положень Угоди про UPC передбачатиме широкі дискреційні повноваження суду, були уточнені рішеннями апеляційних судів, зокрема у справах «Philips проти Belkin» та «Edwards проти Meril», які підтверджують, що позивачі, які виграли справу, як правило, мають право на заборонні та виправні заходи, за винятком вузьких, підкріплених доказами випадків порушення принципу пропорційності. У

Німеччині кодифікація принципу пропорційності, передбачена у 2021 році в статті 139, залишається суворим винятком, що вимагає від відповідачів надати конкретні докази непропорційних труднощів, а не абстрактні твердження про фінансові збитки чи витрати на впровадження. Отже, хоча право на судовий заборонний наказ є подібним в обох юрисдикціях, UPC значно посилює ринковий вплив позивача, забезпечуючи вилучення продукції з численних європейських каналів дистрибуції в рамках одного судового провадження.

Коригувальні заходи — зокрема відкликання, вилучення та знищення продукції — а також розпорядження щодо надання інформації є основними напрямками судової практики в обох юрисдикціях. Відповідно до статті 64 Угоди про UPC та § 140a Німецького патентного закону суди можуть зобов'язати відкликати та знищити товари, що порушують патентні права, з каналів дистрибуції. Початкова апеляційна практика UPC підтверджує, що відкликання та вилучення не будуть відхилені лише тому, що вони створюють значне логістичне навантаження на порушника. Однак стаття 64 прямо вказує судам враховувати готовність відповідача привести матеріали у стан, що не порушує прав, забезпечуючи важливий захисний механізм для складних технологій, таких як машинобудування, телекомунікації та медичні пристрої. Крім того, розпорядження про надання інформації відповідно до статті 67 Угоди про UPC та статті 140b німецького законодавства дозволяють позивачам проводити аудит каналів дистрибуції, ціноутворення та мереж постачальників. Хоча німецькі суди традиційно розділяють провадження, спочатку визначаючи відповідальність, а потім розглядаючи питання про відшкодування збитків, широке загальноєвропейське розпорядження про надання інформації, видане UPC, створює негайний тиск на укладення угоди, розкриваючи комерційно чутливі фінансові дані та дані про ланцюги постачання у багатьох національних підрозділах.

Ця система також регулює питання транскордонного виконання рішень та юрисдикції «довгої руки». У таких справах, як «Fujifilm проти Kodak», Апеляційний суд UPC роз'яснив, що, хоча застосування заходів захисту «довгої руки» щодо позначень, що не належать до UPC, є процедурно можливим, позивачі повинні виконати суворі вимоги щодо доказування. Щоб отримати транскордонні засоби правового захисту, що виходять за межі держав-учасниць, позивач повинен чітко вказати конкретні дії, що порушують права, дотримуватися чинного іноземного законодавства, встановити чітку корпоративну приналежність та переконатися, що відповідні позначення UPC не були виключені відповідно до статті 83. Зрештою, вибір юрисдикції залежить від комерційних цілей: UPC забезпечує механізм із високим рівнем впливу, ідеальний для широких європейських ланцюгів постачання, підкріплених сильними патентами, тоді як національні суди Німеччини залишаються кращим варіантом, коли забезпечення німецького ринку є комерційно достатнім, коли патенти мають вразливі місця щодо дійсності або коли сторони надають пріоритет передбачуваним процесуальним строкам.

(Michael Rüberg. Specialist chapter: Comparing patent remedies and their leverage at the UPC and German national courts // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-litigation-review/2027/article/specialist-chapter-comparing-patent-remedies-and-their-leverage-the-upc-and-german-national-courts). 17.09.2026).

***

У першому півріччі 2026 року Єдиний патентний суд (UPC) зазнав значного зростання кількості справ: до Суду першої інстанції було подано 268 справ, що на 20 % більше, ніж за аналогічний період 2025 року (223 справи), та на понад 60 % більше, ніж у першому півріччі 2024 року (165 справ). Процедури, пов'язані з дійсністю патентів, становили 48 % цих справ у суді першої інстанції, включаючи 117 зустрічних позовів про скасування та 11 самостійних позовів про скасування. Німецькі місцеві відділення в Дюссельдорфі, Гамбурзі, Мангаймі та Мюнхені залишалися операційною основою, прийнявши 156 із 219 позовів про порушення прав та зустрічних позовів про скасування у першому півріччі 2026 року, тоді як Гаага стала найзавантаженішим місцевим відділенням за межами Німеччини. Незважаючи на політичні дискусії щодо концентрації справ, Президія та Адміністративний комітет UPC підтвердили, що позивачі зберігають повну свободу вибору місця розгляду справи. З метою задоволення постійного попиту у березні 2026 року в Дюссельдорфі було створено другу колегію, завдяки чому загальна кількість колегій у місцевих відділеннях Німеччини зросла до шести. Одночасно англійська мова стала домінуючою мовою судочинства: у першому півріччі 2026 року на неї припадало 68 % позовів, поданих у першій інстанції, порівняно з 27 % — на німецьку мову. Апеляційний суд також розширився, додавши у січні 2026 року третю діючу колегію для розгляду зростаючого обсягу справ: у першому півріччі 2026 року було подано 79 основних апеляцій, тоді як у 2025 році — 157, а у 2024 році — 117.

По суті, у прецедентній практиці UPC сформувалася окрема система підходів, яка відходить від механічного застосування підходу «проблема-рішення», що застосовується Європейським патентним відомством (EPO). У таких знакових рішеннях, як «Meril проти Edwards» та «Amgen проти Sanofi/Regeneron», Апеляційний суд встановив, що очевидність має оцінюватися шляхом визначення технічної проблеми на основі патенту в цілому, а не виводитися суто з відмінностей від найближчого рівня техніки. Суд розглядає, чи надавала одна або кілька «реалістичних» відправних точок у рівні техніки конкретну підказку або мотивацію, яка б спонукала фахівця у відповідній галузі дійти до заявленого рішення. Щодо доданих елементів, UPC застосовує критерій «золотого стандарту» — «прямий та однозначний» — поряд із єдиними принципами тлумачення формули винаходу, викладеними у справі «NanoString проти 10x Genomics». Як було продемонстровано у справах «Abbott проти Sibio», «Meril проти Edwards» та «Guardant Health проти Sophia

Genetics», суд застосовує контекстуальний, цілісний підхід до проміжних узагальнень, оцінюючи, чи пропущені або об'єднані ознаки є частиною основного технічного внеску, замість того, щоб застосовувати жорсткі формалістичні обмеження.

Взаємодія між позовами про скасування в UPC та процедурами оскарження в EPO відкриває унікальні тактичні можливості для сторін у патентних судових спорах. На відміну від національних судів Німеччини, які забороняють подавати позови про визнання недійсними під час розгляду процедур оскарження в EPO, UPC дозволяє подавати самостійні позови або зустрічні позови про скасування патенту під час розгляду процедур оскарження в EPO. Процедури оскарження в EPO забезпечують ширше територіальне охоплення у всіх 40 державах-учасницях EPC (порівняно з 18 державами-учасницями UPC) та менші початкові витрати, хоча сторони, що виграли справу в UPC, можуть стягнути судові витрати. Навпаки, UPC діє як суд прискореного розгляду, зазвичай ухвалюючи рішення про анулювання в першій інстанції приблизно за рік і вимагаючи від власників патентів подати повну захисну позицію та допоміжні вимоги щодо формули винаходу протягом двох місяців. Оскільки призупинення провадження в UPC рідко допускається, за винятком випадків, коли рішення EPO очікується найближчим часом (справа «Juul проти NJOY»), оскаржувачі часто паралельно використовують обидва шляхи щодо патентів, що мають високу цінність. Ця подвійна стратегія змушує власників патентів поєднувати швидкі судові розгляди в UPC з ґрунтовними технічними експертизами в EPO, що вимагає ретельно узгоджених стратегій щодо додаткових вимог в обох інстанціях, щоб уникнути суперечливих рішень та розбіжностей у обсязі формули винаходу ***(Carrier проти Bitzer, JingAo Solar проти Chint New Energy, NJOY проти VMR Products). (Natalie Kirchhofer, Christoph Walke, Margarete Rittstieg, Lars Grannemann and Matthias Rottmann. Specialist chapter: A spotlight on UPC revocation actions, validity case law and parallel EPO opposition proceedings // LBR trading as Centellic (https://www.iam-media.com/review/the-patent-prosecution-review/2027/article/specialist-chapter-spotlight-upc-revocation-actions-validity-case-law-and-parallel-epo-opposition-proceedings). 17.09.2026).***

***

Згідно з суворими Правилами процедури апеляційних палат (RPBA) Європейського патентного відомства (EPO), що набули чинності після 2020 року, допоміжні вимоги, подані під час розгляду опозиції в першій інстанції, які ніколи не розглядалися по суті Відділом опозиції — так звані «перенесені вимоги» — стикаються з серйозними перешкодами щодо прийнятності під час апеляційного розгляду. Оскільки апеляційний процес призначений для судового перегляду, а не для надання другого шансу на перегляд справи, стаття 12(2) та стаття 12(4) RPBA розглядають нерозглянуті клопотання як процесуальні зміни, які підлягають дискреційному виключенню

Апеляційною палатою, якщо тільки власник патенту не зможе довести, що вони були подані та підтримувалися на попередньому етапі у відповідності до вимог прийнятності… Хоча в історичних та деяких нещодавніх рішеннях застосовувався більш поблажливий підхід, що полягав у задоволенні заяв, поданих до закінчення строку, встановленого правилом 116 EPC, з мінімальним розглядом (наприклад, у справах T 0042/20 та T 0924/22), у провідній лінії судової практики застосовується ретельна перевірка: Апеляційні палати оцінювали збіг формул винаходу, процесуальну економію та доцільність усунення попередніх заперечень без створення нових питань (T 1800/20, T 0364/20), водночас підтверджуючи, що прості посилання у фактичному резюме рішення не надають автоматичної прийнятності (T 1135/22) і що пізні тактичні усвідомлення не виправдовують подання нових клопотань під час апеляції (T 1820/22). Цей стандарт, що постійно розвивається, узагальнено у рішенні T 0246/22, в якому сформульовано структурований двокомпонентний критерій, що вимагає від власників патентів довести, що клопотання про перенесення були подані у строк, встановлений Правилом 116, та супроводжувалися конкретним, однозначним обґрунтуванням, яке точно демонструє, як кожна поправка усуває зазначені заперечення. Отже, ефективний захист патенту вимагає, щоб власники розглядали підготовку до апеляції як невід'ємну частину процедури оскарження в першій інстанції: допоміжні клопотання нижчого рангу мають бути подані на ранньому етапі, конкретно обґрунтовані конкретними юридичними та технічними аргументами, а не стандартними формулюваннями, та чітко зафіксовані у офіційному протоколі та протоколі усних слухань. У випадках, коли подання нових клопотань під час апеляції є неминучим, вони повинні бути суворо узгодженими та негайно обґрунтованими, тоді як власники стратегічних активів високої вартості повинні підтримувати в силі подані заявки на поділ патенту, щоб зберегти ширшу комерційну гнучкість на випадок втрати прав внаслідок процедурних порушень. ***(Thomas Gibb. Carry-over auxiliary requests in EPO appeals: Why early procedural planning can protect commercial value // Murgitroyd (https://www.murgitroyd.com/insights/patents/carry-over-auxiliary-requests-in-epo-appeals-why-early-procedural-planning-can-protect-commercial-value). 18.09.2026).***

***

У рішенні T 1168/24 Апеляційна палата Європейського патентного відомства підтвердила суворе застосування заборони reformatio in peius (PRP), постановивши, що істотне процесуальне порушення, пов'язане з порушенням права бути заслуханим, не надає власнику патенту права повторно подавати заявки на більш широкі формули винаходу після повернення справи на новий розгляд, якщо він раніше відкликав свою апеляцію. Суперечка виникла після того, як європейський патент № 2 279 254 було збережено у зміненій формі, що спонукало всі сторони подати апеляції;

однак патентовласник згодом відкликав свою апеляцію, ставши відповідачем у справі T 505/20, в якій первинна Палата скасувала рішення та повернула справу на новий розгляд відповідно до статті 111 EPC через порушення права опонентів на висловлення своєї думки. Після повернення справи на повторний розгляд Відділ заперечень застосував принцип PRP, щоб відхилити більш широкі основні та допоміжні пункти 1–12 заявника, залишивши в силі патент на підставі допоміжного пункту 13. У ході розгляду другої апеляції Апеляційна палата відхилила заперечення патентовласника щодо дійсності та сфери застосування PRP, підтвердивши, що цей принцип залишається усталеною правовою практикою відповідно до рішень Розширеної апеляційної палати G 9/92 та G 1/99, та відхиливши клопотання про передачу справи до Розширеної апеляційної палати. Апеляційна палата уточнила, що не кожне істотне процесуальне порушення створює виняток із доктрини PRP: на відміну від обґрунтованої підозри в упередженості, яка фатально підриває легітимність розгляду у першій інстанції, порушення права бути вислуханим не скасовує цю доктрину, так само як і прийняття до розгляду експериментального звіту (D38) не створило нових фактичних обставин чи лінії аргументації. Крім того, Палата наголосила, що відповідно до рішення G 1/99 власник патенту повинен спочатку спробувати дотриматися вимог PRP, подавши належним чином обмежені формули винаходу, перш ніж посилатися на винятки, чого патентовласник не зробив. Підтвердивши відмову у прийнятті більш широких вимог, Палата розглянула залишену допоміжну вимогу № 13, визначила, що вона містить недопустимі додаткові елементи, що суперечать статті 123(2) EPC, через численні вибірки з поданої заявки, зроблені без відповідного підстави, відхилила подані з порушенням строків процесуальні клопотання та заперечення згідно з правилом 106 EPC, а також постановила остаточне скасування патенту. ***(Brigit den Adel and Tariq Shajahan. Which procedural violations lift the prohibition of reformatio in peius after remittal? // NLO (https://www.nlo.eu/en/news/which-procedural-violations-lift-prohibition-reformatio-peius-after-remittal). 21.09.2026).***

***

17 вересня 2026 року Перша апеляційна палата Відомства інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO) ухвалила проміжне рішення у справі KIRA / QIRA (справа R-1989/2025-1), у якому передала на розгляд Великої апеляційної палати два принципові питання: чи відповідає термін «програмне забезпечення» (разом із «SaaS») встановленим законом вимогам щодо чіткості та точності відповідно до статті 33(2) Регламенту Європейського Союзу про торговельні марки (EUTMR), і, якщо так, чи є програмне забезпечення та автомобільні транспортні засоби подібними товарами. Спір виник після того, як компанія Deutsche Bahn AG подала заявку на реєстрацію фігуративного знака «KIRA» для програмного забезпечення для автономного керування у класі 9 та

транспортних засобів — у тому числі безпілотних — у класі 12, що спричинило подання заперечення компанією AHEAD Automotive GmbH на підставі її попереднього знака ЄС «QIRA», який охоплював комп'ютерне програмне забезпечення та пов'язані з ним послуги у класах 9, 35, 41 та 42, але не містив реєстрацій у класі 12. Хоча Відділ заперечень спочатку відхилив заперечення щодо класу 12 на тій підставі, що транспортні засоби та програмне забезпечення принципово відрізняються за призначенням, кінцевими споживачами, виробниками, каналами збуту та комерційною замінністю, Апеляційна палата виявила суперечливу апеляційну судову практику — де в одних рішеннях підтверджувалася міжкласова схожість, а в інших — відхилялася, — тим самим виконавши критерії для передачі справи до Великої палати відповідно до статті 165(3) Регламенту про торговельну марку ЄС та статті 37 (1) Регламенту про торговельні марки ЄС. Важливо, що Апеляційна палата підняла рівень розгляду справи, надавши пріоритет попередньому питанню щодо чіткості опису, спираючись на висновок генерального адвоката Шпунара у справі Sky (C-371/18), в якому зазначалося, що надання монополії на торговельні марки для недиференційованих, узагальнюючих термінів, таких як «комп'ютерне програмне забезпечення», надає невиправдану юридичну широту, що нагадує раніше відхилені терміни, такі як «машини» у класі 7. Висновок Великої палати про те, що загальні специфікації програмного забезпечення не мають юридичної чіткості, може спричинити системні наслідки, порівнянні з історичним рішенням у справі «IP Translator» (C-307/10), що поставить під сумнів дійсність та можливість примусового виконання незліченної кількості існуючих реєстрацій у класах 9 та 42 по всьому Європейському Союзі. І навпаки, встановлення вимоги щодо детальних описів із зазначенням конкретного призначення може запровадити необхідну адміністративну дисципліну в переповненому класі 9, відокремивши спеціалізоване операційне програмне забезпечення — таке як системи навігації для транспортних засобів — від не пов'язаних із ним застосувань, наприклад, інструментів адміністративної аналітики. Отже, власникам торговельних марок та фахівцям у цій галузі рекомендується уважно стежити за переданням справи на розгляд, переоцінити існуючі реєстрації, що ґрунтуються на загальній термінології програмного забезпечення, вносити специфікації з визначенням призначення у заявки, що знаходяться на розгляді, та майбутні заявки, а також оцінити доцільність подання клопотань про процедурне призупинення у діючих процедурах оскарження, що стосуються програмного забезпечення, заявленого щодо матеріальних пристроїв. ***(Cathérine Elkemann. Is 'Software' Too Vague to Protect? EUIPO Refers Landmark Question to the Grand Board // HARTE-BAVENDAMM (https://www.harte-bavendamm.de/ip-blog/is-software-too-vague-to-protect-euipo-refers-landmark-question-to-the-grand-board). 24.09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

У липні 2026 року Верховний народний суд Китаю (SPC) ухвалив важливе рішення у патентній справі, в якому роз'яснив, що винахід не обов'язково має демонструвати «несподіваний технічний ефект» для підтвердження винахідницького рівня, якщо рівень техніки не містить технічних вказівок або обґрунтованих очікувань щодо досягнення заявленого рішення. Спір стосувався заявки на патент на два конкретні олігомерні біосурфактанти, що використовуються для стимулювання росту волосся, яку Національне управління інтелектуальної власності Китаю (CNIPA) відхилило як очевидну; це рішення спочатку було підтримане Пекінським судом з питань інтелектуальної власності. SPC скасував ці рішення, визнавши, що CNIPA не врахувало належним чином конкретні заявлені амінокислотні послідовності та неправильно поєднало джерела рівня техніки. Зокрема, наведений рівень техніки вказував, що цистеїн є необхідним для активності росту волосся, тоді як у заявлених послідовностях саме цистеїн був відсутній, що означає: фахівець у цій галузі мав би мало мотивації або обґрунтованих очікувань щодо успіху у розробці заявленого рішення. Верховний суд Китаю наголосив, що винахідницький рівень має оцінюватися відповідно до усталеного триетапного методу: визначення найближчого рівня техніки, встановлення відмінних ознак та технічної задачі, а потім з'ясування, чи міг би рівень техніки спонукати фахівця у цій галузі до створення винаходу. Вимога до заявників довести наявність несподіваних ефектів без попереднього встановлення такої мотивації створює ризик упередженості з огляду на минулі події та покладає невиправдано високий тягар доказування. Суд також підтвердив, що експериментальні докази, які свідчать про ефективність заявлених послідовностей, можуть демонструвати значний технічний прогрес без необхідності доведення несподіваного ефекту. Це рішення має особливе значення для біофармацевтичних та інших експериментальних наук, де результати можуть бути важко передбачити, і надає роз'яснення щодо того, що несподівані технічні ефекти можуть підкріплювати докази винахідницького рівня, але не є законодавчою передумовою для його визнання. ***(Wu Xiaohui. China: Parsing the role of unexpected effect in inventiveness assessment // (https://www.managingip.com/article/2gv9p5vvl63ffic1g2vi8/expert-analysis/sponsored-insights/china-parsing-the-role-of-unexpected-effect-in-inventiveness-assessment). 08.09.2026).***

***

7 вересня 2026 року Верховний народний суд Китаю опублікував «Рекомендації щодо розгляду справ, пов'язаних із спорами у сфері штучного інтелекту» — перший збірник судових правил винесення рішень, виданий найвищим судом країни, що складається з п'яти частин та 24 статей і містить вказівки для судів нижчих інстанцій щодо застосування

чинного законодавства — Цивільного кодексу, Закону про кібербезпеку, Закону про безпеку даних, Закону про авторське право, Закон про боротьбу з недобросовісною конкуренцією, Закон про захист прав споживачів, Закон про захист персональних даних та Цивільний процесуальний кодекс — до цивільних та кримінальних спорів, пов'язаних зі штучним інтелектом, за відсутності спеціального законодавства у цій сфері. У цих висновках інтелектуальній власності присвячено цілий розділ, у якому від розробників, які стверджують про відсутність порушення авторських прав у контенті, згенерованому штучним інтелектом, вимагається надати джерела навчальних даних, записи про процеси та режими роботи моделей, розподіляючи відповідальність між розробниками відкритого програмного забезпечення, постачальниками та кінцевими користувачами з відповідними винятками, підтверджуючи патентоспроможність винаходів, створених за допомогою ШІ, у випадках, коли фізична особа робить творчий внесок у суттєві ознаки, а розкриття інформації є достатнім для реалізації винаходу фахівцем у цій галузі, встановлюючи стандарти щодо порушення умов договорів у сфері технологій ШІ, а також забезпечуючи захист даних та наборів даних як компіляцій, комерційних таємниць або відповідно до положень про боротьбу з недобросовісною конкуренцією. Вони також розглядають питання порушень особистих прав, що виникають у зв'язку з використанням генеративної штучної інтелекту, стверджуючи, що «заміна обличчя» без згоди, клонування голосу, що створює ідентифікований синтетичний голос, або створення та оприлюднення ідентифікованого віртуального зображення живої чи померлої особи є порушенням прав на ім'я, портрет або голос; що «доксинг» за допомогою ШІ або агрегація опублікованої інформації з метою отримання приватних даних порушує право на приватність; а також що навчання на основі самостійно опублікованої або законно розкритої особистої інформації загалом є допустимим у розумних межах, якщо це не впливає істотно на права. Правила щодо відповідальності за автономні транспортні засоби та транспортні засоби з системами допомоги водієві охоплюють позови про відповідальність за якість продукції, що пред'являються до виробників та продавців у зв'язку з дефектами; питання сумісної відповідальності у випадках, коли дефект поєднується з виною водія; неправдиву або оманливу рекламу рівнів автоматизації; а також повноваження суду вимагати надання даних про події під час руху для встановлення причинно-наслідкового зв'язку. Однак помітно відсутнє будь-яке пряме положення щодо того, чи є сам контент, згенерований ШІ, «твором», що підлягає авторському праву. На це прогалину вказують попередні рішення Пекінського інтернет-суду, в яких результати роботи Stable Diffusion та зображення віртуальних цифрових людей були визнані творами мистецтва, що підлягають захисту, авторами яких є користувачі, що обирали моделі, підказки та параметри; ці випадки захисту авторських прав не були визначені Верховним судом Китаю як типові; натомість він підтримав рішення суду щодо прав особистості та згодом позбавив інтернет-суди юрисдикції щодо

спорів про авторські права в Інтернеті, залишивши питання щодо можливості захисту результатів роботи ШІ авторським правом невирішеним на національному рівні. Ці висновки ґрунтуються на керівних принципах рівнозначного акценту на розвитку та безпеці, орієнтованого на людину захисту прав у цифрову епоху, підтримки інновацій з інклюзивним, але обережним підходом, а також мінімальних вимог безпеки, що розрізняють моделі загального та спеціального призначення, з відкритим та закритим кодом при розподілі відповідальності за вину, водночас передбачаючи процесуальні правила щодо збору доказів, перевірки доказів, згенерованих штучним інтелектом, судових заборон, покарання за злочини, скоєні за допомогою штучного інтелекту, та фальшиві судові позови, диверсифікованого врегулювання спорів, міжвідомчої координації та міжнародного судового співробітництва. ***(Aaron Wininger. China's Supreme People's Court Issues First National Judicial Rules on AI Disputes — But Sidesteps Copyrightability of AI-Generated Works // National Law Forum, LLC (https://natlawreview.com/article/chinas-supreme-peoples-court-issues-first-national-judicial-rules-ai-disputes). 08.09.2026).***

***

Два прецедентні рішення китайських апеляційних судів, що стосуються інтернет-гіганта «Baidu» та платформи з нерухомості «Beike», підкреслюють, як система добре відомих торговельних марок Китаю, передбачена статтею 13 Закону про торговельні марки, може поширювати правовий захист на товари та послуги, що належать до різних класів Ніццької класифікації, виходячи з реального комерційного контексту та сприйняття споживачів. Зазвичай права на торговельну марку обмежуються конкретними товарами або послугами, для яких марка зареєстрована. Однак у випадку зареєстрованих марок, що набули статусу загальновідомих, китайські суди дедалі частіше готові виходити за межі формальних адміністративних категорій, щоб запобігти несанкціонованому копіюванню, імітації або перекладу марки, якщо таке використання може ввести в оману відповідну громадськість та завдати шкоди комерційним інтересам власника.

Застосування цієї доктрини міжкласової реєстрації проілюстровано в обох справах на прикладі різних комерційних ситуацій. У спорі, що розглядався у Вищому народному суді провінції Гуандун, компанія Baidu успішно відстояла свої права на зареєстровані загальновідомі знаки для послуг з інтернет-пошуку та інформаційних технологій (клас 42) проти суб'єкта господарювання, який продавав фізичне обладнання — таке як зарядні пристрої, кабелі та навушники — під найменуваннями «百度» та «BADU», а також використовував цей знак у своїй корпоративній торговельній назві. Враховуючи спільну цифрову та технологічну екосистему, перекривання демографічних груп споживачів та ймовірність того, що споживачі можуть припустити наявність ліцензійної угоди або корпоративної афіліації, суд визнав факт порушення прав на торговельну

марку та недобросовісної конкуренції, в результаті чого підтвердив присудження відшкодування збитків у розмірі 5 мільйонів юанів, що було підкріплено численними доказами щодо обсягів продажів в електронній комерції. Ще більш вражаючим є те, що Вищий народний суд Пекіна постановив, що широковідома торговельна марка «贝壳» (Beike), зареєстрована для послуг з посередництва у сфері нерухомості у класі 36, може призвести до визнання недійсною пізніше зареєстрованої торговельної марки «鑫贝壳» (Xin Beike) для послуг прання та хімчистки у класі 37. Замість того, щоб суворо дотримуватися формальних класифікацій, суд оцінив реальні комерційні реалії ринку, визнавши, що агентства нерухомості та магазини хімчистки часто працюють у тих самих місцевих житлових районах, орієнтуючись на однакові групи споживачів. Важливо, що суд уточнив: для надання правового захисту не потрібно доводити, що споживачі вважають ці дві послуги походженням від одного й того самого юридичного суб'єкта; навпаки, для обґрунтування застосування передбачених законом заходів захисту достатньо встановити наявність асоціації в свідомості споживачів, яка створює ризик розмиття або ослаблення розпізнавального характеру раніше зареєстрованого загальновідомого знака.

У сукупності ці рішення свідчать про те, що китайські суди застосовують практичний, контекстуально орієнтований підхід до міжкласового захисту, оцінюючи, чи можуть комерційна реальність та спільні ринкові точки дотику спонукати громадськість пов'язувати між собою конкуруючі підприємства. Проте судове визнання статусу «загальновідомого» суворо залежить від фактів, ґрунтується на потребах і вирішується в кожному конкретному випадку окремо, а не надає необмежену комерційну монополію. Забезпечення такого захисту вимагає наявності обширного доказового матеріалу, що засвідчує тривале використання, фізичний та цифровий слід, обсяги транзакцій, інвестиції в рекламу, а також попереднє судове чи адміністративне визнання. Для власників вітчизняних та транснаціональних брендів ці зміни підтверджують, що вибір іншої класифікації не надає імітаторам безпечного притулку від усталених брендів, водночас підкреслюючи, що ефективне управління торговельними марками в Китаї вимагає перспективної реєстрації портфеля, міжгалузевого моніторингу реєстрів та постійного збереження актуальних доказів репутації задовго до виникнення судових спорів. ***(Skye Zou. Beyond the Trademark Class: How China Protects Well-Known Brands Across Different Markets // Allasya Law & IP (https://www.allasya.com/articles/beyond-trademark-class-how-china-protects-well-known-brands-across-different-markets). 23.09.2026).***

***

Спори за участю колишніх комерційних партнерів становлять особливі виклики, про що свідчить нещодавня справа Вищого народного суду провінції Чжецзян щодо бренду «Shanxiang Education», в якій колишній франчайзі продовжував використовувати символіку бренду,

назву компанії та цифрові канали після розірвання договору. На відміну від типових фальсифікаторів, колишні франчайзі розмивають межу між санкціонованим використанням та порушенням прав, особливо у сфері послуг, де довіра споживачів тісно пов'язана з репутацією бренду. Ця справа продемонструвала часте перетинання порушень прав на торговельні марки та недобросовісної конкуренції в таких спорах, що спонукало суд надати важливі роз'яснення щодо відшкодування збитків. Зокрема, суд застосував штрафні збитки лише до позовів про порушення прав на торговельні марки, а не до позовів про недобросовісну конкуренцію, що свідчить про обережний підхід, який суворо дотримується встановлених законом обмежень. Крім того, визнаючи, що прибутки у сфері послуг зумовлені низкою факторів, які виходять за межі лише торгової марки, суд застосував вдосконалений підхід «внеску торгової марки» для розрахунку розміру збитків, розмежувавши вартість, що генерується брендом, від вартості, створеної власною діяльністю відповідача та якістю навчання. Це рішення відображає більш широку судову тенденцію в Китаї щодо посилення захисту відомих брендів від «безкоштовного використання» з боку колишніх партнерів, забезпечуючи при цьому пропорційність розміру збитків фактичному комерційному внеску порушеної інтелектуальної власності. Отже, власники брендів, що працюють за моделями франчайзингу або дистрибуції, повинні чітко передбачити припинення будь-якого використання інтелектуальної власності після розірвання договору, активно контролювати колишніх партнерів та зберігати докази сили свого бренду для обґрунтування розрахунків збитків у майбутньому. ***(Cher Yang. When a Franchise Ends, Who Owns the Brand? What a Recent Chinese Trademark Case Reveals About Brand Protection // Allasya Law & IP (https://www.allasya.com/articles/when-franchise-ends-who-owns-brand-what-recent-chinese-trademark-case-reveals-about-brand). 23.09.2026).***

***

Республіка Гана

Другий окружний суд міста Асоква наклав штраф у розмірі 12 000 GH₵ (1 000 штрафних одиниць) на 53-річну торговку Жаніс Менса після того, як вона визнала себе винною у торгівлі підробленими товарами, що підлягають регулюванню, та підробці торговельних марок у зв'язку з фальшивим напоєм «Amuzu Bitters»; одночасне покарання передбачає два місяці позбавлення волі з примусовими роботами. Під головуванням пані Віди Ачіаа Єбоа суд визнав її винною на підставі її власного зізнання після розгляду справи, представленої старшим сержантом поліції Стівеном Офорі, в якій операційний менеджер компанії «Amuzu Bitters» Принс Нканса з Сантасі, Кумасі, повідомив, що кілька місяців тому фірма отримала інформацію про те, що Менс, торговка з Асавасі, продавала підроблені версії її продукції. 4 лютого 2026 року приблизно о 14:20 Нканса та її колега завітали до її магазину в

Аштауні, виявили коробки з товарами, що, ймовірно, були підробками, та повідомили про це до поліцейського відділку Манхія, що призвело до її затримання та вилучення 45 картонних коробок, кожна з яких містила 12 пляшок підробленого напою «Amuzu Bitters» із підробленими податковими марками Податкової служби Гани та етикетками з торговельною маркою. Зразки, надіслані до Податкової служби Гани (GRA) та Управління з контролю за харчовими продуктами та лікарськими засобами, підтвердили, що марки та етикетки були підробленими; у своїй заяві під присягою Менса визнала, що товари належать їй, стверджуючи, що їх поставив чоловік, якого вона може впізнати, але не надала жодної інформації, яка б дозволила його заарештувати, після чого їй було висунуто звинувачення та пред'явлено обвинувальний акт. ***(Court fines trader GH¢12,000 for selling counterfeit Amuzu Bitters // The Multimedia Group (https://www.myjoyonline.com/court-fines-trader-gh%C2%A212000-for-selling-counterfeit-amuzu-bitters/). 07.09.2026).***

***

Республіка Індія

Бюро з авторських прав Індії постановило, що твори мистецтва, створені автономно штучним інтелектом, можуть відповідати вимозі оригінальності для отримання захисту авторських прав, однак сама система ШІ не може бути юридично визнана автором. Рішення від 31 серпня було ухвалено у зв'язку зі спробою комп'ютерного вченого Стівена Л. Талера зареєструвати свою систему ШІ DABUS як автора твору мистецтва «A Recent Entrance to Paradise». Реєстратор дійшов висновку, що твір не втрачає своєї оригінальності лише тому, що він був створений за допомогою алгоритмічного або обчислювального процесу, але зазначив, що відповідно до Закону Індії про авторське право авторство має належати юридично визнаній особі, відповідальній за створення твору. Талер, громадянин США, зміг звернутися за захистом в Індії, оскільки індійське законодавство та міжнародні угоди про авторське право поширюють захист на відповідні іноземні твори, хоча будь-яка реєстрація здійснюватиметься відповідно до індійського законодавства. Прихильники цього рішення стверджують, що воно забезпечує більшу визначеність для галузей, які використовують генеративний ШІ в таких сферах, як розваги, реклама, ігри, дизайн та програмне забезпечення, оскільки вказує на те, що результати, створені за допомогою ШІ, можуть отримати захист без негайної законодавчої реформи. Однак експерти з питань права застерігають від визнання самого ШІ автором, зазначаючи, що суди в кількох юрисдикціях, як правило, вимагають людського авторства або винахідництва, а надання ШІ самостійних юридичних прав може спричинити значні ускладнення. Тому на міжнародному рівні формується консенсус щодо того, що ШІ може брати участь у створенні творів, які підлягають авторському праву, але юридичне авторство, як правило, залежить від ідентифікованого людського внеску та

достатнього творчого контролю. ***(Khadija Khan. AI-generated art can get copyright, but AI can't be recognised as author—Copyright Office // Printline Media Pvt. Ltd. (https://theprint.in/judiciary/ai-generated-art-can-get-copyright-but-ai-cant-be-recognised-as-author-copyright-office/3033637/). 04.09.2026).***

***

Відповідно до Закону Індії про патенти 1970 року, порушення патентних прав полягає у несанкціонованому здійсненні виключних законних прав, наданих патентовласнику згідно зі статтею 48, що охоплює несанкціоноване виготовлення, використання, продаж, пропозицію до продажу або імпорт захищеного винаходу. Законодавча база розмежовує патенти на вироби, за якими відповідальність настає за несанкціоновані дії щодо самого матеріального виробу, та патенти на способи, які захищають запатентовану методологію, а також вироби, отримані безпосередньо за допомогою цього способу. Важливо, що для визначення факту порушення за індійською судовою практикою необхідне суворе технічне порівняння дій відповідача з буквальним змістом патентних формул, а не поверхнева оцінка зовнішнього вигляду виробу чи його комерційної упаковки.

Для забезпечення дотримання цих виключних прав стаття 108 Закону передбачає комплексний набір цивільно-правових засобів захисту, які суди можуть застосовувати одночасно або вибірково на підставі доказів у справі. Власники патентів зазвичай звертаються за тимчасовими або проміжними судовими заборонами на початку судового розгляду, щоб запобігти непоправній шкоді, що завдається ринку, що в підсумку призводить до винесення постійної судової заборони після остаточного вирішення справи. Що стосується грошових компенсацій, то переможець у справі — власник патенту — може обрати або компенсацію збитків, розмір якої розраховується з метою відшкодування фактичних комерційних втрат, таких як втрачений обсяг продажів та скорочення частки ринку, або стягнення прибутку, що зобов'язує порушника повернути незаконні доходи, отримані внаслідок порушення. Крім того, суди мають передбачені законом повноваження видавати розпорядження про вилучення, конфіскацію або знищення запасів товарів, що порушують патентні права, а також спеціалізованих матеріалів та обладнання, що переважно використовуються для виробництва таких товарів, запобігаючи подальшому обігу незаконних товарів у комерційному обігу.

Однак звинувачення у порушенні не тягне за собою автоматичної відповідальності, оскільки Закон надає відповідачам значні законодавчі засоби захисту. Головним серед них є стаття 107, яка дозволяє ймовірному порушнику оскаржити дійсність заявленого патенту на будь-якій підставі, що дає право на скасування відповідно до статті 64, фактично перетворюючи позов про порушення на перевірку патентоспроможності, новизни та винахідницького рівня. Відповідачі також можуть посилатися на передбачені законом винятки згідно зі статтею 47 щодо використання в урядових та освітніх цілях або

спиратися на статтю 107A, яка захищає дії, пов’язані зі створенням даних для подання до регуляторних органів, та певні дозволені паралельні імпортні операції, поряд із суттєвими засобами захисту, пов’язаними з тлумаченням формули винаходу, що демонструють, що продукт або процес, щодо якого висунуто звинувачення, виходить за межі правильно тлумаченої формули винаходу.

Отже, ефективне забезпечення дотримання патентних прав в Індії вимагає дисциплінованої, багатоетапної оперативної стратегії, яку слід розпочати задовго до звернення до суду. Власники прав повинні спочатку перевірити правовий статус та дійсність свого портфеля патентів, точно зіставити підозрюване порушення з формулюванням патентних вимог та забезпечити надійні, актуальні технічні докази, перш ніж порушник зможе змінити свою діяльність. Після оцінки комерційних інтересів з метою визначення, чи слід подавати позов безпосередньо до суду, чи розглянути можливості ліцензування, патентовласник зазвичай надсилає офіційну вимогу про припинення незаконної діяльності. Оскільки патентні судові спори в Індії зосереджуються на складних технічних доказах, тлумаченні формули винаходу та безпосередній загрозі зустрічних позовів про анулювання патенту, створення надійної технічної та доказової бази має вирішальне значення для успішного захисту комерційної цінності запатентованої технології. ***(Patent Infringement in India and Legal Remedies for Patent Owners // Ahlawat & Associates (https://www.ahlawatassociates.com/blog/patent-infringement-india-rights-remedies-legal-action). 09.09.2026).***

***

Вищий суд Бомбея втрутився, щоб надати допомогу досліднику доктору Таркешвару Патілу, який отримав патент у США на свій винахід у галузі паливних елементів та біомедичних застосувань — а саме на метод генерації енергії для забезпечення роботи імплантованих медичних пристроїв — але не зміг отримати еквівалентний захист в Індії через тривалі суперечки зі своїм науковим керівником та Індійським інститутом технологій у Бомбеї (IIT Bombay). Суддя Сомасехар Сундаресан зазначив, що дивно, що винахідник користується патентним захистом у США, тоді як законодавча процедура в Індії застрягла в трагічних обставинах. Патіл приєднався до IIT-B як науковий співробітник у 2008 році, через два роки вступив до аспірантури, а в 2013 році отримав стипендію старшого наукового співробітника від CSIR, яка стала основою для роботи, що лягла в основу його докторської дисертації. Він подав відповідні заявки на патенти в Індії в серпні 2013 року та у Сполучених Штатах у травні 2014 року, вказавши себе як головного винахідника, а професора Сіддхартху Дуттагупту та колегу-дослідника Рамеша Пушпаганду — як співвинахідників. Після того, як спалахнули суперечки, IIT-B уклав у 2017 році договір про передачу Патілу прав інтелектуальної власності в усьому світі, що дозволило йому отримати

патент у США; пізніше інститут та його колишній науковий керівник змінили свою позицію, стверджуючи, що передача прав стосувалася лише Сполучених Штатів. Проте у липні 2025 року, через тринадцять років після подання заявки та проігнорувавши власні записи, в яких Патіл був зазначений як заявник, Контролер з питань патентів відхилив індійську заявку. Вищий суд визнав, що документальні докази підтверджують, що Патіл є визнаним власником, розкритикував неправильний підхід Управління, поновив розгляд заявки з Патілом як заявником, доручив передати її на розгляд старшому посадовцю, який раніше не брав участі у цій справі, та постановив винести рішення протягом восьми тижнів, зазначивши, що винахідник уже втратив більше половини двадцятирічного терміну охорони через інституційні затримки. ***(HC comes to rescue of IIT-B researcher who was denied patent for invention in India // HindustanTimes (https://www.hindustantimes.com/cities/mumbai-news/hc-comes-to-rescue-of-iit-b-researcher-who-was-denied-patent-for-invention-in-india-101788981368209.html). 10.09.2026).***

***

Вищий суд Делі виніс постійну судову заборону, зобов'язавши компанії Meta та Google видалити низку сторінок у Facebook та каналів на YouTube, на яких було опубліковано створені за допомогою штучного інтелекту відеоролики типу «діпфейк», у яких було незаконно використано зовнішність, голос та риси характеру голови та головного редактора телеканалу «India TV» Раджата Шарми — видатного журналіста, відомого як ведучий довготривалої телепрограми «Aap Ki Adalat» та лауреата нагороди «Padma Bhushan». У своєму указі від 24 серпня 2026 року суддя Джйоті Сінгх зобов'язала платформи підтверджувати отримання запитів на видалення контенту протягом 24 годин та вживати відповідних заходів протягом наступних 36 годин; у разі невиконання цих вимог Шарма та «India TV» можуть звернутися до суду за додатковими вказівками; до переліку сторінок у Facebook, що підлягають видаленню, входять TAMARA DOC, Indian Medical Association, New Convivio, Travinin, The Hope of Your Joints, LEGEND MAP 62 та MESONERO SOTO, а до переліку каналів YouTube — THE INDIAN NEWS TODAY та Sone Chandi Ka Bhav. Суд встановив, що ці відповідачі поширювали грубу дезінформацію за допомогою підроблених відео, які спотворювали зображення та голос Шарми, а також порушували зареєстровані торговельні марки та авторські права «India TV». Раніше, 18 грудня 2024 року, було винесено одностороннє судове рішення, яким вже було накладено обмеження на кілька сторінок у Facebook; згодом до справи були залучені додаткові канали YouTube, а компанія Google підтвердила закриття деяких облікових записів, тоді як інші залишалися на розгляді, доки суд не зобов'язав їх видалити разом із розкриттям даних про підписників та IP-адреси. Більшість відповідачів не подали письмових заяв, що призвело до втрати ними цього права в липні 2026 року, а позивачам було надано право як домагатися статусу

загальновідомого товарного знака для «INDIA TV» у майбутньому позові, так і повідомляти Meta та Google про будь-які виявлені згодом URL-адреси або контент, що порушують права, підкріплені афідавітом, щоб можна було оперативно реагувати на подальше неправомірне використання образу Шарми. ***(Delhi HC orders Meta, YouTube to pull down deepfake videos of Rajat Sharma from Facebook, YouTube channels // Independent News Service (https://www.indiatvnews.com/news/india/delhi-hc-orders-meta-youtube-to-remove-rajat-sharma-s-deepfake-videos-from-facebook-youtube-channels-2026-09-12-1054027). 12.09.2026).***

***

Комерційний суд Бангалора виніс тимчасовий односторонній судовий наказ, який забороняє компанії Way2News використовувати конфіденційну інформацію, об'єкти інтелектуальної власності та дані релігійного технологічного стартапу AppsForBharat — оператора платформи «Sri Mandir». Цей тимчасовий наказ діятиме до наступного судового засідання, яке відбудеться 5 жовтня. Суперечка стосується нещодавно запущеної Way2News конкуруючої платформи «VedaMandir». Компанія AppsForBharat стверджує, що Way2News незаконно отримала та використала її конфіденційну комерційну інформацію, зокрема наголошуючи на несанкціонованому використанні рекламних відеороликів «Sri Mandir» у соціальних мережах та маркетингових кампаніях «VedaMandir». Крім того, AppsForBharat надала докази спроби викрадення даних у серпні, коли у листі від Way2News — пов'язаному з колишнім співробітником AppsForBharat Шівамом Кумаром Сінгом — вимагали доступу до конфіденційних даних користувачів та відеоматеріалів. На свій захист Way2News заперечила будь-які умисні порушення, пояснивши доступ до Google Drive випадковим натисканням Сінгом на старе посилання, хоча він уже вийшов із внутрішніх комунікаційних груп компанії. Посилаючись на зобов'язання щодо конфіденційності, передбачені трудовим договором Сінга, компанія AppsForBharat вимагає винесення постійного судового заборони, повернення своїх авторських матеріалів, звіту про отриманий прибуток та відшкодування збитків у розмірі 1 крор рупій за нібито незаконне привласнення її комерційних таємниць та інтелектуальної власності. ***(Kunal Manchanada. Bengaluru Court restrains Way2News from using AppsForBharat's confidential info and IP // Bareback Media Pvt. Ltd. (https://entrackr.com/news/bengaluru-court-restrains-way2news-from-using-appsforbharats-confidential-info-and-ip-12523337). 12.09.2026).***

***

Республіка Чилі

Нещодавні реформи чилійського законодавства про інтелектуальну власність, зумовлені Законом № 21.355, Тимчасовою торговельною угодою між ЄС та Чилі, а також «Керівними принципами щодо торговельних марок 2026» Чилійського національного інституту промислової власності (INAPI), суттєво посилили захист географічних зазначень (GI) та найменувань походження від суперечливих заявок на реєстрацію торговельних марок відповідно до статті 20(j) Закону № 19.039. Наразі INAPI вимагає, щоб GI було офіційно визнано в Чилі, щоб знак, щодо якого подано заявку, містив, відтворював, імітував або істотно нагадував GI, а також щоб існувала ймовірність введення споживачів в оману. Найбільш помітною зміною є перехід від вимоги буквальної текстової збіжності до аналізу «загального враження», що розширює захист, але водночас створює непередбачуваність, про що свідчить відмова у реєстрації знака «POMAIREGREDAS» на противагу схваленню Судом з питань промислової власності знака «TORO BRAVO». Однак міжнародні угоди виключають загальні або родові терміни з-під цієї охорони географічних зазначень, а Керівні принципи залишають невирішеними питання щодо колективних знаків, на які подають заявки власники географічних зазначень або уповноважені користувачі… Хоча колективний знак «ASTI» було зареєстровано після того, як заявник довів своє право на використання географічного зазначення, у реєстрації знака «Pisco Chile» було відмовлено, оскільки статус уповноваженого користувача не надає стороні права на додатковий захист торговельної марки, який би обмежував доступність географічного зазначення для інших виробників, що відповідають вимогам. Отже, заявникам рекомендується включати до знака відмітні елементи, що виходять за межі географічного зазначення, переконатися, що заявник є фактичним власником географічного зазначення, узгодити Правила використання зі сферою застосування географічного зазначення та уникати прямих посилань на географічне зазначення у переліку товарів.

Тим часом Верховний суд Чилі активізує розгляд апеляцій по суті у спорах щодо торговельних марок, ліквідуючи накопичені за час пандемії затримки. Поріг прийнятності апеляцій залишається високим: апелянти повинні довести наявність істотного порушення законодавства, зокрема статті 16, яка передбачає оцінку доказів з використанням обґрунтованого судового розсуду, логіки та правил, що ґрунтуються на досвіді. Апелянти також повинні офіційно з’явитися протягом п’яти днів після електронного отримання матеріалів справи. У знаковому рішенні від червня 2026 року щодо «CNA» та «CNA CHILE» Верховний суд скасував висновок Суду з питань промислової власності про те, що логістичні послуги за своєю суттю є доповнюючими до всіх фізичних товарів, тим самим підкріпивши принцип спеціалізації торговельної марки та потенційно вплинувши на відмову у реєстрації роздрібних послуг класу 35 на

підставі попередніх товарних знаків. У сфері нетрадиційних знаків поправка до Закону про промислову власність від 2022 року скасувала вимогу щодо графічного зображення, офіційно визнавши тривимірні торговельні знаки. У Керівних принципах INAPI від 2026 року дано визначення цих знаків та підкреслено, що можливість реєстрації значною мірою залежить від розпізнаваності, при цьому INAPI активно заперечує проти форм, що є загальними, описовими, звичними або функціональними, та відхиляє заяви про набуту розпізнаваність, коли докази ґрунтуються на поєднанні форми з назвою бренду, а не на самій формі.

Нарешті, поправки 2022 року запровадили нові механізми анулювання відповідно до статті 27-A за невикористання та втрату розпізнавальної здатності, або за перетворення на загальний термін. Скасування через невикористання вимагає п’яти років безперервного відсутності реального, справжнього та ефективного використання в Чилі, причому найраніші можливі позови можуть бути подані у травні 2027 року, залежно від дати реєстрації або поновлення знака, хоча юридичне визначення «законного інтересу» для набуття процесуальної правоздатності залишається невизначеним. З іншого боку, скасування реєстрації через втрату відмітності на даний момент можливе, хоча стаття 25 передбачає «безпечну гавань» для власників, які послідовно використовують символи «Marca Registrada», «M.R.» або «®»; недотримання цієї вимоги не призводить до втрати чинності реєстрації, але унеможливлює застосування кримінально-правових заходів. Оскільки INAPI ще не опублікувало конкретних роз’яснень щодо цих нових положень про анулювання, очікується, що остаточні критерії тлумачення з’являться у майбутніх рекомендаціях та судовій практиці до того, як перші позови про невикористання стануть можливими. ***(Álvaro Arévalo, Francisco Valverde. Chile: new rules, new battles as INAPI broadens GI protection and the trademark appeal landscape reopens // LBR trading as Centellic (https://www.worldtrademarkreview.com/review/the-trademark-prosecution-review/2027/article/chile-new-rules-new-battles-inapi-broadens-gi-protection-and-the-trademark-appeal-landscape-reopens). 10.09.2026).***

***

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Британський Суд з питань інтелектуальної власності присудив компаніям Fendi, Loewe, Dior, Celine та LVMH 213 000 фунтів стерлінгів у якості відшкодування збитків від інтернет-перепродавця Rolo Fashion Limited та його засновниці Джорджії Олдрідж за продаж високоякісних підроблених товарів класу «люкс», відомих як «суперфейки». Хоча підробки зазвичай продавалися лише за приблизно 15 % від ціни оригінальних товарів, а іноді й менше ніж за 5 %, суд відхилив аргумент про те, що ця цінова

різниця нівелює збитки брендів. Суд постановив, що споживачі, які свідомо обирали підробку через її нижчу ціну, все одно можуть означати втрачені продажі оригінальних товарів, навіть якщо їх ніколи не вводили в оману щодо автентичності. На основі фінансової документації та з урахуванням коефіцієнта заміщення у 15 % суддя підрахував, що приблизно 713 покупок підроблених товарів витіснили продаж оригінальних товарів, що призвело до втрати прибутку в розмірі близько 200 000 фунтів стерлінгів. Щодо приблизно 4 039 додаткових продажів підробок, які в іншому випадку не стали б справжніми покупками, суд застосував умовну роялті у розмірі 3 % відповідно до «принципу користувача», присудивши ще 13 000 фунтів стерлінгів, оскільки відповідачі все ж отримали вигоду від репутації та торговельних марок цих брендів. Однак окремий позов брендів щодо шкоди репутації був відхилений, оскільки не було доказів того, що споживачі звинувачували компанії-виробники предметів розкоші у підробках або пов'язували з ними негативний досвід покупки. Це рішення свідчить про те, що значні розбіжності в цінах не заважають брендам відшкодовувати втрачений прибуток у справах про «суперпідробки», водночас підкреслюючи, що для отримання компенсації за інші види шкоди, завданої торговельній марці, необхідні достатні докази. ***(Eleanor Wilson. Luxury brands secure damages of £213,000 in "superfake" counterfeiting case // Mishcon de Reya LLP (https://www.mishcon.com/news/luxury-brands-secure-damages-of-213000-in-superfake-counterfeiting-case). 08.09.2026).***

***

Суд сесії Шотландії відхилив більшість позовів виробника кондитерських виробів проти магазину солодощів у Труні щодо конкуруючих шоколадних фуджі під назвою «Chelsea Whopper», зокрема вимогу про відшкодування збитків у розмірі 1,1 млн фунтів стерлінгів. Позивач стверджував, що має місце неправомірне використання товарного знака та порушення прав на торговельну марку на підставі зареєстрованих знаків, що охоплюють назву та брендинг «Chelsea Whopper». Лорд Сандісон визнав докази щодо неправомірного використання товарного знака недостатніми, оскільки позивач не зміг довести наявність значної ділової репутації своєї продукції, фактичної або ймовірної плутанини серед споживачів, а також фінансового збитку, що виник внаслідок цього. Хоча суд визнав, що аналогічна назва товару відповідачів порушувала права на торговельні марки позивача, він відмовився видати постійний судовий наказ, оскільки відповідачі вже зобов'язалися припинити використання слів «Chelsea» та «Whopper», а також не було достатніх доказів того, що порушення триватиме й надалі. Суд також відмовив у присудження відшкодування збитків, оскільки шотландське законодавство вимагає доведення фактичних збитків, а позивач не надав надійних доказів щодо упущеної вигоди, розмивання бренду, шкоди репутації або пригнічення цін. Лорд Сендісон особливо розкритикував

очевидну залежність від судових заяв, підготовлених за допомогою штучного інтелекту, зазначивши, що ШІ може допомогти сторонам у судовому процесі сформулювати юридично обґрунтовані твердження, але не може надати доказів, необхідних для їх підтвердження в суді. Тому суд виніс рішення про порушення прав на торговельну марку, але відхилив решту позовів, продемонструвавши, що навіть у разі встановлення факту порушення для застосування суттєвих засобів правового захисту необхідні достовірні докази наявності ділової репутації, ризику плутанини, збитків або тривалої загрози. ***(Ross McCormick. Outer House refuses to award damages in £1.1 million chocolate fudge finger trademark dispute // E-News Now Ltd (https://www.scottishlegal.com/articles/outer-house-refuses-to-award-damages-in-ps11-million-chocolate-fudge-finger-trademark-dispute). 11.09.2026).***

***

Сполучені Штати Америки

Міністерство юстиції США (DOJ) втрутилося в об'єднаний судовий процес щодо авторських прав проти OpenAI, заявивши у своїй Заяві про зацікавленість від 1 вересня 2026 року, що навчання великих мовних моделей на матеріалах, захищених авторським правом, загалом має кваліфікуватися як «добросовісне використання». Уряд стверджує, що розгляд самого навчання штучного інтелекту як порушення авторських прав може гальмувати науковий прогрес, послабити американську галузь штучного інтелекту порівняно з іноземними конкурентами та надати перевагу великим технологічним і медійним компаніям над меншими учасниками ринку. Застосовуючи передбачені законодавством критерії добросовісного використання, DOJ наголосило, що навчання ШІ має високий ступінь трансформації, оскільки твори копіюються для побудови інтерактивної моделі, а не для розваги чи навчання аудиторії в їхньому оригінальному вигляді. Воно також стверджувало, що навчання саме по собі, як правило, не створює суттєвої ринкової заміни, оскільки базовий вираз, захищений авторським правом, не надається громадськості як твір-конкурент. Важливо, що уряд закликав суди аналізувати навчання моделі окремо від результатів роботи моделі: результати, що потенційно порушують авторські права, слід оцінювати незалежно і вони не повинні визначати, чи є попередній процес навчання законним. DOJ не визначило, чи впливає отримання навчальних матеріалів із піратських джерел на аналіз ситуації, залишивши це питання відкритим. Воно також відхилило окремі аспекти аргументації Бюро з авторських прав США щодо штучного інтелекту та добросовісного використання. Якщо суди приймуть цей широкий підхід, власникам авторських прав, можливо, доведеться в більшій мірі покладатися на договори, що регулюють доступ до контенту та його розповсюдження, інформацію про управління авторськими правами, претензії за Законом про захист авторських прав у цифрову епоху (DMCA) та інші

механізми захисту прав, а не на традиційні позови про порушення, що ґрунтуються виключно на навчанні штучного інтелекту. Уряд також вказав на можливі законодавчі рішення, зокрема механізми ліцензування та федеральні заходи захисту від несанкціонованих цифрових копій. ***(Sasha S. Rao, Ivy Clarice Estoesta. IP Hot Topic: The DOJ Chimes in on Fair Use and AI // Sterne, Kessler, Goldstein & Fox PLLC (https://www.sternekessler.com/news-insights/client-alerts/ip-hot-topic-the-doj-chimes-in-on-fair-use-and-ai/). 04.09.2026).***

***

Компанія X Corp., раніше відома як Twitter, домоглася часткового попереднього судового заборони, що дозволяє їй на даний момент зберегти торговельну марку «Twitter» у протистоянні з планованою соціальною мережею Twitter.new компанії Operation Bluebird, Inc., хоча те саме рішення окружного судді Колма Ф. Конноллі з Окружного суду США по округу Делавер дозволяє Bluebird і надалі використовувати термін «Tweet» та знаковий логотип у вигляді пташки; У відповідь компанія Bluebird оголосила, що змінить назву своєї нової платформи з Twitter.now на Tweet.app… Конноллі аргументував, що, оскільки X досі використовує слово «Twitter» у своєму брендингу — зокрема, у дужках «раніше відомий як Twitter» у описі в Apple App Store — Bluebird навряд чи зможе довести, що X припинила використання знаків, що містять слово «Twitter», а це означає, що X, ймовірно, виграє справу, якщо спір дійде до остаточного судового розгляду. Через три роки після придбання компанії Ілоном Маском X так і не вдалося викреслити «Twitter» із суспільної свідомості та продовжує покладатися на цю назву, щоб користувачі розуміли, про що йдеться. Суд визнав докази X щодо поточного використання слова «Tweet» та логотипу у вигляді птаха непереконливими, оскільки значна їх частина складалася з веб-сторінок та електронних листів без дати, тим самим дозволивши Bluebird зберегти ці елементи. Минулого року компанія Operation Bluebird оголосила про плани запуску сервісу Twitter.new у відповідь на те, що багато хто вважає занепадом платформи після її поглинання Маском, зокрема через послаблення процедури верифікації акаунтів та неефективне протидію мові ненависті; у грудні 2025 року компанія X подала позов, щоб заборонити Bluebird використовувати текстові та графічні торговельні марки «Twitter», «tweet» та зображення птаха, тоді як мережа Bluebird досі перебуває на етапі реєстрації користувачів. ***(Lori Grunin. Judge Lets Musk Keep 'Twitter' for Now but Forces Him to Release the Bird // Ziff Davis company (https://www.cnet.com/news/social-media/judge-lets-musk-keep-twitter-forces-release-of-bird/). 04.09.2026).***

***

Закон про авторське право вже протягом століть захищає творчі твори і широко застосовується до музики, зокрема до оригінальних

мелодій, текстів пісень та звукозаписів. Музиканти, чиї твори вважаються істотно схожими на раніше створені пісні, можуть зіткнутися з дорогими судовими процесами щодо порушення авторських прав, про що свідчать справи за участю таких виконавців, як Ед Ширан, Робін Тік та Фаррелл Вільямс. Однак певні фундаментальні складові музики, як правило, не можуть бути монополізовані за допомогою авторського права, зокрема назви пісень, поширені акордові послідовності та ритми, оскільки вони вважаються основними будівельними елементами музичної творчості.

Цей принцип став ключовим у великому судовому процесі щодо «дембоу-ріддіму» (dembow riddim) — ритму, пов'язаного з ямайським дансхолом, який ліг в основу реггетону та використовувався у численних піснях. У 2021 році представники покійного ямайського музиканта Вайкліфа «Steely» Джонсона, який співпрацював із Клівлендом «Clevie» Брауном, подали позов проти Universal Music та Warner Chappell Music, стверджуючи, що Steely та Clevie вперше створили цей ритм у записі «Fish Market» 1989 року і що пізніші пісні, в яких його використовували, порушували їхні авторські права. У разі задоволення позову це могло б торкнутися значної частини жанру реггетону, зокрема творів таких виконавців, як Bad Bunny, Daddy Yankee та інших.

Після багаторічного судового розгляду федеральний суддя США Андре Бірotte-молодший спочатку вказав, що спір має розглядатися судом присяжних, але згодом переглянув свою позицію. Зрештою він відхилив широкі позови про порушення авторських прав, дійшовши висновку, що позивачі спиралися на те, що він охарактеризував як «авторське право Франкенштейна», складене з елементів трьох окремих пісень, замість того, щоб довести право власності на ритм як на єдиний твір, що підлягає захисту авторським правом. У результаті більш широкі позови щодо біту «дембоу» були відхилені, що дозволило уникнути потенційно величезних наслідків для реггетону та іншої музики, побудованої на подібних ритмічних схемах.

Проте цей спір залишає деякі питання відкритими. Позови, пов'язані з прямим несанкціонованим семплінгом власне записів Steely та Clevie, можуть і надалі бути підставою для судового розгляду, оскільки звукозаписи користуються авторсько-правовим захистом навіть у тих випадках, коли сам ритм, що лежить в їх основі, такого захисту не має. У ширшому контексті майбутні судові спори можуть перевірити, чи можуть особливо характерні або складні ритмічні композиції претендувати на захист, якщо можна довести, що вони є оригінальним, ідентифікованим твором, а не базовим музичним елементом. Таким чином, ця справа зберігає загальну свободу використання ритмів, залишаючи при цьому простір для подальших юридичних суперечок щодо того, де закінчуються ритми, що не підлягають захисту, і починається музичний вираз, що підлягає авторському праву. ***(Alan Cross. Music was just saved from a copyright apocalypse by a American judge // Corus Entertainment Inc. (https://globalnews.ca/news/12046314/music-was-just-saved-from-a-copyright-apocalypse-by-a-american-judge/). 06.09.2026).***

Окружний суд США ухвалив рішення, згідно з яким компанія Waltham Community Access Corp. (WCAC) не зобов'язана виплачувати компенсацію громадянській новинній організації Channel 781 News за видалення матеріалів на підставі авторських прав, що стосувалися записів засідань міської ради Уолтема. У 2023 році Channel 781 News використовувала короткі уривки із записів засідань, наданих WCAC, у політичних коментарях та окремих відео на YouTube, деякі з яких містили критику на адресу місцевих чиновників. WCAC висловила заперечення та подала повідомлення про порушення авторських прав щодо 15 уривків, що змусило YouTube видалити ці відео та тимчасово заблокувати канал Channel 781 News незадовго до проведення первинних виборів мера. У 2024 році «Channel 781 News» подав позов, стверджуючи, що використання цих матеріалів захищається принципом добросовісного використання, а їх видалення перешкоджає політичній свободі слова. Суддя Патті Б. Саріс встановила, що WCAC не врахувала належним чином важливі фактори добросовісного використання, зокрема коротку тривалість відеоуривків, їхній фактичний характер та некомерційне використання з боку «Channel 781 News». Однак вона дійшла висновку, що WCAC не може бути притягнута до відповідальності, оскільки її співробітники дослідили це питання і щиро вважали, що їхні претензії щодо авторських прав є обґрунтованими, що відповідає стандарту добросовісності штату Массачусетс. Electronic Frontier Foundation, який надає підтримку «Channel 781 News», стверджує, що це встановлює надто низький поріг для власників авторських прав і може призвести до того, що процедури видалення контенту будуть використовуватися для придушення критики. Організація планує оскаржити це рішення в Апеляційному суді Першого округу. ***(Artie Kronenfeld. Judge rules WCAC did due diligence in dispute over copyright; Channel 781 plans appeal // Waltham Times (https://walthamtimes.org/2026/09/08/judge-rules-wcac-did-due-diligence-in-dispute-over-copyright-channel-781-plans-appeal/). 08.09.2026).***

***

Компанії, що впроваджують генеративний ШІ, не повинні вважати, що гарантія щодо інтелектуальної власності від постачальника моделі повністю захистить їх від позовів про порушення прав, оскільки договірні винятки можуть суттєво звузити сферу покриття. ШІ створює особливі виклики у сфері відповідальності, оскільки відповідальність розподіляється між постачальниками базових моделей, розробниками додатків, корпоративними клієнтами, кінцевими користувачами та дедалі більш автономними агентами, що ускладнює визначення того, чи було передбачуване порушення спричинене моделлю, даними клієнтів, підказками, інтеграціями, модифікаціями чи подальшими діями. Хоча такі великі постачальники, як OpenAI, Anthropic та Google, пропонують різні форми захисту від претензій щодо інтелектуальної власності, їхні угоди зазвичай виключають або обмежують претензії, пов'язані

з контентом, наданим клієнтом, даними для тонкого налаштування, модифікованими результатами, інтеграцією з технологіями третіх сторін, додатками клієнтів та певними видами використання, пов'язаними з патентами. Ці виключення є особливо важливими, оскільки багато видів діяльності, на які вони поширюються — такі як генерація з використанням даних пошуку, обгортки, API, корпоративні бази даних та агентні робочі процеси — є звичайними складовими впровадження штучного інтелекту, а не винятковими випадками використання. Агентний ШІ вносить додаткову невизначеність, оскільки системи можуть самостійно здійснювати дії, що потенційно порушують права, тоді як у договорах відповідальність за такі дії може покладатися на клієнтів. Тому організаціям слід проаналізувати питання відшкодування збитків у всьому технологічному стеку ШІ, визначити, чи передбачена ними архітектура підпадає під винятки щодо модифікації або комбінування, порівняти зобов'язання перед клієнтами на нижніх рівнях ланцюга з заходами захисту від постачальників моделей на верхніх рівнях, а також чітко розподілити відповідальність за автономних агентів. Зрештою, практична цінність відшкодування збитків, пов'язаних із штучним інтелектом, залежить не стільки від того, чи існує таке відшкодування, скільки від того, чи застосовується воно в разі використання технології за призначенням. ***(Sasha S. Rao, Todd M. Hopfinger. The hidden limits of AI indemnification — Managing IP risk across the generative AI stack // Reuters (https://www.reuters.com/legal/legalindustry/hidden-limits-ai-indemnification-managing-ip-risk-across-generative-ai-stack--pracin-2026-09-09/). 09.09.2026).***

***

Організація PatientRightsAdvocate.org (PRA) подала позов проти Американської медичної асоціації (AMA) та Американської асоціації лікарень (AHA), вимагаючи дозволу на оприлюднення в Інтернеті їхніх посібників з медичних кодів для виставлення рахунків, щоб громадськість могла краще розуміти інформацію про ціноутворення у сфері охорони здоров'я, яка є обов'язковою згідно з федеральними правилами прозорості. PRA стверджує, що авторські права на ці посібники мають бути визнані недійсними, оскільки стандарти кодування фактично стали обов'язковими завдяки законам та урядовим програмам, таким як HIPAA, Medicare та Medicaid, а також наводить аргумент, що їх оприлюднення є випадком добросовісного використання. Цей спір порушує ширше питання про те, чи повинні приватні організації мати можливість контролювати стандарти, захищені авторським правом, та отримувати від них прибуток, якщо люди та підприємства змушені їх використовувати для дотримання державних вимог. AMA та AHA стверджують, що прийняття стандартів урядом не скасовує прав інтелектуальної власності на стандарти, у розробку та оновлення яких вони вкладають значні ресурси. Попередні судові рішення щодо медичних кодексів, будівельних норм, коментарів до законодавчих актів та інших стандартів,

розроблених приватними організаціями та включених до законодавства, дали суперечливі результати, що залишає правові межі невизначеними. Експерти вважають, що аргумент PRA щодо «добросовісного використання» може мати більше шансів на успіх, ніж повне визнання авторських прав недійсними, особливо якщо організації не зможуть довести конкретну шкоду ринку від безкоштовної публікації. Суди також можуть провести розмежування між функціональною інформацією, необхідною для дотримання нормативних вимог, та додатковими коментарями чи рекомендаціями, що містять авторські права, які містяться в посібниках. Зрештою, ці справи можуть надати важливі роз'яснення щодо того, як слід збалансувати захист авторських прав та доступ громадськості, коли матеріали, створені приватними суб'єктами, стають невід'ємними складовими державного регулювання. ***(Lauren Clason. Medical Billing Code Transparency Suits to Test Copyright Law // Bloomberg Industry Group, Inc. (https://news.bloomberglaw.com/health-law-and-business/medical-billing-code-transparency-suits-to-test-copyright-law). 09.09.2026).***

***

Компанії з Південної Кароліни «Born United», що займається виробництвом одягу, було наказано виплатити компанії «Buc-ee's» 850 000 доларів у рамках угоди про врегулювання справи щодо порушення прав на торговельну марку. Компанія «Buc-ee's» стверджувала, що «Born United» використовувала її добре відомий логотип із зображенням бобра-талісмана на товарах, що продавалися в магазинах у Норт-Чарльстоні, Саммервіллі та Мертл-Біч, зокрема на нашивках та одязі із зображенням бобра, яке, на думку «Buc-ee's», дуже нагадувало логотип «Buc-ee's» — та сама поза та характерні риси — лише з додаванням мілітаристських або тактичних елементів, таких як нашивка «Tac-Bucc», на якій зображено бобра у бойовому одязі, що тримає гвинтівку. Сенатор штату Південна Кароліна Том Фернандес, співвласник філії в Мертл-Біч, публічно захистив ці дизайни як пародію та стверджував, що вони достатньо відрізняються, щоб підпадати під поняття «добросовісного використання», заявляючи, що «Buc-ee's» «програє цю справу» і просто намагається залякати компанію. Однак суддя окружного суду США в Чарльстоні визнав, що цей логотип, по суті, є синонімом бренду «Buc-ee's» і захищений нормами загального права та федеральними правами на торговельні марки. У рамках угоди компанії «Born United» було назавжди заборонено використовувати цей логотип або будь-якого схожого до ступеня змішування талісмана, а також зобов'язано визнати, що вона продавала товари з цією торговою маркою та знала про права «Buc-ee's», знищити товари, що порушують ці права, та видалити відповідну рекламу; компанія також повинна сплатити «Buc-ee's» судові витрати та нестиме додаткову відповідальність у разі порушення судового рішення. Обидві сторони відмовилися від апеляції, і, за повідомленнями, станом на 8 вересня на веб-сайті та в магазинах «Born United» більше не продавалися товари з символікою «Buc-ee's», а також були

вилучені інші подібні товари з мілітаристською тематикою. Цей спір відображає історію «Buc-ee's», яка відома агресивним захистом своїх прав на торговельні марки, зокрема попередній судовий позов проти міні-маркету в Огайо та жарти про судові справи «Buc-ee's», які робив Джон Олівер. ***(Graig Graziosi. Clothing company ordered to pay $850K to Buc-ee's for having a logo that is too similar // The Independent (https://www.independent.co.uk/news/world/americas/bucees-lawsuit-trademark-infringement-b3048165.html). 10.09.2028).***

***

Апеляційний суд США з федеральних питань (CAFC) підтвердив рішення Окружного суду США Східного округу штату Вірджинія, яким було остаточно відхилено позов винахідника, що оскаржував рішення Відомствоо з патентів і торговельних марок США (USPTO) щодо коригування терміну дії патенту (PTA). У справі «Гаймон проти Сквайрса» йшлося про винахідника Джона Льюїса Гаймона-молодшого (John Lewis Guymon Jr.), який прагнув продовжити термін дії PTA для патенту США № 10,943,030 — що охоплює метод створення захищених електронних документів — з присуджених 1 525 днів до 2 327 днів. Після того як 28 березня 2023 року директор USPTO відхилив його клопотання про перегляд рішення, Гаймон мав 180-денний встановлений законом строк відповідно до розділу 154(b)(4)(A) 35 U.S.C. для оскарження цього рішення у федеральному суді. В останній день цього терміну, 25 вересня 2023 року, винахідник, який на той час не мав представника, спробував подати свою скаргу електронною поштою, дізнавшись, що місцеві судові правила забороняють сторонам, які ведуть справу самостійно, користуватися системою електронної подачі документів без дозволу. Він також надіслав паперову копію експрес-поштою, яку канцелярія суду отримала та офіційно зареєструвала лише 27 вересня, через два дні після закінчення встановленого законом терміну.

Федеральний апеляційний суд відхилив усі три аргументи, висунуті Гаймоном у апеляції. По-перше, суд постановив, що надсилання позову електронною поштою не є дійсним поданням відповідно до Правила 5(d)(4) Федеральних правил цивільного судочинства. Роз'яснюючи це правило, суд пояснив, що термін «форма» стосується змісту документа — наприклад, заголовка справи — а не способу подання, який суворо регулюється місцевими правилами, що забороняють самостійне подання документів електронною поштою без попереднього дозволу. По-друге, суд визнав, що вирішення питання щодо встановленого законом строку шляхом подання клопотання про відхилення позову згідно з Правилом 12(b)(6) було доречним, оскільки узагальнене твердження у позовній заяві щодо своєчасності прямо суперечило штампу секретаря суду про реєстрацію. Застосувавши стандарт справедливого призупинення строків, суд визнав, що незнання Гаймоном місцевих процедур подання документів становило «типові випадки виправданої недбалості», а не

надзвичайні обставини, необхідні для призупинення строків, зазначивши, що він свідомо пішов на ризик, відклавши подання до останнього дня. Нарешті, Федеральний апеляційний суд постановив, що окружний суд не зловживав своїми дискреційними повноваженнями, відхиливши справу без права повторного розгляду без надання другої можливості внести поправки, оскільки Гаймон ніколи офіційно не звертався з проханням про дозвіл на внесення поправок, а суд не мав обов'язку пропонувати внесення поправок з власної ініціативи. ***(Rose Esfandiari. Federal Circuit Affirms Dismissal of Pro Se Inventor's Patent Term Adjustment Suit as Untimely // IPWatchdog, Inc. (https://ipwatchdog.com/2026/09/10/federal-circuit-affirms-dismissal-of-pro-se-inventors-patent-term-adjustment-suit-as-untimely/). 10.09.2026).***

***

11 вересня Апеляційний суд США по Федеральному округу залишив у силі рішення судів нижчих інстанцій у справі про порушення патентних прав, порушеній компанією «Moskowitz Family» проти «Globus Medical», тим самим підтвердивши, що низка виробів виробника медичного обладнання — імплантатів для хребта — не порушує патенти компанії «Moskowitz», які стосуються інструменту для позиціонування імплантатів, апарату для фіксації кісток і гвинтів та розширюваного імплантату для хребта. Судовий процес 2019 року здебільшого обертався навколо вузького тлумачення окружним судом слова «універсальний» у двох із заявлених патентів; Moskowitz стверджував, що таке тлумачення було надмірно обмежувальним і призвело до неналежного виключення цих патентів зі справи в рамках ухвалення рішення у спрощеному судовому порядку, проте Федеральний апеляційний суд підтримав тлумачення Східного окружного суду Пенсильванії і, отже, підтвердив ухвалення рішення у спрощеному судовому порядку про відсутність порушення прав за цими двома патентами. Апеляційний суд також залишив без змін висновок присяжних про відсутність порушення прав на третій патент, дійшовши висновку, що вердикт про те, що конструкція інструменту компанії «Globus» не відповідає заявленим вимогам щодо взаємозв'язку між захватом і ручкою, ґрунтується на вагомих доказах, і, відповідно, підтвердив відхилення клопотання Moskowitz про винесення рішення на підставі норм права. ***(Hailey Bosek. Globus Medical wins spinal implant patent appeal // Becker's Healthcare (https://www.beckersspine.com/spine/globus-medical-wins-spinal-implant-patent-appeal/). 11.09.2026).***

***

Апеляційний суд США дев'ятого округу підтвердив відхилення позовів, поданих на підставі Закону про авторське право в цифрову епоху (DMCA) анонімними програмістами з відкритого програмного забезпечення проти компаній GitHub та OpenAI щодо їхніх інструментів

кодування на основі штучного інтелекту — Copilot та Codex. Виступаючи від імені колегії суддів, яка ухвалила рішення одноголосно, суддя Апеляційного суду США Ерік Міллер зазначив, що програмісти не змогли обґрунтувати свою скаргу відповідно до закону 1998 року, який конкретно забороняє створення копії захищеного твору з видаленням або зміною інформації про управління авторським правом (CMI), такої як вказівка авторства або умови ліцензування. Суд пояснив, що у власній скарзі позивачі описали інструменти штучного інтелекту, які генерують новий результат, а не витягують та відтворюють збережені оригінальні файли. Отже, згенерований код не може юридично кваліфікуватися як копія вже існуючого коду, з якого було активно видалено або змінено CMI, навіть якщо результат є суттєво схожим на існуючий код з відкритим кодом.

Хоча апеляційний суд відмовився перетворити стандартні звинувачення у порушенні авторських прав на позови за DMCA з високим рівнем відповідальності та передбаченими законом компенсаціями, він визнав, що позивачі зберегли правову легітимність для подання позовів про відшкодування збитків на підставі наукових досліджень, які показують, що великі мовні моделі можуть відтворювати навчальні дані дослівно. Колегія суддів уточнила, що її рішення не містить жодної думки щодо того, чи є результати роботи Copilot традиційним порушенням авторських прав через істотну схожість, а також не впливає на окремі позови програмістів про порушення договору, які залишаються на розгляді у федеральному окружному суді. У позові, поданому спочатку у 2021 році з вимогою стягнення штрафних санкцій на суму понад 9 мільярдів доларів, Microsoft, GitHub та OpenAI звинувачуються у поширенні програмного піратства шляхом навчання Copilot на публічних веб-репозиторіях, що містять код з відкритим кодом, який вимагає зазначення авторства відповідно до відкритих ліцензій. ***(Edvard Pettersson. Coders lose appeal in copyright fight against AI tools // Courthouse News Service (https://www.courthousenews.com/coders-lose-appeal-in-copyright-fight-against-ai-tools/). 16.09.2026).***

***

10 вересня 2026 року Відомство з патентів і торговельних марок США (USPTO) опублікувало повідомлення в «Офіційному віснику», яким адміністративним патентним суддям (APJ) Ради з розгляду патентних спорів та апеляцій (PTAB) було дозволено брати участь у якості консультативного третього члена комісії під час попередніх нарад щодо апеляційних заяв, а також заміщати третього учасника на апеляційних нарадах. Хоча USPTO наголошує, що участь адміністративного судді (APJ) має суто консультативний характер для експерта, який підписує рішення, і не є офіційним апеляційним переглядом Радою — при цьому судді, які беруть участь у таких засіданнях, усуваються від участі в будь-якій подальшій колегії PTAB щодо тієї самої заявки — це структурне коригування кардинально

змінює адміністративний процес, який історично страждав від властивої йому упередженості на користь «домашнього поля». Раніше до складу комісій для проведення нарад входили виключно представники того самого технічного підрозділу та ланцюга підпорядкування, які винесли відмову, але включення судді APJ забезпечує присутність нейтрального арбітра, який не має інституційної зацікавленості у підтримці початкового негативного рішення. Такий зовнішній погляд є особливо корисним у справах, які розглядають молодші експерти, що не мають повноважень на підписання рішень, оскільки раніше до складу комісій, що розглядали справи на стадії до оскарження, входили експерт, який готував проект рішення, та ті самі керівники, які вже підписали рішення про відмову. Ця ініціатива, зумовлена значним оперативним простоям у PTAB після різкого скорочення кількості справ та зменшення термінів розгляду, надає заявникам можливість на ранньому етапі ознайомитися з оцінкою APJ щодо юридичних вразливостей, таких як необґрунтовані аргументи щодо очевидності відповідно до KSR Int'l Co. проти Teleflex Inc., помилкові рішення щодо придатності об'єкта для патентування або недостатньо обґрунтовані відмови prima facie, за кілька місяців до того, як інакше завершився б офіційний процес подання аргументів. Однак у повідомленні збережено ключові процедурні обмеження: заявники не можуть брати участь у нарадах, не мають права вимагати залучення APJ і повинні усвідомлювати, що APJ може з такою ж легкістю допомогти експерту підкріпити відмову, яка в іншому випадку була б вразливою. Важливо, що USPTO прямо зазначило, що відкликання експертом відмови після конференції за участю APJ не є скасуванням рішення в апеляційному порядку, що спричиняє коригування терміну дії патенту (PTA) згідно з 35 U.S.C. § 154(b)(1)(C). Зрештою, оскільки ця тимчасова програма, що не регулюється жодними правилами, суттєво підвищує цінність п'ятисторінкової безкоштовної попередньої апеляційної наради, не змінюючи при цьому її низьких процесуальних витрат, внутрішні юристи та фахівці з патентного права повинні активно використовувати цю адміністративну можливість, адаптуючи аргументи на попередній апеляційній стадії безпосередньо до стандартів скасування рішень в апеляційному порядку та використовуючи нещодавно введене обов'язкове розкриття імен членів колегії для формування стратегій щодо поточного розгляду заяв та апеляцій. ***(Anthony D. Marino. Pre-Appeals Just Got More Appealing // Snell & Wilmer LLP (https://www.swlaw.com/publication/pre-appeals-just-got-more-appealing/). 16.09.2026).***

***

Апеляційний суд США по Федеральному округу підтвердив рішення Ради з розгляду патентних спорів та апеляцій (PTAB) у рамках процедури міжстороннього перегляду (IPR), постановивши, що будь-яка потенційна процедурна помилка Ради щодо посилання на рівень техніки, який не був

прямо зазначений у клопотанні, не мала істотного значення. Справа «Netlist, Inc. проти Micron Technology, Inc.» стосувалася патенту компанії Netlist, призначеного для підвищення продуктивності та ємності плати пам'яті за допомогою буферованих каналів передачі даних, які вибірково вмикаються під час операцій читання та запису. У своїй петиції про перегляд у рамках IPR компанія Samsung оскаржила формулу винаходу патенту як очевидну на підставі двох патентів, що є рівнозначними, — Ellsberry та Halbert. Рада розпочала розгляд і згодом визначила, що всі оскаржувані пункти формули винаходу не підлягають патентуванню, оскільки є очевидними на тлі патенту Ellsberry окремо або у поєднанні з патентом Halbert.

Під час апеляції компанія Netlist стверджувала, що Рада порушила Закон про адміністративні процедури (APA), спираючись на нецитований патент Netlist для усунення технічної прогалини щодо обмежень пунктів формули винаходу — зокрема, використовуючи його для доведення того, що додатковий тактний цикл міг би пояснити затримки передачі даних через буфер. Компанія Netlist стверджувала, що Рада недопустимо розширила роль нецитованого патенту з доказу загального рівня кваліфікації у даній галузі до суттєвого посилання на рівень техніки, відхилившись від клопотання про порушення провадження та створивши власну підставу для визнання недійсними. Хоча стандарти APA передбачають, що Рада не може відхилятися від конкретних підстав, зазначених у клопотанні, Федеральний апеляційний суд дійшов висновку, що посилання Ради на патент Netlist становило неістотну помилку. Апеляційний суд погодився з технічним аналізом Ради та її альтернативним висновком про те, що лише патент Ellsberry, без посилання на патент Netlist, самостійно розкривав усі обмеження оскаржуваних формул винаходу. ***(Cecilia Choy. APA Compliant? Board's Use of Invalidity Basis Not Raised in IPR Petition May be Harmless // National Law Forum, LLC (https://natlawreview.com/article/apa-compliant-boards-use-invalidity-basis-not-raised-ipr-petition-may-be-harmless). 17.09.2026).***

***

У справі «Emmerich Newspapers, Inc. проти Particle Media, Inc.» (серпень 2026 року) Апеляційний суд США п'ятого округу став першим федеральним апеляційним судом, який прямо відхилив давно встановлений Дев'ятим округом «тест сервера» 2007 року для визначення порушення права на публічний показ у справах про вбудовування веб-контенту в онлайн-ресурси, хоча й дійшов практично того самого практичного результату. Суперечка виникла після того, як видавництво новин Emmerich подало позов проти оператора NewsBreak, компанії Particle Media, стверджуючи, що функція NewsBreak «Framed View» — яка відображала веб-сторінки Emmerich у режимі реального часу в додатку NewsBreak разом із рекламою третіх осіб — порушувала виключні права Emmerich на публічний показ. Хоча окружний суд штату Міссісіпі спочатку виніс часткове рішення на

користь Particle на підставі «тесту сервера», оскільки статті розміщувалися виключно на серверах Emmerich, П’ятий окружний апеляційний суд дійшов висновку, що «тест сервера» ґрунтується на слабкій законодавчій основі, оскільки він неправильно поєднує вимогу щодо «фіксованого» твору з володінням копією на власному сервері. Натомість П’ятий окружний апеляційний суд запровадив підхід, орієнтований на передачу, постановивши, що пряме порушення права на публічний показ залежить від того, чи відповідач фактично передавав або доводив твір до відома громадськості.

Застосовуючи цю «вимогу щодо передачі», суд дійшов висновку, що підключення користувача до контенту не рівнозначне його відображенню чи передачі, порівнявши роль Particle з оператором телефонної станції, який лише забезпечує з’єднання між браузером користувача та хостинг-сервером. Оскільки компанія Particle не володіла цими статтями, а сервери Еммеріха зберігали технічний контроль над тим, чи виконувати, чи відхиляти вхідні запити браузерів, саме Еммеріх — а не Particle — був стороною, що передавала матеріал, захищений авторським правом. Суд сформулював обмежувальні принципи, уточнивши, що вбудовування залишається таким, що не порушує авторських прав, лише тоді, коли контент передається з авторизованого джерела (наприклад, від власника авторських прав), сайт, що вбудовує контент, лише надсилає запит на отримання, а хост зберігає технічну можливість прийняти або заблокувати цей запит. Хоча вимога щодо передачі дає той самий результат, що й «тест сервера» для типових вбудованих посилань, вона встановлює більш функціональний та чутливий до конкретних обставин стандарт, що може створити правову невизначеність у нестандартних сценаріях, пов’язаних із неавторизованими хостами, обходом платних підписок або ретрансляцією через API. Отже, це рішення посилює вимоги щодо дотримання належної обачності в усій галузі цифрового видавництва: власникам контенту рекомендується впроваджувати активні засоби контролю на стороні сервера, такі як заходи проти фреймінгу, платні підписки та блокування гарячих посилань на рівні CDN, тоді як агрегатори контенту та платформи для вбудовування повинні перевіряти потоки даних, щоб упевнитися, що вони не кешують і не ретранслюють контент, підтверджувати, що вихідні джерела є авторизованими, та дотримуватися технічних обмежень, встановлених хост-провайдером, аби уникнути потенційної вторинної відповідальності за порушення авторських прав. ***(David A. Munkittrick, Craig Whitney, Jonathan Mollod. Is Your Website Content Infringing? Fifth Circuit Rebuffs “Server Test” in Online Embedding Case // Proskauer Rose LLP (https://newmedialaw.proskauer.com/2026/09/18/is-your-website-content-infringing-fifth-circuit-rebuffs-server-test-in-online-embedding-case/). 18.09.2026).***

***

Рішення Федерального апеляційного суду у справі «NCS Multistage, Inc. проти Nine Energy Service, Inc.» висвітлює критичну асиметрію в

Законі про винаходи США (AIA) щодо комерційних продажів: продаж може стати підставою для застосування заборони на основі попереднього продажу як рівня техніки, водночас не кваліфікуючись як «публічне розкриття», яке захищає винахідника від пізнішого рівня техніки, представленого третіми особами. Суд постановив, що неконфіденційний продаж компанією NCS продукту одному клієнту — причому відповідні технічні характеристики були приховані всередині чорної трубки — не становив публічного розкриття винаходу, оскільки громадськість не мала доступу до цих характеристик і не могла про них дізнатися. Отже, компанія NCS не могла використати свій попередній продаж для застосування винятку, передбаченого розділом 102(b)(1)(B), з метою виключення пізнішого продажу та публічного використання третьою стороною як рівня техніки. Це рішення підкреслює, що приватний комерційний продаж може наражати заявника на ризик визнання рівня техніки відповідно до заборони на продаж, не надаючи при цьому захисних переваг публічного розкриття, що створює ситуацію, коли одна й та сама трансакція трактується по-різному відповідно до окремих положень AIA. Щоб мінімізувати цей ризик, компаніям слід подавати заявки на патенти з належним письмовим описом ще до початку будь-якої комерційної діяльності, уникати ототожнення відсутності конфіденційності з публічним розкриттям інформації, зберігати докази того, які технічні особливості фактично були доступні широкому загалу, а також забезпечувати, щоб попередні заявки повністю підтверджували подальші формули винаходу, щоб запобігти змінам фактичної дати подання заявки. ***(Samuel W. Apicelli and Brandon A. Chan. Private Sales Can Create Patent Risk Without Public Disclosure // Duane Morris LLP (https://www.duanemorris.com/alerts/private_sales_can_create_patent_risk_without_public_disclosure_0926.html). 24.09.2026).***

***

У справі «TexasLDPC Inc. проти Broadcom Inc.» (вересень 2026 року) Апеляційний суд США по Федеральному округу скасував рішення про відхилення позову щодо порушення патентних прав та авторських прав, постановивши, що ексклюзивна ліцензія залишається повністю чинною, передає всі істотні права на заявлений портфель патентів та надає ліцензіату самостійне право на участь у судовому процесі без залучення власника патенту. Суперечка виникла після того, як компанія TexasLDPC, отримавши ексклюзивну ліцензію на пакет патентів на алгоритм перевірки парності з низькою щільністю (LDPC) та пов’язані з ними авторські права від Техаського університету A&M, не змогла залучити комерційних клієнтів або субліцензіатів і повністю переорієнтувала свою бізнес-стратегію на захист прав інтелектуальної власності, після чого подала позови проти компаній Broadcom, Avago та LSI. Окружний суд відхилив позов з двох підстав: по-перше, дійшовши висновку, що перехід до статусу організації, орієнтованої виключно

на забезпечення дотримання законодавства, означав, що TexasLDPC «припинила свою господарську діяльність», що автоматично призвело до припинення дії відповідної ліцензії; і, по-друге, встановивши, що TexasLDPC не мала жодних істотних прав, що вимагало залучення до справи університету Texas A&M, який заявив про суверенний імунітет і відмовився брати участь у справі.

Федеральний апеляційний суд скасував обидва висновки. Щодо припинення дії ліцензії апеляційний суд визначив, що захист патентних прав є визнаною та передбаченою «господарською діяльністю» відповідно до договору, який прямо характеризував заходи щодо захисту прав як частину комерційно обґрунтованих зусиль ліцензіата та надавав йому право порушувати судові справи та утримувати відшкодування. Щодо питання правової зацікавленості, суд оцінив угоду в цілому та постановив, що компанія TexasLDPC дійсно набула всіх істотних прав, вказавши на її необмежені повноваження щодо виготовлення, використання, продажу, субліцензування та самостійного забезпечення дотримання прав на технологію, тоді як незначні права, що залишилися за Техаським університетом A&M — обмежені освітнім та науково-дослідним використанням, затвердженням передачі прав та раніше існуючими домовленостями — були недостатніми для того, щоб позбавити компанію TexasLDPC права самостійно подавати позови. Нарешті, Федеральний апеляційний суд відхилив альтернативне обґрунтування окружного суду про те, що Техаський університет A&M був необхідною стороною відповідно до Правила 19 Федеральних правил цивільного судочинства для забезпечення процедури розкриття доказів, чітко роз'яснивши, що Правило 19 не може застосовуватися як механізм розкриття доказів лише тому, що відсутня третя сторона володіє відповідними доказами. ***(Lauren Hong. License to litigate: Exclusive licensee may sue without patent owner // McDermott Will & Schulte LLP (https://www.ipupdate.com/2026/09/license-to-litigate-exclusive-licensee-may-sue-without-patent-owner/). 24.09.2026).***

***

Федеративна Республіка Нігерія

Реєстр патентів та промислових зразків Нігерії виніс рішення на користь компанії «Jigsimur Plus Nigeria Limited» у спорі щодо «дизайну пляшки з етикеткою Jigsimur». У рішенні від 2 вересня 2026 року Адміністративна комісія зобов'язала компанію «Jigsimur Plus» змінити зареєстрований дизайн пляшки та етикетки, видалити назву «JIGSIMUR» з промислового зразка № NG/DS/NT/O/2025/4804 та припинити виробництво або продаж продукції з таким дизайном. Комісія також постановила, що заявка заявників щодо «Дизайну етикетки на пляшці для оздоровчого напою Cleansimur» має бути негайно зареєстрована.

Суперечка виникла після того, як компанії «Jigsimur SA Pty Ltd» та «Cleansimure International Ltd» заявили, що «Jigsimur Plus», яка раніше була нігерійським торговим представником продукції «Jigsimur», зареєструвала дизайн без дозволу після припинення їхніх агентських відносин у квітні 2023 року. Вони стверджували, що реєстрація була здійснена недобросовісно, і посилалися на докази, зокрема на реєстрації торговельних марок, попереднє використання дизайну, документи про відвантаження, листування та документи про припинення агентських відносин. Компанія «Jigsimur Plus» заперечила ці звинувачення, стверджуючи, що мала дійсне доручення від південноафриканської компанії і що її реєстрації торговельних марок та промислових зразків відповідали нігерійським вимогам.

Комісія розглянула питання про те, чи представляла компанія «Jigsimur Plus» раніше заявників, які володіли правами на «JIGSIMUR» у Нігерії, та чи була спірна реєстрація здійснена недобросовісно. Вона дійшла висновку, що «Jigsimur Plus» дійсно була колишнім торговим представником, посилаючись на безспірне листування, коносаменти та докази розірвання договору. Підкреслюючи територіальний характер прав інтелектуальної власності, комісія також спиралася на нігерійські реєстрації торговельних марок як докази, що підтверджують права заявників на назву «JIGSIMUR» у Нігерії.

Порівнявши етикетки, пляшки та загальний зовнішній вигляд продукції сторін, комісія дійшла висновку, що «Jigsimur Plus» достатньо точно копіював ознаки товару заявників, щоб створити ризик введення споживачів в оману, що, на її думку, було особливо важливим, оскільки товар призначався для споживання людиною. Тому комісія визначила, що спірна реєстрація була отримана недобросовісно. Постанови, що зобов'язують компанію «Jigsimur Plus» змінити дизайн, припинити продаж та видалити назву «JIGSIMUR», набувають чинності через 30 днів після винесення рішення. Невиконання цих вимог може призвести до вилучення спірного промислового зразка з реєстру Реєстраційною службою. ***(Lukman Olabiyi. Panel orders Jigsimur Plus to drop name, stops use of disputed bottle design // The Sun Nigeria (https://thesun.ng/panel-orders-jigsimur-plus-to-drop-name-stops-use-of-disputed-bottle-design/). 08.09.2026).***

***

Сучасний стан авторського права в Україні та світі

Пісня Доллі Партон 1974 року «I Will Always Love You», яка згодом стала безсмертною завдяки Вітні Г'юстон і увійшла в поп-культуру, ставить питання про те, чи справді її авторка є її власницею. Цю ідею відкидає адвокат Стефан Кінселла у своїй статті 2025 року, стверджуючи, що всю інтелектуальну власність слід скасувати, оскільки ніхто не володіє

продуктами власного розуму — піснями, картини чи романи, — оскільки ідеї можна відтворювати нескінченно, вони не є дефіцитними, а права власності виникають лише внаслідок володіння чи контролю над фізичними ресурсами, а не з самого акту творення, який лише перетворює вже наявні ресурси, не створюючи при цьому нового права власності; отже, Бетховен ніколи не володів жодною нотою своєї «П'ятої симфонії», «Бітлз» ніколи не володіли альбомом «Sgt. Pepper», і незліченні інші твори — від «Dancing Queen» гурту ABBA до «Happy» Фаррелла Вільямса — не користувалися б жодним захистом, що дозволило б корпораціям копіювати та продавати їх без виплати компенсації авторам; така точка зору розглядає авторське право як незаконне втручання у права власників паперу, чорнила чи записуючого обладнання. Цій позиції протистоїть лібертаріанець XIX століття Лісандер Спунер, який у праці «Закон про інтелектуальну власність» (1855) наполягав на тому, що власність бере свій початок у розумі, якому ідеї належать так само безумовно, як і будь-що інше, і який керує тілом як простим інструментом, надаючи творцям право на виключне володіння результатами своєї інтелектуальної праці, якщо вони не вирішать передати це право. Позиція, що заперечує існування інтелектуальної власності, також виходить із того, що розум є лише функцією мозку, проте дані про випадки збереження особистості попри значні ушкодження мозку чи хірургічні втручання, а також про переживання, близькі до смерті, під час яких самосвідомість зберігається після припинення мозкової активності, а також огляд 2026 року, що охоплює 787 експериментів щодо нейронних основ творчості — який визначає її основи в існуючих знаннях та виконавчому контролі, але так і не виявляє конкретного змісту вірша чи мелодії — свідчать про те, що творчість є унікально особистим, можливо, нематеріальним актом, що виходить за межі сірої речовини. Отже, законодавство про патенти та авторське право, подібно до загального майнового права, захищає те, що є сутнісно людським: здатність розуму до творчості, завдяки чому пісня Доллі Партон — це не просто слова на папері, а твір душі, що заслуговує на право власності. ***(Richard W. Stevens. Who Owns Your Mind's Creative Work? Who Owned Dolly Parton's? // Walter Bradley Center for Natural and Artificial Intelligence (https://mindmatters.ai/2026/09/who-owns-your-minds-creative-work-who-owned-dolly-partons/). 07.09.2026).***

***

Оскільки китайські підприємства дедалі частіше стикаються з проблемою незаконного захоплення торговельних марок за кордоном та високими витратами на утримання портфелів торговельних марок у різних юрисдикціях, багато з них прагнуть забезпечити захист своїх внутрішніх китайських реєстрацій авторських прав за кордоном на підставі Бернської конвенції. Хоча Бернська конвенція гарантує, що захист авторських прав виникає автоматично з моменту створення твору та поширюється на всі держави-учасниці без обов'язкових реєстраційних

формальностей, автоматичний захист не означає наявності єдиних глобальних правових стандартів, що робить локалізовані стратегії реєстрації критично важливими для транскордонного забезпечення дотримання прав, отримання засобів правового захисту та комерціалізації. На міжнародному рівні питання реєстрації авторських прав зазвичай поділяються на три окремі сценарії: юрисдикції без офіційного реєстру, такі як Сінгапур, де китайські свідоцтва про авторські права визнаються безпосередньо в рамках конвенції; юрисдикції, подібні до Малайзії, де автоматичний захист робить іноземні реєстрації по суті рівнозначними вітчизняним, що робить окрему місцеву реєстрацію зайвою; та юрисдикції, де отримання місцевої реєстрації надає вирішальні доказові та процесуальні переваги. У таких країнах, як Таїланд і В'єтнам, місцевий сертифікат спрощує вирішення спорів, надаючи документу безпосередню доказову силу без необхідності складного перекладу, нотаріального засвідчення чи консульської легалізації. Місцева реєстрація є особливо важливою у Сполучених Штатах, де вона відкриває доступ до суттєвих процесуальних засобів правового захисту, недоступних для незареєстрованих іноземних творів, зокрема можливість вимагати встановлених законом відшкодувань у розмірі до 150 000 доларів за кожен твір, права на який було порушено, а також відшкодування гонорарів адвокатів та судових витрат. Зрештою, завчасна реєстрація авторських прав за кордоном дозволяє перетворити абстрактне, що виникає автоматично право на конкретний, легко захищений та комерційно обмінний юридичний актив, що значно знижує загальні витрати та ускладнення, пов'язані із забезпеченням дотримання прав на міжнародному рівні. ***(Wendy Li. Overseas Copyright Registration: A Necessary Investment or a Waste of Money? // Kangxin (https://en.kangxin.com/html/2/218/219/220/30681.html). 21.09.2026).***

***

Фанфікшн, або фанатська проза, — це масштабний культурний феномен, що виник із бажання шанувальників продовжити життя улюблених світів, переписати фінали або дослідити альтернативні сценарії через призму «а що, якби». Попри поширену думку, фанфіки існують не лише з епохи інтернету: їхнє коріння сягає часів Гомера та Шерлока Голмса, а сучасне розуміння цього явища сформувалося у 1960-х роках завдяки фанатам «Зоряного шляху». З розвитком мережі фанатські спільноти пройшли шлях від перших архівів і LiveJournal до створення в 2008 році платформи Archive of Our Own (AO3) — некомерційного простору, контрольованого самими творцями для захисту своєї творчості від сторонньої комерціалізації. З погляду закону фанфіки є похідними творами і формально порушують авторські права, проте правовласники зазвичай толерують їх через некомерційний характер, який підтримує лояльність аудиторії. Конфлікти та судові позови виникають лише тоді, коли з'являється спроба монетизації, тому шлях популярного фанфіку до книжкових полиць вимагає від автора повної переробки тексту: зміни імен

персонажів, назв світів та впізнаваних сюжетних деталей для уникнення звинувачень у плагіаті.

Ця трансформація породила низку світових бестселерів. «П’ятдесят відтінків сірого» виросли з фанфіку за «Сутінками», «Гіпотеза кохання» Алі Гейзелвуд — із «Зоряних воєн», а серія «Після» Анни Тодд — із фанатських історій про Гаррі Стайлза. Яскравим прикладом цієї тенденції є роман «Алхімізовані» Сен-Лін-Ю, який нещодавно вийшов в Україні: спочатку це був культовий фанфік Manacled за мотивами «Гаррі Поттера» та «Оповіді служниці», який авторка адаптувала в оригінальний алхімічний всесвіт, зберігши емоційне ядро історії. Усе це доводить, що фанфікшн давно переріс межі «несерйозного хобі», перетворившись на потужний інструмент соціальної взаємодії та унікальну літературну екосистему, де кордони між читачем і творцем часто стираються, а зацікавленість аудиторії здатна формувати нові комерційні хіти, адже для багатьох шанувальників історія не закінчується на останній сторінці оригіналу, а лише починається. ***(Поліна Горлач. «А що, якби?»: чому фанати переписують чужі історії і як із цього народжуються бестселери // АТ «НСТУ» (https://suspilne.media/culture/1410612-a-so-akbi-comu-fanati-perepisuut-cuzi-istorii-i-ak-iz-cogo-narodzuutsa-bestseleri/). 24.09.2026).***

***

Україна

Українська поп-діва Ірина Білик оголосила про повернення собі повних прав на всі власні пісні, щиро подякувавши за цей шляхетний вчинок колишньому продюсеру Юрію Нікітіну, з яким її пов’язували нерозривні професійні та особисті стосунки з 1990 до 2014 року. Ця подія стала особливо значущою в ювілейний для співачки рік: відома з 1988 року, авторка 12 студійних альбомів та 48 синглів, заслужена та народна артистка України нині відсвятковує 55-річчя всеукраїнським туром та готується до осінніх гастролей Європою. Водночас історія Білик ілюструє загальну тенденцію сучасної музичної індустрії, де все більше артистів прагнуть відновити контроль над своїм репертуаром — від українського Віталія Козловського, який нещодавно після багаторічних судів повернув права на свої хіти, до світової зірки Тейлор Свіфт, яка викупила та перевидала свої перші альбоми як Taylor’s Version. ***(Ганна Тимошенко. Ірина Білик отримала авторські права на всі свої пісні // Культура сьогодні (https://ktoday.com.ua/56384/iryna-bilyk-otrymala-avtorski-prava-na-vsi-svoyi-pisni/). 08.09.2026).***

***

Російський блогер і виконавець Сергій Григор’єв-Апполонов відкинув звинувачення українського композитора Руслана Квінти щодо

порушення авторських прав через виконання пісні «Одна калина» на концерті в Берліні спільно з блогером Ігорем Синяком. Раніше автор культового хіта публічно обурився виступом, заявивши, що не надавав дозволу на його виконання, а сама презентація пісні російськими артистами спаплюжила первісний задум твору та завдала шкоди його честі й гідності як автора.

У відповідь Григор'єв-Апполонов зазначив, що для виконання кавер-версій під час концертів у Німеччині окрема пряма згода авторів не вимагається, оскільки публічне виконання ліцензується через місцеву організацію колективного управління авторськими правами (GEMA). За словами виконавця, організатори концертів сплачують GEMA 5,75% від касових зборів, які надалі розподіляються між правовласниками у вигляді роялті, тому він вважає свій виступ цілком законним і спрямованим на популяризацію музики. ***(Юлія Відміцька. Російський блогер відповів автору пісні «Одна Калина» на звинувачення у порушенні авторських прав // ТОВ «Хаб Главком» (https://glavcom.ua/scotch/showbiz/rosijskij-bloher-vidpoviv-avtoru-pisni-odna-kalina-na-zvinuvachennja-u-porushenni-avtorskikh-prav-1144532.html). 22.09.2026).***

***

Світлана Поклад, дружина покійного видатного українського композитора Ігоря Поклада, публічно виступила на захист авторських прав та підтримала композитора Руслана Квінту у зв'язку зі скандалом довкола несанкціонованого виконання пісні «Одна калина» російським блогером на шоу в Берліні. Вона розкритикувала реакцію частини суспільства щодо того, що пісні нібито «належать народу», а їхні творці отримують величезні кошти, наголосивши, що закон про авторське право, ліцензії та договори є обов'язковими для виконання всіма сумлінними виконавцями.

Щоб спростувати міфи про надприбутки авторів, Світлана Поклад оприлюднила реальні дані зі свого авторського кабінету про суми нарахованих роялті за використання відомих хітів її чоловіка: виплати за одну пісню становлять не більше 20 гривень на місяць (зокрема, композиції «Чарівна скрипка» та «Кохана» принесли по 14,38 грн, а «Тече вода» — лише 3,54 грн). Дружина митця підкреслила, що спроби виправдати незаконне використання творів «популяризацією української пісні» чи патріотизмом є звичайним невіглаством, тому вона повністю підтримує право авторів на захист власної інтелектуальної власності. ***(Людмила Садловська. Вдова відомого композитора показала свої заробітки на його хітах // Korrespondent.net (https://ua.korrespondent.net/lifestyle/4914836-vdova-vidomoho-kompozytora-pokazala-svoi-zarobitky-na-yoho-khitakh). 25.09.2026).***

***

Незважаючи на мільйонні прослуховування на Spotify, українські музиканти часто отримують мізерні суми через складну багатоступеневу систему роялті — винагороди за використання об'єктів авторського права. Цей дохід надходить із кількох джерел: стримінгів, ротацій у медіа та публічних місцях, концертів та синхронізації (використання в кіно, рекламі), проте розрахунок ніколи не є простим множенням кількості стримів на фіксовану ставку. Платформи розподіляють зібраний за період дохід (від підписок та реклами) пропорційно між правовласниками, а на кінцеву суму впливають країна та тип підписки слухача, наявність співавторів і загальний дохід сервісу. Через низьку вартість українського слухача місцеві артисти заробляють значно менше за середньосвітові показники, отримуючи від $0,013 за стрім на Tidal до $0,0007 на YouTube Music, при цьому Spotify взагалі не виплачує нічого за першу тисячу прослуховувань кожного треку за рік. Крім того, гроші не надходять напряму до виконавця: вони проходять через ланцюг посередників — дистриб'юторів та лейблів, — які забирають від 20% до 30% і більше за дистрибуцію та промо, іноді стягуючи комісію двічі, що разом із адміністративними затримками гальмує виплати на 9–12 місяців. Додаткові складності в Україні створює система роялті за публічне виконання: через відсутність єдиної акредитованої державою організації колективного управління (ОКУ) на ринку панує плутанина та недовіра, що ускладнює збір коштів з бізнесів. Натомість синхронізація залишається найприбутковішим джерелом, адже за прямих угод із замовниками артист залишає собі 100% гонорару. Окрему небезпеку становлять продюсерські контракти з механізмом авансування: виплачуючи борг за аванс, музикант часто фактично працює в нуль, що робить критично важливим пильний контроль умов договорів щодо передавання прав, термінів та штрафних санкцій. Зрештою, через усі ці комісії, затримки та ринкові особливості живити виключно на роялті практично неможливо, тому ключовими для фінансового виживання артиста залишаються концерти, мерч та комерційні співпраці, а максимізація доходу від музики напряму залежить від глибокого розуміння всіх ланок цієї складної системи. ***(Тетяна Єрмоленко. Роялті у музиці: що це таке та як музиканти на них заробляють? // ТОВ «КОМУНІКАЦІЙНИЙ ХАБ "ЕКОНОМІКА» (https://delo.ua/creative-economy/royalti-u-muzici-shho-ce-take-ta-yak-muzikanti-na-nix-zaroblyayut-473538/). 30.09.2026).***

***

Китайська Народна Республіка

Китай оприлюднив план розвитку авторського права на період 15-го п'ятирічного плану (2026–2030 рр.), спрямований на модернізацію законодавства про авторське право, посилення заходів щодо забезпечення дотримання прав, підтримку комерціалізації та реагування на технологічні зміни. Національне управління з питань авторського права планує збільшити

щорічну кількість реєстрацій об'єктів авторського права з 7,49 млн творів у 2025 році до 9,5 млн до 2030 року, одночасно стандартизуючи та спрощуючи процедури реєстрації. Стратегія передбачає розвиток норм авторського права у відповідності до розвитку штучного інтелекту, великих даних та технології блокчейн, а також посилення захисту онлайн-літератури, ігор, аудіовізуальних творів та базового й промислового програмного забезпечення. Одним із головних пріоритетів є розробка механізму «добросовісного використання» даних для навчання штучного інтелекту, який забезпечить баланс між технологічними інноваціями та правами авторів. Китай також має намір створити більш оперативні механізми вирішення спорів щодо авторських прав, пов'язаних з електронною комерцією, виставками, транскордонними операціями, ліцензуванням та міжнародною торгівлею, одночасно сприяючи проведенню виставок та розвитку інших каналів, що допомагають перетворити авторські права на комерційну цінність. На міжнародному рівні країна планує й надалі брати участь у двосторонніх та багатосторонніх переговорах щодо авторського права та сприяти посиленню захисту на національному та міжнародному рівнях фольклору та творів, пов'язаних з нематеріальною культурною спадщиною. ***(CAO YIN. China unveils copyright plan for 2026-30 // China Daily Information Co (CDIC) (https://www.chinadaily.com.cn/a/202609/08/WS6a9f7e31e4b06d4aa055ceca.html). 08.09.2026).***

***

Ліванська Республіка

Міністр інформації Лівану Пол Моркос провів низку офіційних зустрічей, присвячених питанням законодавства про ЗМІ, інтелектуальної власності та культурних ініціатив. Під час зустрічі з композитором і продюсером Уссамою Рахбані, головою Ліванської ради авторів і композиторів (CACL), обговорення зосередилися на покращенні дотримання Закону про авторське право № 75/99 з метою збору роялті для авторів і композиторів. Рахбані зазначив, що, хоча ситуація з дотриманням авторських прав під час живих концертів покращилася завдяки діяльності французької організації SACEM на місцевому рівні, збір роялті серед теле- та радіомовників залишається на низькому рівні, а також зберігаються проблеми у таких закладах, як готелі та ресторани. У рамках окремого культурного заходу Моркос зустрівся з режисером Імадом Даббуром та генеральним директором «Lighthouse Arabia» Полом Наумом, щоб обговорити майбутній вихід у ліванський прокат фільму «The Chosen», і отримав запрошення виступити спонсором його прем'єри. ***(Morcos discusses copyright protection, UNICEF cooperation and media law reforms // MTV Lebanon (https://www.mtv.com.lb/en/News/Local/1733078/morcos-discusses-copyright-protection--unicef-cooperation-and-media-law-reforms). 02.09.2026).***

Об’єднані Арабські Емірати

ОАЕ запровадили свою першу систему колективного управління музичними правами разом з опублікованими ліцензійними тарифами на комерційне використання музики, які набудуть чинності з 1 грудня 2026 року. Відповідно, будь-яке підприємство, яке відтворює музику, захищену авторським правом, у закладах, що обслуговують клієнтів, таких як магазини, ресторани, кафе, спортзали та подібні приміщення, повинно буде отримати відповідну ліцензію в одній із двох організацій з колективного управління правами, які наразі мають ліцензію Міністерства економіки, за винятком випадків, коли таке використання вже передбачено; отже, міжнародні франчайзери, головні франчайзі та оператори торгових точок повинні перевірити статус ліцензій на музику, що відтворюється в їхніх мережах, та чітко розподілити договірну відповідальність за отримання та оплату цих ліцензій, оскільки франчайзинговий договір не визначає автоматично, на кого покладається це зобов’язання. Особисті підписки на стрімінгові сервіси, такі як Spotify, не дають права на комерційне публічне виконання, а нові тарифи забезпечують більшу ясність щодо щорічних зборів, які варіюються залежно від категорії та масштабу — наприклад, 1 700 дирхам (AED) для роздрібних магазинів площею до 300 м² (з підвищенням до 3 400 AED для площ 301–700 м², з додатковими зборами та обмеженнями для більших приміщень), 1 500 AED для ресторанів і кафе місткістю до 50 місць (вищі рівні залежно від місткості), підвищені ставки у випадках залучення ді-джеїв або живих виступів, а також окремі збори за загальні зони торгових центрів. Ця система охоплює широкий спектр торгових точок, зокрема магазини модного одягу, косметики, електроніки та спеціалізовані магазини, ресторани, кафе, заклади харчування у форматі «кежуал» та «швидкого обслуговування», тренажерні зали, фітнес- та розважальні центри, заклади сімейного дозвілля, а також об’єкти змішаного призначення, такі як торгові центри або торгові площі, що знаходяться у віданні готелів. Тому франчайзери повинні з’ясувати, чи звучить музика у зонах, де перебувають клієнти, чи надаються брендовані плейлисти централізовано, чи проводяться живі виступи або DJ-заходи, чи розглядається питання ліцензування в операційному посібнику та чи потрібно оновлювати франчайзингові угоди для розподілу відповідальності, оскільки, хоча фінансовий вплив ліцензійних зборів може бути незначним, ширше питання полягає у дотриманні вимог; питання ліцензування музики часто ігнорувалося міжнародними брендами, зосередженими на захисті торговельних марок, споживчому законодавстві та комерційній структурі, проте зараз воно має стати частиною ширшої програми дотримання вимог у франчайзингу, щоб права отримувалися через нові організації колективного управління правами (CMO) в ОАЕ, а пов’язані з цим витрати враховувалися в оперативному плануванні. ***(Melissa Murray, Saarah Badr. Background music is no longer a background issue: what franchisors need to know about the UAE’s new music licensing regime***

// Bird & Bird (https://www.twobirds.com/en/insights/2026/united-arab-emirates/background-music-is-no-longer-a-background-issue-what-franchisors-need-to-know-about-the-uaes-new-mu). 21.09.2026).

***

Республіка Зімбабве

Асоціація з захисту музичних прав Зімбабве (ZIMURA) роз'яснила, що одноденна музична ліцензія не надає кавер-групам необмежених або постійних прав на комерційне використання творів, захищених авторським правом. Це сталося після суперечки між популярним музикантом Фунгісаєм Звакавапано Машававе та кавер-групою «In Total». ZIMURA пояснила, що квитанція про оплату ліцензії на суму 150 доларів США, яка нещодавно з'явилася в обігу, була дійсна лише для конкретного одноденного заходу і не є загальним дозволом на постійні комерційні виступи, гастролі чи записи… Крім того, асоціація зазначила, що не має даних про перерахування роялті Фунгісай за комерційне використання її творів компанією «In Total», зокрема в рамках гастрольних турів «Econbank Legends Night». Підтверджуючи свою підтримку прав інтелектуальної власності Фунгісаї, ZIMURA наголосила, що комерційне використання має бути припинене, якщо власник авторських прав висловлює заперечення і не забезпечено належного ліцензування. Ця заява викликала широку дискусію в галузі, підкресливши важливу різницю між отриманням дозволу на проведення окремого заходу та забезпеченням постійних прав, а також закликавши музикантів, кавер-гурти, промоутерів та організаторів заходів суворо дотримуватися зобов'язань щодо авторських прав та належним чином ліцензувати твори, захищені авторським правом, для комерційних розважальних цілей. ***(Zimura throws In Total Band under the bus // Bulawayo24 (https://bulawayo24.com/index-id-news-sc-national-byo-267282.html). 10.09.2026).***

***

Сполучені Штати Америки

Компанія, ймовірно, володіє авторським правом на твори, створені її директорами та керівниками в інтересах бізнесу, навіть якщо ці особи не є її працівниками. Це становить рідко обговорюваний виняток із загальної доктрини «роботи за наймом», згідно з якою компанія автоматично володіє авторським правом лише на матеріали, створені працівниками в межах їхніх трудових обов'язків, тоді як незалежні підрядники зберігають право власності на те, що вони створюють. Цей виняток ґрунтується на фідуціарному обов'язку посадових осіб та директорів не привласнювати собі корпоративні можливості; так само, як директор, що входить до складу комітету з питань нерухомості, не може особисто придбати земельну ділянку, визначену для компанії, той самий

принцип застосовується й до інтелектуальної власності, і в єдиній справі, де це питання розглядалося безпосередньо, було встановлено, що директор, який створив матеріал, що підлягає авторському праву, на користь компанії, не був його власником, а утримував його в довірчому управлінні як власник від імені компанії. Хоча федеральне законодавство про авторське право зазвичай має пріоритет над суперечливим законодавством штату, яке претендує на регулювання авторських прав, додатковий елемент — фідуціарний обов'язок діяти в найкращих інтересах компанії — означає, що доктрина «корпоративних можливостей» штату не втрачає чинності. У будь-яких відносинах, що стосуються права власності на авторські права, доцільно фіксувати наміри сторін у письмовій формі; отже, корпорація може викласти свою позицію щодо права власності на твори, створені посадовими особами та директорами, у своєму статуті, а також отримати ще більший захист, вимагаючи від цих осіб підписання письмових договорів про передачу авторських прав на матеріали, створені під час їхньої служби. ***(Ned T. Himmelrich. The Company Owns the Copyright of Officer's and Director's Creations // Gordon Feinblatt LLC (https://www.gfrlaw.com/what-we-do/insights/company-owns-copyright-officers-and-directors-creations). 10.09.2026).***

***